

Η ΟΥΓΓΡΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1956

Λίγα γεγονότα στη σύγχρονη ιστορία έχουν τόσο πολύ διαστρεβλωθεί όσο η Ουγγρική Έπανάσταση του 1956. Τά φέματα που έκτοξεύθηκαν απ' τους προπαγανδιστικούς μηχανισμούς και των δύο στρατοπέδων στον ψυχρό Πόλεμο, εμφανίζουν μιάν αξιοσημείωτη ομοιότητα, ως προς τον τρόπο που «θάβαν» τα κύρια ζητήματα, και στην περίοδο που ακολούθησε αμέσως μετά τα γεγονότα, οι ανταποκρίσεις που δημοσιεύτηκαν δίνουν αναγκαστικά μία μερική εικόνα της κατάστασης. Με τό παρόν βιβλίο ο "Αντυ Αντερσον βάζει τό θέμα στη σωστή του προοπτική, στη βάση μιās σχολαστικής χρησιμοποίησης πλούσιου υλικού από Ουγγρικές και ξένες πηγές και συνεντεύξεις με εξόριστους αγωνιστές. "Όπως λέει ο συγγραφέας :

«Η Ουγγρική Έπανάσταση του 'Οκτώβρη 1956, έγραψε τό μήνυμά της με τό αίμα χιλιάδων απλών εργαζομένων, ιδιαίτερα των νέων. Τό μήνυμα αυτό είναι διε ή ταξική πάλη σ' ολόκληρο τόν κόσμο δέν είναι σήμερα μία πάλη μεταξύ 'Ανατολής και Δύσης ή μεταξύ εργοδοτών και συνδικαλιστών ή γρετών. Είναι ή πάλη της εργατικής τάξης για τή χειραφέτησή της. Είναι ή πάλη της εργατικής τάξης ενάντια σ' όλα τά γραφειοκρατικά καθεστώτα, θεσμούς, και ιδεολογίες που, τόσο στην 'Ανατολή όσο και στην Δύση, ανακόπτουν τήν πορεία της προς τήν ελευθερία».

Η ΟΥΓΓΡΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1956

ANTY ANTERSON

«Θά λερώσουμε με τή ματοβαμμένη Ούγγρική λάσπη τὰ χαλιά τῶν σολονιῶν σας.

Μάταια μᾶς μιλάτε σιὰ σπίτια σας — ἐμεῖς παραμένουμε ξεσπιτωμένοι. Μάταια μᾶς πίνετε με κινυθόρρα ροῦχα — ἐμεῖς παραμένουμε κορφελιῆδες. Ἀπό δὴ καί πέρα, 100.000 ἐρωτηματικά ἀρθρώνονται ἀπέναντί σας.

Ἄν ἐπιθυμεῖτε νά ζεῖτε με τήν ἀτυπίατη μιᾶς φρέσκης εἰρήνης, μὴ μᾶς πάρετε σιὰ σοβαρά. Σιὰ καλντεφιμια μας ἔπαρχον ἀκόμη πέτρες γιὰ νά χριστοῦν ὀδοφάρμακα. Ἄπ' τὰ ὄσση μας μοροθυμ ἀκόμη νά πάρομε γερά ὀσάλα. Ἐχομε ἀκόμη καθαρές συνειδήσεις γιὰ τ' ἀντιμτωπίσομε τὰ ὄλα.

Ἄν, ὄμως, πρῶκειται νά μᾶς πάρετε σιὰ σοβαρά, ἀποδοτε. Κε' ἀπιτέλους καταλάθετε. Δέ θέλομε μόνο νά καταμαρτυρήσομε τὰ μαρτύρια ποῦ τραῖθηξ ὁ Οὔγγρικός λαός σιόν ἀγώνα του γιὰ τήν λευτεριά. Θέλομε νά τραβήξομε τήν προσοχή ὄλων τῶν ἀνθρώπων σιτήν ἀπλή ἀλήθεια πῶς ἡ λευτεριά μορεῖ νά κατακτηθεῖ μόνο με τήν πάλη.

Ἡ εἰρήνη δέν εἶναι μόνο μιὰ ἀπουσία πολέμου. Κανείς λαός δέ λαχτάροσε τήν εἰρήνη πιότερο ἀπό μᾶς. Δέν πρέκει, ὄμως, νά 'ναι ἡ εἰρήνη τοῦ νεκροταφείου. Διὰ σημαίνει συνενοχή σιτήν καταπίση. Ὑποσχόματε σιόν κόσμο διε θά παραμύνομε οἱ ἀπόστολοι τῆς λευτεριάς.

Ὅλοι οἱ ἐγγάτες, οἱ σοσιαλιστές, ἀκόμη κι οἱ κομμουνιστές, πρέκει τελικά νά καταλάθοσιν πῶς ἕνα γραφειοκρατικό κωλοστάς δέν ἔχει καμιὰ σχέση με τό Σοσιαλισμό.

NEMSETOR, 15 Γενάρη 1957.

ΑΝΤΥ ΑΝΤΕΡΣΟΝ

Η ΟΥΓΓΡΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
ΤΟΥ 1956

Μετάφραση: Γιώργος Νταλιάνης
Έπιμέλεια: Νίκος Β. 'Αλεξίου

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: *Ἡ Ούγγρική Ἐπανάσταση τοῦ 1956*
 ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: *Γιώργος Νταλιάνης*
 ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ: *Α. Γιοθάνης - Δ. Στεφανάτος Ο.Ε. — Θεμιστοκλέους 80*
 ΕΚΔΟΣΕΙΣ: *«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ» Ζωοδόχου Πηγῆς 17, ΑΘΗΝΑ —
 Τηλ. 3639.980*

COPYRIGHT 1981 γιὰ τὴν ἑλληνικὴ μεταφράση «ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
Εἰσαγωγή	6
Συμφωνία Ἀνατολῆς - Δύσης	9
Ἀπελευθέρωση;	13
Σαλάμι καὶ Πολεμικὲς Ἐπανορθώσεις	23
Μέθοδοι Ἐκμετάλλευσης καὶ Ὑποδούλωσης	27
Ἡ Ἀντίσταση ἀνδρώνεται	32
Νέα Πορεία;	36
Ἡ Ἐκρηξὴ στὴν Πολωνία	40
Πλησιάζοντας τὸ Σημεῖο Ἀνάφλεξης	44
Τὰ Πρῶτα Αἰτήματα	50
Οἱ Διαδηλώσεις τῆς 23 Ὀκτωβρίου	54
Ὁ Νάγκυ καλεῖ τὰ Ρωσικὰ Τάνκς	60
Ἡ Μάχη κλιμακώνεται	65
Οἱ Σφαγές	71
Τὰ Ἐργατικὰ Συμβούλια	73
Τὸ Ἐπαναστατικὸ Πρόγραμμα	81
Δυσδικὴ Ἐξουσία	86
Ἡ Δεύτερη Ρωσικὴ Ἐπίμβαση	92
Τὸ Προλεταριάτο συνεχίζει τὸν ἀγῶνα	97
Ἡ Ἀπαγωγή τοῦ Νάγκυ	103
Ἡ Συντριβὴ τοῦ Προλεταριάτου	105
Φασιστικὴ Ἀντεπανάσταση;	112
Γιατί;	116
Τὸ Νόημα τῆς Ούγγρικῆς Ἐπανάστασης	120
Παραρτήματα	124

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Ο σοσιαλισμός είναι η θετική ατμοσφαιρική δύναμη του ανθρώπου». *Κ. Μάρξ, Οικονομικά και Φιλοσοφικά Χειρόγραφα (1844)*.

Στις 3 π.μ. της 4 Νοέμβρη 1956, 16 τεθωρακισμένες Ρωσικές μεραρχίες, που περιλάμβαναν 6.000 τάνκς, συγκεντρώθηκαν σε σημεία - κλειδιά, στην Ουγγαρία, για να κάνουν τις τελικές προετοιμασίες για τη δεύτερή τους επίθεση ενάντια σ' ένα σχετικά ανυπεράσπιστο λαό. Η πρώτη επίθεση, λίγο περισσότερο από μία εβδομάδα νωρίτερα, υπήρξε μία συγκεκριμένη υπόθεση. Η Μόσχα αποφασίστηκε ότι δεν την είχαν συμβουλευτεί. Δεν περίμεναν ότι οι Ούγγροι θα πολεμούσαν τα τάνκς με σχεδόν γυμνά χέρια. Δεν περίμεναν ότι οι Ρώσοι στρατιώτες θα πήγαιναν με το μέρος των Ούγγρων εργατών, τόσο μαζικά. Αυτή τη φορά δεν επρόκειτο να γίνουν λάθη. Στις 4 π.μ. τα τάνκς ξεκίνησαν.

Χρειάστηκαν σχεδόν δυο εβδομάδες για να συντρέψουν τις κύριες ενστάσεις ένοπλης αντίστασης. Μιά απ' τις πιο μεγάλες προλεταριακές επαναστάσεις στην ιστορία, πνίγηκε στο αίμα. Είναι πικρή ειρήνισια το ότι εκείνοι που διάταξαν αυτή τη σφαγή, ισχυρίζονταν πως είναι οι ακλόνητοι φορείς της ένδοξης επανάστασης του Οκτώβρη 1917. 39 χρόνια νωρίτερα, η Ρωσία υπήρξε για λίγο το αρχηγείο της παγκόσμιας επανάστασης. Από 'κει είχε γίνει το πολεμικό σάλπιγμα στους μοχθόντες και καταπιεσμένους λαούς του κόσμου, ν' ανατρέψουν τους αφέντες τους και να ενώσουν τα χέρια με τους Ρώσους εργάτες, στην οικοδόμηση μιας νέας κοινωνίας. Σήμερα, όμως, δεν είναι οι μαζές της Επανάστασης που κατοικούν στο Κρεμλίνο, είναι οι νεκροθάφτες της.

Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Ρώσοι κατάφεραν να επιβάλλουν το «σοσιαλισμό» τους καταπιέζοντας τον όχθον του Δούναβη κι ως τα σύνορα της Αυστρίας. Έξουσιαζαν μία περιοχή που έκτεινονταν απ' τη Βαλτική, στο βορρά, ως τα Βαλκάνια, στο νότο. Πάνω από 100 εκατ. άνθρωποι διαφόρων εθνικοτήτων είχαν πέσει στην αγκαλιά της νέας Ρώσικης αρκούδας. Για πολλά χρόνια αυτοί οι άνθρωποι τρομοκρατούνταν, καταπιέζονταν, χειραγωγούνταν, διευθύνονταν, είτε απ' την Τσαρική Ρωσία ή από κάποιο Δυτικό Κράτος. Κάτω απ' τη Σταλινική κυριαρχία δεν ίσχυ-

σαν καλύτερα. Οι άλωσιδες τους, αν μή τί άλλο, σφίχτηκαν. Γι' αυτούς η λέξη «σοσιαλισμός» κατέληξε να σημαίνει ακριβώς το αντίθετό της.

Τό Μάρτη του 1956, ο Στάλιν πέθανε. Τόν 'Ιούνη, οι έργατάς του Βερολίνου εξεγέρθηκαν. Η εξέγερση, αξιοσημείωτη για τον πολιτικό χαρακτήρα των αιτημάτων που προβλήθηκαν, συντρίφτηκε σύντομα απ' τα Ρωσικά τάνκς. Ός τα 1956 αυτά τα ύποταγμα έβη άποτελοσαν, έλο και περισσότερο, πολιτικό παθητικό για τους κυριάρχους της Ρωσίας. Η Ρωσική γραφειοκρατία κατάλαβε τον κίνδυνο: στο 20ό Συνέδριο, ο ίδιος ο Χρουστσώφ γελιοποίησε τον μύθο του Στάλιν και ύποσχίθηκε να φιλελευθεροποιήσει τις σταλινικές μεθόδους. 'Αλλά ο Χρουστσώφ κι οι ύποστηρικτές του έβηθησαν σύντομα αντιμετώποι μ' ένα δίλημμα. Είναι δύσκολο να συνεχίσεις ν' ακολουθείς μία θρησκεία, όταν έχεις καταστρέψει τό θεό της. Μολονότι οι κυριάρχου της Ρωσίας επχείρησαν ν' απαλλαγούν από μερικά απ' τά χειρότερα κακά του παρελθόντος τους, ήταν (και παραμένουν) άνίκανοι ν' αντιμετώπισουν τις θεμελιακές αιτίες αυτών των κακών.

Οι εργάτες του Πόζναν, στην Πολωνία, ήταν οι πρώτοι που έδειξαν τί σκέφτονταν για τον «άλλαξιμένο» δρόμο προς τό «σοσιαλισμό». Οι Ούγγροι αφιροδιάστηκαν κι άργότερα χάρηκαν όταν είδαν πόσο ήμια άντιμετώπιστηκαν αυτοί οι εξεγερμένοι εργάτες, ακόμη κι οι «ήγέτες» τους. Μέ τη σειρά τους ξεσηκώθηκαν. Νίκησαν. Και κατόπιν συντρίφτηκαν με τις ίδιες ακριβώς μεθόδους, που ο Χρουστσώφ είχε καταγγείλει, μερικούς μόνο μήνες νωρίτερα. Πολλοί άνθρωποι, σ' έλόκληρο τον κόσμο, σοκαρίστηκαν απ' αυτό τό μακελειό. 'Αλλά περισσότερο απ' έλους, σόκαρε εκείνους τους έντιμους εργάτες και δικαιούμενους που έβλεπαν, ειλικρινά, τη Ρωσία σαν τον ύπερασπιστή του σοσιαλισμού. Γι' αυτούς, ένα προσφιλέξ ιδανικό, ένα ιδανικό για τό όποιο είχαν αγωνιστεί και ύποφέρει για πολλά χρόνια και για τό όποιο πολλοί απ' τους συντρόφους τους πέθαναν, είχε αποδειχτεί σαρακοφαγμένο.

Η Ούγγρικη επανάσταση υπήρξε τό πιο σημαντικό γεγονός στην ιστορία της εργατικής τάξης, μετά τον Οκτώβρη του 1917. Σημάδεψε τό τέλος μιας εποχής και την αρχή μιας νέας. Κατάστρεψε άνεπανόρθωτα κάθε ήθικό πλεονέκτημα που μπορεί να είχε ποτέ τό Κρεμλίνο κι εκείνοι που τό ύποστηρίζουν! 'Αλλά ήταν κάτι περισσότερο απ' αυτό. Ήταν ένα πολύ θετικό γεγονός. 'Απ' την Ούγγρικη επανάσταση μπορούν ν' άντλήθουν διδάγματα ύψητης σημασίας για έλους εκείνους που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν την άλλαγή προς μία άταξική κοινωνία, στη Βρετανία ή σ' οποιοδήποτε άλλο μέρος του κόσμου.

Στά 1956, η Ούγγρικη εργατική τάξη έγραψε στη σημαία της τό αίτημα της εργατικής διεύθυνσης της παραγωγής. 'Επέμεινε ότι τά 'Εργατικά Συμβόλεια θα πρέπει να παίξουν έναν κυρίαρχο ρόλο σ' όλες τις σφαίρες της κοινωνικής ζωής. Τό 'κανε σε μία κοινωνία, στην όποια η άτομική ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής (κι η παλιά άρχουσα τάξη που βασίζεταν σ' αυτήν) είχε βασικά εξαλειφτεί. Και τό 'κανε σε μία κοινω-

νία, στην οποία η πολιτική εξουσία κατέχονταν «για λογαριασμό της εργατικής τάξης» από ένα αυτοανακαλούμενο κόμμα της εργατικής τάξης. Προβάλλοντας αυτά τα δύο αίτηματα, κάτω απ' αυτές τις ειδικές συνθήκες, οι Ούγγροι εργάτες άνοιξαν ένα δρόμο. Στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, οι ιδέες τους θα γίνουν ή κοινή κληρονομιά όλων των εργατών, σ' όλες τις χώρες.

Η Ούγγρική επανάσταση ήταν κάτι περισσότερο από μία εθνική εξέγερση ή από μία προσπάθεια ν' αλλάξει μία ομάδα κυριάρχων με μία άλλη. Ήταν μία κοινωνική επανάσταση με την πιο πλήρη έννοια του όρου. Ο στόχος της ήταν μία θεμελιώδη αλλαγή στις σχέσεις παραγωγής, στις σχέσεις μεταξύ κυβερνήσεων και κυβερνημένων στα εργοστάσια, τα όρυχεία και την ύπαιθρο. Η εξέλιξη της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής δεν είχε λύσει κανένα απ' αυτά τα προβλήματα. Η συγκέντρωση της πολιτικής εξουσίας στα χέρια μιας γραφειοκρατικής «έλιτ» τα είχε κάνει χιλιάδες φορές χειρότερα.

Με τα θεμελιώδη της αίτηματα — με το ήρωικό της παράδειγμα, και παρά την παροδική της έκλειψη, η Ούγγρική επανάσταση ανάτρεφε όλες τις προηγούμενες πολιτικές ταξινμήσεις και προγνώσεις. Δημιούργησε νέες διαχωριστικές γραμμές, όχι μόνο στις τάξεις του εργατικού κινήματος, αλλά και στην κοινωνία γενικότερα. Αποκάλυψε το θεωρητικό κενό της παραδοσιακής «αριστεράς». Ένα σωρό παλιά προβλήματα, έγιναν τώρα άσχετα. Οι παλιές συζητήσεις φαινόταν τώρα χωρίς νόημα. Ο χρόνος για όρολογιακές λεπτολογίες, για διανοητική άκροβασία, για φιλολογία και για επιδέξια άποφυγή της αντιμετώπισης της πραγματικότητας, πέρασε. Στα επόμενα χρόνια, όλα τα σημαντικά προβλήματα θα συνοψιστούν για τους επαναστάτες σε απλά ερωτήματα: Είστε υπέρ ή κατά του προγράμματος της Ούγγρικής Επανάστασης; Είστε υπέρ ή κατά της εργατικής διεύθυνσης της παραγωγής; Είστε υπέρ ή κατά της κυριαρχίας των Έργατικών Συμβουλίων;

Πολλοί άνθρωποι έχουν μόνο μία επιφανειακή γνώση εκείνων των εβδομάδων του Οκτώβρη και του Νοέμβρη 1956. Ακόμη λιγότερο, γνωρίζουν τα γεγονότα που άγγησαν σ' αυτές. Νομίζουμε ότι αυτό το βιβλίο μπορεί να συνεισφέρει σε μία καλύτερη γνώση και κατανόηση των δυνάμειν πραγματικά συνέβησαν.

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΑΝΑΤΟΛΗΣ - ΔΥΣΗΣ

«...Από την πρώτη στιγμή της νίκης, η δυσπιστία δεν πρέπει πια να κατευθύνεται στα νικημένα αντιδραστικά κόμματα, αλλά στους προηγούμενους συμμάχους των εργατών, ενάντια στο κόμμα που επιθυμεί να εκμεταλλευτεί την κοινή νίκη για λογαριασμό του... Οι εργάτες πρέπει να το θοδν κάτω απ' τις διαταγές, όχι της Κρατικής εξουσίας, αλλά των επαναστατικών κοινοτικών συμβουλίων, που οι εργάτες θα έχουν πατόχει: να επιβάλλουν... Όπλα και πολεμοφόδια δεν πρέπει να παραδοθούν σε καμιά περίπτωση».

Κόμμ Μόσξ και Φόητηχ Έργελς, Προσφώνηση στην Κεντρική Έκπαιση της Κομμουνιστικής Λίγκας. (1850).

Πριν από τα 1939, όλα τα ισχυρά καπιταλιστικά έθνη, περιλαμβανομένης της Γερμανίας του Χίτλερ, συμφωνούσαν ότι η ΕΕΣΔ ήταν ο «κακός» στη σκηνή της Ιστορίας. Ύστερα ή φύση των οικονομικών τους τούς ώδηγήσε σε πόλεμο μεταξύ τους. Στο 1944, ο Χίτλερ εισέβαλε στη Ρωσία κι οι δυτικές καπιταλιστικές «δημοκρατίες» συγκρότησαν κοινό μέτωπο με τον «κακό», με την ΕΕΣΔ. 'Αλλ' αυτό δεν ήτανε σμίζιμο από αγάπη. Ήταν γάμος σκοπιμότητας, χρωματισμένος από τον εσπερή πόθο ότι Ρωσία και Γερμανία θα εκμηδένιζαν ή μία την άλλη. Γι' αυτό τό σκοπό, σχεδιάστηκε μία στρατηγική. 'Αλλ' αυτή ή στρατηγική απέτυχε. Τά μεγαλόπνοα όνειρα των κυριάρχων της Βρετανίας και της Αμερικής, να θυοδν απ' τον πόλεμο σαν άδαιμαρσθήητροί κύριοι του κόσμου, δεν υλοποιήθηκαν. Είγαν λογαριάσει χωρίς την ήρωική αντίσταση του Ρωσικού λαού ενάντια στο Γερμανικό φασισμό.

Η Ρωσία πλήρωσε ένα υπέροχο τίμημα. Οι Ναζί εισβολείς πρόένησαν άνοπολόγιτες ζημιές εκ κείρια και μηχανές. Στους πρώτους μήνες του πολέμου, όταν ο Κόκκινος Στρατός ύποχωρούσε, εφαιμόστηκε μία πολιτική «καμμένης γής». Έκατομύβρια Ρώσοι έβωσαν ότι είχαν — την έ-

δια τους τή ζωή. 'Όσο, ενώ οι μάχες του Β' Παγκόσμιου Πολέμου διεξάγονταν άκόμα, οι ατίες του Γ' Παγκόσμιου Πολέμου ώριμαζαν ήδη.

Η Ρωσία άγθηκε άπ' τόν πόλεμο σάν τό δεύτερο πιά Ισχυρό Έθνος στόν κόσμο. Άπωθώντας τό Γερμανικό στρατό ως τά σύνορα του 'Ελδα, είχε άποχτήσει μισή ήπειρο. Αύτά ήταν πραγματικά λάβυρα και ή Δύση δύσκολα μπορούσε νά διαπραγματευτεί τ' αποτέλεσμα. Η άποτυχία τους ν' άναγκαιόσουν τήν «εφουβρά άπειλή» έφερε σχεδόν τόν πανικό στίς γραμμές τους.

Έκτοξεύτηκαν συγκαλυμμένες άπειλές. 200.000 άνθρωποι δολοφονήθηκαν στή Χιρσίμα και τό Ναγκασάκι, μέ άτομικές βόμβες. 'Ο πραγματικός σκοπός αύτοδ του έγκληματος ήταν νά προειδοποιήσει τους ήγέτες της Ρωσίας — νά τους δείξει ότι οι άρχουσες τάξεις της Δύσης θά 'ταν δόλοτελα άμειδικτες! Άν αισθάνονταν ότι άπειλοδνται τά συμφέροντά τους. 'Αλλ' οι Δυτικές δυνάμεις δέν ήταν αρκετά Ισχυρές γιά ν' άμεισοδητήσουν τήν κατάσταση στήν ίδια τήν Εδρώπη. Δέν ήταν σέ θέση ν' άμεισοδητήσουν τό τελεσμένο γεγονός. Η 'Ανατολική Εδρώπη άνηκε στή Ρωσία κίεστό της κατάκτησης.

Μιά τυκική άναγνώριση αύτης της νέας πραγματικότητας έγινε στή Διάσκεψη της Γιάλτας, τό Φλεβάρη του 1945. Έκείνα τά μέρη της Εδρώπης πού είχαν «άπελευθερωθεί» άπ' τόν Κόκκινο Στρατό (τά κράτη-δορυφόροι) θά παράμεναν στή Ρωσική σφαίρα έπιρροής. Η Δυτική Εδρώπη και ή 'Ελλάδα θ' άφίηνονταν στούς Δυτικούς «συμμάχους» του Στάλιν. Η Περαία άναγνώριστηκε, επίσης, πώς άνήκει στή «Δυτική» σφαίρα. Στή διάρκεια του πολέμου ο Κόκκινος Στρατός είχε άπελευθερώσει τή βόρεια Περαία. Μετά τόν τερματισμό των έχθροπραξιών άποσύρθηκε.

Μέ τήν ήττα της Ναζιστικής Γερμανίας, τό σύνολο της Εδρώπης ήταν ώριμο γιά έπαναστατική άλλαγή. Τίποτε τέτοιο δέν είχε γίνει άισθητό άπ' τά 1917 και μετά. Θά δοδμε άργότερα πώς οι Ρώσοι ήγέτες διατήρησαν τήν «τάξη» στή σφαίρα έπιρροής τους, άντιμετωπίζοντας αύτή τήν προλεταριακή άπειλή ενάντια στήν εξουσία τους. Στή Δύση, τά κομμουνιστικά κόμματα (και σέ μερικές περιπτώσεις, τά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα) δοθήσαν τίς άρχουσες τάξεις νά διατηρήσουν τό δικό τους είδος τάξης.

Στή ΓΑΛΛΙΑ, σθιαντική δύναμη έρισκόταν στά χέρια των ομάδων της Άντίστασης. Αύτές κυριόχονταν άπό «κομμουνιστές» και «σοσιαλιστές». Στήν πραγματικότητα, τό μόνο πού έμπόδιζε τους Γάλλους εργάτες νά πάρουν στά χέρια τους τήν εξουσία, ήταν μερικές σκιώδεις έφοδολογες στά χέρια των Βρετανών και Άμερικανών στρατιωτών, οι περισσότεροι άπ' τους όποιους τό μόνο πού ήθελαν ήταν νά γυρίσουν στά σπίτια τους.

Μέ έντολές των Κομμουνιστών ήγετών, οι ομάδες της Άντίστασης παράδωκαν τά όπλα τους στή λεγόμενη Κυβέρνηση Έθνικής Άπελευθέρωσης, έπικεφαλής της όποίας ήταν ο στρατηγός Ντέ Γκώλλ. Στίς 21 Γε-

νάρη 1945, ο Μωρίς Τορέζ, Γενικός Γραμματέας του Γαλλικού ΚΚ, δήλωσε ότι ή Πατριωτική Πολιτοφυλακή είχε προσφέρει πολλά στόν αγώνα ενάντια στούς Ναζί. 'Αλλά τώρα, είπε, ή κατάσταση είχε άλλάξει. «Η όημοσία άσφάλεια θά 'πρεπε νά εξασφαλιζεται άπό μιά κανονική άστυνομική δύναμη. Οι Τοπικές Έπιτροπές Άπελευθέρωσης δέν θά 'πρεπε νά ύποκαθιστούν τους έαυτούς τους στίς τοπικές κυβερνήσεις». 2. Οι δηλώσεις του κι οι πράξεις του έμειλαν πολύ μ' εκείνες του στρατηγού Ντέ Γκώλλ.

Τό ΚΚ πήρε όδηγίες νά συνεχίσει τήν έκσφατεία της «ένότητας» της έμπόλεμης περιόδου. Έγκατάλειψαν τήν ταξική πάλη. Προπαγάνδισαν τίς άρετές της παραγωγής. Κατάγγειλαν τους εργάτες πού ύπεράσπιζαν τους μισθούς και τους όρους εργασίας τους. «Η άπεργία», είπαν, «ήταν όπλο των τράστ». Στίς 17 Νοέμβρη 1945, μπήκαν στήν κυβέρνηση συνασπισμού, πού σχηματίστηκε άπ' τό στρατηγό Ντέ Γκώλλ. 'Ο Τορέζ ήταν ένας άπ' τους 5 κομμουνιστές ήγέτες σέ μιά 22μελή κυβέρνηση. Διορίστηκε Υπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου.

Τό πρόγραμμα του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος, στά 1945, μπορεί νά συνοψιστεί ως έξης: α') Ελεγχος των τράστ β') Ελευθερία της συνειδήσεως, του τύπου και των ένώσεων γ') δικαίωμα στήν εργασία και στή σόλη δ') παροχή κοινωνικής άσφάλισης στούς εργάτες άπ' τό κράτος ε') δοθήσια στούς άργότες μέσω των συνδικάτων και των συνεταιρισμών. Καμιά σχεδόν σχέση μέ τό πρόγραμμα ενός έπαναστατικού κίεματος! Κανένα φιλελεύθερα σκεπτόμενο Τόρης δέν θά 'χε τύψεις ύπερασίζοντάς το.

Στήν ΙΤΑΛΙΑ, οι Κομμουνιστές ήγέτες στήριξαν τήν παλιά άρχουσα τάξη, λίγο — πολύ μέ τόν ίδιο τρόπο. Τό ΚΚ, του όποιου Γενικός Γραμματέας ήταν ο Τολιάτι, είχε άντιπροσώπους στίς κυβερνήσεις του Μπινόμι και του στρατάρχη Μπαντέλιο. Υποστήριξαν μ' ένθουσιασμό τό καπιταλιστικό κράτος ενάντια στήν επανάσταση. Οι Τάμης της Νέας Υόρκης, σέ μιά άνταπόκριση, τό Σεπτέμβρη του 1944, έγραφαν: «Πολλοί 'Ιταλοί φαίστες άναζητούν καταφύγιο στό Κομμουνιστικό Κόμμα. Οι Κομμουνιστές κυριεύουν τά κομματικά κέντρα και τά Ιδρύματα του προγγόμενου καθεστώτος, όπως τή Μπαλιλα, κλπ., διευκολώνοντας έτσι τή μετάδωση άπ' τό παλιό στό νέο».

Οι «κομμουνιστές» δέν συγκρατήθηκαν ούτε όταν ήταν άνίκανοι νά μπουν σέ άστικές κυβερνήσεις συνασπισμού. Πράγματι, τίς δοθήσαν δυο μπορούσαν, κλώνοντας τίς μάζες νά ύποστηρίξουν αυτές τίς συμμαχίες πού δημιουργήθηκαν τόν καιρό του πολέμου. Πρίν από τίς Γενικές Έκλογές του 1945, τό Βρετανικό ΚΚ τάχτηκε ύπέρ μιας κυβέρνησης συνασπισμού μέ «προοδευτικούς» Τόρης, όπως ο 'Ηνταν και ο Τσώρτσλ!

Στήν ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ, όπως θά δοδμε, οι Κομμουνιστές κατάφεραν ν' άποκτήσουν τόν πλήρη έλεγχο. Τό 'καναν αυτό, διορίζοντας κομμουνιστές ύπουργούς, μέ σκοπό ν' άποκτήσουν τόν έλεγχο των δυνάμεων άσφαλείας μέσω των Υπουργείων Έσωτερικών. 'Αλλά στή Δύση (Γαλ-

λία, Ίταλία και Βέλγιοι μολοντί οι κομμουνιστές συμμετείχαν στις εθνικές κυβερνήσεις³ τό Ίπουργείο Έσωτερικών ποτέ δέν έπεσε στά χέρια τους. Στή Γαλλία, έ Ντυκλό άπλωσε τά χέρια γιά ν' άρπάξει αυτό τό πόστο. Άλλ' ή άπόπειρα απέτυχε. Δέν είχε τήν ύποστήριξη του Κόκκινου Στρατού.

Γιατί αυτά τά ΚΚ ενέργησαν έτσι; Ποιά κοινωνικά συμφέροντα αντιπροσώπευαν; Είχαν μήπως πάψει νά είναι άληθινά κόμματα τής εργατικής τάξης; Τά Ούγγρικά γεγονότα του 1956 έμελλε νά δώσουν μιá ξεκάθαρη άπάντηση σ' αυτά τά έρωτήματα. Άλλά ήδη οι άπαντήσεις είχαν δοθεί έμμεσα. Οι Κομμουνιστές ήγγέτες γνώριζαν ότι άν κατέρρεαν οι κρατικοί μηχανισμοί στή Δ. Εύρώπη, ή κοινωνική επανάσταση θ' ακολουθούσε σίγουρα. Καί χωρίς τήν κάλυψη του Κόκκινου Στρατού, οι Κομμουνιστές θά 'ταν άνίκανοι νά ελέγξουν τούς εργάτες⁴. Ένώ οι Κομμουνιστές διακήρυσσαν κατά καιρούς «ήλι ή έξουσία στους εργάτες!», πρόσθεταν πάντα — άν και ψευθυστά — «... κάτω άπ' τήν ήγεσία του Κομμουνιστικού Κόμματος». Τό «κάτω» είναι ή ουσίωδης λέξη. Τό πάνω κάτω, άποδείχτηκε στήν Α. Εύρώπη, από τά 1944 και μετά. Έκει είχαν πράγματι τήν ύποστήριξη του Κόκκινου Στρατού.

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ:

«Στό σοσιαλισμό όλοι θά κυβερνοθν μέ τή σειρά και θά συνηθίσουν σύντομα στό νά μὴν κυβερνά κανείς».

Β.Ι. Λένιν, Κράτος και Έπανάσταση (1917).

Μερικοί άνθρωποι πιστεύουν ακόμα ότι ο Κόκκινος Στρατός έφερε μαζί του τήν πλημυρία τής κοινωνικής επανάστασης, καθώς έμπαινε στήν Άνατολική Εύρώπη, στό 1944. Αυτό είναι τελείως άναληθές. Όχι μόνο ή πραγματική ούσία των καθεστώτων (ή κοινωνική έκμετάλλευση) παραμένει άμετάδλητη, αλλά γιά ένα μακρόχρονο διάστημα ακόμα κι ή ύπάρχουσα πολιτική διεύθυνση απέθηκε άναλλοίωτη, μέ ελάχιστες μόνο επιφανειακές αλλαγές. Συχνά, διατηρήθηκαν ακόμα κι οι ίδιοι άστυνομικοί. Στόν βαθμό που άφορούσε τίς μάξες, τίποτα δέν είχε αλλάξει. Μόνο ή γλώσσα που μιλούσε ο στρατός κατοχής ήταν διαφορετική.

Η αίτία τής συνεργασίας τής Ρώσικης Κυβέρνησης με τόν «ταξικό έχθρό» ήταν, σύμφωνα μέ τόν Μολότωφ, «ή διατήρηση του νόμου και τής τάξης και ή παρεμπόδιση τής εξάπλωσης τής αναρχίας». Η Ρουμανία, ή Βουλγαρία και ή Ούγγαρία προσφέρουν ξεκάθαρα παραδείγματα γιά τό ποιανού ο «νόμος» και ποιά «τάξη» διατηρήθηκαν.

(α) ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Τό πρώτο Άνατολικό - εύρωπαϊκό κράτος που καταλήφθηκε άπ' τόν Κόκκινο Στρατό ήταν ή Ρουμανία. Η Ρωσική Κυβέρνηση διακήρυξε άμέσως τήν πρόθεσή της νά διατηρήσει τό στάτους κβό.

«Η Σοβιετική Κυβέρνηση δηλώνει ότι δέν επιδιώκει ν' άποκτήσει όποιοδήποτε μέρος του Ρουμανικού εδάφους ή ν' αλλάξει τήν ύπάρχουσα κοινωνική τάξη τής Ρουμανίας. Δηλώνει, όμοια, ότι ή είσοδος των Σοβιετικών δυνάμεων δέν είναι παρά συνέπεια στρατιωτικών άναγκών και τής συνέχισης τής αντίστασης από μέρους έχθρικών δυνάμεων».

Οι «έχθρικές δυνάμεις» δέν ήταν Ναζί ντισπεράντος, όπως θά συμπεράνει κανείς άπ' αυτή τή δήλωση, αλλά άντάρτικοι στρατοί, που πολεμούσαν τούς Ναζί. Άυτοί οι άντάρτες είχαν οργανωθεί άρχικά άπ' τό 'Α-

γροτικό Κόμμα, το οποίο ηγήτης ήταν ο Ίουλίου Μανίου. Ο Μανίου έγινε μέλος της νέας κυβέρνησης. Όταν διέταξε τους αντάρες του να διαλυθούν και να παραδώσουν τα όπλα τους, το Ράδιο - Μόσχα σχολίασε: «Η διακήρυξη του Μανίου είναι καθυστερημένη. Ακόμη και πριν απ' αυτή τη διαταγή η Διοίκηση του Κόκκινου Στρατού είχε εξοντώσει όλες τις ομάδες ληστών...».

Κάτω απ' τους Ναζί, αυτοί οι αντάρες υπήρξαν «γενναίοι αγωνιστές της αντίστασης». Κάτω απ' το Κρεμλίνο, ήταν «ληστές». Μήπως η συνεχόμενη αντίστασή τους είχε υποκινήσει από τη σύνθεση της νέας κυβέρνησης;

Η υπόθεση του Μολότωφ ότι δεν θα παρέβαινε στην ύπαρξουσα κοινωνική τάξη ενθάρρυνε το Βασίλειο Μιχαήλ να διορίσει μιάν αντιδραστική κυβέρνηση. Ο στρατηγός Σανατέσκου έγινε πρωθυπουργός, ένα αξίωμα, που διατήρησε για 7 μήνες. Στη διάρκεια αυτού του διαστήματος οι έργατες έδειξαν τι αισθάνονταν. Ήγιναν πολλές εξεγέρσεις και στάσεις ενάντια στην κυβέρνηση. Το Κρεμλίνο, που διατηρούσε τώρα ένα στρατό 1000 ανδρών σ' αυτή τη χώρα, αποφάσισε τότε ότι αν ο Σανατέσκου δεν μπορούσε να ελέγξει το λαό, θα 'πρεπε να φύγει.

Ο Βουσίνοκι ταξίδεψε στο Βουκουρέστι. Σοβιετικό πυροβολικό τοποθετήθηκε απέναντι από το βασιλικό παλάτι. Αυτό, όμως, ήταν σχεδόν περιττό. Η Μεγαλειότητά Του συμμορφώθηκε πρόθυμα στις Σοβιετικές αξιώσεις. Η κυβέρνηση Σανατέσκου διαλύθηκε και αντικαταστάθηκε από μιά άλλη, μ' επικεφαλής τον Πέτρο Γκρόζα⁷. Ο Γκεόργκε Ταταρέσκου διορίστηκε αντιπρόεδρος.

Και ο Γκρόζα και ο Ταταρέσκου υπήρξαν μέλη προπολεμικών δεξιών κυβερνήσεων. Στά 1911 ο Ταταρέσκου είχε ηγηθεί της καταστολής μιās αγροτικής εξέγερσης, στην οποία είχαν δολοφονηθεί 11.000 αγρότες. Ήταν Ύπουργός Άνευ Χαρτοφυλακίου, τον καιρό των αντι-εβραϊκών pogroms του 1927. Είχε αποκτήσει σαν παγκόσμια φήμη σαν έκφραστής ακροδεξιών δοξασιών. Το ίδιο το Βρετανικό ΚΚ τον είχε αποκαλέσει «ηγέτη της δεξιάς φιλο - χιτλερικής πτέρυγας του Έθνικού Φιλελεύθερου Κόμματος»⁸, του κόμματος που είχε βοηθήσει το βασιλιά Κάρολο να εγκαθιδρύσει το φασιστικό καθεστώς του υπό τον Στρατάρχη Άντονέσκου.

Στην κυβέρνηση του πρωθυπουργού Γκρόζα συμμετείχαν δύο ηγετικά μέλη του ΚΚ, οι σύντροφοι Γκεόργκε Γκεοργκιού Ντέζ και ο Λουκρέτιου Πατρασκάνου. Τους ανατέθηκαν αντίστοιχα οι θέσεις του Ύπουργου Δημοσίων Έργων και Έπικοινωνιών και του Ύπουργου Δικαιοσύνης. Ο Πατρασκάνου έκανε σύντομα σαφή τη «σοσιαλιστική» θέση του: «Οι διοηχανοί, οι επιχειρηματίες και οι τραπεζίτες θα διαφύγουν την τιμωρία σαν εγκληματίες πολέμου, χάρη σ' ένα νόμο, που καταρτίστηκε απ' τον Λουκρέτιου Πατρασκάνου, Ύπουργό Δικαιοσύνης, και από άλλους Κομμουνιστές - μέλη της Κυβέρνησης. Η Ρουμανία δεν μπορούσε να στερηθεί τις υπηρεσίες των εμπόρων και των διοηχανών, είπε ο κ. Πατρασκάνου. Έξέφρασε τη γνώμη ότι η χώρα θ' ακολουθούσε μιά πιό

φιλελεύθερη πολιτική απέναντι σ' αυτή την τάξη, απ' ό,τι έκαναν οι Γάλλοι»⁹.

Ο Πρωθυπουργός Γκρόζα είπε ότι η κυβέρνηση του δεν είχε την πρόθεση να εφορμάσει ούτε την κολλεκτιβοποίηση της γης, ούτε την εθνικοποίηση των τραπεζών ή των βιομηχανιών, κι ότι η έρωτηση και μόνο δεν έδειχνε παρά άγνοια του προγράμματός της¹⁰. Ο Ίβιος ο Στάλιν συμβούλεψε το Γκρόζα «να διατηρήσει το σύστημα της ιδιωτικής επιχειρήσεως και του ιδιωτικού κέρδους»¹¹.

Έτσι, επιτράπηκε επίσης, σε έργοστάσια και επιχειρήσεις που άνηκαν στο ξένο κεφάλαιο, να διατηρηθούν ανέπαφες. Στους καπιταλιστές, οι οποίοι συνεργάστηκαν στενά με τους Ναζί, επιτράπηκε να διατηρήσουν τον πλοίο τους και να συνεχίσουν τις δραστηριότητές τους. Το ότι αυτό συνέδραμε με τον Γκρόζα σαν Πρωθυπουργό, δύσκολα εκκληθείσει. Ήταν τραπεζίτης και ιδιοκτήτης πολλών εργοστασίων κι ενός μεγάλου αγροκτήματος. Προπολεμικά, ήταν ύπουργός σε δύο δεξιάς κυβερνήσεις, υπό τον Στρατηγό Άδερέσκου (1920-1, 1926-7).

Οι πολιτικά συνειδητοποιημένοι Ρουμάνοι εργάτες δεν περίμεναν από μιά τέτοια κυβέρνηση ν' αντιπροσωπεύσει άλλα συμφέροντα έξω από κείνα των μεγάλων γαιοκτημόνων και κεφαλαιοδύων. Ούτε άπρόβλεπτο γιατί ο Γκρόζα αντιτάσσονταν ανοιχτά σε μέτρα κοινωνικής μεταρρύθμισης και γιατί υποστήριζε με πείσμα το απαράβιαστο της ατομικής ιδιοκτησίας. Άλλά το γεγονός ότι μιά κυβέρνηση, που εφορμάει μιά πολιτική καταπίεσης των εργατών και των αγροτών, είχε ουσιαστικά διοριστεί απ' τη Σοβιετική Ρωσία, ανάγκασε πολλούς Ρουμάνους επαναστάτες να σκεφτούν. Τους υποχρέωσε ν' αλλάξουν γνώμες και ιδανικά, που υποστήριζαν για χρόνια. Τελικά, ακόμη κι ο Μανίου κι οι υποστηρικτές του άποχώρησαν απ' το Κοινοβούλιο. Άλλά τέτοια ήταν η αναταραχή μέσα στους κόλπους του λαού, ώστε ακόμη κι αυτή η κοινότητα άποδείξει ανεξαρτησίας δεν μπορούσε να γίνει ανεκτή απ' την κυβέρνηση και τους Κομμουνιστές υποστηρικτές της. Ο Μανίου κατηγορήθηκε άμέσως σαν «άντι - μοναρχικός»¹², «φασίστας» κι «εχθρός του λαού».

Ο Μανίου δικάστηκε και καταδικάστηκε σε ισόβια¹³. Πρόεδρος του Δικαστηρίου ήταν ο Γενικός Δευθυντής των φυλακών και των στρατοπέδων συγκέντρωσης τον καιρό του πολέμου. Οφείλε το διορισμό του σ' ένα ηγετικό μέλος του ΚΚ, τον Πατρασκάνου.

(β) ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Όταν ο Κόκκινος Στρατός κατάλαβε τη Βουλγαρία, η υποστηριζόμενη απ' τους Ρώσους Κυβέρνηση του «Πατριωτικού Μετώπου» ανέλαβε την εξουσία. Επικεφαλής ήταν ο Συνταγματάρχης Χίμον Γκεοργκιέφ. Ο Συνταγματάρχης Ντεμάντ Βέλτοφ ήταν Ύπουργός Άμυνας. Και οι δύο

ήταν πρώην ήγγετες της Στρατιωτικής Λίγκας, μιας φασιστικής οργάνωσης που πατρωνόταν απ' το Μουσολίνι 14.

Ο Συνταγματάρχης Γκεοργκιέφ υπήρξε επίσης ο εμπνευστής του φασιστικού πραξικοπήματος του 1934, το οποίο κατέρριψε το Κοινοβούλιο, διάλυσε τα εργατικά συνδικάτα και τα έθγαλε εκτός νόμου. Έγινε έπειτα Πρωθυπουργός κι άρχισε ένα καθεστώς τρόμου, το οποίο, στην ανέλετηθη θρησκεία του, ξεπέρασε ακόμα κι εκείνο του 1923. Ύπουργός Έσωτερικών της νέας Κυβέρνησης ήταν ο Άντον Γκούγκωφ, Κομμουνιστής ήγγετης. Έλεγχε τις ύπηρεσίες κρατικής άσφάλειας κι ήταν υπεύθυνος για τή διατήρηση της «τάξης».

Όταν ή Ναζιστική στρατιωτική μηχανή τελικά κατέρρευσε, ή μεγάλη πλειοψηφία του Βουλγάρικου λαού, φυσικά, πανηγύρισε. Μολοντί ήταν κουρασμένη απ' τόν πόλεμο και τήν καταπίεση, ή ανακούφισή της δέν τήν δόγγησε στην αδράνεια. Η επανάσταση — ή ευκαιρία να γίνουν έπιτέλους κύριοι της μοίρας τους — φαινόταν τώρα δυνατή. Στη διάρκεια των μηνών του φθινοπώρου του 1944, στη Σόφια και τίς άλλες πόλεις, οι εργατικές πολιτοφυλακές συνέλαβαν τους φασίστες και τούς έκλεισαν φυλακή. Έκκων μαζίκές διαδηλώσεις. Έκλέξανε άπόλυτα δημοκρατικά λαϊκά δικαστήρια. Η άστυνομία άφοπλίστηκε και σε πολλές περιπτώσεις διαλύθηκε.

Τά αίσθήματα των στρατιωτών έναρμονίζονταν μ' εκείνα του λαού: «Άνταποκρίσεις για τίς Βουλγαρικές δυνάμεις κατοχής στη Δυτική Θράκη και τή Μακεδονία ζωντανεύουν ξανά στην μνήμη τήν εικόνα του Ρωσικού Στρατού στά 1917. Συμβούλια στρατιωτών έχουν σχηματιστεί. Άξιωματικοί έχουν υποδιδαστεί, κόκκινες σημαίες έχουν ύφωθεί και ό κανονικός χαιρετισμός έχει καταργηθεί» 15. Αύτή ή όμοιότητα μέ τό 1917 ήταν άνάθεμα για τούς Ρώσους και τούς Βούλγαρους «Κομμουνιστές» ήγγετες. Ύποστηρίζόμενος άπό τή Ρωσική Διοίκηση, ό Ύπουργός Άμύνης, Συνταγματάρχης Βέλτοφ, έθγαλε μία άσστηρή διαταγή προς τίς δυνάμεις του. «Έπιστρέψτε άμέσως στην κανονική (σίκ) πειθαρχία. Καταργήστε τά συμβόλια των στρατιωτών. Μήν ύφώνετε άλλες κόκκινες σημαίες».

Οι ελλικρινές Βούλγαροι Κομμουνιστές κατάγγειλαν τήν όποκρισία των Ρώσων! Ο Μολότωφ έπιχείρησε να κατασιγάσει τήν όργη που έπακολούθησε: «Άν όρισμένοι Κομμουνιστές συνεχίσουν τήν τωρινή συμπεριφορά τους, θά τούς κάνουμε να λογικευτούν. Η Βουλγαρία θά παραμεινει μέ τή δημοκρατική της κυβέρνηση και τή σημερινή τάξη της... Πρέπει να κρατήσετε έλους τούς αξιόλογους αξιωματικούς του στρατού, που ύπηρετούσαν πριν απ' τό πραξικόπημα. Θά 'πρεπε ν' άνακαλέσετε στην ένεργό ύπηρεσία έλους τούς αξιωματικούς που 'χουν άπολυθεί για διαφόρους λόγους» 16.

Ο άπαίσιος ήχος αυτών των λέξεων άντήχησε σ' όλη τή Βουλγαρία. Στά 1934 ό φασίστας Συνταγματάρχης Γκεοργκιέφ είχε έπιτεθεί στους έργάτες. Είχε καταστείλει άπεργίες, προκλώντας θύματα, και τίς είχε

κηρόξει παράνομες. Στά 1945, ό Έθιος Συνταγματάρχης Γκεοργκιέφ, λακές, τώρα, των Κομμουνιστών, έπιτέθηκε σ' άπεργούς έργάτες, σά να 'ταν «φασίστες». Τό Μάρτη του 1945, ένας άριθμός άνθρακωρύχων κατέδρασε σε άπεργία ζητώντας ύψηλότερες μισθούς. Άμέσως στυγματισμένοι σαν «άναρχικοί» και «φασίστες» και σύβηθηκαν στη φυλακή απ' τήν έλεγχομένη απ' τούς Κομμουνιστές κρατική πολιτοφυλακή 17.

(γ) ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Στά 1918, τό αίσθημα για επαναστατική άλλαγή στην Ούγγαρία, ήταν πολύ ισχυρό. Αύτά τά αίσθήματα είχαν για ένα διάστημα καναλιζαριστεί εθρηρικά μέσ' απ' τήν Κυβέρνηση του Κάμη Καρόλυ, ό όποιος φημιλογούταν πως είναι κάποιο είδος σοσιαλιστή. Η Κυβέρνηση Καρόλυ έκανε μερικές παραχωρήσεις στο λαό. Τό Μάρτη του 1919 οι Σύμμαχοι προκάλεσαν τήν πτώση της Κυβέρνησης Καρόλυ. Έστειλαν στην Ούγγαρία ένα τελεσίγραφο, που άφορούσε τα σύνορα μέ τήν Τσεχοσλοβακία, τό όποιο οι Ούγγροι αίσθάνθηκαν ότι θά «σακάτευε τά σακάτια».

Τά πατριωτικά και τά επαναστατικά αίσθήματα συνδυάστηκαν και ένα νέο επαναστατικό κύμα έφερε στην έξουσία τήν Κυβέρνηση του Μπέλα Κούν 18.

Οι Κομμουνιστές κυριαρχούσαν στη νέα κυβέρνηση, μολοντί ή τελευταία συμπεριλάμβανε έναν άριθμό Σοσιαδημοκρατών.

Τό Μάρτη του 1919, ή νέα κυβέρνηση άνακήρυξε τήν Ούγγρική Σοβιετική Δημοκρατία. Αύτή δέν έπιβλήθηκε στη χώρα άπό ένα Ρωσικό στρατό. Δέν υπήρχε άμεση έπαφή μεταξύ Ούγγαρίας και Ρωσίας. Η Ρωσία είχε ν' άσχοληθεί μ' άρκετά προβλήματα έκαινο τόν καιρό.

Αιχμάλωτοι πολέμου, που γύριζαν απ' τή Ρωσία, έδιναν περιγραφές, μ' ένθουσιασμό και μ' άπροκάλυπτο θαυμασμό, της Μεγάλης Επανάστασης, τά νέα της όποιás ένέπνεαν στο λαό τήν έλπίδα για ένα νέο τρόπο ζωής. Πόσο άναγκαίο ήταν για τούς Ούγγρους να πιστοδν άπό μία τέτοια έλπίδα!

Η Ούγγαρία ήταν βασικά μία άγροτική χώρα, στην όποία ή κατονομή της γής ήταν περισσότερο άνηση απ' όποιοδήποτε μέρος της Εύρώπης. Σχεδόν όλη ή γη κατέοταν άπό τούς άριστοκράτες και τήν Έκκλησία. Η πλειοψηφία του λαού ήταν άκληρη, άνεργη, και σά πρόβουρα της λιμοκτονίας. Τό να τερματιστεί ή φεουδαρχική γαιοκτητική δομή της γής, έκείνο τόν καιρό, θά ήταν μία άλγθινα επαναστατική πράξη.

Η Κυβέρνηση του Μπέλα Κούν κράτησε κάτι περισσότερο άπό 4 μήνες. Μερικοί ισχυρίζονται ότι δέν υπήρχε χρόνος για τέτοια μέτρα. Άλλά ούτε καν ή ύπόσχεση δέν δόθηκε. Άν είχαν γίνει τέτοια όήματα, τό καθεστώς του Μπέλα Κούν ίσως να 'χε διατηρηθεί περισσότερο. Θά 'ταν δύσκολο, άν όχι άδύνατο, για τίς έπόμενες κυβερνήσεις να ξαναπάρουν τή

γη απ' τόν άγρότη, χωρίς ν' αντιμετωπίσουν τό ένδεχόμενο ενός παρατεταμένου εμφυλίου πολέμου. Όπως είχαν τά πράγματα, τό καθεστώς του Κούν ανατράπηκε μόλις ή Ρουμάνικος Στρατός κατέλαβε τή Βουδαπέστη. Ο Μπέλα Κούν διέφυγε στη Ρωσία τήν 1 Αύγουστου 1919.

Η άπομάκρυνση τής κυβέρνησης Κούν σχεδιάστηκε στό Σζέβεν απ' τό Ναύαρχο Νικόλας Χόρτυ και τούς ύποστηρικτές του. Αντιπρόσωποι του Ρουμανικού Στρατού ήταν παρόντες. Μιά Λευκή Τρομοκρατία εξαπολύθηκε στήν Ούγγαρία απ' τή βοηθούμενη απ' τό έξωτερικό άντεπανάσταση του Χόρτυ. Εγκαθιδρύθηκε τό πρώτο φασιστικό καθεστώς στήν Εβρώπη. Για τούς Ούγγρους, όλες ή προηγούμενες φρικαλεότητες είχαν πιά ξεπεραστεί. Χιλιάδες Κομμουνιστών και Σοσιαλιστών συνελήφθησαν σέ μπλόκα φασιστικών συμμοριών, χτυπήθηκαν, βασανίστηκαν, δολοφονήθηκαν. Τά συνδικάτα διαλύθηκαν μέ τή βία. Έκείνοι, που ύπήρχαν άπλως ύποψιος συνδικαλιστές, ώστε ακόμη και οι Βρεταννοί (οι όποιοι γνώριζαν τά πάντα για τίς φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν στήν Ίνδία) παρακινήθηκαν νά στείλουν μία Κοινοβουλευτική Έπιτροπή στη Βουδαπέστη. Η Έπιτροπή άνάφερε ότι επιβεβαιώθηκαν «οι χειρότερες ιστορίες άκρωτηριασμών, δικασιών, βασανιστηρίων και φόνων».

Οι δραστηριότητες του Ούγγρικού ΚΚ, αυτό τόν καιρό, αναφέρονται απ' τόν Πήτερ Φράνκερ στό βιβλίο του Η Ο υ γ ρ ι κ ή Τ ρ α χ ω θ ί α : «Τό μικρό ΚΚ διεξήγαγε τίς δραστηριότητές του σέ συνθήκες άπόλυτης παρανομίας. Έκανε τό είδος τών σεχταριστικών λαθών, που είναι τόσο εύκολο νά γίνουν κάτω από τέτοιες συνθήκες, μέ τούς ήγγέτες στή φυλακή και δολοφονημένους» (σελ. 29). Τό κίνημα «αποκαταστήθηκε» και ψυχροπαχόσο. Αυτό είναι αναπόφευκτο κάτω από συνθήκες εμφυλίου πολέμου, όποτε τά επαναστατικά κινήματα παθαίνουν μέ τή λατρεία τής ήγερσίας. Η προπόθεση τής επιτυχίας, κάτω από τέτοιες συνθήκες, είναι νά εξαπλωθούν οι βασικές δραστηριότητες ενός κινήματος όσο τό δυνατό πιο μακριά και πιο πλατιά, σ' όλα τά μέλη του. Κανείς δέν πρέπει νά 'ναι άναντικατάστατος. Οι «ήγγέτες», που συλλαμβάνονται πρέπει πάντα ν' αντικαθίστανται μ' άλλους.

Γιά τόν Ούγγρικό λαό, τά επόμενα χρόνια, κάτω απ' τή φασιστική τυραννία του Χόρτυ, ήταν γεμάτα τρόμο και πόνο. Μερικοί έχουν ύποστηρίξει ότι τό καθεστώς του Χόρτυ δέν ήταν άληθινά φασιστικό. Αλλά δέν πρέπει νά ξεχνάμε ότι ο φασισμός όταν όρσικεται στήν έξουσία μπορεί νά πάρει μία ποικιλία μορφών. Μολονότι βασικά όμοια, τά καθεστώτα του Χίτλερ, του Μουσσολίνι, του Φράνκο και του Σαλαζάρ διαφέρανε, επίσης, σ' άρκετές λεπτομέρειες. Ίσως τό καθεστώς του Χόρτυ μά πορoυοε ν' αποκληθεί καλύτερα «δικαυβέρνηση από άριστοκράτες φασίστες». Όποιοδήποτε κι άν ήταν τ' όνομά του, ή άθλιαστική κτηνωδία του, στό μέτρο που

άφοροοσε τούς άπλους ανθρώπους, παραμένει σά στίγμα πάνω στό σώμα τής ανθρωπότητας.

Τό καθεστώς Χόρτυ πήρε μέρος στό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στό πλευρό του Χίτλερ. Προς τά τέλη όμοιο τό πολέμου άναπτύχθηκε ένα κίνημα, τό όποιο έπιδίωκε ν' άποσπάσει τήν Ούγγαρία απ' τή συμμαχία τής μέ τή Ναζιστική Γερμανία. Ναζιστικές δυνάμεις κατέλαβαν τότε τή χώρα και ή τρομοκρατία βασίλεψε και πάλι. Οι άριστοί άγωνιστές κυνηγήθηκαν κι έξοντώθηκαν. Κάπου 400.000 Ούγγροι Έβραίοι εκπολιτώθηκαν, έρωμας τής άγωνίας και του θανάτου, στά Ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Παρά τή μακρόχρονη αυτή ιστορία άθλιότητας, ο Ούγγρικός λαός δέν είχε εγκαταλείψει τήν έλπίδα του για μία καλύτερη ζωή. Όταν στό 1944 ο Κόκκινος Στρατός άρχισε νά καταλαμβάνει τή χώρα, ο λαός διέκλειτο ενόσθια άπέναντι σ' αυτό. Θεωρούσαν ειλικρινά τή Ρωσία φίλο. Πίσταφταν στήν ύπόσχεση τής άπελευθέρωσης. Πολλοί Ρώσοι είχαν δώσει τή ζωή τους σέ σκληρές μάχες για τήν έκδίωξη τών Γερμανών Ναζι. Τά ένδοξα Ιβανικά του 1917 δέν είχαν ξεχαστεί. Τόση εμπιστοσύνη είχαν οι λίγοι Ούγγροι Κομμουνιστές, ώστε βοήθησαν νά όργανωθεί ή διανομή τών μεγάλων τιμαρίων στους άγρότες.

Τό Δεκέμβριο του 1944, σχηματίστηκε μία Ούγγρική κυβέρνηση, στό Νταμπόρσεν, στήν κατοχόμενη απ' τούς Ρώσους περιοχή. Ρίγος διαπέρασε τό λαό. Προϋπουργός ήταν ο Ούγγρος Γενικός Διοικητής Στρατηγός Μπέλα Μίκλος ντέ Ντολνός. Ο Μπέλα Μίκλος ήταν ο πρώτος Ούγγρος, που έλαβε προσωπικά από τό Χίτλερ τήν άνώτατη Ναζιστική τιμητική διάκριση: τό Μεγαλόσταυρο του Τάγματος του Σιδηρού Σταυρού. Μόλις τόν λίγους μήνες, τόν Ιούλιο του 1944, ο Στρατηγός Μπέλα Μίκλος είχε άναλάβει τό πολύ εμπιστευτικό καθήκον του άγγελιαφόρου μεταξύ του κύριου όργανωτή τής Λευκής Τρομοκρατίας, Ναύαρχου Χόρτυ και του άχρειότερου απ' όλους τούς Ναζι, του Άδόλφου Χίτλερ²⁰.

Στήν Κυβέρνηση ύπήρχαν ακόμα δύο στρατηγοί: ο Βέρες κι ο Φαράγκο. Ο Στρατηγός Γιάνος Βέρες, πρῶην Άρχηγός του Έπιτελείου του Μπέλα Μίκλος, έγινε Υπουργός Αμύνης. Ο Ίμρε Νάγκυ έγινε Υπουργός Γεωργίας. Η ύπόλοιπη Κυβέρνηση σχηματίστηκε από μέλη του Κομμουνιστικού κόμματος, του Σοσιαδημοκρατικού κόμματος και του κόμματος τών Μικροβιοκτητών. Ο ECONOMIST τήν περιέγραψε, έκείνη τή εποχή, σάν «ένα παράξενο συνδυασμα τοπικών παραγόντων και κομμάτων της άριστοκρα».

Η νέα κυβέρνηση θεωρούσε ακόμη τό Ναύαρχο Χόρτυ σάν τό νόμιμο κυβερνήτη τής Ούγγαρίας. Ο Υπουργός Αμύνης, Στρατηγός Βέρες, έκλεισε τόν πρώτο του λόγο, που μεταδόθηκε απ' τό Ρωσικό ραδιόφωνο, μέ τό άντιφατικό σύνθημα: «Ζήτω μία έλεύθερη και δημοκρατική Ούγγαρία υπό τήν ήγεσία του Ναύαρχου Χόρτυ!» Η πρώτη διακήρυξη τής κηρυγενομένης απ' τούς Ρώσους κυβέρνησης, όπως μεταδόθηκε απ' τό Ράδιο - Μόσχα, στις 24 Δεκέμβριο 1944, άνάφερε: «Ο Αντιβασιλέας τής χώρας

μας, Νικόλαος Χόρτν, πέστηκε απ' τούς Γερμανούς. Οι μισοφόροι που βρίσκονται τώρα στη Βοστανία²¹ είναι σφετεριστές. Η χώρα έχει μείνει χωρίς ήγεςία σε μια στιγμή που τά ήντα της κυβέρνησης πρέπει να βρίσκονται σε δυνατά χέρια... Τά ζωτικά συμφέροντα του Έθνους απαιτούν όπως οι Ένοπλες δυνάμεις του Οδηγγικού λαού, μαζί με τή Σοβιετική Ένωσή και τούς Δημοκρατικούς λαούς, βοηθήσουν στην καταστροφή του Χιτλερισμού. Η προσωρινή κυβέρνηση διακηρύσσει ότι θεωρεί τήν άτομική ίδιοκτησία σαν τή βάση της οικονομικής ζωής και της κοινωνικής τάξης της χώρας κι ότι θα έγγυφθει τή διατήρησή της».

Ο Στρατηγός Μίκλος, Μεγαλόσταυρος του Τάγματος του Σιδηρού Σταυρού, είχε διαβάσει τή διακήρυξη. Φαίνεται άπιστευτο. Πώς ήταν δυνατόν ένας τέτοιος άνθρωπος να ζητάει «τήν καταστροφή του Χιτλερισμού»; Για τούς ανθρώπους σαν τόν Μπέλα Μίκλος, τά προνόμια, τό γόητρο και ή δύναμη που συνοδεύουν τήν ήγεςία ήταν πρωταρχικής σημασίας. Η φύση της ήγεςίας, ή πολιτική, οι μέθοδοι και οι στόχοι της, είχαν δευτερεύουσα σημασία. Άλλά πώς μπορούσε ή Σοβιετική Ρωσία να δώσει τέτοιους ανθρώπους σε ήγετικές θέσεις; Ο κύριος λόγος δόθηκε απ' τόν ίδιο τό Μίκλος στην διακήρυξη που παρατέθηκε παραπάνω: «...Η χώρα έχει μείνει χωρίς ήγεςία...». Μ' άλλα λόγια υπήρχε ένα πολιτικό κενό. Γέπρηκε κίνδυνος να γεμίσει ή χώρα με οργανώσεις που θα ξεπνέουσαν απ' τές τάξεις των βιομηχανικών κι αγροτικών εργατών. Οι εργάτες είχαν πάρει τήν κομμουνιστική προπαγάνδα τοίς μετριοίς. Είχαν κιόλας αρχίσει να δροβή σύμφωνα μ' αυτήν. Αυτό ήταν εξαιρετικά επικίνδυνο για τή Σοβιετική ήγεςία κι όλους όσους τήν αποδέχονταν. Οι μόνοι άνθρωποι στους οποίους θα μπορούσαν να βασιστούν οι Ρώσοι ήταν τά κατάλοιπα των προηγούμενων άρχουσών ομάδων.

Οι Ρωσικές πεποιθήσεις ότι κανείς άλλος έξω απ' τούς πρώην διοικητές και διευθυντές δεν θα μπορούσε να κυβερνησει τή χώρα, δεν ήταν νέες. Οι σπόροι είχαν φυτευτεί στην ίδια τή Ρωσία, λίγο μετά τήν Οκτωβριανή Έπανάσταση και πολύ πριν τή Σταλινική εποχή. Πριν τήν επανάσταση οι Μπολσεβίκοι είχαν συνηγορήσει επανειλημμένα υπέρ του εργατικού έλέγχου της παραγωγής. Άλλά ήδη απ' τήν άνοιξη του 1918 — και πολύ πριν απ' τές δυσκολίες, που επιδήλθηκαν απ' τόν εμφύλιο πόλεμο — ήγετικά μέλη του Κόμματος τόνιζαν τά πλεονεκτήματα της «διεύθυνσης του ενός ανθρώπου» στη βιομηχανία. Σύντομα κατάγγειλαν ενεργά εκείνους που μέσα στο Κόμμα — κι έξω απ' αυτό — υποστήριζαν άκόμη τήν άποψη ότι μόνο ή συλλογική διεύθυνση θα μπορούσε να 'ναι μία γνήσια βάση για τή σοσιαλιστική οικοδόμηση.

Δέν μπορούμε ν' άσχοληθούμε εδώ μ' αυτή τήν εξαιρετικά σημαντική και περίπλοκη περίοδο της Ιστορίας της εργατικής τάξης, ούτε με τές φοβερά έντονες διαμάχες, στις όποιες δόχησε αυτό τό ζήτημα της διεύθυνσης²². Λίγη, όμως, άμφιβολία μπορεί να υπάρξει για τό ότι, στα γεγονότα, τές δυσκολίες και τές συγκρούσεις α υ τ ης της περιόδου, είναι που πρέπει κανείς ν' άναζητήσει τές πραγματικές ρίζες του εκφυλισμού

της Ρωσικής Έπανάστασης. Πολλά χρόνια άργότερα, άκόμη και ή άσπική τάξη θιέλλε να συλλάβει τή σημασία αυτού που συνέθηκε τότε. Η Γ κ α ρ ν τ ι α ν²³ άναφερόμενη στα γραπτά του Λένιν, του Μάρτη του 1918, σαν «σχοληόμενα έν μέρος με τήν άντιγραφή της καπιταλιστικής οργάνωσης της βιομηχανίας μέσα σ' ένα σοσιαλιστικό πλαίσιο» έκφραζε: άπλά αυτή τήν επίγνωση με τή συνηθισμένη της άνάμιξη άπλοικότητας και λεπτολογίας.

Οι κίνδυνοι που θα μπορούσαν να προέλθουν από τέτοιες ιδέες, έγιναν σαφώς άντιληπτοί στη Ρωσία από μία ομάδα γνωστή σαν Έργατική Άντιπολίτευση. Άπ' τά 1921 κιόλας, ένα απ' τά έξέχοντα μέλη της, ή Άλεξάνδρα Κολλοντάι, είχε γράψει: «Δυσπιστία προς τήν εργατική τάξη (όχι στη σφαίρα της πολιτικής, αλλά στη σφαίρα των οικονομικών δημιουργικών Ικανότητων) είναι ή δλη ουσία των θέσεων που Ισογράφτηκαν απ' τούς Κομματικούς μας ήγέτες. Δέν πιστεύουν ότι τά σκληρά χέρια των εργατών, τεχνικά άνεκπαίδευτα, μπορούν να διαπλάσουν ένδειες τής οικονομικής μορφής, οι όποιες, με τόν καιρό, θ' άναπτυχθούν σ' ένα άριστικό σύστημα Κομμουνιστικής παραγωγής».

«Όλοι αυτοί — Λένιν, Τρότσκι, Ζηνόβιεφ και Μπουχάριν — πιστεύουν ότι ή παραγωγή είναι ένα τόσο «ύθραυστο πράγμα», ώστε είναι άδύνατο να προχωρήσει χωρίς τή βοήθεια των «διευθυντών». Πριν απ' ό-λα θ' «άναθερέψουμε» τούς εργάτες, θά «τούς διδάξουμε». Μόνο όταν μεγαλώσουν θ' άπομακρύνουμε απ' αυτούς, όλους τούς δάσκαλους του Άνώτατου Συμβούλιου Έθνικής Οικονομίας και θ' αφήσουμε τές βιομηχανικές ένώσεις να πάρουν τόν έλεγχο της παραγωγής. Είναι σημαντικό ότι όλες οι θέσεις που γράφτηκαν απ' τούς Κομματικούς ήγέτες συμπίπτουν σ' αυτό τό ουσιαστικό σημείο: προς τό παρόν δεν θα δώσουμε στα εργατικά συνδικάτα τόν έλεγχο της παραγωγής. Προς τό παρόν, «θά περιμένουμε». Όλοι συμφωνούν ότι προς τό παρόν ή διεύθυνση της παραγωγής πρέπει να γίνεται πάνω απ' τά κεφάλια των εργατών, μέσω ενός γραφειοκρατικού μηχανισμού, κληρονημένου απ' τό παρελθόν»²⁴.

Στην καπιταλιστική Δύση, φυσικά, δέν διατυπώθηκε ποτέ καμιά «άνοησία» γύρω απ' τόν εργατικό έλεγχο και διεύθυνση της παραγωγής. Όταν οι Άντικές δυνάμεις «άπελευθέρωσαν» μέρος της Εύρώπης στα 1945, οι Στρατιωτικές Κυβερνήσεις, που συγκροτήθηκαν απ' τούς στρατούς κατοχής, εξασφάλισαν τό ότι μόνο άνθρωποι μ' ένα ιδιαίτερο κοινωνικό υπόβαθρο ή μ' ένα ιδιαίτερο είδος προγενέστερης ήμπερίας, θά τοποθετούνταν επικεφαλής διεθυντικών ή διοικητικών θέσεων²⁵. Λίγο ένδιέφερα τούς νικητές ποιούς σκοπούς — ή τίνος σκοπούς — είχε ύπηρετήσει αυτή ή ήμπερία στα παρελθόν. Μιλούσαν τήν ίδια γλώσσα — και τά πηγαιναν θαμνάσια! Ο μυστικισμός της διεύθυνσης ξεπερνούσε τά έθνικά σύνορα.

Όταν έγινε ολοφάνερο ότι οι μελλοντικοί κυβερνήτες της Οδηγγίας θά ήταν τό Κομμουνιστικό Κόμμα και ή ταχύτατα σχηματιζόμενη

γραφειοκρατία τω, τὰ θεσπιθηρικά στοιχεία έστρεξαν νά γραφτούν σ' αυτό, σάν τά πρόβιατα. Τό Κόμμα έγινε τό στρατολογικό κέντρο μελλοντικών «ήγετών» κκι διευθυντών. (Μιά παρόμοια διαδικασία είχε συμβεί στη Γερμανία μέ τήν άνοδο του κόμμιατος του Χίτλερ). Η οικονομική διαχείριση κκι ή πολιτική διακυβέρνηση συγκεντρώνονταν σ' έλα κκι λιγότερα χέρια.

ΣΑΛΑΜΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

«Ένας έξυπνος νικητής θά παρομοιάσει, όταν είναι δυνατό, τίς άπαιτήσεις του στους νικημένους σταδιακά.»

Α. Χίτλερ, 'Ο Άγών μου (1925)

Στίς Άνατολικο - Εύρωπαϊκές χώρες, ή συστηματική καταστροφή των Σοσιαλιστικών κκι Άγροτικών Κομμιατών, άρχισε μέ τό μαλακό. Συνεχίστηκε, μ' αυξανόμενο ρυθμό, μέχρι έτου, στά 1948, είχαν υδασιατικά εκμηδενιστεί. Ήταν βασικό νά μήν υπάρχουν μέσα αντίστασης πού νά μπορεί νά χρησιμοποιήσει ο λαός, γιά νά καταφέρουν νά εφαρμόσουν τά προγράμιατά τους τά όργανα της γραφειοκρατίας, τά έθνικά Κομμιανιστικά Κόμμιατα.

Οι άνθρωποι άρχισαν ήδη νά αισθάνονται ότι ή έμπιστοσύνη τους στη Σοβιετική Ρωσία είχε προδοθεί. Δέν υπάρχει πιο πικρή κκι πιο όδυνηρή απογοήτευση από κείνη πού κιώθηκε όταν ένας φίλος προδίδει την έμπιστοσύνη σου. Οι Ούγγροι Κομμιανιστές πού Ήσαν αυτό. Γνώριζαν τί πάθη θά ξεσήκωνε. Δέν ήταν παρά μια μεταφυσία. Η άδίστακτη άποφασιστικότητα τους νά κρατηθούν στην έξουσία έπρεπε νά γίνει σ' όλους ξεκάθαρη.

Τό όργανό τους καταπίεσής τους ήταν, φυσικά, ή άστυνομία. Ήταν άπαραίτητος ο πλήρης έλεγχος αυτής της δύναμης. Κερδίζοντας τή θέση - κλειδί του Ήπουργείου Έσωτερικών, κατάφεραν νά τον εξασφαλίσουν. Μέσω του Ήπουργείου αυτού, έλεγχαν, επίσης, τίς Δημόσιες Ήγηρεσίες. Όλες οι θέσεις - κλειδιά ήταν στα χέρια των μελών τους. Τό κόμμα του προλεταριάτου, απέχοντας πολύ από τό νά καταστρέψει την υπάρχουσα κρατική μηχανή, τή χρησιμοποιήσε κκι την ενίσχυσε γιά νά εγκαθιδρύσει τή δικτατορία του π ά ν ω στο προλεταριάτο. Περιγράφοντας άργότερα τίς μεθόδους τους, ο Ράκοσι είπε ότι έκαθες τίς μέρες ή ίδια ή ίδια της δικτατορίας του προλεταριάτου συζητούνταν μόνο σέ στενοές Κομμιατικούς κύκλους. «Δέν (τήν) θέσαμε άνοχητά στο Κόμμα, γιατί άκόμη κκι ή θεωρητική συζήτηση της Δικτατορίας του Προλεταριάτου, σά στόχος, θά προκαλούσε πανικό στους συνεργάτες μας στο συνασπισμό. Θά έκα-

νε πιά δύσκολη τήν προσπάθειά μας νά προσεταιριστοῦμε... τήν πλειοψηφία τῆς μάζας τῶν ἐργατῶν»²⁶

Ὁ προσεταιρισμός τῶν ἐργατῶν σ' ἓνα ἐπαναστατικό πρόγραμμα θά 'ταν ἀπλά πολύ πιά εύκολος. Ἀλλά τό Κόμμα θά ἔχανε τόν έλεγχο τῶν ἐργατῶν στή συνέχεια. Φθοσόμενο αὐτό, τό Κόμμα ἐνώθηκε μέ τούς ἀστούς «συνεργάτες του στό συνασπισμό».

Ὁ Ράκοζι ἐξήγησε πῶς ἡ «Ἐπανασταση» εἶχε γίνει ἀπό πάνω καί πῶς ἔφερε τό Οὐγγρικό Κομμουνιστικό Κόμμα στήν ἐξουσία. Περιγράφε πῶς μέσω τοῦ Ἰπουργείου Ἐσωτερικῶν, τό Κόμμα εἶχε σταθεῖ ἱκανό νά «ξεσκιάσει» τούς ἡγέτες τοῦ Κόμματος τῶν Μικροδιοικητικῶν, «ν' ἀποκαλέσει» τά ἐγκλημάτά τους καί νά τούς «ἀπομακρύνει». Ὁ Ράκοζι ἐξήγησε πῶς ἡ ἀντιπολίτευση κόπηκε σέ φέτες (θπως ἓνα σαλάμι) καί ἐκποτίστηκε. «Ἐκεῖνες τίς μέρες, αὐτό ἀποκαλοῦνταν "μέθοδος τοῦ σαλαμοῦ"...Κόψαμε φέτες, κομμάτι - κομμάτι, τήν ἀντίδραση στό Κόμμα τῶν Μικροδιοικητικῶν... Περιορίσαμε τή δύναμη τοῦ ἐχθροῦ»²⁶

Ὁ Ράκοζι περιγράψε, ἐπίσης, τή συγχώνευση τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος μέ τό Σοσιαλδημοκρατικό σάν μιὰ πλήρη νίκη γιά τούς Κομμουνιστές καί συντριπτική ἢτα γιά τούς Σοσιαλδημοκράτες. (Πόσο εύκολο πρέπει νά 'ταν αὐτό, μέ τόν Ἰπουργό Ἐσωτερικῶν ν' ἀποκαλύπτει: τά «ἐγκλήματα» τῶν Σοσιαλδημοκρατῶν!). Ἀφῆθηκε μετά πῶς τό Κόμμουνιστικό Κόμμα «κυριεύσει» τό στρατό, τήν ἀστυνομία καί τίς δυνάμεις κρατικής ἀσφάλειας (δηλ. τή μυστική ἀστυνομία). Αὐτό έγινε μετά ἀπό «σκληρή μάχη... ἀπό μάλιστα τό Κόμμα μας εἶχε ἤδη μιὰ ἰσχυρή πρόσβαση σ' αὐτές τίς ὁργανώσεις... Ὅταν τό φθινόπωρο τοῦ 1948, τό Κόμμα μας κατέλαβε τό Ἰπουργεῖο Ἀμύνης, μπόρεσε ν' ἀρχίσει ἡ ἰσχυρή ἀνάπτυξη τῶν ἀμυντικῶν δυνάμεων»²⁶

Ὁ ἔβιος ὁ Ράκοζι ξεκαθάρισε ἐπίσης ὅτι ὁ ἀπόλυτος έλεγχος τῆς μυστικής ἀστυνομίας εἶναι ἀπαραίτητος γιά ἐκεῖνους πού ἐπιθυμοῦν νά κατεπίσουν τό λαό. «Ἦπῆρχε μιὰ θέση, ὁ έλεγχος τῆς ὁποίας διεκδικήθηκε ἀπ' τό Κόμμα μας ἀπ' τήν πρώτη στιγμή. Μιά θέση πού τό Κόμμα δέν ἦταν διατεθειμένο νά δεχτῆ νά συμπεριληφθεῖ στό δεοιολόγητο διανομῆ τῶν πόστων, σύμφωνα μέ τή δύναμη τῶν κομμάτων στό συνασπισμό. Αὐτή ἦταν ἡ διεύθυνση Κρατικής Ἀσφαλείας... Διατηρήσαμε αὐτή τήν ὁργάνωση στό χέρι μας ἀπό τήν πρώτη μέρα τῆς ἔβρωσις τῆς»²⁶. Οἱ ἡγέτες τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος γνώριζαν ἀκριβῶς τί ἔκαναν, ὅταν πῆραν τόν έλεγχο τῆς Α.Β.Ο. (τῆς Μυστικῆς Ἀστυνομίας Ἀσφαλείας).

Ἡ Οὐγγρική μυστική ἀστυνομία χρησιμοποίησε ἕλες τίς τελευταίες τεχνικές δασαστηρίων καί δολοφονιῶν, πού ἦταν γνωστές στή Γκεστάπο καί στή Ν.Κ.Β.Δ. Τά Σοβιετικά στρατεύματα κατοχῆς, ἀκολούθησαν ἀμέσως στήν Οὐγγαρία σ' ἐπολιτικοῖ ἐμπειρογνώμονες τῆς Ν.Κ.Β.Δ., ὁ ὅποιος προχώρησαν ἀμέσως στήν «ἀναδιοργάνωση» τῶν δυνάμεων ἀσφαλείας. Αὐτές, ἐπανερῶθησαν τώρα μ' ἓνα περίεργο συνδυασμῶν τῶν παλαιῶν ἀποβρασιμῶν τοῦ καθεστώτος Χέρτυ καί τῶν νέων καθαρμάτων τοῦ ΚΚ. Αὐτά τ' ἀνθρώπινα σκουπίδια κατέχαν μιὰ προνομιούχα θέση στήν Οὐγγρική

κοινωνία. Ὁ μέσος ἔθνικός μισθός, στή 1956, ἦταν περίπου 1.000 φορίντ τό μήνα. Ἡ ἀμοιβή τῶν «μελῶν» τῆς Α.Β.Ο. ἦταν 3.000 φορίντ τό μήνα. Οἱ ἀξιωματικοί ἔπαιρναν 9.000 - 12.000 φορίντ τό μήνα. Ὁ Οὐγγρικός λαός τούς μισοῦσε παθιασμένα ἄλλως.

Ἡ «μέθοδος τοῦ σαλαμοῦ» γιά τήν κατάληψη τοῦ Κρατικοῦ μηχανισμοῦ, προκάλεσε τίς ἐπικρίσεις ἐνός ἀριθμοῦ μελῶν τοῦ ΚΚ. Ἡ «ἡγεσία» ἀντιμετώπισε τούς ἐπικριτές τῆς... μέ τήν ἀστυνομία. Τά Κόμμα ἦταν ἀμέσως υπεύθυνο γιά τήν τρομοκρατία, τίς δολοφονίες, τά βασανιστήρια καί τούς ἐξολοθισμούς, πού ἀποτελοῦσαν χαρακτηριστικό γνώρισμα τῆς Οὐγγρικής ζωῆς κάτω ἀπ' τό καθεστῶς τοῦ Ράκοζι.

Παράλληλα μέ τή θύαιη πολιτική καταπίεση, οἱ ἐργάτες ὑπόφεραν, ἐπίσης, κι ἀπ' τήν παρατεταμένη ἀγωνία τῆς χειροτέρευσης τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, πού μερικεῖς φορές ἔφτανε στή ὄρια τῆς λιμοκτονίας. Οἱ πολεμικές ἀποζημιώσεις πού εἶχε πάρει ἡ Ρωσία ἦταν σέ ἀρκετά μεγάλο βαθμό υπεύθυνες γι' αὐτή τήν κατάσταση.

Ἡ συνομιλία τῶν ἐπανορθῶσεων ἐκκολάφθηκε στή Συνδιάσκεψη τῆς Γιάλλας, ὅπου ἡ Δύση εἶχε συμφωνήσει μέ τόν Στάλιν νά χωρίσει τήν Εὐρώπη σέ σφαίρες ἐπιρροῆς. Μετά τόν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο ἡ Σοβιετική Ἐνωση εἶχε καταγγεῖλει σφοδρά τίς ἀποζημιώσεις πού πῆραν ἀπ' τή Γερμανία οἱ νικητές σύμμαχοι διά μέσου τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν. Τό γινε συνέχως, καί πολύ σιωπῶν, ὅτι αὐτοί οἱ ἐκβιασμοί ἐπέβαλλαν ἓνα ἀδάσταχο δάρος στή Γερμανική ἐργατική τάξη, πού δέν ἦταν υπεύθυνη γιά τόν πόλεμο καί γιά τή ζημιά πού εἶχε προκλήσει. Ἐκεῖνη τήν ἐποχή, οἱ ἔβιος ἐπόψεις εἶχαν ὑποστηριχθεῖ σταθερά καί ξεκάθαρα ἀπ' τά διάφορα ἔθνικά Κομμουνιστικά Κόμματα. Στή διάρκεια τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς οἱ ἐλπίδες μιᾶς Ρωσικῆς νίκης ἐνισχυόνταν, αὐτή ἡ γραμμὴ ἀπορρίφθηκε. Φαίνονταν σάν οἱ Ρῶσοι νά εἶναι αὐτοί πού θά 'παρναν τώρα τίς ἀποζημιώσεις. Ἡ χαμαιλοονική ἰδεολογία τοῦ «σοσιαλισμοῦ» τους, ἀποκαλύφθηκε. Ὅ,τι γιά τά καπιταλιστικά κράτη θεωροῦνταν «ληστεία», γίνονταν «δικαιοσύνη», ὅταν τό ἔκαναν οἱ Ρῶσοι.

Δέν ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τήν ποσότητα τῶν μηχανῶν κλπ., πού ἀποσπῶσθηκαν καί στάλθηκαν στήν ΕΣΣΔ. Μιά ἐκτίμηση, γιά τήν Οὐγγαρία, ἀνεβάζει τήν ἀξία τους στή 124 ἑκατομμύρια δολλάρια. Ὅπως ὁ στρατός τῶν Χίτλερ, ἔτσι καί ὁ Κόκκινος Στρατός ἀπομύζωσε τή χώρα πού καταλάμβανε. Κι ἐδῶ, πάλι, λείπουν τά ἀκριβῆ στοιχεῖα γιά τό κόστος αὐτῆς τῆς περιόδου κατοχῆς. Ὅμως, ἡ προσθήκη στόν πληθυσμό τῆς χώρας ἐνός καί πλέον ἑκατομμυρίου ἀνθρώπων, πρέπει νά 'χε καταναλώσει ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ ἔθνικοῦ προϊόντος, ἔτσι καί μόνο σ' ἐρόφιμα. Μιά μάλλον ὑποκριτική Ἀμερικανική νῦτα πρὸς τήν Ρωσική Κυβέρνηση, μέ ἡμερομηνία 23 Ἰούλη 1946, ἀνάφερε ὅτι «οἱ Σοβιετικές δυνάμεις εἶχαν,

ως τόν 'Ιούνη του 1945, άποσπάσει από τήν Ούγγαρία 4 έκατ. τόνους σταριού, σίκαλης, κριθαριού, καλαμποκιού και βρώμης. (Η έλική προπολεμική έτήσια παραγωγή άδειών των δημητριακών ήταν λίγο παραπάνω από 7 έκατ. τόνους). Άπ' τά άποθέματα τροφίμων που ήταν διαθέσιμα για τόν άστικό πληθυσμό στό δεύτερο μισό του 1945, δ Σοβιετικός Στρατός είχε ιδιοποιηθεί σχεδόν όλο τό κρέας, τό 1) 6 του σταριού και τής σίκαλης, τό 1) 4 των λαχανικών, σχεδόν τά 3) 4 του λαρδιού, τό 1) 10 των φυτικών έλαίων και τό 1) 5 του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων. Η έκτεταμένη έπίταξη τροφίμων παρατάθηκε ως τόν 'Απρίλη του 1946». Η έλλειψη τροφίμων στή διάρκεια αυτής τής περιόδου ήταν τόσο σοβαρή, ώστε κάθε άτομο έπαιρνε, τό πολύ, μόνο 850 θερμίδες τή μέρα — λιγότερο άπ' ότι στή Γερμανία ή τήν Αυστρία. Όπως θά περιέμενε κανείς, ή αύξηση του ποσοστού θνησιμότητας ήταν άνησυχητική.

Μιά άλλη άγνωστη ποσότητα, είναι δ όγκος του ύλικού (προσωπικών αγαθών κλπ), που μεταφέρθηκε στή Ρωσία μέσω τής άρπαξης.

Ο γνωστός κατάλογος των πολεμικών έπανορθώσεων, που άποσπάστηκαν άπ' τήν Α. Εβρώπη, είναι άρκετά συγχυλιστικός. Δέν μπορούμε, έδώ, νά μπουήμε σέ λεπτομέρειες για τήν κάθε χώρα. Μερικές λεπτομέρειες για τήν Ούγγαρία θά μές δώσουν μία εικόνα του συνόλου.

Οι συνολικές αξιώσεις έπανορθώσεων από τήν Ούγγαρία άνέρχονταν σέ 300 έκατ. δολάρια. Τά 2) 3 άπ' αυτά πήγαν στή Ρωσία και νά ύπέλοιπα μοιράστηκαν εξίσου ανάμεσα στήν Τσεχοσλοβακία και τήν Γιουγκοσλαβία. Τά βιομηχανικά προϊόντα αποτελούσαν τό 88ο) ο του συνόλου. Τό ύπόλοιπο 17ο) ο ήταν άγροτικά προϊόντα. Πρίν τόν πόλεμο, τά βιομηχανικά προϊόντα αποτελούσαν μόνο τό 1) 4 περίπου, των συνολικών εξαγωγών τής Ούγγαρίας. Η Βρετανική κοινωδουλευτική αντιπροσωπεία, ή οποία έπισκέφτηκε τήν Ούγγαρία τήν άνοιξη του 1946, άνάφερε ότι τό συνδυασμένο κόστος των έπανορθώσεων και τής κατοχής έφτασε στό 30ο) ο του έθνικού εισδήματος (έπανορθώσεις 18ο) ο, κατοχή 12ο) ο). Ένας άντιπροσωπος των ΕΠΑ, στή συνεδρίαση τής Ειρηνευτικής Συνδιάσκεψης των Παρισίων του 'Οκτώβρη του 1946, είχε ύπολογίσει ότι αυτό τό κόστος έφτασε τό 35ο) ο του έθνικού εισδήματος.

Η κλίμακα αυτών των έπανορθώσεων πρόσθεσε ένα τεράστιο βάρος στήν Ούγγρική οικονομία και συνακλόουθα στους παραγωγούς: στήν βραχυτική τάξη. Στά 1948, παρά τήν ύπαρξη τής Α.Ν.Ο. και του Κόκκινου Στρατού, ή δυσαρέσκεια τους ήταν πιθανό νά εκδηλωνόταν στους δρόμους. Ο κίνδυνος αναφέρθηκε στό Κρεμλίνο. Τόν 'Ιούλη του 1948, ή Ρωσία άποφάσισε νά παραιτηθεί άπ' τής μισές άπ' τής έπανορθώσεις που όφείλονταν άκόμη. Στίς 15 Δεκέμβρη 1948, δ Υπουργός Οικονομικών Έρνο Γκέρε ήταν σέ θέση νά πει στό Ούγγρικό Κοινοβούλιο ότι, μελονότι τό 1948, τό 25,4ο) ο των έθνικών δαπανών πήγε για τήν πληρωμή των Ρωσικών άποζημιώσεων, τό 1949, μόνο τό 9,8ο) ο του προηπολογισμού θά προσέζονταν γι' αυτό τό σκοπό.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΥΛΩΣΗΣ

«Οι μέγες των εργατών που συνωστίζονται στό εργοστάσιο, όργανώνονται στρατιωτικά. Εάν κληρωτοί του βιομηχανικού στρατού, τίθονται κάτω άπ' τής διαταγές μιας βλόκληρης Έσραρχίας άξιοματικών και διασωματικών».

Κ. Μόρξ και Φ. Ένγκελς, Τό Κομμουνιστικό Μανιφέστο (1848).

(α) ΕΜΠΟΡΙΟ

Υπήρχαν, όμως, κι άλλοι τρόποι εκμετάλλευσης του λαού. Λογούχαρη, τό εμπόριο. Οι Κομμουνιστικές κυβερνήσεις τής Ανατολικής Εβρώπης, έβδαν γρήγορα ότι ή Ρωσική βαρεια βιομηχανία ήταν άνικανή νά τους προμηθεύσει μέ κεφαλαιουχικά αγαθά. Γνώριζαν ότι οι μηχανές κι οι πρώτες ύλες ήταν άπαραίτητες. Ήταν προετοιμασμένες νά προσπαθήσουν και νά τίς πάρουν από τή Δύση. Τό Σχέδιο Μάρσαλ φαινόταν νά είναι ή άπάντηση στό πρόβλημα. Δυσ, τουλάχιστον, άπ' αυτές τής χώρας, ή Τσεχοσλοβακία και ή Πολωνία, έκαναν φανερό τήν έπιθυμία τους νά συμμετάσχουν στό Σχέδιο Μάρσαλ. 'Ακόμη κι όταν ή πίστη τής Μόσχας τίς είχε άναγκάσει ν' άπορρίψουν τήν ιδέα, εξακολουθούσαν νά κάνουν άπόπειρες ν' αναπτύξουν έμπορικές σχέσεις μέ τή Δύση.

Τά σχέδια τής Μόσχας, αυτή τήν περίοδο, βοηθήθηκαν άπ' τήν Οθάσινγκτον. Οι ΕΠΑ δημούργησαν ένα «σιδηρούν παραπέτασμα» στό εμπόριο ανάμεσα στή Δύση και τής χώρας τής Ανατολικής Εβρώπης, όταν καθοδήγησαν τά Άλλα Δυτικά Έθνη νά μήν εξάγουν «στρατηγικά αγαθά». Ο «μυστικός κατάλογος» στρατηγικών αγαθών του Στέφ Ντηκάρτσιεν κάλυπτε, οδασιατικά, κάθε είδος κεφαλαιουχικού εξοπλισμού. Περιλάμβανε είδη όπως οι δίσκοι γραμμωμένου και οι δελόνες για τήν φαντασματική βιομηχανία²⁷. Τό εμπόριο μέ τή Σοβιετική Ένωση (μέ τής όρους τής Ρωσίας) είχε εξασφαλιστεί.

Για μερικούς ανθρώπους, ο όρος «εμπόριο»* σημαίνει «μια άμοιβαία συμφωνημένη ανταλλαγή εμπορευμάτων μεταξύ χωρών». Έκείνοι που βρίσκονταν στο Κρεμλίνο δεν αποδέχτηκαν αυτό τον όρισμό. Η δική τους ιδέα για το εμπόριο βασίζονταν στην παλιά Ιμπεριαλιστική άρχη ν' αγοράζεις φτηνά και νά πουλάς ακριβά — πολύ, πολύ ακριβά!

Τά δορυφόρα κράτη θεωρούνταν σαν πηγή πρώτων υλών και φτηνών βιομηχανικών προϊόντων. Η εκμετάλλευση λειτουργήσε και προς τις δυο κατευθύνσεις. Η Ρωσία εξασφάλισε τις εξαγωγές των δορυφόρων σε τιμές μικρότερες απ' τις παγκόσμιες τιμές. Και έξηγγαε σ' αυτές σε τιμές μεγαλύτερες απ' τις παγκόσμιες. Η Πολωνο - Σοβιετική συμφωνία της 16 Αυγούστου 1945, για την ετήσια εξαγωγή Πολωνικού κάρβουνου στην ΕΣΣΔ, αποτελεί ένα εκπληκτικό παράδειγμα. «Η καταλήστευση της Πολωνίας μέσω αυτής και μόνο της συναλλαγής άνερχονταν σε πάνω από 100 εκατ. δολάρια το χρόνο. Οι Βρεταννοί καπιταλιστές ποτέ δεν έβγαλαν ένα τόσο μεγάλο ετήσιο κέρδος απ' τις επενδύσεις τους στην 'Ινδία»²⁸. Παρόμοια, που κατασκευάζονταν στην Τσεχοσλοβακία με κόστος 800 κορώνες το ζευγάρι, πουλιόνταν στη Ρωσία προς 170 κορώνες το ζευγάρι. Όταν, όμως, εξαιτίας της μεγάλης ζηραιοσίας του 1947, η Τσεχική κυβέρνηση αναγκάστηκε νά εισαγάγει μεγάλες ποσότητες δημοπρατικών απ' την ΕΣΣΔ, έπρεπε νά πληρώσει περισσότερα από 4 δολάρια το μπουσελ. Τόν καιρό εκείνο οι ΕΠΑ πουλούσαν στην παγκόσμια αγορά δημοπρατικά προς 2,5 δολάρια το μπουσελ.

Η Βουλγαρία δεν αντιμετώπιζε καμιά δυσκολία στο νά πουλήσει τόν καιπό της για δολάρια, τά όποια χρειαζόνταν άπελπιστικά. Κι όμως, στά 1948, έπρεπε νά πουλήσει σχεδόν όλη τή σοδεία της σε καιπό σε πολύ χαμηλή τιμή. Η Ρωσία, τότε, ήταν σε θέση νά ξαναπουλήσει τόν καιπό της στην 'Ιταλία, αγοράζοντας ένα ωραιότατο κέρδος — σε δολάρια.

Τό ότι τó Ρωσικό «εμπόριο» μέ τήν Ούγγαρία ήταν σημαντικό, φαίνεται απ' τή μικροπρόθεση συμφωνία του 1948. Αυτή άναφερε ότι τó «εμπόριο» επρόκειτο νά τριπλασιαστεί στά 1949. Δέν δόθηκαν λεπτομέρειες. Μολοντί η Ρωσία πρόσφερε διαβάκι, κι η Ούγγαρία κατεργασμένα άγαθά, οι σχετικές ποσότητες κι οι τιμές τους φυλάγονταν ζηλότυπα, σαν στρατιωτικά μυστικά. Ένας απ' τούς κύριους λόγους αυτής της μυστικότητας ήταν τó ότι οι εργάτες στά εργοστάσια, είχαν, ως ένα βαθμό, έπίγνωση αυτής της εκμετάλλευσης κι ήταν πολύ δυσαρεστημένοι.

(β) ΜΙΚΤΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Η ποσότητα του Γερμανικού κεφάλαιου, που είχε επενδυθεί στην Βουλγαρία, την Ούγγαρία και τή Ρουμανία, ήταν σημαντική. Στη Ρουμανία, λογονόρη, ίσοδυναμούσε μέ περισσότερο από τó 1) 3 του συνόλου των

* Σ.τ.Μ.: Trade

επενδύσεων σε πετρέλαιο, τραπεζικές δραστηριότητες και στη βιομηχανία. Στην Ούγγαρία, η Γερμανική κυριότητα ιδιοκτηρία υπολογίζονταν ότι άξιζε 1.200 εκατ. δολάρια. Η Ρωσία άσκησε τά «δικαιώματά» της, που προβλέπονταν απ' τή συμφωνία του Πότσταμ. Όλες οι Γερμανικές επενδύσεις κατασχέθηκαν. (Οι Ρώσοι, πήραν μόνο τó ενεργητικό των διαφόρων επιχειρήσεων. Τά χρέη τους φορτώθηκαν στο κράτος). Αυτό έγινε κατά ένα μέρος μέ τήν άπόσπαση μηχανών, και κατά ένα άλλο μέρος μέ τήν άνάληψη του έλέγχου εκείνων των βιομηχανιών, που λειτουργούσαν ακόμη στην Ούγγαρία. Ίδρύθηκαν μικτές εταιρίες. Στην άρχή, αυτές λειτουργούσαν σε συνεταιρισμό μέ ιδιώτες καπιταλιστές, άλλα όταν, άργότερα, αυτοί απαλλοτριώθηκαν, η ΕΣΣΔ διατήρησε τόν έλεγχο των εταιριών, από κοινού μέ τήν Ούγγρική κυβέρνηση²⁹. Καμιά βιομηχανία δέν άνηκε στην άποκλειστική κυριότητα της ΕΣΣΔ. Η Ρωσία έπέδωσε σ' όσες επιχειρήσεις ήταν δυνατό, άποκτώντας έτσι μεγαλύτερο έλεγχο πάνω στο σύνολο της οικονομίας. Αυτές οι «μικτές εταιρίες» οργανώθηκαν και διευθύνονταν πάνω σε καπιταλιστικές βάσεις. Η μόνη άξιοσημείωτη διαφορά ήταν ότι η μέν πλευρά του «κόσμου» συνεταιρισμού (ή ΕΣΣΔ) πραγματοποιούσε πολύ μεγαλύτερα κέρδη από τήν άλλη (τό δορυφόρο Κράτος). Σε μερικές περιπτώσεις, η τελευταία ήταν άναγκασμένη ακόμη και ν' άναλωθάνε τις ζημιές!

(γ) ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Μέχρι τó 1948, ώστόσο, δέν είχε άρχισει ακόμη στά σοβαρά η ένσωμάτωση της Ούγγρικής οικονομίας σ' εκείνη της Σοβιετικής Ένωσης. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω της εθνικοποίησης.

Ό όρος «εθνικοποίηση», όταν χρησιμοποιείται απ' τούς ήγγέτες είτε της Άνατολής είτε της Δύσης, έχει μόνο ένα νόημα: νά εξασφαλισει και νά εδραιώσει τόν έλεγχο τους πάνω στά μέσα διανομής, παραγωγής και συναλλαγής³⁰.

Στην Ούγγαρία, μερικές βιομηχανίες είχαν κιόλας εθνικοποιηθεί. Άλλά μέχρι τόν περί εθνικοποίησης νόμο της 25 Μάρτη 1948, τó 25ο) ο της βαρειάς βιομηχανίας και τó 80ο) ο της ύπόλοιπης βιομηχανίας δρισκόταν ακόμα σε χέρια ιδιωτών. Αυτός ο νόμος πρόβλεπε ότι όλες οι επιχειρήσεις που άπασχολούσαν περισσότερα από 100 άτομα θ' άναλαμβάνονταν από τó Κράτος.

Η εθνικοποίηση δέν συμπληρώθηκε παρά μόνο στά τέλη του 1949. Οι Ούγγροι Κομμουνιστές ήγγέτες, δέν διέφεραν καθόλου από εκείνους του Βρεταννικού Έργατικού Κόμματος πάνω στό ζήτημα τού αν η εθνικοποίηση θά περιλάμβανε και τόν έλεγχο από μέρος των ίδιων των εργατών. Αυτό φαίνεται από τήν άνταπόκριση ότι «η Δευτέρα του Πάσχα του 1948 κηρύχτηκε άργία. Ένώ οι εργάτες δέν βρίσκονταν στά εργοστάσια, οι Κρατικοί άξιωματοχιοι κατέθηκαν και άνάλαβαν τόν έ-

λεγχό τους. Την άλλη μέρα οι εργάτες έφτασαν για να βρουν ένα νέο αφεντικό³¹. Η έθνικοποίηση απ' την Έργατική Κυβέρνηση πραγματοποιήθηκε με μάλλον περισσότερη πολιτική επιτήδευση. Όσον αφορά τους εργάτες, τα καθαρά αποτελέσματα ήταν σχεδόν τό ίδιο³².

(3) ΚΟΛΛΕΚΤΙΒΟΠΟΙΗΣΗ

Μία άλλη μέθοδος εκμετάλλευσης του πληθυσμού ήταν ο Ρώσικος τύπος κολλεκτιβοποίησης. Ένώ σ' άλλα κράτη της Ανατολικής Ευρώπης αυτή είχε αρχίσει σε ένα πρώτο στάδιο, στην Ουγγαρία η Κυβέρνηση παρέμεινε για μεγάλο διάστημα διστακτική στο να κάνει την απόπειρα. Έπειτα από κάποιους ελιγμούς, άρχισε τελικά, να «κολλεκτιβοποιεί» σταδιακά τη γεωργία.

Ός το Νοέμβριο του 1949, τό 7ο) ο περίπου της καλλιεργησίμης γης βρίσκονταν στα χέρια συνεργατικών ή κρατικών αγροκτημάτων. Η ελλείψη αυτοπεποίθησης των Ουγγρων θυνόντων όφειλόταν βασικά στο φόβο τους μήπως αντιμετώπισουν μιά άνοικτή αντίσταση από μέρος των αγροτικών εργατών. Ο λόγος, στη γλώσσα της κυβέρνησης, ήταν ότι η ταχύτερη κολλεκτιβοποίηση θα μπορούσε να ενισχύσει «Τσοϊκές τάσεις».

Κατά τη διαδικασία διοκλήρωσης της έθνικοποίησης, τα ελάχιστα δικαιώματα που απολάμβαναν οι εργάτες κάτω απ' τό καθεστώς της ατομικής ιδιοκτησίας, εξαφανίστηκαν. Οι άπεργίες, όπως και πριν, ήταν, φυσικά, παράνομες. Ο πλήρης έλεγχος του εργοστάσιου πέρασε στα χέρια ενός μόνο διευθυντή. Ο Υπουργός Έργο Γκέρε, στην αναφορά του του Ιούνη 1950 προς την Κεντρική Έπιτροπή του Κόμματος, διατύπωσε τό ζήτημα έτσι: «Ένα εργοστάσιο... μπορεί να 'χει ένα μόνο διευθυντή, ό όποιος είναι προσωπικά υπεύθυνος για κάθετί που συμβαίνει στο εργοστάσιο». Στη βίδα, που όπότεσε τους εργάτες στη θέληση της διευθύνσης, είχε δοθεί ή τελευταία στροφή. Η Ουγγαρία ήταν πιά, από κάθε άποψη, δορυφόρος της ΕΣΣΔ.

Η καταστροφή των κατακτήσεων, τις όποτες οι Ρώσοι εργάτες είχαν εξασφαλίσει, για ένα μικρό χρονικό διάστημα, στα 1917, πήρε μάλλον περισσότερο χρόνο. Είναι άλήθεια ότι ή Κομματική έκστρατεία για την «ατομική διευθύνση» της παραγωγής — και ενάντια στην εργατική διευθύνση — είχε αρχίσει νιόλας απ' την άνοιξη του 1918. Συνάντησε σημαντική αντίσταση. Τα πρώτα λίγα χρόνια οι διομηχανίες διοικούταν απ' τη λεγόμενη Τρόικα, δηλαδή την εργατική έπιτροπή, τον Κομματικό πυρήνα και τον διευθυντή. Στα 1924, άκόμη κι αυτό είχε κατανηθεί με φάρσα. Στα 1929 ή Κεντρική Έπιτροπή του Κόμματος αισθάνθηκε έτοιμη να αποφασίσει ότι οι εργατικές εργοστασιακές έπιτροπές «δέν πρέπει να παρεμβαίνουν άμεσα στη διοίκηση του εργοστασιού ή, να προσπαθούν μ' όποιονδήποτε τρόπο, ν' αντικαταστήσουν τό διευθυντή του εργοστασιού. Θά δοθούν, με κάθε δυνατό μέσο, στην εξασφάλιση του έλέγχου από ένα

μόνο άνθρωπο, στην αύξηση της παραγωγής, στην ανάπτυξη του εργοστασιού και συνακόλουθα στη βελτίωση των όλικών συνθηκών της εργατικής τάξης³³. Τό φάντασμα της παλιής Τρόικας δέν θάφτηκε έπίσημα, παρά μόνο στα 1937. Ο έπίσημος εκπρόσωπος που προέδρευε σ' αυτή την συγκρομημένη τελετή ήταν τό δεξι χέρι του Στάλιν, ό Ζντάνκωφ. Μιλώντας στην Όλομέλεια της Κεντρικής Έπιτροπής είπε: «... ή Τρόικα είναι κάτι τό έντελώς άνεπίτρεπτο... ή Τρόικα είναι ένα είδος διοικητικού συμβούλιου, αλλά ή οικονομική μας διευθύνση ακολουθεί όλότελα διαφορετικές κατευθύνσεις³⁴.

Στά «εργατικά» κράτη της Α. Ευρώπης, δέν έπιτράπηκε στο λαό, ούτε καν να περάσει απ' αυτές τις περιορισμένες και διαστρεβλωμένες μορφές οικονομικής αυτοδιαχείρισης. Τό σύστημα της Τρόικας δέν καθιερώθηκε ποτέ.

Αν ληφθεί όπόψη ή πλήρης πολιτική και οικονομική ένσωμάτωση στη Σοβιετική Ένωση, τίποτα δέν φαινόταν, τώρα, να στέκεται έμπόδιο στο όρμή της όλικής εκμετάλλευσης. Τίποτα;

Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΑΝΔΡΩΝΕΤΑΙ

«Ο μισθός με το κομμάτι είναι ή μορφή μισθού που αναρμονίζεται καλύτερα με τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής... χρησίμευε οά μοχλός για τήν παράταση τής εργατικής μέρας και τή μείωση των μισθών».
Κ. Μάρξ, Κοφάριο (1867).

«Η σκληρά άρχή τής Έθνικοσοσιαλιστικής ήγερσίας, είναι νά μήν επιτρέψει όποιαδήποτε αδέηση στην κλίμακα των όρομισίων, αλλά νά κούξάνει τό εισόδημα μόνο με τήν αδέηση τής αποδοτικότητας».
Α. Χίτλερ, όμιλία στό Γερμανικό Συνέδριο τοφ Κόμματος

«Η εργασία με το κομμάτι είναι ένα επαναστατικό σύστημα που εξαλείφει τήν άδράνεια και κάνει τόν εργάτη νά δραστηριοποιείται. Στο καπιταλιστικό σύστημα, τό χασομέρι και ή τεμπελιά ένθαρρώνονται. Τώρα, όμως, όλοι έχουν τήν εόκαιρία νά δουλέψουν σκληρότερα και νά κερδίσουν περισσότερο».

*Scantzia (ήμερήσιο όργανο τοφ Ρουμανικόf ΚΚ)
13 Γενάρη 1949.*

Η «εόκαιρία νά δουλέψει κανείς σκληρότερα» — μέσω τής εργασίας με το κομμάτι — καθιερώθηκε στην Ούγγαρία σέ μία κλίμακα χωρίς προηγούμενο. Η εργασία με το κομμάτι απευθύνεται στό κατώτερα ένστικτα τοφ ανθρώπου. Αυτό είναι όλοφάνερο στην κοινωνία μας. Η εργασία με το κομμάτι εγκωμιάζεται πολύ άπ' εκείνους που μας κυβερνούν, Γι' αυτούς που διευθύνουν τό λαό, έδώ ή στό έξωτερικό, αποτελεί ένα σημαντικό μέσο έλέγχου, χειραγώγησης και κυριαρχίας πάνω στους εργάτες. Η εργασία με το κομμάτι βοηθάει στην συντηρή τής φυσικής τους

τάσης νά συνενώνονται και νά συνεργάζονται. Είναι ένα πολύτιμο όπλο στό χέρια εκείνων, που θέλουν νά εξαχρειώσουν και νά άτομοποιήσουν τήν εργατική τάξη.

Τό όλο σύστημα τής εργασίας με το κομμάτι εξαρτάται από τή διατήρηση των μισθών σέ χαμηλό επίπεδο. Στην Πολωνία, λογουχέρη, λόγω τής έντεταμένης εργασίας με το κομμάτι, οι βασικοί μοσθοί αγεδόν εξαφανίστηκαν. Τό σύστημα ύποστηρίχτηκε άπ' τούς Ρωσικόφ στόλ Σταχανοδίτες. Αυτοί ήταν κατ' έξοχήν εργάτες με το κομμάτι. Παρόμοιοι τύποι υπάρχουν στό Βρετανικό εργοστάσιο και συγκεντρώνουν συνήθως τή γενική αντίπαθεια. Οι εργάτες, στην Α. Εόρώπη, τούς αντιμετώπιζαν έντελώς έχθρικά. Οι ίδιοι οι Σταχανοδίτες συνεχώς παραπονούνταν γι' αυτή τήν έχθρότητα. Τά έπίσημα κομματικά όργανα αποδοκίμασαν αυτό σάν μία «έπιθεση πολιτικά άνώριμων εργατών ένάντια στους Σταχανοδίτες». Πράγματι, τό 9ο συνέδριο τοφ Τσεχοσλοβακικόf ΚΚ ζήτησε νά παρθούν μέτρα ένάντια σ' αυτούς τούς εργάτες, «οι όποιοι συκοφαντούν τή δουλειά των Σταχανοδιτών και που προσπαθούν ακόμη και νά βάλουν τροχοπέδη στό έργο τους».

Στην Ούγγαρία, έχι μόνο οι εργάτες αλλά ακόμη και μερικά Κομματικά μέλη, προσπάθησαν νά τροχοπέδουν τό όλο σύστημα τής εργασίας με το κομμάτι. Σ' ένα λόγο, στις 27 Νοέμβρη 1948, ο Ράκοσι αναφέρθηκε σ' αυτό και σέ διάφορες κινήσεις «επιδράβησης» άνάμεσα στους εργάτες, όταν είπα: «... οι διευθυντές των εργοστασίων συνθηκολογούν με τούς τεμπέληδες εργάτες. Οι νόρμες παραγωγής είναι πολύ χαμηλές». Αλλά, μολοντί οι «τεμπέληδες εργάτες» απειλούνταν συνεχώς, έν άλλαξαν συμπεριφορά. Τόν Ιούνη τοφ 1950 ο Έβρο Γκέρε, στην αναφορά του πρός τήν Κεντρική Έπιτροπή τοφ Κόμματος, δήλωσε: «οι άπάτες στους μισθούς και στις νόρμες έχουν διαδοθεί άνάμεσα στις μάζες. Σέ μεγάλο βαθμό, μπορούν ν' αποδοθούν στην ύπόγεια δράση διεξίτων σοσιαλδημοκρατικών στοιχείων και των συμμάχων τους, των αντιδραστικών κληρικών. Τό ότι μόρσο νά εμφανιστεί μία τέτοια άσχημη κατάσταση στό πεδίο τής νόρμας, όφείλεται, κατά ένα μέρος στό ότι σέ πολλές περιπτώσεις οι οικονομικοί ήγγέτες των εργοστασίων, Κομματικοί αξιωματούχοι και συνδικαλιστικά στελέχη, συμπεριλαμβάνονται μεταξύ εκείνων που έπεραδώνουν τίς νόρμες... Σέ περισσότερες από μία περιπτώσεις, έφρασαν σέ τέτοιο σημείο ώστε νά προστατεύουν και νά ύποστηρίζουν τούς άπατεώνες των μισθών». Έχοντας οδοιαστικά, δήλωσε: ότι Κομματικά μέλη είχαν συμμαχήσει με «εξείους Σοσιαλδημοκράτες», ο Γκέρε πρότεινε μία μεγάλη αύξηση τής βασικής νόρμας.

Οι συνθήκες στό εργοστάσιο χειροτέρεψαν. Στις 9 Γενάρη 1950, ή Ούγγρική Κυβέρνηση έόγαλε ένα διάταγμα, που απαγόρευσε στους εργάτες νά έγκαταλείπουν τόν τόπο τής δουλειάς τους χωρίς άδεια. Οι ποιινές για τήν άνομολογή, ήταν αυστηρές³⁵.

Η αξιάνομη άλλοτρίωση κι έκμετάλλευση, σ' όποιαδήποτε χώρα

του κόσμου, οδηγεί αναπόφευκτα σε αυξανόμενη αντίσταση. Τα συμπτώματά εξεπλώνονται. Αυτό είναι ένα γεγονός της οικονομικής ζωής. Είναι πολύ γνωστό σ' όλους τους βιομηχανικούς και κοινωνιολόγους και συζητείται ανοιχτά από κείνους που δεν βρίσκονται άμεσα στην ύπηρεσία των γιγάντιων επιχειρήσεων³⁶.

Τό ότι οι Ούγγροι εργάτες **ἀ ν τ ι σ τ έ κ ο ν τ α ν** έγινε άκόμη πιο φανερό απ' τους λόγους των «ήγγετων» τους. Μιλώντας, στο Ντεμπρέσεν, στις 6 Δεκεμβρίου 1948, ο Ούγγρος Υπουργός Βιομηχανίας "Ισταν Κόσσα³⁷ είπε: «Οι εργάτες έχουν υιοθετήσει μία τρομοκρατική στάση απέναντι στους διευθυντές των έθνικοποιημένων βιομηχανιών» και πρόσθεσε, ότι, αν δεν άλλαζαν τή στάση τους, ένα χρονικό διάστημα καταναγκαστικής εργασίας ίσως νά δοθηθε. Οι εργάτες, που δεν έδειχναν ν' αγαπούν τήν εργασία τους, καταγγέλλονταν συχνά απ' τους ήγγετες σαν «πράκτορες των καπιταλιστών».

Πάρά τήν άυτονομική τρομοκρατία, οι εργάτες βρήκαν άρκετους τρόπους αντίστασης. Οι δυο πιο σημαντικοί απ' αυτούς ήταν ο άπουσιασμός και ή έκτελεση εργασίας κακής ποιότητας. Στις 31 Αυγούστου 1949, ο Ράκοζι δήλωσε ότι ή παραγωγή είχε πέσει κατά 10-15ο ο στους τελευταίους λίγους μήνες». Ίσχυρίστηκε, επίσης, ότι ο αριθμός των ημερών που χάθηκαν, γιατί οι εργάτες δήλωσαν άσθένεια, ήταν 2 ή 3 φορές μεγαλύτερος απ' ότι πριν τόν πόλεμο³⁸. Οι Τάιμς (5 Σεπτέμβρη 1949) δημοσίεψαν ένα άρθρο του άναποκριτή τους στη Βουδαπέστη για τή Συνδιάσκεψη του Κομμουνιστικού Κόματος της Μείζονος Βουδαπέστης (μιάς περιοχής που συγκεντρώνει πάνω απ' τό 60ο) ο της βιομηχανίας της Ούγγαρίας): «Η έκθεση της Συνδιάσκεψης άναφέρει: ότι ή παραγωγικότητα έμφανίζεται στις περισσότερες βιομηχανίες στάσιμη και σέ μερικές φθίνουσα. "Ανάμεσα στο Φλεβάρη και τόν Ιούλη, σ' έλόκληρη τήν βιομηχανία έπεσε κατά 17ο) ο... Πάρα πολλοί εργάτες ζητούσαν άναρρωτικές άδειες — πριν λίγες μόλις εβδομάδες, σέ ένα εργοστάσιο: τό 11ο) ο. Σέ κάποιον άλλο: 12ο) ο. "Αναφέρονται περιπτώσεις άυτο - τραυματισμών».

"Αναφερόμενος στη χειροτέρευση της ποιότητας των παραγόμενων αγαθών, ο Ράκοζι έήλωσε επίσης (31 Αυγούστου 1949) ότι «ή σπατάλη στο κυττήριο σίδηρου Μάνφρεντ Βάις (τό δεύτερο σέ μέγεθος εργοστάσιο της Ούγγαρίας) είχε αυξηθεί από 10,4ο) ο σέ 23,5ο) ο».

Στά χαρτιά, πολλοί εργάτες παρέμειναν άκόμη στο Κόμμα. Λαίπων, έσως τί θά κάνατε; Τό νά φύγει κανείς θά σήμαινε νά διατρέξει τόν κίνδυνο νά χαρακτηριστεί «φασίστας κατάκοπος». Ύπηρχαν πάρα πολλές μαρτυρίες γι' αυτό. Τό γεγονός αυτό έκανε ιδιαίτερα έλκυστικά τά κίνητρα για νά μείνει κανείς. Κάποια άπόδειξη της συνειδησιακής κρίσης που περνούσαν τά μέλη του Κόματος, δόθηκε απ' τό Γιόζεφ Ρεβάτ — τό Θεωρητικό του Κόματος. Τόν Οκτώβρη του 1948, παραπονέθηκε ότι, τό Ζάμπαντ Νέπ, τό ήμερήσιο δημοσιογραφικό όργανο του Κόματος, του όποιου ήταν έκδότης, διαβαζόταν μόνο απ' τό 12ο) ο των μελών του Κόματος.

Στό μεταξύ μερικά ήγγετικά στελέχη των ΚΚ της Α. Εύρώπης είχαν γίνει τομήματά. Είχαν άρχίσει νά σκέφτονται για τους έαυτούς τους. Οι σκέψεις τους ήταν άνατρεπτικές για τήν κατεστημένη τάξη. Οι Κομμουνιστές εκκαθαρίσεις γενικεύθηκαν.

"Ανάμεσα στά 1948 και στά 1950, τά ΚΚ διάγραφαν: στήν Τσεχοσλοβακία, πάνω από 250.000 μέλη στή Βουλγαρία, 92.000 — περίπου τό 1) 5 των μελών στή Ρουμανία: 192.000 — πάνω απ' τό 1) 5 των μελών. Στήν Ούγγαρία, διαγράφηκαν 483.000 μέλη του Κόματος.

Αυτή ήταν ή περίοδος της μεγάλης Τίτο - Σταλινικής έκρηξης. Η «στάχτη» μόλυθε τά Κομμουνιστικά κόμματα σ' έλόκληρο τόν κόσμο. Η άρρώστεια ήταν, φυσικά, περισσότερο διαδεδομένη στήν Α. Εύρώπη, όπου τό κυνήγι των Τυτοστών έγινε σπόρ της μόδας για τίς διάφορες ήγρεσίες. Μαγάλος αριθμός ανθρώπων συνελήφθη και ρίχτηκε στή φυλακή. Στήθηκαν εικονικές δίκες. Χιλιάδες πρώην «καλοί Σταλινικοί» βρέθηκαν ένοχοι δλοφάνερα χαλκαυμένων κατηγοριών. Πολλές εκατοντάδες έκτελέστηκαν. "Ανάμεσα στους ίδιους τους ήγγετες, ο Σλάνσκυ κι ο Κλεμέντς στήν Τσεχοσλοβακία, ο Κότσι Σόζι στήν Άλβανία, ο Κροτώφ στή Βουλγαρία κι ο Ράικ στήν Ούγγαρία, πλήρωσαν όλοι μέ τήν έσχατη ποινή. "Ενα απ' τά πιο «σοβαρά» έγκλήματα του Κροτώφ αποκαλύφθηκε απ' τή Εισαγγελική 'Αρχή μ' ένα στύλ παρατραπηγμένης κωμωδίας. 'Ο Κροτώφ κατηγορήθηκε ότι ήταν φίλος του Μπέλα Κούν, ο όποιος είχε «άποδειχτεί» πώς ήταν «Τροτκιστοφασίστας».

Τό πιο άληθινά φρενιαστικό πράγμα ήταν ή «άπολογία» του Ράικ. Συνελήφθη τό Μάη του 1949 κι ή δίκη του άρχισε στις 16 Σεπτέμβρη. 'Ο Ράικ δολολόγησε τήν ένοχή του σ' όλες τίς κατηγορίες του Δημόσιου Κατήγορου καθώς και σέ μερικές άλλες έπιπλέον. Τό ότι ήταν άδύνατο νά 'ναι ένοχος γι' αυτές τίς κατηγορίες, πρέπει νά ήταν δλοφάνερο σ' όσους τόν γνώριζαν. 'Ο Ράικ κι οι άλλοι θυσιάστηκαν για νά έμψυχθεί ή κλονιζόμενη έξουσία της Κομμουνιστικής ήγρεσίας. Αδτόι οι «νικητές» Σταλινικοί έπιδίωκαν γι' αυτές τίς δίκες ν' άποτελέσουν συγκλονιστικά και τραμακτικά παραδείγματα της άνηλεότητάς τους. Κι ήταν πράγματι. Μέ τίς δικαστικές αυτές δλοφωνίες, ο Στάλιν, σαν βασικός εκπρόσωπος της γραφειοκρατίας, έλεγε σ' όλους: «Σκαφθείτε το καλά, πριν άμφοισθηθετε τό άλήθθό μας». Αυτή τήν έποχή, στήν Α. Εύρώπη, οι άνθρωποι θά μπορούσαν νά έχουν σκεφτεί ότι ή προφητεία του "Όργουελ είχε πραγματοποιηθεί κατά μερικές δεκαετίες νωρίτερα. "Αλλά έδω, ή αντίσταση άρχισε νά άνδρώνεται ξανά.

ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ:

«... Ένα τρέμμα του παλιού κράτους, πόδ δέν είχα έκμηθενιστεί, αλλά είχε ξεπεταχθεί στην επιφάνεια του νέου κράτους από έναν σεισμό, χωρίς πίστη στον έαυτό του, χωρίς πίστη στο λαό, γκρινιάζοντας στους από πάνω, τρέμοντας μπροστά στους από κάτω, έγωϊστικό άπέναντί και στίς δυό πλευρές κι έχοντας συνείδηση του έγωϊσμού του, άπαναστατικό σε σχέση με τους συντηρητικούς και συντηρητικό σε σχέση με τους άπαναστάτες...».

Κ. Μάρξ, 'Η Μπορζουαζία κι ή 'Ανεξάνσταση (1850).

Στις 6 Μάρτη 1953, τό Κρεμλίνο άνάγγειλε φυγικά ότι ο Στάλιν είχε πεθάνει έπειτα από μιá σύντομη άρρώστεια. Οι έργάτες στην Α. Εύρώπη αίσθάνθηκαν ότι είχε έρθει τώρα ό καιρός νά τερματίσουν τήν καταπίεση πού τό καθեսτώσ του τούς είχε επιβάλει. Δέν περίμεναν πολύ. Στις άρχές του 'Ιούνη, οι έργάτες στο Πλζέν, άρχισαν μιá μαζική διαδήλωση.

Τό Πλζέν είναι ένα άπ' τά μεγαλύτερα βιομηχανικά κέντρα της Τσεχοσλοβακίας. Τό μεγάλο έργοστάσιο όπλων «Σκόντα» όρκεται εκεί. 'Η διαδήλωση, ή όποια ήταν έντελώς αδόμητη, άρχισε σαν μιá διαμαρτυρία ένάντια σε μερικέσ νομισματικές αλλαγές. Καθώς, όμως, εξαπλωνόταν, διατυπώθηκαν πολιτικά αίτήματα: μεγαλύτερη συμμετοχή στη διεύθυνση των έργοστασίων, κατάργηση της εργασίας με τό κομμάτι, παραίτηση της Κυβέρνησης κι ελεύθερες έπιλογές. "Όταν ή διαδήλωση είχε φτάσει στα πρόθυρα μιás εξέγερσης (συμμετείχαν στρατιώτες με στολή και μεγάλα πλήθη είγαν καταλάβει τό Δημαρχείο), έφτασαν στρατεύματα άπ' τήν Πράγα κι ό ξεσηκωμός καταπνίγηκε σύντομα. "Άλλοι αδόμητοι ξεσηκωμοί, σ' άλλα μέρη της Τσεχοσλοβακίας και σ' άλλες δορυφόρες χώρες, συντρίφθηκαν γρήγορα, χωρίς νά γίνουν παγκόσμια γνωστοί. Δύο εβδομάδες άργότερα, στις 17 'Ιούνη 1953, οι έργάτες του Α. Βερολίνου εξέγέρθηκαν.

'Η εξέγερση άρχισε με μιá διαδήλωση των οικοδόμων στη Λεωφόρο Στάλιν³⁹. Άφου παράτησαν τά εργαλεία τους, βάδισαν πρós τό κέν-

τρο της πόλης για νά παρουσιάσουν τά αίτήματά τους... Οι έργάτες των μεταφορών έγκατέλειψαν τά τρέμα και τά φορτηγά τους για νά πάρουν μέρος στη διαδήλωση. Οι έργάτες των εργοστασίων έβρεξαν άπ' τούς πάγκους τους, οι σπουδαστές άπ' τά κολλέγιά τους, οι νοικοκυρές άπ' τά σπίτια κι άπ' τά φώνια τους, άκόμη και μαθητές άπ' τά μαθήματά τους... Σύντομα, ή εξέγερση εξαπλώθηκε σ' ελόκληρη τήν Α. Γερμανία⁴⁰.

Οι έργάτες του Α. Βερολίνου δέν ύποτάχθηκαν παρά μόνο άφου είχαν συνάψει αίματηρές μάχες με τά Ρώσικα τάνκς. Για άρχικές μέρες, ή εξέγερση αυτή συγκέντρωνε τήν παγκόσμια προσοχή, όχι μόνο επειδή άφορούσε έργάτες, των όποιων τά αίτήματα ήταν τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά, αλλά, επίσης, εξαιτίας της άμεσης και άίαινης επέμβασης της Ρωσίας. 'Η επέμβαση αυτή άποκάλυψε τήν άδυναμία του καθεστώτος του Ούλμπριχτ.

Μετά τήν εξέγερση του Βερολίνου, τό Κρεμλίνο υιοθέτησε μιá «νέα πορεία». Πολλοί λόγοι υπαγόρευαν αυτή τήν αλλαγή πολιτικής. Οι άνθρωποι της Μόσχας τραμοκρατήθηκαν σίγουρα άπ' τά γεγονότα του Βερολίνου. Οι λακές τους, στις πρωτεύουσες της Α. Εύρώπης, έτρεμαν καθώς αίσθάνονταν τήν όργισμένη άνάκα των μαζών πλώ άπ' τή ράχη τους. 'Ηταν έτοιμοι ύπέρ της «αλλαγής πορείας», αλλά γνώριζαν ότι ή Ρωσική γραφειοκρατία δέν μπορούσε νά τους παραχωρήσει σημαντικό βαθμό άυτονομίας, γιατί φοδόναν ότι ίσως έπιχειρούσαν ν' ακολουθήσουν τό δρόμο του Τίτο. Τό τελευταίο πράγμα, πού έπιθυμούσε ή Μόσχα, σ' αυτό τό στάδιο, ήταν νά φανεί ότι χρησιμοποιεί τά τάνκς και τίς ξυφολόγχες του Κόκκινου Στρατού για νά συντρίψει τήν επανάσταση σ' όλη τήν Α. Εύρώπη.

Μιá έλαφριά χαλάρωση έπήλθε μέσα στην ίδια τήν ΕΣΣΔ. Άμέσως άνακαλλάστηκε στις δορυφόρες χώρες.

Στήν Ούγγαρία, στις άρχές του 'Ιούλη του 1953, ό έθιος ό Μαλένκωφ συμβούλεψε τό Ράκοζι ν' άποσυρθεί για λίγο στο παρασκήνιο. 'Ο 'Ιμρε Νάγκυ, ό όποιος ύπήρξε 'Υπουργός Γεωργίας στην Κυβέρνηση του 1944, 'Υπουργός 'Εσωτερικών στα 1946, και κατά κάποιο τρόπο είχε έπιζήσει άπ' τίς διάφορες έκκαθάρσεις, έγινε Πρωθυπουργός. 'Ο πρώτος του λόγος έδινε τίς γενικές γραμμές του νέου προγράμματος.

Στόν πρώτο του λόγο, ό Νάγκυ επέκρινε τό αναθεωρημένο πρόγραμμα του 1951, σαν ένα υπερβολικά βαρύ φορτίο για τή χώρα. Μεγαλύτερη προσοχή θ' άφιερωνόταν στην έλαφρά βιομηχανία και στα καταναλωτικά αγαθά. Θά δινόταν μεγαλύτερη όλική βοήθεια στα κολλεκτιβιστικά και κρατικά άγροκτήματα, και επίσης σε μεμονωμένους άγρότες ιδιοκτήτες. Ένα κολλεκτιβιστικό άγρόκτημα θά μπορούσε νά διαλυθεί με τήν πλειοψηφία των ψήφων των μελών του. Τά ειδικά άστυνομικά δικαστήρια θά

καταργούνταν. Αυτές ήταν μόνο παραχωρήσεις. Είναι, όμως, αξιοσημείωτο το ότι ήταν οι πιο ριζοσπαστικές απ' όλες έγιναν από τις ήγερσες των δορυφόρων, στη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Στη διάρκεια των 4 μηνών, που ακολούθησαν το λόγο του Νάγκυ, ένας αριθμός κολλεκτιβιστικών αγροκτημάτων διαλύθηκαν — τό 10ο) ο, σύμφωνα μ' ένα λόγο που έβγαλε ο Ράκοζι (δ οποίος παρέμενε Γραμματέας του Κόμματος) σε μία συνεδρίαση της ολομέλειας της Κεντρικής Έπιτροπής του Κόμματος, στις 31 Οκτώβρη 1953. Ο Ράκοζι ανέφερε επίσης ότι μερικά τοπικοί άξιωματοχοι έμποδίζαν τους αγρότες, οι οποίοι επιθυρούσαν να εγκαταλείψουν τις κολλεκτίβες. Σε μερικές περιπτώσεις είχε χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί βία. Ο Ράκοζι, που δεν έδειχνε αληθινό ένθουσιασμό για τις παραχωρήσεις, τόνισε ότι αυτό ήταν μία Κομματική απόφαση, ή οποία έπρεπε να εκτελεστεί απ' τα μέλη. Το Κόμμα, είτε βασάνιζε και σκότωνε ανθρώπους, είτε τους έδινε μερικά φίχουλα, είχε πάντα δικαίωμα.

«Η νέα πορεία» εφαρμόστηκε ολόκληρο το 1954. Η «γαλάρωση» μπορούσε να παρατηρηθεί ακόμη κι από ξένους επισκέπτες. Στις συνομιλίες οι άνθρωποι ήταν περισσότερο πρόθυμοι να επικρίνουν ανοιχτά την Κυβέρνηση. Πολλοί πολιτικοί κρατούμενοι αποφυλακίστηκαν. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι οι Ούγγροι ανάσαιναν λίγο πιο ελεύθερα.

Όταν ένας καταπιεσμένος λαός αρχίζει να θέπει το φως της μέρας, όταν υιώνει την πρώτη πνοή του καθαρού αέρα, έχει την τάση ν' ασκεί ισχυρή πίεση προς τα μπρός. Οι πρώτες του ιδέες είναι για να μεγαλώσει τις τρύπες, οι δεύτερες για να γκρεμίσει την δλη απονικτική δομή. Αυτό δημιουργεί άλυτα διλήμματα για όλες τις άρχουσες μειοψηφίες — διλήμματα, που γίνονται πιο έντονα αισθητά, όσο πιο ολοκληρωτικά είναι τα καθεστώτα τους.

Όλες οι σημαντικές αποφάσεις για την Ούγγαρία παίρνονταν στη Μόσχα. Μετά την «παραίτηση» του Μαλένκοφ και την ανάληψη της έξουσίας απ' τον Χρουστσόφ, οι Ούγγροι ένωσαν πάλι την ατμόσφαιρα ν' αλλάξει.

Στην πραγματικότητα, οι παραχωρήσεις του Νάγκυ ήταν άρκετά μικρές. Κινούνταν, όμως, πολύ γρήγορα για το Κρεμλίνο. Στις 18 Άπριλη 1955, ή Έθνηκή Συνέλευση αποφάσισε «όμοφωνα», να απαλλάξει το Νάγκυ απ' τα καθήκοντά του. Οι Ούγγροι κυριεύτηκαν από άγχος, όταν ο Ράκοζι ξαναβρέθηκε στο επίκεντρο των πραγμάτων. Τ' αδύνατα φώτα τρεμόβησαν. Για μίαν ακόμη φορά ή τραγωδία ξανάγινε μακάβρια φάρσα.

Η μακροσκαλής ανακοίνωση, που εκδόθηκε απ' την Κεντρική Έπιτροπή αποκάλυψε μερικά σημάδια της δύσκολης θέσης του Κόμματος.

Κατηγορούσε το Νάγκυ, ότι είχε έμποδίσει την ανάπτυξη της βαρειάς βιομηχανίας και των κολλεκτιβιστικών αγροκτημάτων και ότι «είχε χρησιμοποιήσει τον Κυβερνητικό μηχανισμό σαν όργανο καταπίεσης ενάντια στο Κόμμα». Τό ότι ο Νάγκυ δεν «εγκαθάριστηκε» άμέσως, αποκάλυπτει την ανασφάλεια και την αναποφασιστικότητα που κυριαρχούσε στο Κρεμλίνο, άναφορικά με την Ούγγαρία. Διαπραγματεύσεις «συμφιλίωσης» διεξάγονταν μεταξύ Τίτο και Χρουστσόφ⁴¹. Όταν, άργότερα, διαγράφηκε απ' τό Κόμμα ο Νάγκυ, δεν αποκλήθηκε «Τιτοιστής» ή «Φασίστας». Χαρακτηρίστηκε, απλά, «ενας αδιάρθρωτος, ένοχος δεξιός παρέκκλισης»⁴². Πρέπει, όμως, να πούμε ότι αν χαρακτηριζόταν έτσι απ' τό Ράκοζι, τό γεγονός αυτό θά έστρεφε τις συμπάθειες του Ούγγρικού λαού σε Σταλινικούς⁴³ χειρότερους απ' τό Νάγκυ.

Οι περισσότερες απ' τις παραχωρήσεις, που έγιναν στους 20 μήνες της διακυβέρνησης του Νάγκυ, υποβλήθηκαν τώρα στην «μέθοδο του σαλαμού»: σιγά - σιγά εξανεμίστηκαν. Η Μυστική Άστυνομία, που για ένα μικρό χρονικό διάστημα είχε παραμείνει διακριτικά στο παρασκήνιο, αισθάνθηκε, τώρα, ότι θά μπορούσε γι' άλλη μιά φορά να δικαιολογήσει τις ύπερογκες άμοιόδες της. Πάρθηκαν μέτρα για τή γρήγορη ανάπτυξη της κολλεκτιβοποίησης. Η πίεση στους εργάτες για αύξηση της παραγωγής εντάθηκε... για να βοηθήσουν στην εκπλήρωση του Πεντάχρονου Πλάνου της Μόσχας⁴⁴ — ένα πρόγραμμα, για τό οποίο, παρεμπιπτόντως, πτό και με κανένα τρόπο δεν είχαν συμβουλευτεί τους Ούγγρους εργάτες.

Στό Κρεμλίνο, ή νέα ήγερσία αισθάνθηκε δικαιολογημένα άσφαλής. Είχαν αντιμετώπισει τον άμεσο αντίκτυπο του θανάτου του Στάλιν. Τό Πλάνο φαινόταν να δουλεύει. Οι ήγέτες, στις δορυφόρες χώρες, καυχόνταν για την αύξημένη παραγωγή του 1955. Στην Ούγγαρία, ισχυρίζονταν ότι ή βιομηχανική παραγωγή είχε αυξηθεί κατά 8,2ο) ο σε σχέση με τά μεγέθη του 1954. Εύκολα μπορεί να φανταστεί κανείς τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για να βγει απ' τους άπόρθητους εργάτες αυτό τό αποτέλεσμα. Ο λαός είχε ανέξει την αθλιότητα ως τά 1953 — κι ώστόσο είχε δείξει ότι μπορούσε ν' αντισταθεί. Η σχετική ήπιότητα του καθεστώτος Νάγκυ, που ακολούθησε απ' τό άπότομο πτωγύρισμα του ρολογιού στά 1953, προκάλεσε μιά αντίσταση της εργατικής τάξης, τόσο μεγάλη όσο ποτέ. Χρειάζονταν ακόμα σκληρότερα μέτρα για να «πειθαρχηθούν» οι μάζες.

Άλλά, στο βαθμό που άφορούσε τό Κρεμλίνο, τά πράγματα φαινόταν να 'ναι αίγυρα καλύτερα. Ο Χρουστσόφ κι οι συνεργάτες του πίστεψαν ότι έλεγχαν τά πάντα. Αυτό αποτέλεσε έναν σημαντικό λόγο για να πάρουν τή βαρυσήμαντη απόφαση ν' αποκλιψούν ότι, στο κάτω - κάτω, ο Στάλιν δεν ήταν Θεός.

Η ΕΚΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ

«Η εργατική τάξη δεν θα μπορούσε να 'ναι τό ηγετικό και πιό προοδευτικό κομμάτι του έθνους, αν οι αντιδραστικές δυνάμεις ήταν σε θέση να εφοκουν υποστήριξη στις τάξεις της. Οι «προδοκότερες» ή οι αντιδραστικοί δεν υπήρξαν ποτέ πηγή εμπνεύσεως της εργατικής τάξης» δεν είναι; και δεν θα είναι ποτέ».

Γκρομόλκα, Πολωνικά Γεροντά και 'Αρθροί (1 Νοεμβρίου '56)

Στό 206 Συνέδριο του Ρώσικου ΚΚ, πού έγινε τό Φλεβάρη του 1956, οι «αποκαλύψεις» του Χρουστώφ για τόν Στάλιν προκαλέσαν ένα πολιτικό σεισμό. Τά θεμέλια κάθε ΚΚ στον κόσμο κλονίστηκαν. Θά περάσουν δεκαετίες προτού αποκατασταθούν οι ζημιές — αν αποκατασταθούν ποτέ. Ήταν άραγε οι «αποκαλύψεις» ένα «τακτικό λάθος»; Δεν είχαν οι Ρώσοι γραφειοκράτες διαπιστώσει ότι, μέ τήν απο- Θεοποίηση του Θεού, οι πιστοί ίσως άρχιζαν νά άμφισβητούν δόλοκληρη τήν θεολογία πού κηρύσσονταν από τούς παπάδους του;

Γνώριζε ό Χρουστώφ τόν πυρετό πού φούντωνε στην Πολωνία και τήν Ούγγαρια άρρήη και πριν από τό 206 Συνέδριο; Γνώριζε ότι αυτό επηρέαζε τό ίδιο τό Πολωνικό ΚΚ; Καταλάβαινε τόν ένδεχόμενο κίνδυνο τόσο για τό καθεστώς του όσο και για έκείνο τών δορυφόρων του;

Στήν Πολωνία, τό πρωί της 28 Ιουνίου 1956, οι εργάτες από αιδηροδρομικό εργοστάσιο του Ζίσου στο Πόζναν άπέργησαν. Σχημάτηκαν στους δρόμους. Αυτό δεν έγινε αθώροηγητα. Πολλές βδομάδες νομίτερα είχε έκλεγεί μία επιτροπή. Παρουσίασε στην διεύθυνση ένα κατάλογο αιτημάτων. Μερικά ήταν εύκολο νά προβλεφθούν. Ήθελαν αύξήσεις μισθών, χαμηλότερες τιμές και χαμηλότερες νόρμες στην εργασία μέ τό κομμάτι. Ή διεύθυνση εξέπλάγη, όμως, όταν αυτοί οι «κοινοί εργάτες» επέκριναν τόν τρόπο μέ τόν όποιο διευθυνόταν τό εργοστάσιο και άπαίτησαν μία διαφορετική οργάνωση της εργασίας στα διάφορα τμήματα. Ή άμφισβήτηση του άλλοθωστου της διεύθυνσης αναφορικά μέ τήν άπόφαση του τι έπρεπε νά κάνουν οι εργάτες, και κατόπιν ή άπαίτηση αναδιοργάνωσης

της εργοστασιακής παραγωγής, έθιγε τίς ίδιες τίς ρίζες του συστήματος. Οι διευθυντές δεν βάδιζαν στα κουτούρου. Έκαναν έτσι θά 'χαν κάνει οι Δουτικοί συνάδελφοί τους: υιοθέτησαν μία τακτική χρονοσβίσης και τήν αποκάλεσαν «διαπραγματεύσεις». Αύτές παρατάθηκαν, χωρίς αποτέλεσμα. Οι εργάτες κατάλαβαν τελικά τί γίνεταν. Κατέβηκαν κατά χιλιάδες στους δρόμους.

Καθώς τά νέα διαδίδονταν, οι εργάτες συγκεντρώνονταν σ' άλλα εργοστάσια. Ψήφισαν νά ένωθούν μέ τό κίνημα. Ο πολιτικός χαρακτήρας τών διαδηλώσεων έγινε τότε ελσφάνερος. Τά πανύ πού κρατούνταν στις πορείες άπαιτούσαν πράγματα όπως «Λευτεριά και Ψωμί», «Έξω οι Ρώσοι» και «Τέρμα στη δουλειά μέ τό κομμάτι!»

Άλλοι άνθρωποι, παρακινούμενοι από τούς εργάτες, ένώθηκαν μαζί τους. Όσο άφορά τό Πόζναν, οι διαδηλώσεις εμφάνισαν γρήγορα τά χαρακτηριστικά ενός γενικού ξεσηκωμού. Ρωσικά τάνκς και στρατός έξωσαν τήν πόλη, αλλά δεν μπήκαν μέσα. Η Κυβέρνηση έφερε πολωνικά τάνκς, τών όποιων τά πληρώματα ήταν άπόλυτα πειθήνια. Τό αίμα τών εργατών χύθηκε στους δρόμους. Ύστερα από δύο μέρες ή εξέγερση συντρίγηκε. Η διεύθυνση του εργοστασίου Ζίσου επικύρωσε μέ αίμα τό «δικαίωμα» της νά διευθύνει. Έγιναν άπεργίες σε ένδειξη άλληλεγγύης και σε πολλές άλλες πόλεις, αλλά άπομονώθηκαν γρήγορα από τήν άστυνομία και δεν πήραν παρόμοιες διαστάσεις.

Συγκλονισμένη και σαστισμένη ή πολωνική γραφειοκρατία απέδωσε τόν ξεσηκωμό σε «προδοκότερες», σε «μυστικούς πράκτορες στην ύπηρεσία τών ΕΠΑ και της Δ. Γερμανίας». Άλλά στις 18 Ιούλη, σε μία συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος, ό Έντουαρτ Ότσαμπ, Πρώτος Γραμματέας, είπε: «... είναι απαραίτητο ν' αναζητήσουμε, πρωτ' άπ' όλα, τίς κοινωνικές ρίζες αυτών τών έπεισοδίων, (στο Πόζναν) τά όποια αποτέλεσαν, για τό σύνολο του Κόμματος, προειδοποιητικό σημάδι πού επιδεικνύουμε τήν ύπαρξη σοβαρής διαταραχής τών σχέσεων μεταξύ του κόμματος και διαφόρων τμημάτων της εργατικής τάξης».

Ο Ότσαμπ συνέχισε εξηγώντας ότι γύρω στο 75ο ο τών εργατών του Πόζναν είχαν ύποφέρει από μία πτώση στους μισθούς, ενώ οι νόρμες της εργασίας μέ τό κομμάτι είχαν αύξηθει. Αποδίδοντας μόνο σε οικονομικούς λόγους τόν ξεσηκωμό, ό Ότσαμπ επιδόθηκε ν' άποκρύψει τίς σημερινές πολιτικές πλευρές του. Η δήλωσή του, μολονότου, έμφανίστηκε ν' άντανάκλα μία πιό θετική στάση άπέναντι στα αίτήματα τών εργατών. Χωρίς άμφισβόλια, εμπόδισε νέα άμεσα ξεσπάσματα σ' ένα έθνος πού έβραζε άπ' τή διασπράσεια.

Μετά τό Πόζναν, τό αίτημα για άλλαγή ένισχύθηκε. Η σοβαρά κλονισμένη ήγεσία προσπάθησε νά αναπτύξει μία νέα πολιτική — ένα «πολωνικό δρόμο προς τό σοσιαλισμό». Δόθηκαν θέσεις στο Κόμμα σε μερικούς άντισταλινικούς. Ο Γκρομόλκα, άπορισμένος και φυλακισμένος στα 1951, και όπó επιτήρηση στο σπίτι του από τό 1954, έπανήλθε στους κόλπους του Κόμματος. Τού δόθηκε μία δλοκαίνουργια κομματική ταυτότητα.

Η στάση των Πολωνών ηγέτων διέφερε από εκείνη της Κομμουνιστικής Ιεραρχίας στην υπόλοιπη Α. Ευρώπη⁴⁵. Αυτό ανησυχούσε τους ανθρώπους του Κρεμλίνου. Έτσι, ενώ η Κεντρική Έπιτροπή του Πολωνικού ΚΚ συνεδρίαζε ακόμα, επανεξετάζοντας τα γεγονότα του Πόζναν, οι Ρώσοι έστειλαν τόν πρωθυπουργό τους, τόν Στρατάρχη Μπουλγκάνιν, στη Βαρσοβία. Ήρθε να ενισχύσει τή Ρωσική γραμμή ότι τά γεγονότα του Πόζναν ήταν έργο «Δυτικών πρακτόρων και προδοκаторών». Η Κεντρική Έπιτροπή του έδωξε ότι δέν θά άνεχόταν έξωτερική επίμβαση. Μόλις έφτασε ο Μπουλγκάνιν, ή συνεδρίαση της Κεντρικής Έπιτροπής αναβλήθηκε. Μετά τά έθιμοτυπικά, υποδείχτηκε εύγενικά στόν Μπουλγκάνιν νά κάνει ένα ταξίδι στην επαρχία. Συμφώνησε. Η Κεντρική Έπιτροπή συνέχισε τή συνεδρίασή της. Μόλις ο Μπουλγκάνιν επέστρεψε στην Βαρσοβία, ή συνεδρίαση της Κεντρικής Έπιτροπής αναβλήθηκε ξανά. Η συνεδρίαση δέν επαναλήφθηκε ως δτου νά φύγει τελικά γιά τήν Μόσχα. Η επίσκεψη του Μπουλγκάνιν τό μόνο που πέτυχε ήταν νά ενισχύσει τά άντι - Ρωσικά αισθήματα στους κόλπους του πολωνικού λαού.

Στά τέλη Σεπτεμβρίου άρχισαν οι πρώτες δίκες. Άρκετοι άνθρωποι κατηγορήθηκαν γιά «άντι - σοσιαλιστική» δραστηριότητα στην διάρκεια των ταραχών του Πόζναν. Οι δίκες ήταν λιγότερο φαρσοκωμίες από κείνες που έγιναν πριν άπ' τίς μέρες του Πόζναν. Στην υπεράσπιση επιτραπτηκε κάποια έλευθερία. Οι ποιείς ήταν σχετικά ήπιες. Τόν Οκτώβριο του 1956 ή Κυβέρνηση άνήγγειλε τήν αναβολή των υπόλοιπων δικών.

Στίς 19 Οκτωβρίου συγκλήθηκε μιá νέα σύσκεψη της Κεντρικής Έπιτροπής, γιά νά εκλέξει βασικά τόν Γκομούλκα ηγέτη του Κόμμματος. Καθώς ή Έπιτροπή συνεδρίαζε, μεταδόθηκε ότι ο Κόκκινος Στρατός στην Πολωνία είχε άρχισι νά κάνει μεγάλους έλιγμούς. Ένοπλες μονάδες κινούνταν προς τήν Βαρσοβία. Ένώ οι Πολωνοί ηγέτες διαρωτώνταν άν επρόκειτο γιά κάποιο είδος άπειλής, ή απάντηση ήρθε μόνη της — κατάφωτα ο ίδιος ο Χρυστοσώφ συνοδευόμενος από ένα τρομερό απόσπασμα της «Παλιές Φρουράς» του Κρεμλίνου: τόν Μολότωφ, τόν Μικρογιάν, τόν Καγκάνοβιτς και κάτι στρατηγούς. Τά νέα διαδόθηκαν σύντομα. Οι εργάτες σχημάτισαν ομάδες και όπλιστηκαν. Οι ομάδες τους διατηρούσαν στενή επαφή με τόν Πολωνικό Στρατό.

Τό κλίμα σημειο είχε προσεγγιστεί. Η άτμόσφαιρα ήταν ηλατρισμένη άπ' τήν ένταση. Άκριβείς λεπτομέρειες της σύγκρουσης μεταξύ της Κεντρικής Έπιτροπής και του τσάρκου του Χρυστοσώφ δέν είναι ακόμα γνωστές. Άλλά ο κύριος λόγος της επίσκεψής είναι γνωστός. Πάνω άπ' όδειχσε άλλο, οι Ρώσοι επέμεναν ότι στίς εκλογές που επρόκειτο νά διεξαχθούν, ο Στρατάρχης Ροκοσσόφσκι θά πρεπε νά διατηρήσει τίς θέσεις του σαν Ύπουργο άμύνης και Γενικό Διοικητή του Πολωνικού Στρατού. Ο Γκομούλκα άρνήθηκε και παρά τίς άπειλές δέν υποχώρησε. Γνώριζε ότι όφείνοντας τό άνάστημά του στό Κρεμλίνο, δέν είχε μόνο μιá μεγάλη πλειοψηφία του λαού με τό μέρος του: τους εργάτες, τους άργότες

και τους σπουδαστές. Είχε επίσης πίσω του, ένα σημαντικό ποσοστό της Γραφειοκρατίας και του Στρατού.

Ένας πόλεμος μεταξύ Ρωσίας και Πολωνίας ήταν τό τελευταίο πράγμα που ήθελε τό Κρεμλίνο. Οι Ρώσοι δέν επέμεναν. Δέν ζητήθηκε ή βοήθεια του Κ. Στρατού. Ο Χρυστοσώφ γνώριζε ότι όποια κι άν ήταν τώρα ή στάση του Γκομούλκα, θά αναγκαζόταν άργότερα νά ζητήσει Ρωσική βοήθεια, τόσο γιά νά διατηρηθούν τά σύνορα Όντερ - Νάισσε δυο και γιά νά δοηθηβεί ή Πολωνική οικονομία, ή όποία βρίσκονταν σε χροστική κατάσταση. Μέσα σε 24 ώρες, οι Ρώσοι επέστρεψαν στην Μόσχα. Τήν επόμενη μέρα, 21 Οκτωβρίου, εκλέχτηκε τό Πολωνικό Πολιτικό Γραφείο. Όπως άναμενόταν, ο Γκομούλκα έγινε Πρώτος Γραμματέας του Κόμμματος. Άμέσως άρχισαν νά γίνονται άλλαγές στην Κυβέρνηση, τόν Στρατό και τό Κόμμα. Ο Ροκοσσόφσκι παραιτήθηκε και επέστρεψε στην Μόσχα (όπου του δόθηκε άμέσως ή θέση του Ρώσου Ύπουργο άμύνης).

Ο Γκομούλκα είχε θριαμβέυσει μόνο στον βαθμό που αντιπροσώπευε τίς έθνικές ελίξεις του Πολωνικού λαού. Η βάση της εξουσίας του ήταν ακόμα έξαιρετικά στενή. Άντιπροσώπευε τά συμφέροντα της Πολωνικής Γραφειοκρατίας. Μετά τήν ανεξάρτητη δράση που αναλήφθηκε από τους Πολωνούς εργάτες, και τά έπιμονα αιτήματά τους γιά μεγαλύτερη συμμετοχή στην διεύθυνση των υποθέσεών τους, ή βάση της γραφειοκρατίας — παρόλο που εκκαθαρίστηκε από τά φιλο - Ρωσικά της στοιχεία — παραμένει αδύνατη και άσταθής. Μιά άπόπειρα νά διευρύνει τήν βάση του καθεστώτος, οδήγησε τόν Γκομούλκα σε συμμάχια με τήν πρώην ιδιοκτητική τάξη, μέσω της Καθολικής Έκκλησίας. Σ' άντάλλαγμα γιά μιá μερική άποκατάσταση της πρώην ιδιοκτησίας και των προνομίων της, ή Έκκλησία χρησιμοποίησε τήν έπιρροή της όπέρ του Γκομούλκα. Ο Θεός και ο Γκομούλκα πλησίασαν ο ένας τόν άλλο μέσω του κοινού φόβου γιά τήν εργατική τάξη. Πρόκειται γιά μιá προσωρινή συμμάχια — μιá άμοιβαία ώφέλεια. Όταν οι Πολωνοί εργάτες αναλάβουν τήν διεύθυνση των υποθέσεών τους, θά διώξουν άμέσως με τίς κλωτσιές όλα αυτά τά παράσιτα.

ΠΛΗΣΙΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΛΕΞΗΣ

«Ο καιρός των αϊφνιδικατικῶν ἐπιθέσεων, τῶν ἄκανα στάσεων πού διεξάγονται ἀπό... μικρές συνειδητές μειοψηφίας ἐπὶ κεφαλῆς ἀσυνειδητοποίητων μαζῶν, ἔχει περάσει. Ὅπου μπαίνει τὸ ζήτημα ἐνός ὀλοκληρωτικοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς κοινωνικῆς ὀργάνωσης, οἱ ἴδιος οἱ μάζες πρέπει νὰ πάρουν μέρος, πρέπει νὰ ἔχουν κιόλας συλλάβει τὴν διακινδυνεύεται, οἱ τί τίνα ἀποσιωμένες ψυχὴ καὶ σώματα».

Φ. Ἐνγκελς, *Εισαγωγή στο ἔργο τοῦ Μάρξ, «Οἱ Τασκοὶ Ἀργίας στὴν Γαλλία, (1895)*.

Ἀπὸ τὴν ἀνοξὴ τοῦ 1956 καὶ μετὰ, ἡ γρήγορη αὐξηση τῆς ἔντασης στὴν Πολωνία ὑπῆρξε παράλληλη μὲ μιά παρόμοια εξέλιξη στὴν Οὐγγαρία. Τὸ ἔσοκάκιμα τοῦ Στάλιν στο 20ῦ Συνέδριο, τὸν Φεβράρι τοῦ 1956, ἔδωσε πρόσθετη ὁρμή στὶς ἐπαναστατικὲς τάσεις στὴν Οὐγγαρία. Αὐτές, ἤδη ὁρατές τὸν Ὀκτώβρι τοῦ 1955, ἔγιναν τώρα πῶς ἔμπροσθεν.

Τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1956, σχηματίστηκε ὁ «Κύκλος Πετέφι» 46 ἀπὸ τὴν Κομμουν. Νεολαία — κυρίως σπουδαστές. Βοηθούμενος ἀπὸ τὴν Ἐνωση Συγγραφέων ἔγινε σύντομα ἕνα σημαντικό καὶ αποτελεσματικὸ κέντρο γιὰ τὴ διάδοση ἀπόψεων, κριτικῆς καὶ διαμαρτυρίας γιὰ τὴν ἀξιοθρήνητη κατάσταση τῆς Οὐγγρικῆς κοινωνίας. Σχηματίστηκαν καὶ ἄλλοι κύκλοι συζητήσεων, ἀλλ' ὁ Κύκλος Πετέφι παρέμεινε ὁ σημαντικότερος. (Παρόμοιες συζητήσεις ἔγιναν στὴν Ρωσία, πρὶν ἀπὸ τὰ 1917).

Πολλὰ φυλλάδια ἐκδόθηκαν καὶ διανεμήθηκαν αὐτὴν τὴν ἐποχὴ, κυρίως στὴν Βουδαπέστη. Λέγεται ὅτι χρησιμοποιήθηκε ἕνας πολὺγραφος στὰ Κεντρικὰ Γραφεῖα τοῦ Κόμμματος στὴν Βουδαπέστη. Αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει χωρὶς τὴν συνενοχὴ κάποιων μελῶν τῆς κυβέρνησης. Λόγω τῶν ἐλλείψεων, ὑπῆρχαν δυσκολίες στὴν ἐκδοση. Ἀναφέρεται ὅτι ἕνα φυλλάδιο εἶχε τυπωθεὶ σὲ χαρτί τουαλέτας. Τὶς πρῶτες μέρες, τὰ κύρια θέματα αὐτῆς τῆς φιλολογίας ἦταν ξεκάθαρα αἰτήματα γιὰ περισσότερη

λογοτεχνικὴ ἐλευθερία. Ἀλλὰ οἱ πολιτικὲς συνέπειες ἦταν σαφείς. Ἀργότερα, οἱ συγγραφεῖς, ὅσοι κομμουνιστές, ἀξίωσαν ὅπως ἡ Οὐγγαρία ἀκολουθῆσι τὸν δίκιο τῆς δρόμο πρὸς τὸν Κομμουνισμό. Μ' αὐτὸ ἔννοουσαν ξεκάθαρα ὅτι ὁ τωρινὸς δρόμος ἦταν λαθεμένος καὶ ὅτι χρειαζόταν μιά μεγαλύτερη ἀνεξαρτησία ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ.

Παρόμοια θέματα συζητοῦνταν τώρα στὶς ὅλο καὶ μακρύτερες συγκεντρώσεις τοῦ Κύκλου Πετέφι. Ἡ Κυβέρνηση Ράκοζι ἀπαγόρευσε τότε αὐτές τίς συγκεντρώσεις. Αὐτὸ χειροτέρευσε τὰ πράγματα. Ἡ ἀπαγόρευση ἄρθηκε σύντομα. Ὁ Κομμουνιστὴς συγγραφέας Γκιούλα Χάου⁴⁷ ὄδηγησε τὴν συζήτηση ἕνα στάδιο παραπέρα. Σ' ἕνα ἄρθρο στὴν Ἰ ρ ο ν τ ἄ λ μ ι Ο ὕ ἰ σ ἄ γ κ (Λογοτεχνικὴ Ἑφημερίδα) ἐπιτέθηκε μὲ δριμύτητα ἐνάντι στὴν γραφειοκρατικὴ ἐπέμβαση στὴν ἐλευθερία τοῦ συγγραφέα. Σύντομα, οἱ συγκεντρώσεις τοῦ Κύκλου Πετέφι προσέλκυσαν χιλιάδες λαοῦ. Σ' αὐτές τίς συγκεντρώσεις, ἤδη ὁμόφρονες στὰ αἰτήματά τους γιὰ πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ ἀλήθεια, ἄρχισαν ν' ἀκούγονται φωνές πού ζητοῦσαν ἀνοιχτὰ πολιτικὴ ἐλευθερία.

Μιά ἀπ' τίς συγκεντρώσεις αὐτές ἦταν ἀξιοσημείωτη ἑξαίτιας τοῦ φλογεροῦ λόγου πού ἐκφωνήθηκε ἀπὸ τὴν κα Γιοούλια Ράικ, χήρα τοῦ Λάζλο Ράικ, ὁ ὅποιος εἶχε ἐκτελεστῆ ἀν «Γιουλιάνος Φασίστας» τὸν Ὀκτώβρι τοῦ 1949. Ἀρκετὲς χιλιάδες λαοῦ παρακολούθησαν αὐτὴ τὴν συζήτηση. Πλημμύρισαν τοὺς δρόμους, ὅπου οἱ λόγοι ἀναμεταδίδονταν ἀπὸ μεγάφωνα. Ἡ κα Ράικ ζήτησε δικαιοσύνη γιὰ τὴν μνήμη τοῦ συζύγου τῆς· μιά ἐντιμη θέση στὴν ἱστορία τοῦ Κόμμματος. Ἐπέκρινε τὸν πρόχειρο τρόπο, μὲ τὸν ὅποιο, λίγες βδομάδες νωρίτερα, ὁ σύζυγός τῆς εἶχε ἀποκατασταθεῖ. Σ' ἕνα λόγο, στο Ἐγκερο στὶς 27 Μάρτη 1956, ὁ Ράκοζι εἶχε περιστασιακά ἀνακοινώσει ὅτι τὸ Κόμμα εἶχε περάσει ἕνα ψήφισμα γιὰ νὰ ἀποκαταστήσει τὸν Λάζλο Ράικ καὶ ἄλλους. Αὐτὸ εἶχε γίνει ἐπίσημα, μέσω τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου. Μὲ φυχρὴ φωνή, ὁ Ράκοζι εἶχε προσθέσει ὅτι ὀλόκληρη ἡ δίκη Ράικ εἶχε βασιστεῖ σὲ προδικασίαι. «Ἦταν μιά δικαστικὴ πλάνη», εἶπε. Ἡ Γιοούλια Ράικ ἀπαίτησε τότε τὴν τιμωρία τῶν ἐνόγων γιὰ τὴ δολοφονία του. Αὐτὸ ἠλέκτρισε τὸ ἀκροατήριον. Μολοντὴ δὲν ἔγινε καμιά μνεία τοῦ Ράκοζι, ὅσοι ἔσσι ἦταν παρόντες γνώριζαν ἀκριβῶς ποῦν ἔννοουσε ἡ Γιοούλια Ράικ.

Ἐξ τὸν Ἰούνη τοῦ 1956, ἡ ἀγκιτάτσια τῶν διανοομένων ἦταν σὲ πλήρη ἀκμή. Τὰ ἄρθρα στὴν Ἰροντάμι Ουδίσσκι ἐπέκριναν ὅλο καὶ πῶλο ἔντονα τὸ καθεστὸς. Μολοντὴ προηρόμενα, τὸν ἴδιο χρόνο, ἕνα φύλλο τῆς ἐφημερίδας εἶχε κατασχεθεῖ, ὁ λαὸς ἦταν τώρα κατάπληκτος πού ἡ «ἠγεσία» δὲν τὴν εἶχε κλείσει. Ὅπως δείχνει ὁ τίτλος τῆς ἀπευθύνονταν πρωταρχικά σὲ ἀνθρώπους μὲ λογοτεχνικὰ ἐνδιαφέροντα. Ἀλλὰ τώρα τὴ διάβαζαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Παράξενα ἀντίγραφα μπορούσαν νὰ εἰσθεθοῦν στὰ χέρια ἐργοστασιακῶν ἐργατῶν, πάνω στο πάτωμα τοῦ ἐργοστασίου. Πράγματι, ἡ ζήτηση μερικῶν φύλλων ξεπερνοῦσε τόσο πολὺ τὴν προφορά ὅσο ἀνεπτυχόθηκε μιά «μαύρη ἀγορά». Τὰ ἀντίτυπα πωλοῦνταν 60 φορὶν.

Τά άρθρα του Γκιούλα Κάμ έδειχναν ότι ήταν τό επίκεντρο μιὰς έκστρατείας γιά τήν έλευθερία του γραπτοῦ λόγου. Στην διάρκεια του 'Ιούνη, αυτό αναφέρθηκε μερικέσ φορές σάν ή «έξέγερση τῶν συγγραφέων». Οί έπίσημοι άνέχονταν απρόθυμα τήν κατάσταση. Πραγματικά, τό φύλλο τῆς 28 'Ιούνη τῆς Ζ ά μ π α ν τ Ν έ π 48 εξέπληξε πολλούς από τούς άναγνώστες τῆς, πού καλωσόριζαν αὐτή τήν ὡς τώρα καταπιεσμένη χρήση τοῦ ανθρώπινου πνεύματος. Ἡ Πράδα άντιτάχθηκε άμέσως στην κίνηση. Κατάγγειλε θίλια τῶς Ούγγρους συγγραφείς. Στίς 30 'Ιούνη ή Κεντρική 'Επιτροπή επάνεφερε τή Ζάμπαντ Νέπ πίσω στην κομμιατική γραμμή, μ' ένα ψήφισμα πού καταδίκασε τήν «δημαγωγική συμπεριφορά» καί τούς «άντι - κομμιατικές άπόψεις άμφιταλαντευόμενων στοιχείων». Κατηγόρησε τούς συγγραφείς ότι «επιχειροῦσαν νά σπειροῦν τήν σύγχυση» μέ τό επροκλητικό περιεχόμενο» τῶν άρθρων τους. Γιά πρώτη φορά, ένα μέρος τῆς στερεότυπης κομμιατικῆς γλώσσας ἔγινε έντελῶς σωστό. Αὐτή ήταν πραγματικά ή πρόθεση τῶν επαναστατῶν συγγραφέων: νά προκαλέσουν σκέψεις, ιδέες καί συζήτηση γύρω από τίς ὑπάρχουσες συνθήκες στην Ούγγαρία. Τό ψήφισμα τῆς Κεν. 'Επιτροπῆς διοχετεύθηκε καί διαδόθηκε επειγόντως τόν ἴδιο καιρό πού τά νέα τῆς εργατικῆς εξέγερσης στό Πάζ-καν έφταναν στός κύκλους τῶν διανοομένων στην Ούγγαρία καί τούς ένέπνευαν νά έντεινοῦν τήν έκστρατεία τους.

Τό αίσθημα ένοχῆς άνάμεσα στους έντιμους Κομμουνιστές διανοομένους — πού ήταν παλιά μέλη — έγινε φανερό. Οί συνειδήσεις τους δέν έπέτρεπαν πιά νά γεφυρωθεῖ τό χάσμα μεταξύ μῦθου καί πραγματικότη-τας. Σέ μιὰ μεγάλη συγκέντρωση τοῦ Κύκλου Πετέφι στίς 27 'Ιούνη, ὁ μυθιστοριογράφος Τίμπορ Ντέρου είχε ρωτήσει γιατί θρέθηκαν σέ μιὰ τέτοια κρίση. «Δέν ὑπάρχει έλευθερία», εἶπε. «'Ελπίζω ότι δέν θά ὑπάρξει ξανά άστυνομική τρομοκρατία. Είμαι αισιόδοξος. 'Ελπίζω ότι θά μπορούσαμε ν' ἀπαλλαγούμε από τούς τωρινούς ήγέτες μας. 'Ας μήν ξεχνάμε ότι μᾶς επιτρέπουν νά συζητήσουμε αὐτά τά πράγματα μόνο μέ ἄδεια από πάνω. Σκέφτονται ότι είναι καλή ἰδέα νά ἀφήσουν νά ὀχει λίγος αἰμάς από μιὰ ὑπερβερμασιμένη χῆτρα. Θέλουμε ἔργα καί επίσης θέλουμε τήν εὐκαιρία νά μιλήμε ἐλεύθερα».

Τίς πρώτες μέρες τοῦ 'Ιούλη, άρθρα στην 'Γροντάλμ: Ουϊλάγκ άρχι-σαν νά απαιτοῦν τήν παραιτήση τοῦ Ράκοζι. Τό ἴδιο αἴτημα διατυπώθηκε καθαρά στίς συγκεντρώσεις τοῦ Κύκλου Πετέφι. Κι ακόμη ἔγιναν νόξτες από μερικούς άμλιητές ότι ὁ 'Ημερ Νάγκυ θά 'πρεπε νά έπιστρέψει στό Κόμμα, μολονότι τό όνομα τοῦ Νάγκυ μνημονεῖθηκε μόνο περιστασιακά, ακόμη καί επιφυλακτικά. Ὁ Ράκοζι, πού θροισκόταν στη Μόσχα, έπιστρέφει εἰσφινικά στην Βουδαπέστη. 'Επιδίωκε νά καταστείλει τό αἰρετικό κίνημα. Γνώριζε μόνο έναν τρόπο γιά νά τό κάνει: μιὰ έκκαθάριση. Φτιάχτηκε ένας κατάλογος μέ έξέχοντα όνόματα πολιτικῶν καί συγγραφέων. 'Αλλά πρίν μπορέσει νά έντελεισσει τό πρώτο στάδιο (οί συλλήψεις), ὁ Σουλάφ, Ρόσος 'Υπουργός γιά τίς ὑποθέσεις τῶν Λαϊκῶν Διμοκρατίων, έτρασε άπόρ-σιμενα στην Βουδαπέστη. 'Ακολουθήθηκε άμέσως από τόν Μικογιάν. Εί-

παν στόν Ράκοζι, ότι τό σχέδιό του θά πυροδοτοῦσε μιὰ ἤδη έκρηκτική κα-τάσταση. Τό Κρεμλίνο είχε αποφασίσει ότι ὁ Ράκοζι έπρεπε νά φύγει.

Ἡ κρίση πού σιγώδραζε στην Ούγγαρία δέν ήταν ὁ μόνος λόγος πού κροῦσαν πίσω άπ' τήν άπόφαση τοῦ Κρεμλίνου. Ὁ Τίτο μισοῦσε τόν Ρά-κοζι. Γιά τό ένα διάστημα είχε ὑποκινήσει μιὰ έκστρατεία γιά τήν ἀπαικροῦ-σή του. Ὁ Τίτο άρνόταν νά συναντήσει τόν Ράκοζι, ἤ ακόμη νά περά-σει άπ' τήν χῆτρα όπου αὐτός ήταν στην έξουσία. Ἡ Ρωσο - Γιουγκοσλα-βική επαναπροσέγγιση επηρέασε τήν άπόφαση νά ἀπαλλαγοῦν από τόν Ράκοζι.

Ἄλλ' αὐτά ήταν ξεκάθαρα ένας συμβεβασμός εμπνευσης τοῦ Κρεμλί-νου. Γιατί ὁ στενός φίλος καί συνεργάτης τοῦ Ράκοζι, ὁ 'Ερνο Γκέρε, έπρόκειτο νά τόν διαδεχτεῖ σάν Πρώτος Γραμματέας. Καί, ἄν ἐξαιρέσου-με τό Στρατηγό Φάρκας, ὁ ὁποῖος έκδιώχτηκε από τό Κόμμα, οί περισ-σότεροι από τούς ὁπαδούς τοῦ Ράκοζι διατήρησαν τίς θέσεις τους.

Οί Ούγγροι έμαθαν γιά τήν παραιτήση τοῦ Ράκοζι στίς 18 'Ιούλη. 'Ε-μαθαν επίσης ότι οί πρόσφατα ἀποκαταστημένοι Γιάνος Καντάρ καί Γκιόρ-γκυ Μαρζάν⁴⁹, ὁ Σοσιαλδημοκράτης, έγιναν μέλη τοῦ Πολιτικοῦ Γρα-φείου. Αὐτές ήταν οί πρώτες από μιὰ μικρή σειρά άσημαντων παραχωρή-σεων πού έγιναν στην διάρκεια τοῦ μήνα Αὐγούστου. Μέσα στην θυελ-λώδη κατάσταση πού επικρατοῦσε, αὐτές οί παραχωρήσεις έμαλλε ν' ἀπο-δειχτοῦν άσημαντες καί ὀλιτέλα άνεπαρκεῖς. Τά δεινά τῶν εργαζομένων ὕπηρεαν τόσο μακρόχρονα καί τόσο μεγάλα, ὥστε ήταν άδύνατο νά τρέ-φουν ψευδαισθήσεις γύρω από τίς άλλαγές στην 'Υγεσία ἤ νά ξεπουληθοῦν γιά λίγες δεκάρες παραπάνω στό πορτοφόλι τους.

Μέσα στίς ἀτέλειωτες μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ ἡ διαμάχη ὑπόθεσε. 'Ενώ οί πυγολαμπίδες χόρευαν ζωηρά άνάμεσα στά δέντρα τῆς ὑπαθρου, γοητευτικές ιδέες περί έλευθερίας ἀνάβλυζαν άπ' τίς συγκεντρώσεις στίς πόλεις. Ἡ ένταση ἀναμιγνύονταν περίεργα μέ μιὰ γιορτινή διάθεση. Ὁ-λόκληρος ὁ μήνας ήταν σάν ένα βαρύ καλοκαιριακό ἀπόγευμα: ὁ ήλιος έλαμπε ακόμα, θελιά, άνάμεσα άπ' τά μουντά, μαδιά σύννεφα μιᾶς ἀπειλη-τικῆς καταγίδιας. Γνώριμα άντικείμενα δέν εμφανίζονταν πιά μέ τήν πραγματική τους ὄψη καί εἰπαριχναν ένα διαφορετικό σχήμα καί χρώμα. Στά ἰδιωτικά δωματία καί τούς δημόσιους τόπους συγκεντρώσεων ένα δυ-σοῖανο προαίσθημα τοῦ πεπρωμένου πότιζε τήν ατμόσφαιρα. Οί διανο-ούμενοι φαίνονταν νά διασθάνονται τούς «κινδύνους» πού ήταν εἰσφιντοί στίς ιδέες τους. Κι ὡστόσο ένιωθαν αναγκασμένοι νά συνεχίσουν, φθάνον-τας ὅπουδήποτε μπορεί νά τούς ὀδηγήσουν ἡ ελευθερη έκφραση.

Δέν έχουμε βρει καμιά ἀπόδειξη, σ' ὄλη αὐτή τήν ἀνήσυχη περίοδο, ὅπως αἰσθήσεως συνειδητῆς προσπάθειας τῶν διανοομένων⁵⁰ νά συνεργα-στοῦν μέ τούς διομηχανικούς ἐργάτες σέ μιζική κλίμακα, νά μοιραστοῦν μι-ζι τους τίς εμπειρίες αὐτῆς τῆς πολιτιστικῆς καί πολιτικῆς ἀφύπνισης, καί ἔτσι ν' ἀποδείξουν ότι οί άγώνες τῶν εργατῶν ήταν άρρηκτα δεμένοι μέ τά σωφ' αἰτήματα γιά έλευθερία, ἀλλήθεια κλπ. Μολοντοῦτο, ὁ Κύκλος Πετέφι είχε γίνει, ἄν καί ὀχι μ' ἀπόλυτα συνειδητό τρόπο, ὁ γνήσιος έκφρα-

στής του εργαζόμενου λαού της Ουγγαρίας. Μπορεί κάλλιστα, αν είχε συμβεί μία τέτοια συνεργασία, οι Κομμουνιστικοί ηγέτες να 'χουν ενεργήσει για να καταστείλουν το κίνημα συντομότερα απ' ό,τι το έκαναν. Θά 'ταν πάντως αναγκασμένοι να τό κάνουν εν όψει μιας ακόμη μεγαλύτερης αλληλεγγύης από 'κεινη που αναπτύχθηκε στο απόγειο της επανάστασης. Στη διάρκεια των γεγονότων, ο βαθμός συνεργασίας, διασύνδεσης και αλληλεγγύης μεταξύ εργατών και διανοούμενων ήταν αξιοσημείωτα μεγάλος. 'Αν, όμως, υπήρχε κυριότερα στενότερη συνεργασία με τους εργάτες, θά είχε διευρυνθεί όπωσδήποτε ή βάση του κινήματος. 'Η πιο πρακτική και ριζοσπαστική προσέγγιση των εργατών θά ξεκαθάριζε την ατμόσφαιρα από μερικές τουλάχιστον απ' τις ανασταλτικές αυταπάτες που έτρεφαν πολλοί διανοούμενοι — λογουχάρη, ο μεγάλος έθνομιστριανός τους για μία Κυβέρνηση Νάγκυ, οι εκκλησιαστές, οι Δυτικοί ηγέτες, προς τον ΟΗΕ, κλπ.

Αυτός που προκάλεσε ένα νέο ανέμπρακτο, μ' ένα άρθρο του στο φύλλο της 8 Σεπτεμβρίου της 'Ιροντάμ: Οδίσάγκ, ήταν ο βετεράνος κομμουνιστής συγγραφέας Γκιούλα Χάου. Μέ ποιητικό τρόπο, άπαίτησε «άπλυτη και άδέσμευτη έλευθερία» για τους συγγραφείς.

Τό άρθρο δήλωνε ότι «θά 'πρεπε να 'ναι προνόμιο του συγγραφέα τό να λέει την αλήθεια» τό να κριτικάρει όποιονδήποτε και ζ,τιδήποτε» να 'ναι θλιμμένος» να 'ναι έρωτευμένος» να σκέφτεται τό θάνατο» να μήν ανησυχεί για τό άν τό φάς και τό σκότος Ισορροπούν στο έργο του» να πιστεύει στην παντοδυναμία του Θεού» ν' άρνείται την ύπαρξη του Θεού» ν' άμφισβητεί την δρθότητα όρισμένων όπολογισμών στο Πεντάχρονο Πλάνο» να σκέφτεται μέ μη - Μαρξιστικό τρόπο, ακόμη κι άν ή σκέψη που γεννιέται έτσι δέν είναι ακόμα ανάμεσα στις αλήθειες, που διακηρύσσεται ότι έχουν δεσμευτική ισχύ» να έρρισκε χαμηλό τό εσωτικό επίπεδο ακόμη και ανθρώπων, των όποιων οι μισθοί δέν έμφανίζονται ανάμεσα σ' εκείνους που πρέπει ν' αύξηθούν» να θεωρεί άδικο κάτι που εξακολουθεί επίσημα να υποστηρίζεται ότι είναι δίκαιο» ν' άντιπαθεί όρισμένους ηγέτες» να περιγράφει προβλήματα, χωρίς να δίνει κάποιες λύσεις για τήν επίλυση τους» να θεωρεί άσχημο τό Νιού Γιόρκ Παλάσι⁵¹, που κηρύχθηκε ιστορικό κτίριο, παρά τό γεγονός, ότι, πρόσφατα, ξοδεύτηκαν εκατομμύρια γι' αυτό» να παρατηρεί τό ότι ή πόλη μετατρέπεται σ' έρείπια, έφ' όσον δέν υπάρχουν χρήματα για να επισκευαστούν τά κτίρια» να κριτικάρει τον τρόπο ζωής, τον τρόπο όμιλίας και τον τρόπο εργασίας όρισμένων ηγετών... να του άρέσουν τά Σταλινάδρος» να μήν του άρέσουν τά Σταλινθάρος» να γράφει μ' άσυνηθιστο στυλ» ν' άντιτίθεται στην 'Αριστοτελική δραματουργία» ... κλπ., κλπ... Ποιός μπορεί ν' άρνηθεί τό ότι, μόλις πριν λίγο καιρό, πολλά απ' αυτά τά πράγματα ήταν αυστηρά άπαγορευμένα και θά συνεπάγονταν κάποια τιμωρία... αλλά και σήμερα, μόλις που γίνονται άνεχτά, ένώ στην πραγματικότητα δέν επιτρέπονται».

Μία ομάδα, περίπου, μετά τή δημοσίευση του άρθρου του Χάου, τό συνέδριο της Ένωσης Συγγραφέων άρχισε στη Βουδαπέστη. Τό δάθος της εξέγερσης άποκαλύφθηκε στις έκλογές για τό νέο Προεδρείο. 'Ο-

λοι εκείνοι που είχαν ύποστηριξει τό καθεστώς Ράκοζι, έστω και παθητικά, εκδιώχτηκαν. Έκλέχτηκαν Κομμουνιστές «άντάρτες» και μη Κομμουνιστές συγγραφείς. 'Όλοι οι λόγοι που έκφωνήθηκαν έπέκριναν μέ όξύτητα τό «καθεστώς της τυραννίας». 'Απαιτήθηκε ή άποκατάσταση του Νάγκυ. 'Ο Γκιούλα Χάου παραδέχτηκε ότι οι Κομμουνιστές συγγραφείς «Έχοντας ύποταχθεί στην πνευματική ηγεσία της Κομμουνιστικής Γραμματείας, άφέθηκαν να παρασυρθούν στο δρόμο της ψευδολογίας». Πρόσθεσε ότι οι πιο έντιμοι συγγραφείς θρέθηκαν άντιμέτωποι μ' ένα φοβερό δίλημμα και «ύπόφεραν φοβερά σ' αυτή την ατμόσφαιρα του ψεύδους... και πλήρωσαν άκριδιά για τό φέμμα... μέ πτώση του επιπέδου της δουλειάς μας». 'Ο Κάουα, ο ποιητής, σέ μία παθιασμένη όμιλία, καταπαύστηκε μέ τό θέμα του να γράφει κανείς μόνο την αλήθεια. Τέλειωσε μέ τά ρητορικά ερωτήματα: «Στ' όνομα ποιός ηθικής θεωρούν οι Κομμουνιστές ότι δικαιολογούνται διαπράττοντας αυθαίρετες πράξεις ενάντια στους προηγούμενους συμμάχους τους, οργανώνοντας δικές μαγισσών, διώκοντας άθώους ανθρώπους, άντιμετωπίζοντας γνήσιους επαναστάτες σά να 'ταν πρόδότες, φυλακίζοντας και δολοφονώντας τους; Στ' όνομα ποιός ηθικής;»

'Έτσι, οι διανοούμενοι εξωτερίκευσαν τήν κρίση συνείδησής τους. Κι όστόσο, αυτή ή άποφασιστική αναζήτηση της αλήθειας, που μερικές φορές Ισοδυναμούσε σχεδόν μέ μυστικισμό, δόθηκε προσφέροντας σέ γεγονότα που άκολούθησαν ένα ουσιαστικό θέμα σοσιαλιστικής ηθικής.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΑΙΤΗΜΑΤΑ

«Οι άνθρωποι φτιάχνουν την ιστορία τους, όποια κι αν είναι ή έκδοσή της, επιδιώκοντας ο καθένας τους δικούς του σκευδητά θελημένους σκοπούς κι ή συνειδητά θελημένους σκοπούς κι ή συνειδητά απ' τις πολλές αυτές θελησεις, που θροβν σα διάφορες καταθύνσεις, κι ή πολυποίκιλη δράση τους στον εξωτερικό κόσμο είναι ακριδώς ή ιστορία. Ένδιαφερεί, λοιπόν, να μάθουμε τί θέλουν τα πολλά, ξεχωριστά άτομα».

Φ. Ένγκελς, *Ο Λοιδοθίος Φόβερμαχ και τό Τέλος της Κλασικής Γερμανικής Φιλοσοφίας (1838)*.

Γύρω στα τέλη Σεπτέμβρη, άρχισε στην Πολωνία ή πρώτη απ' τις δίκες του Πόζναν. Η δημόσια συμπάθεια προς τους κατηγορούμενους ήταν κατάφορη. Τόσο εκείνοι που δικάζονταν, όσο και τό κοινό, ήμεταλλεύτηκαν κάθε ευκαιρία για να καταγγείλουν τή δίκα και τήν άδικία του καθεστώτος. Η Κυβέρνηση ταράχθηκε. Όλοι σχεδόν οι κατηγορούμενοι ήταν συνηθισμένοι έργατες. Οι ποινές ήταν, συγκριτικά, ήπιες.

Όταν αυτά τά νέα έφτασαν στ' αυτά των Ούγγρων, τό ήθικό τους άναπεριώθηκε. Ήθεύνασαν, κι ή πίεση που άσχοδαν στην Κυβέρνηση, με γάλωσε.

Η άρχουσα ομάδα νιώθοντας πιο άπομονωμένη απ' διε, συνήθως, προσπάθησε να κερδίσει συμπάθειες οργανώνοντας μια μεγαλοπρεπή κηδεία για τόν Λάζλο Ράικ. Πολλοί από κείνους, οι όποιοι είχαν σκηνοθετήσει τή δίκη και τήν εκτέλεσή του σαν «Γιτοστή Φασίστα», τώρα θρηγούσαν μ' άγανάκτηση για τήν «καταστροφάντηση» του Συντρόφου Ράικ, ό όποιος «μολονότι άθώς, καταδικάστηκε κι εκτελέστηκε». Η πίση τους διε θά μπορούσαν να εξαπατήσουν τό λαό με μια τέτοια μακάδρια επίδειξη, άπόδειξε τόν πλήρη έκφυλισμό τους. Πάνω από 200.000 άνθρωποι παρακολούθησαν τήν κηδεία⁵². Άκόμη και τότε, οι «ήγέτες» δέν είδαν τό φως. Δέν είδαν ότι τό αίτημα για τήν πλήρη άποκατάσταση του Ράικ ήταν καθαρά συμβολικό. Ό λαός δέν είχε ξεχάσει τήν κτηνωδία τής μυστικής

άτυνομίας του Ράικ. «Ένα απ' τά ανέκδοτα που κυκλοφορούσαν εκείνο τόν καιρό στη Βουδαπέστη, ήταν: «Ποιά είναι ή διαφορά μεταξύ ενός Μαρξίστη κι ενός Χριστιανού; Ό Χριστιανός πιστεύει στη μετά θάνατο ζωή, ενώ ό Μαρξίστης πιστεύει στη μετά θάνατο άποκατάσταση»⁵³.

Τό ξεθαμμένο πτώμα του Ράικ θάφτηκε ξανά τή Μέρα των Μαρτύρων — στις 6 Όκτώβρη. Αύτή ήταν ή επέτειος τής εκτέλεσης απ' τούς Αυστριακούς, στις 6 Όκτώβρη του 1849, του πρώτου συνταγματικού Πρωθυπουργού τής Ούγγαρίας, Κόμητα Μπακτάνυ, και 18 άλλων. Τριακόσιοι, περίπου, νεαροί συσχέτισαν αυτό με τό γεγονός τής ήμέρας. Άρχισαν τήν πρώτη άνεπίσημη διαδήλωση. Βάδισαν προς τό μνημείο του Μπακτάνυ, κρατώντας πανώ και φωνάζοντας συνθήματα για ανεξαρτησία και έλευθερία. Άρκετοί θεατές ενώθηκαν μαζί τους, πιστεύοντας ότι μια τέτοια διαδήλωση, όσο άπίστευτο κι αν ήταν, πρέπει να είχε επίσημη κάλυψη.

Στη διάρκεια του Σεπτεμβρη και στις άρχές του Όκτώβρη, οι έργατες είχαν ενεργοποιηθεί. Άπαιτούσαν «ήγνια έργατική άυτοκυβέρνηση»⁵⁴ στα έργοστάσια. Τό Συνδικαλιστικό Συμβούλιο, που εξακολούθησε να έλέγχεται απ' τό Κόμμα, διαστρέδλωσε τά αίτήματα αυτά, με τόν τρόπο που τό κάνει κάθε «ήγσια». Τά έκανε «μετριοπαθή». Μέσα στις συνθήκες, που επικρατούσαν, τά αίτήματα ήταν επαναστατικά: διεύθυνση τής συνδικαλιστικής δημοκρατίας, καθέρωση του έργατικού έλέγχου⁵⁵, άναγκώριση σημαίνοντος ρόλου στα συνδικάτα άναφορικά με τήν έπίλυση των προβλημάτων παραγωγής και διεύθυνσης; να διατηρήσει ό διευθυντής στο «άκέραιο τό δικαίωμά του» να παίρνει αποφάσεις, αλλά να συμβουλευεται τήν συνδικαλιστική επιτροπή σε θέματα μισθών και πρόνοιας. Αύτή ήταν ή πιο σημαντική εξέλιξη στην ός τώρα πορεία τής έκστρατείας.

Αύτή ή αξιωσημείωση πολιτική συνείδηση των έργατών είχε σαν επίκεντρο τή διομηχανική ζώνη του νησιού Τσάπελ⁵⁶, στο Δούναβη, ανάμεσα στη Βούδα και τήν Πέστη. Άμέσως, μεταμόρφωσε τήν όλη κατάσταση. Μέχρι τώρα ό άγώνας δέν ήταν παρά μια έκστρατεία προπαγανδιστικής ζήμωσης και διαμαρτυρίας. Τό αίτημα των έργατών για «άυτοκυβέρνηση» στα έργοστάσια, του έδωσε μια επαναστατική αίχμη, με τήν πιο στενή έννοια τής λέξης. Οι έργατες προσημαζόνταν για τήν ψυχολογική στιγμή, όπου ή ριζοσπαστική δράση τους θ' άλλαζε δλόκληρο τό πολιτικό και οικονομικό σύστημα. Δέν πρέπει κανείς ν' άπορεί για τό ότι, άργότερα, οι εκπρόσωποι τής Δύσης έμελλε ν' άποδειχτούν τόσο άπληροφόρητοι!

Ό Κύκλος Πετέφι υιοθέτησε τά αίτήματα των έργατών. Άλλά δέν είχαν άκμή επίγνωση των επαναστατικών συνεπειών τους. Με μια σειρά νέων αίτημάτων, άπαιτήθηκε απ' τήν Κυβέρνηση να παραδώσει τή διείκηση των εργοστασίων στους έργατες. Αυτό, πρέπει, σίγουρα, να 'χε φανεί άρκετά σ' όποιον γνώριζε τή φύση τής κυβέρνησης. Έτσι, να δικαιωνόσει τήν αυταπάτη ότι οποιαδήποτε κυβέρνηση μπορεί να ενεργήσει για τό συμφέροντα και για λογαριασμό του εργαζόμενου λαού.

Ό Κύκλος Πετέφι ζήτησε άκμή τήν άποκοπή του Ράικ: απ' τό Κόμμα; δημόσια δίκη του Στρατηγού Φάρκας; άναθεώρηση του Πεντά-

χρονου Πλάνου· Ισότητα στις σχέσεις μεταξύ Ούγγαρίας και Σοβιετικής Ένωσης· πλήρη δημοσίευση όλων των εμπορικών συμφωνιών (τονίστηκε το εμπορικό σύμφωνο με τη Μόσχα για την εκμετάλλευση των πλούσιων κοιτασμάτων σιδήρου, που είχαν βρεθεί πριν από λίγους μήνες στο Πένκ)· και την επαναφορά του Νάγκυ στο Κόμμα. Μερικές μέρες αργότερα, σημειώθηκε κάποιο υποχώρηση απέναντι στην πίεση. Ο Νάγκυ πήρε μια καινούργια Κομμουνιστική ταυτότητα!

Στά μέσα Οκτώβρη, ο Γκέρε έφυγε για να συναντήσει τον Τίτο στο Βελιγράδι. Άκρωτος αυτή την εποχή, σοβαρότατα γεγονότα διαδραματίζονται στην Πολωνία. Οι Ούγγροι διανοούμενοι ενθαρρύνθηκαν περισσότερο, όταν έμαθαν ότι το Κρεμλίνο και η καλιά Πολωνική ήγεςία είχαν νικήσει, ότι ο Γκομούλκα είχε εκλεγεί Πρώτος Γραμματέας κι ότι ο Ροκοσόφσκι είχε παραιτηθεί.

Ο Κύκλος Πετέφι κάλεσε τον κόσμο σε μια μαζική διαδήλωση, στις 23 Οκτώβρη, «για να εκφράσουμε τη βαθειά συμπάθεια και αλληλεγγύη προς τους Πολωνούς αδελφούς μας» στον αγώνα τους για την ελευθερία. Άπευθύνθηκαν στο Υπουργείο Έσωτερικών για να πάρουν άδεια να οργανώσουν τη διαδήλωση. Τους δόθηκε! «Αν τους την είχαν αρνηθεί θ' άνοιγαν οι πόλες της κλάσης».

Μέχρι τις 29 Οκτώβρη, συνεδρίαζαν ομάδες στα Ούγγρικά πανεπιστήμια και στους διάφορους κύκλους συζητήσεων. Ξεέταζαν τη μορφή της διαδήλωσης. Όλοι, γενικά, συμφωνούσαν ότι θα έπρεπε να γίνει πορεία προς το άγαλμα του Στρατηγού Γιόζεφ Μπέμ, στην όχθη του Δούναβη. Αυτό φαινόταν σωστό. Ο Μπέμ ήταν ένας Πολωνός, που είχε γίνει διάσημος όταν πολέμησε μαζί με τους Ούγγρους ενάντια στην καταπίεση των Άψβούργων (Αύστριακών), στη λεγόμενη «επανάσταση της εμπρέλας», το 1848-49. Υπήρχε, όμως, κάποια διαφωνία ανάμεσα σε δυο από τα μεγαλύτερα πανεπιστήμια της Βουδαπέστης. Το Κεντρικό Πανεπιστήμιο ήθελε συνθήματα και σημαίες, που να κάνουν το σκοπό της διαδήλωσης σαφή, πέρα από κάθε αμφιβολία. Το Πολυτεχνείο ήθελε μια πιο «εμπρετική» διαδήλωση — όχι φωνές, όχι σημαίες, μόνο μια σιωπηλή πορεία ως το άγαλμα και μετά επιστροφή πίσω. Μια άπροσδόκητη εξέλιξη σημειώθηκε στο Πανεπιστήμιο του Ζέγκεντ, της δεύτερης μεγαλύτερης πόλης της Ούγγαρίας. Σχηματίστηκε μια ξεχωριστή φοιτητική οργάνωση, με τ' όνομα MEFESZ. Πολλά μέλη της DISZ, της επίσημης Κομμουνιστικής οργάνωσης, προσχώρησαν. Το Κόμμα αποφάσισε πως θα 'ταν ανώφελο να προσπαθήσει ν' αντιταχθεί στην ανακατάταξη αυτή. Για να διατηρήσει κάποια επιρροή η DISZ πήρε εντολή να υποδεχτεί ευνούκια τό νέο σχηματισμό. Στη συνέχεια, η DISZ προχώρησε ακόμα περισσότερο. Αποφάσισε να πάρει μέρος στη διαδήλωση της επόμενης μέρας.

Στά τέλη του Οκτώβρη 1956, πολλά χρόνια εξαθλίωσης, εξαπάτησης και καταπίεσης, χειραγώγησης και κακομεταχείρισης, είχαν φέρει τον Ούγγρικό λαό στο χείλος της επανάστασης. Ο λαός, ωστόσο, δεν είχε πλήρη επίγνωση αυτής της κατάστασης. Κανένα σχέδιο δεν είχε εκπονη-

θεί, κανένα συνειδητό βήμα προς τη θεμελιακή αλλαγή δεν είχε γίνει. Καμιά ήγεςία, με τη γενικά αποδεκτή έννοια, δεν είχε εμφανιστεί. Παρ' όλη αυτά, οι κλασσικές προϋποθέσεις της επανάστασης υπήρχαν εκεί. Η συγκέντρωση δυνάμεων κράτησε χρόνια δόλοληρα. Τά αποκορυφωτικά γεγονότα θα συμπίεζονταν σε ένα χρονικό διάστημα ημερών — ακόμη και ώρων.

ΟΙ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ 23 ΟΚΤΩΒΡΗ

«Μή φοβάστε τήν πρωταδουλία καί τήν ἀνεξαρτησία τῶν μαζῶν ἀμπιστευτείτε τίς ἐπαναστατικές ὀργανώσεις τῶν μαζῶν».

Β.Ι. Λένιν, "Ἐνα ἀπ' τὰ θεμελιώδη Προβλήματα τῆς Ἑπαναστάσεως (1917).

Ἀπό ἀπουσίας ὁ Γκέρε, πού τώρα ἐπέστρεψε ἀπ' τό Βαλιγράδι, τό Κόμμα ἦταν ἀναποφάσιστο ἀναφορικά μέ τό τί ἐπρεπε νά γίνει. Μερικοί, πιστεύοντας ὅτι ἐκπράζουν τίς ἐπιθυμίες τοῦ Γκέρε, ἤθελαν ν' ἀπαγορευτεῖ ἡ πορεία. Ἄλλοι προτιμοῦσαν τήν παλιά τακτική τῆς διάδρωσης καί τῆς ἀνάληψης τοῦ ἐλέγχου. Καί οἱ δύο ἀπόψεις προέρχονταν ἀπό μιὰ ἐκφυλισμένη καί γραφειοκρατική στάση ἀπέναντι στά γεγονότα. Ὁ Λάζλο Πίρος, Ἰπουργός Ἐσωτερικῶν καί στενός συνεργάτης τοῦ Γκέρε, εἶχε τήν τελευταία λέξη. Τό πρωί τῆς Τρίτης, 23 Ὀκτώβρη, ἡ ἀδεια νά συγκροτηθεῖ ἡ πορεία, ἀνακλήθηκε.

Ἀντιπροσωπεῖες ἀπ' τίς διάφορες ὁμάδες καί τά πνευματικὰ ὄργανα νά καταρτάνουν στά Κεντρικά Γραφεῖα τοῦ Κόμματος, στήν Πλατεία Ἀκαδημίας. Σέ μερικούς ἐπιτράπηκε νά μωοῦν μέσα. Ζήτησαν ἀπ' τοὺς ἰθύνοντας ν' ἀσκήσουν τήν ἐπιτροπή τους γιά ν' ἀρθεῖ ἡ ἀπαγόρευση. Ὁ Γκιούλα Χάου καί μιὰ μικρή ἀντιπροσωπεία ἀπ' τόν Κύκλο Πετέρι ὑποστήριξαν τήν ἄρση τῆς ἀπαγόρευσης. Ἐξήγησαν ὅτι πολλοί φοιτητές καί συγγραφεῖς σκόπευαν νά κάνουν τήν πορεία, εἴτε δινόταν ἀδεια, εἴτε ὄχι. Οἱ γραφειοκράτες κωλυσιεργοῦσαν.

Ὡς τό ἀπόγευμα, συγκεντρώνονταν διαδηλωτές σέ διάφορα σημεῖα τῆς πόλης. Ὅπως συμβαίνει τόσο συχνά, ἡ δράση τῆς ἐάσεως προκάλυψε μιὰ ξαφνική μεταστροφή τῶν ἀπόψεων στό Ἰπουργεῖο Ἐσωτερικῶν. Ὁ Ἀνακληρωτής Ἰπουργός Μιχάλλο Φεκτέ ἀνάγγειλε ξαφνικά ἀπ' τό ραδιόφωνο ὅτι ἡ ἀπαγόρευση εἶχε ἀρθεῖ. Ἦταν φανερό ὅτι ἡ φράζια τῆς «διάδρωσης» εἶχε κερδίσει. Ὁ Φεκτέ πρόσθεσε προστατευτικά: «Οἱ ὑπάλληλοι καί ὅλα τά μέλη τοῦ ΚΚ τοῦ Ἰπουργείου Ἐξωτερικῶν συσπειρώθηκαν στό πλευρό τῶν τίμων Οὐγγρων γιά χάρη τῆς ἀλλαγῆς».

Ἡ διαδήλωση ξεκίνησε σύντομα. Οἱ διαδηλωτές σύχληναν πρὸς τό ἀγαλμα τοῦ Μπέι, ἀπὸ ἀκριβῆματα σημεῖα τῆς Βουδαπέστης. "Ἐνα πλη-

θος ἀρκετῶν χιλιάδων ἀνθρώπων εἶχε συγκεντρωθεῖ στό ἀγαλμα τοῦ Πετέρι καί τώρα ἐκινῶταν μέ τήν πορεία. Τά ἐθνικά Οὐγγρικά χρώματα, κόκκινο, ἄσπρο καί πράσινο, ἦταν ἀρκετά φανερά. Αὐτοσχέδιες σημαίες καί πανῶ ἔκαναν τήν ἐμφάνισή τους. Μερικά εἶχαν γραμμένη μόνο τῆ λέξη «Ἐλευθερία». Ἄλλα πρόσθεταν καί τίς λέξεις «Ἀνεξαρτησία - Ἀλήθεια». Ἄλλα, πάλι, ἀπαιτοῦσαν «Πολίνο - Οὐγγρική Φιλία». Ἀνάμεσα στό πολλά καί διάφορα συνθήματα, τά ὁποῖα ἔδειχναν τήν ἀτομικότητα τῶν διαδηλωτῶν, κανένα δέν ἦταν ἄμεσα ἀντι-Ρωσικό. Μόνο ἓνα θά μπορούσε νά χαρακτηριστεῖ κάπως ἔτσι: «Κάθε ἔθνος ἔς κραταίε τό στρατό του στό δικό του ἔδαφος!»⁵⁷

Οἱ διάφορες φάλαγγες τῶν διαδηλωτῶν ἔφταναν στό ἀγαλμα τοῦ Μπέι ἢ μιὰ μετά τήν ἄλλη. Ἐκεῖ συγχωνεύτηκαν σχηματίζοντας ἓνα μεγάλο πλῆθος. Ἡ μεγάλη πλειοψηφία ἦταν νεαροί. Στό δρόμο, οἱ τάξεις τους εἶχαν πυκνώσει, καθώς εἶχαν ἐνωθεῖ μαζί τους οἱ ἄνθρωποι πού βρίσκονταν στούς δρόμους, γυναῖκες καί παιδιά. Ἐνας μικρός ἀριθμός ἐργατῶν, ἄφησε τίς δουλειές του καί ἀκολούθησε, κάπως αὐτο - συνειδητά. Πρὶν ἀκόμη φτάσουν ὅλοι οἱ διαδηλωτές, ἔγιναν αὐθόρμητες ὁμιλίες. Τό γενικό θέμα ἦταν ἡ ἀλληλεγγύη. Ἄλληλεγγύη στό ἔσωτερικό. Διεθνῆς ἀλληλεγγύη. Ἡ ἀλληλεγγύη μέ τό λαό τῆς Πολωνίας τοιζόταν ἰδιαίτερα.

Σημαντικός ἐνθουσιασμός δημιουργήθηκε, ὅταν ἓνας φοιτητής ὄμιση στό πλῆθος τήν ἐπανάσταση τοῦ 1849, ἀπαγγέλλοντας τά λόγια τοῦ Πετέρι:

Τά τάγματά μας ἔχουν ἐνώσει δύο ἔθνη
Καί τί ἔθνη! Πολωνούς καί Μαγυάρους!
Ἰπάρχει πεπωμένο δυνατότερο
Ἀπ' αὐτά τά δύο, ὅταν εἶναι ἐνωμένα;

Ὅταν εἶχαν συγκεντρωθεῖ περίπου 50.000 ἄνθρωποι, ὁ Πέτερ Βέμες κινήθηκε πρὸς τῆ βάση τοῦ ἀγάλματος, γιά νά διαβάσει ἓνα ψήφισμα τῆς Ἐνώσεως Συγγραφέων. Τά ἑφτά σημεῖα του, μποροῦν νά συνοψιστοῦν ὡς ἑξῆς:

•Θέλουμε:

1. Ἀνεξάρτητη ἐθνική, βασισμένη στίς ἀρχές τοῦ σοσιαλισμοῦ.
1. Ἰσότητα στίς σχέσεις μέ τήν ΕΣΣΔ καί τίς Λαϊκές Δημοκρατίες.
3. Ἀναθεώρηση τῶν οικονομικῶν συμφωνιῶν, σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῆς ἰσότητος τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων.
4. Τῆ διεύθυνση τῶν ἐργαστασίων ἀπὸ ἐργάτες καί ἐδικούς.
5. Τό δικαίωμα τῶν ἀγροτῶν ν' ἀποφασίζουν ἐλεύθερα γιά τῆ μοίρα τους.

6. Τήν απομάκρυνση τής κλίμας τού Ράκοζι, μιά θέση στην Κυβέρνηση για τόν "Ιμερ Νάγκυ, και μιά αποφασιστική στάση απέναντι σε κάθε αντεπαναστατική απόπειρα και βδέψη.
7. Πλήρη πολιτική αντιπροσώπευση τής εργατικής τάξης — ελευθερία και μυστική ψηφοφορία στις κοινοβουλευτικές εκλογές και σ' όλα τ' αυτόνομα διακηνηκά δργανα»58.

Καθώς ο Πέτερ Βέρες κατέβαινε, τό πλήθος χειροκροτούσε. Τόν είχον ακούσει, τρώοντας μιά σχεδόν απόλυτη σιγή. Πράγματι, γιατί θά πρεπε νά δείξουν ηκαίτερη εξαψη; Από μερικές απόψεις, τό ψήφισμα ήταν αξιοσημείωτα άσαφές. Υπήρχαν, πραγματικά, σ' αυτό πολύ λίγα σημεία, που δέν θά κά ύποστήριζε ο Έβιος ο Χρυσούσης, στη μιά ή στην άλλη περίπτωση. Τά αιτήματα αυτά θά μπορούσαν, είναι αλήθεια, νά έχουν εξελιχθεί σ' ένα επαναστατικό πρόγραμμα. Δέν είχε γίνει καμιά μνεία σχετική μέ τό πώς θά μπορούσαν νά επιτευχθούν δι' αυτά, ακόμη και μέ τή μορφή αυτή.

Η διαδήλωση τέλειωσε. Τά πλήθη άρχισαν ν' απομακρύνονται, αλλά νά μή διαλύονται. Για κάποιον άγνωστο λόγο, βάδισαν προς τήν Πλατεία τού Κοινοβουλίου. Στο δρόμο, ενώθησε μαζί τους ένα άλλο πλήθος άρκετων χιλιάδων ανθρώπων. Όταν έφτασαν στην Πλατεία, στάθηκαν εκεί σιωπηλοί. Έκκτοντάδες κόμπου συνέρεσαν, τώρα, στην Πλατεία τού Κοινοβουλίου. Πολλοί απ' αυτούς πού έρχονταν τελευταίοι είχαν ακούσει τόν Γκέρε νά εκφωνεί τόν αναμενόμενο λόγο του απ' τό ραδιόφωνο. Μέ χαμηλή, θυμωμένη φωνή, επαναλάμβαναν στους άλλους αποσπάσματα απ' τό λόγο. 'Απ' τά παράθυρα τού κτίριου τού Κοινοβουλίου, διάφορες φάτσες παρατηρούσαν τό πλήθος, πού θά πρέπει τώρα νά έφτανε τίς 100.000. Ίσως εκείνοι πού θρίσκονταν στα παράθυρα νά φοβήθηκαν. Ξάφνου, όλα τά φώτα στο κτίριο και στην πλατεία έσβησαν. Τό πλήθος έμεινε εκεί πού ήταν. Κάποιος άναψε ένα σιγάρο κι έβαλε φωτιά σε μιά έφημερίδα. Σ' όλη τήν πλατεία, έβγαλαν φωτιά σ' έφημερίδες. 'Ο κόσμος παρακολουθούσε τό κτίριο νά παίρνει μιά γλωμνή, άπειλητική όψη, στο κίτρινο φως πού τρεμόσβηνε. Ίσως σκέφτονταν αυτό πού μόλις είχε πει ο Γκέρε: ή φοιτητική διαδήλωση ήταν μιά απόπειρα νά καταλυθεί ή δημοκρατία... νά όπνομιευτεί ή έξουσία τής εργατικής τάξης, νά χαλαρώσουν οι υλικόι δεσμοί μεταξύ Ούγγαρίας και Σοβιετικής Ένωσης... όποιοςδήποτε θίγει τίς κατακτήσεις μας, θ' άποκρουστεί... οι διανοούμενοι εκτόξευσαν σκούρανιές ενάντια στη Σοβιετική Ένωση! Ισχυρίστηκαν ότι ή Ούγγαρία συνάλλασσεται μέ άνωστους όρους μέ τή Σοβιετική Ένωση, ότι θά πρεπε νά όπνομιευτεί τήν ανεξαρτησία μας, όχι ενάντια στους ήμεραιούς, αλλά ενάντια στη Σοβιετική Ένωση. 'Ολ' αυτά ήταν άναλογα φέμματα — έχθρική προπαγάνδα, πού δέν περιείχε ούτε ένα κόκκο αλή-

θειας. 'Αφού εκτόξευσε κι άλλες παρόμοιες κατηγορίες, ο Γκέρε είχε πει ότι ή Κεντρική Έπιτροπή δέν θά συνεδρίαζε για 8 μέρες.

'Ηταν, άραγε, αυτός ο λόγος, για τόν όποιο τό πλήθος στέκονταν τώρα σιωπηλό στην Πλατεία τού Κοινοβουλίου; 'Η είχαν, άπλά, άποσβολωθεί κι έξοργιστεί απ' τήν άδιάλλακτη ήλιθιότητα τού Γκέρε; Μπορούσε, πράγματι, νά φτάσει σε τέτοιο σημείο ή ύποκρισία; 'Η έλοφάνερη ψευδολογία, άφησε κάποιον άναυδο. Γιατί ν' άρνώνθαι τόσο δίκαια, αυτό πού ο καθένας γνώριζε πώς ήταν γεγονός;

Σέ μιά γωνιά τής Πλατείας, άρχισε μιά συζήτηση. 'Έπειτ' από λίγο, φωνές μέσ' απ' τό σκοτάδι ύπόδειξαν ότι θά πρεπε νά πάει μιά αντιπροσωπεία στο Ραδιοφωνικό σταθμό, στην όδó Σάντορ, μέ τήν απαίτηση νά μεταδοθούν τά αιτήματά τους. 'Απ' τό πλήθος ακούστηκαν κραυγές, έπιδιοκμασίας. Τό πράγμα συζητήθηκε περισσότερο. Τελικά, μιά αντιπροσωπεία έφυγε προς τήν κατεύθυνση τής όδού Σάντορ... ακολουθούμενη από 100.000 λαο! Τώρα, ήθελαν νά δουν κ α π ο ι α δράση, έτω και μόνο μιά ραδιοφωνική έκπομπή, σάν αποτέλεσμα τής σιωπηλής άγρύπνιας τους στην Πλατεία τού Κοινοβουλίου. Καθώς αυτή ή μάζα λαού προχωρούσε μέσα στους δρόμους, άρκετές χιλιάδες άνθρωποι ενώνονταν μαζί τής, πολλοί απ' τούς όποιους ήταν βιομηχανικοί εργάτες πού γυρνούσαν στα σπίτια τους.

Παρακάτω, στη διαδρομή, μιά ομάδα απ' τό πλήθος αποφάσισε νά έπισκεφτεί τό Δημητικό Πάρκο, όπου ήταν στημένο ένα μπροσζινο άγαλμα τού Στάλιν, τού «'Ατσάλινου Άνθρώπου», 26 πόδια ύψος. Δύο - τρεις χιλιάδες άνθρωποι, άποκόπηκαν απ' τό σωμα τής διαδήλωσης κι ενώθηκαν μαζί τους. 'Ηταν πολύ ένθουσιασμένοι, τραγουδούσαν και γελοούσαν. Όταν έφτασαν στο άγαλμα, έφεραν μιά σκάλα κι ένα γερό σκουπί στο όγκώδες κατασκευάσμα. 'Η σκάλα στηρίχτηκε στο δάθρο. Σκαρφάλισαν επάνω δύο άντρες. Τό σκουπί περάστηκε γύρω απ' τό λαμό τού «Στάλιν». Έκκτοντάδες πρόθυμα χέρια τό άρραξαν. Τεντώθηκε. Τό άγαλμα έτρεξε, καθώς έγερνε σιγά - σιγά, προς τό πλήθος. Μ' ένα τελευταίο ανατριχιαστικό τρέξιμο έπεσε απ' τό δάθρο. 'Ακούστηκε ένας έκκωφαντικός κρότος, καθώς έσκυγε πάνω στο πλακόστρωτο. Μιά μυρισότοιμη ζητωκραυγή ακούστηκε, συνοδευόμενη από έναν καταρράκτη εύθυμων γέλιων. Τά όλο πράγμα ήταν άλλόκοτο. 'Ηταν παράλογο. Τώρα, τό δάθρο έμοιαζε πού παράξενο. Γερά μπηγμένες στο δάθρο, 6 πόδια ψηλές, όρθώνονταν οι μπότες τού «Στάλιν». Τό ύπόλοιπο άγαλμα μεταφέρθηκε μ' ένα κάρρο και ξεφορτώθηκε μπροστά στο Έθνικό Θέατρο, όπου ένα πλήθος πού γελοούσε τό 'κανε γρήγορα κομμάτια.

Οι μπότες τού Στάλιν, όμως, στέκονταν ακόμη εκεί. Γι' όσωνός για κείνους πού πίστευαν σε τέτοια πράγματα! Δέν όφελει πολύ τό ν' άπαλλαγεί κανείς από έναν άνθρωπο. Κάποιος άλλος φοράει πάντα τίς μπότες του. Πρέπει νά πάψεις νά χρειάζεσαι κυριάρχους. Ίσως κάποιος νά τό σκέφτηκε, γιατί, άργότερα, μιά Ούγγρική σημαία εμφανίστηκε σε μιά

ἀπ' τὴν μπότες. Ἀπὸ τὴν κόκκινη, ἀσπρη καὶ πράσινη τριχρωμὴ σημαία, μὲ τὸ Κομμουνιστικὸ ἔμβλημα τοῦ σφυροδρέπανου ψηλωμένο ἀπ' τὸ κέντρο τῆς, ἦσαν τὸ μόνο ἐπαναστατικὸ σύμβολο ποῦ γινώριζε ὁ λαός.

Τὸ κέντρο πύθλος, ποῦ ἔρχοταν ἀπ' τὴν Πλατεία τοῦ Κοινοβουλίου, εἶχε στὸ μεταξύ στάσι: στὴν ἀρχὴ τῆς ὁδοῦ Σάντορ. Εἶχαν προστεθεῖ σ' αὐτὸ πολλές χιλιάδες ἀκόμη, βασικὰ ἐργάτες. Πολλοὶ ἄνθρωποι εἶχαν τρέξει ἐκεῖ ἀπ' ἕλη τῆ Βουδαπέστη. Εἶχαν ἀκούσει τὸ λόγο τοῦ Γκέρε (ποῦ εἶχε μεταδοθεῖ στὶς θ.μ.μ. καὶ ἐξανά στὶς 7). Ἡ αὐθόρμητη ἀπόφασι τῶν διαδηλωτῶν, νὰ πάνε στὸ Ραδιοφωνικὸ σταθμὸ, ἔλκυσε ἰδιαιτέρως τοὺς ἐργάτες. Ἡ κυκλοφορία στὸ κέντρο τῆς πόλης εἶχε νεκρωθεῖ. Ἡ δημοτικὴ ἀστυνομία, μολοντὶ κάπως ταραχμμένη, δὲν ἔκανε καμιά ἀπόπειρα νὰ ἐμποδίσει τοὺς «ἀνεπίσημοι» διαδηλωτῆς. Ἡ εἰσοδος στὴν ὁδὸ Σάντορ, ὅμως, ἦταν κλεισμένη ἀπὸ μιὰ ζώνη τρομοκρατημένων ἀντρῶν τῆς Α.Β.Ο. Οἱ τελευταῖοι εἶχαν ἐπίσης ἐπανδρώσει τὸ Μέγαρο τῆς Ραδιοφωνίας. Ἀπ' ἐξῆς, φρουροῦσε ἕνα ἀπόσπασμα, ὅπλισμένο μὲ πολυβόλα. Οἱ διαδηλωτῆς σταμάτησαν. Ὑπήρχαν, προφανῶς, μέλη τῆς Α.Β.Ο. ἀνάμεσα στὸ πλῆθος, στὴν Πλατεία τοῦ Κοινοβουλίου. Μαθαίνοντας τὴν πρόθεσι τοῦ πλῆθους, νὰ διαδίδει πρὸς τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ, εἶχαν πληροφορηθεῖ τοὺς ἡγέτες τους.

Οἱ διαδηλωτῆς τέντωσαν τοὺς λαίμους τους γιὰ νὰ δοῦν, γιὰτὶ εἶχε σταματήσει ἡ πορεία. Εἶδαν τὴ λάμψη τῶν ὅπλων ποῦ κρατοῦσαν οἱ ὁλοσποροὶ ἄνδρες τῆς Μυστικῆς Ἀστυνομίας. Μολοντὶ ἄοπλοι, δὲν ἐνθουσαν πιά φόβῳ. Ἐδῆλπαν ὅτι ἡ δύναμή τους στηριζόταν στὴν ἀλληλεγγύη τους. Διάκριναν τὴ δυνατότητα τῆς ἐλευθερίας. Ἡ μοῖρα τους ὁρισκοταν μονάχα στὰ δικὰ τους χέρια. Κι ὡστόσο, κανεὶς δὲν ὑποστήριζε τὴ βία ἐναντὶα στοὺς καταπιεστές τους.

«Ἀφήστε μας νὰ περάσουμε!» — «Ὁ Οὐγγρικός λαὸς πρέπει: ν' ἀκούσει τὴν προτάσεις μας!» — «Νὰ στείλουμε μέσα μιὰ ἀντιπροσωπεῖα!». Τὰ αἰτήματα αὐτὰ ἀντηχοῦσαν ἀπὸ διάφορα σημεῖα μέσα στὸ πλῆθος. Κάθε αἰτήμα γινόταν δεκτὸ μὲ δυνατὸς ζητωκραυγῆς. Ἐγινε κάποια συζήτησι στὶς μπροστινὲς σειρές. Σχηματίστηκε μιὰ ἀντιπροσωπεῖα. Μετὰ ἀπὸ μιὰ νύκτα συζήτησι μὲ τὴν Α.Β.Ο., ἐπιτράπηκε σ' αὐτὴ τὴ μικρὴ ὁμάδα ἀνθρώπων νὰ περάσει τὴ ζώνη καὶ νὰ μπει στὸ Ραδιοφωνικὸ Μέγαρο.

Τὸ πλῆθος περίμενε. Ὁ ἀέρας ὀνοῦνταν ἀπὸ συζήτησεις. Ποῦ καὶ ποῦ ἀκούγονταν γέλια, ἀκόμη καὶ κάποιο κομμάτι ἀπὸ ἕνα τραγοῦδι. Ἦσαν ἀκόμη καλὸς φοι. Πέρασε μιὰ ὥρα. Κανένα σημάδι ἀπ' τὴν ἀντιπροσωπεῖα. Τὴν εὐθυμία τοῦ πλῆθους διαδέχτηκε μιὰ μεγαλύτερη ἀποφασιστικότητα. Μερικοὶ ἀνησυχοῦσαν. Οἱ μπροστινὲς σειρές, εἶχαν, τώρα σχεδὸν κολλήσει στὴ ζώνη τῆς Α.Β.Ο. Πέρασε ἄλλη μισὴ ὥρα. Ἀκόμη καμιά εἰδησι ἀπ' τοὺς συντρόφους τους, ποῦ βρίσκονταν στὸ μέγαρο. Ἡ διάθεσι ἄλλαξε πολὺ γρήγορα. Θυμωμένες κραυγῆς ἀντηχοῦσαν ἀπ' ἕλα τὰ μέρη τοῦ πλῆθους. Ἡ ἐνοπλι ζώνη ἄρχισε κάπως νὰ κἀμπεται. Οἱ ἄνδρες τῆς Α.Β.Ο. ἦσαν ὁλοφάνερα ἀνήσυχτοι. Στὸ κάτω - κάτω, σύμφωνα

μὲ τοὺς ἐπίσημοι κανόνες καὶ κανονισμοὺς, ὁ κόσμος δὲν θὰ ἔπρεπε, στὴν πραγματικότητα, νὰ βρίσκεται ἐκεῖ. Κι ὅμως ὑπῆρχαν τόσο πολλοὶ! Ἄνθρωποι σ' ὅλο τὸ πλάτος τοῦ δρόμου. Καὶ τόσο μακριὰ, ὅσο μπορούσε νὰ δεῖ τὸ μάτι!

«Ποῦ εἶναι ἡ ἀντιπροσωπεῖα μας;» — «Ἀφήστε τους νὰ δοῦν!» — «Ἐλευθερώστε τοὺς ἀντιπροσώπους μας!» — ὀρυχθήθηκε ἀνυπόμονα τὸ πλῆθος. Ἐνα αὐθόρμητο κύμα ξεγύθηκε πρὸς τὰ μπρός σαρώνοντας τὴ ζώνη τῆς Α.Β.Ο. Ὁ κόσμος σταμάτησε μπροστὰ σὲ μιὰ ἄλλη ζώνη ἀντρῶν τῆς Α.Β.Ο., ποῦ φρουροῦσαν τὸ Μέγαρο τῆς Ραδιοφωνίας. Οἱ ἀστυνομικοὶ, σ' ὀλόκληρο τὸν κόσμο, δὲν φημίζονται οὔτε γιὰ τὴν ἐξουπάδα, οὔτε γιὰ τὴν ἀντίληψή τους. Ἡ Οὐγγρική Μυστικὴ Ἀστυνομία δὲν ἀποτελοῦσε ἐξαιρεσι. Τὶ ἔπρεπε νὰ κάνουν; Οἱ διαδηλωτῆς ἦσαν ἄοπλοι — ἀλλὰ, ὑπῆρχαν χιλιάδες ἀπὸ αὐτούς καὶ ἦσαν ὀργισμένοι. Ὅπως καὶ νὰ ἔχει τὸ πράγμα, οἱ διαδηλωτῆς αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἦσαν παράνομοι. Γιὰ τὴν προστασία τους, οἱ ἀρχουσες μειοψηφίες ἐπανδρῶνουν πάντα τὴν ἀστυνομικὴς δυνάμεις τους μὲ ἀνθρώπους ποῦ ξέρουν μόνο νὰ ἐκτελοῦν διαταγῆς. Οἱ ἄνδρες τῆς Α.Β.Ο., ἤξεραν μόνο μιὰν ἀπάντησι. Τὰ πολυβόλα ἀνοῖξαν πῶρ.

Κραυγῆς ἀγωνίας ὑφώθησαν, καθὼς οἱ μπροστινὲς σειρές τῶν εἰρηνοκῶν διαδηλωτῶν σωριάζονταν στὸ ἔδαφος. Τὸ πλῆθος μάνιασε. Ἡ ἀστυνομία, γρήγορα, συντρίφτηκε, τὰ ὅπλα τους εἶχαν, τώρα, σὰ στέχο τὰ παράθυρα τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Μεγαροῦ, ἀπ' τὰ ὅποια ξεχύονταν αὐτὸ μολόδι πρὸς τὰ πλῆθη, ποῦ βρίσκονταν ἀπὸ κάτω.

Ἡ Οὐγγρική Ἐπανάστασι εἶχε ἀρχίσει.

Ο ΝΑΓΚΥ ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΡΩΣΙΚΑ ΤΑΝΚΣ

«Τό Κίμμα άγωνίζεται για μία πιδ δημοκρατική Πολιτεία Έργατών και Άγροτών, ήου ή άστυνομία και ό τακτικός στρατός θά εξαφανιστούν τελείως και τή θέση τους θά πάρει ένας γενικός έξοπλισμός τοβ λκοβ, μία καθολική πολιτοφυλακή όσοι κατέχουν άξιώματα θά 'ναι όχι μόνο άιρετοί, αλλά και θά ύποκεινται σε άμνηση άνάκληση από μία πλειοψηφία έκλογέων όλοι όσοι κατέχουν άξιώματα, χωρίς έξίαιρεση, θά πληρώνονται μέ τό μέσο μήσθό ένός ειδικευμένου έργάτη' όλοι οι άντιπροσωπευτικοί κοινοβουλευτικοί θεσμοί άντικατασταθούν σταδιακά άπ' τά σοδιάτ... ποδ θά λειτουργούν τόσο σε νομοθετικά όσο και σε έκτελεστικά σέματα».

Β.Ι. Λένιν, Έγλω σχετικό μέ τήν Άναθέωρηση τοβ Κομμουνιστοβ Προγράμματος (Μάης 1917).

Τά νέα διαδόθηκαν γρήγορα. Μισή ώρα μετά τούς πρώτους πυροβολισμούς στην όδo Σάντορ (κι ένθ τό Ράδιο Βουδαπέστη μετέδιδε συνεχώς μηνύματα Ισχυρίζόμενο ότι «ένοπλα φασιστικές κί άντεπαναστατικές συμμορίες έπιτίθονταν σε δημόσια κτίρια τής πόλης») όλοι σχεδόν οι κάτοικοι τής πόλης είχαν μάθει τήν άλήθεια για τά γεγονότα στο Μέγαρο τής Ραδιοφωνίας. Λίγο άργότερα, έγινε γνωστή και στην ύπόλοιπη χώρα.

Στή διάρκεια τών μηνών τοβ άναδρασιμó στούς κύκλους τών διανοουμένων, ελάχιστα είχαν γίνει γνωστά για τίς άπόψεις τών έργατών. Στίς 21 Οκτώβρη ένας έργάτης από ένα έργοστάσιο τής Τσάπελ είχε πει: «Μείνετε ήσυχοι, θά μιλήσουμε κί έμεις»⁵⁹. Τώρα, οι έργάτες μιλούσαν μέ πράξεις. Έκεινοι, ποδ προηγούμενα είχαν εγκαταλείψει τά έργοστάσια όπλων, έπέστρεφαν εκεί. Οι σύντροφοί τους τής κυστερινής βάρδιας βοηθούσαν στο φόρτωμα κάρρων μέ έπιταγμένα όπλα: περίστροφα, τουφέκια, ελαφρά πολυβόλα και πυρομαχικά. Πολλοί άπ' τή βραδυή βάρδια έφυγαν τότε άπ' τά έρ-

γοστάσια και πήγαν στην όδo Σάντορ για να βοηθήσουν στο μοίρασμα τών όπλων και να ένωθούν μέ τά συνεχώς όγκούμενα πλήθη. Η άστυνομία δέν έκανε καμία άπόπειρα να διαλύσει τούς διαδηλωτές. Πολλοί άστυνομικοί έδωσαν τά όπλα τους στους έργάτες και τούς φοιτητές, και μετά στάθηκαν παράμερα' μερικοί άστυνομικοί ένώθηκαν μέ τή διαδήλωση. Τό ίδιο έγινε και μέ τούς στρατιώτες. Πάρα πολλοί στρατιώτες έδωσαν τά όπλα τους. Μολοντί ή πλειοψηφία τους δέν πολέμησε στο πλευρό τών επακκοτατών, στην ούσία, κανείς δέν πολέμησε εναντίον τους. Αυτό είναι εύκολο να εξηγηθεί. Η πλειοψηφία τών στρατιωτών ήταν νεαροί άγρότες. Οι άγρότες έπηρεάστηκαν λιγότερο άπ' τό γενικό άναδρασιμό.

Ένώ ή μάχη συνεχιζόταν στην όδo Σάντορ και γίνονταν προσπάθειες για να καταληφθεί ό Ραδιοφωνικός Σταθμός, χιλιάδες έργάτες και φοιτητές άρχισαν να σχηματίζουν ομάδες στους γύρω δρόμους. Οι ομάδες αυτές σκορπίστηκαν στην πόλη. Έγκατέστησαν μπλόκα στους δρόμους και κατέλαθαν μερικές άπ' τίς κύριες πλατείες. Σταματούσαν όλα τ' αυτοκίνητα. Άν βρίσκονταν μέσα άντρες τής Α.Υ.Ο., τό αυτοκίνητο έπιτασσόταν κί οι έπιβάτες έφευγαν μέ τά πόδια. Σ' αυτή τή φάση δέν έγινε καμία γενική έπίθεση ενάντια στην Α.Υ.Ο..

Ός τή 14-μ., όλοι οι κεντρικοί δρόμοι και πλατείες (περιλαμβανόμενης και τής Πλατείας τοβ Κοινοβουλίου) είχαν «καταληφθεί» από τεράστια πλήθη. Μεγάλες ομάδες, όπλισμένες μέ διάφορα μικρά όπλα, εγκαταστάθηκαν σε κείρια σημεία.

Τά φέμματα τοβ Γκέρε συνέχιζαν να μεταδίδονται άπ' τό ραδιόφωνο' προσπογράφονταν, άναρμόδια, άπ' τό Γπουργικό Συμβούλιο τής Οδηγρικής Λαϊκής Δημοκρατίας. «Φασιστικά και άντιδραστικά στοιχεία έχουν έξαπολύσει ένοπλη έπίθεση ενάντια στα δημόσια κτίρια και τίς μονάδες άσφαλείας μας. Για ν' άποκατασταθεί ή τάξη, και μέχρις ότου ληφθούν κί άλλα μέτρα, όλες οι συνεδριάσεις, συγκεντρώσεις και πορείες άπαγορεύονται. Τά ένοπλα όργανα άσφαλείας έχουν έντολή να έφαρμίζουν άσπρή τό νόμο ενάντια σ' όποιοδήποτε παραδάτη αυτής τής διαταγής». Άργότερα, τή νύχτα, ό όρος «φασιστες» αντικαταστάθηκε άπ' τόν όρο «άντεπαναστατες». Φυσικά, δέν έγινε καμία μεία τών πυροβολισμών τής Α.Υ.Ο., ούτε τής δολοφονίας πολλών άπ' τούς άόπλους ανθρώπους, ποδ συμμετείχαν σε μία ειρηνική διαδήλωση.

Πρέπει να τονιστεί, ότι, άν και ή κατάσταση είχε πάρει τώρα τίς διαστάσεις ένός ένοπλου εσημασμού, μέ κανένα ν τρόπο δέν είχε σχεδίασει ή όργανωση θεί. Πολλοί σχολιαστές, σ' ελόκληρο τόν κόσμο, είτε Ισχυρίστηκαν ότι ή όλη ύπόθεση είχε οργάνωθεί από πριν, είτε, άπλά, δέν άνάφεραν καθόλου τόν αόόρμητο χαρακτήρα τής. Είτε ήταν άφροσιμμένοι στην Άνατολή, είτε στη Δύση, στάθηκαν άνίκανοι να καταλάβουν ότι άπλοι άνθρωποι θά μπορούσαν ν' αναλάβουν άποτελεσματική δράση ενάντια στο Κράτος, χωρίς Ιεραρχική συγκεντρωτική όργάνωση.

Όπως έχουμε πει παραπάνω, και οι Ρώσοι κυβερνήτες και οι Δυτικές

Δυνάμεις είχαν διατηρήσει στις θέσεις τους, μετά τον πόλεμο, πολλούς Ναζί διευθυντές. Μία ιεραρχική οργάνωση, βασισμένη στο προνόμιο και ένοχοι μεν με μία ισχυρή αλυσίδα διαταγών από πάνω προς τα κάτω, αποτελούσε γι' αυτούς την ίδια την ουσία της «αποτελεσματικότητας». Τά μυαλά τους είχαν προγραμματιστεί να βλέπουν αυτή τη δομή, σαν τη μόνη δυνατή. Εύλογα, αλλά λαθεμένα, πίστευαν ότι η αποτελεσματικότητα των Ούγγρων επαναστατών έπρεπε να στηρίζεται σε κάποια μορφή οργάνωσης, παράνοια με τη δική τους. Πας άλλως, υποστήριζαν, μπορούσαν απλοί εργάτες, σπουδαστές κι άλλοι να 'χουν ένα τόσο εξαιρετικό σύστημα έπικοινωνίας; Πως άλλως θα μπορούσαν να 'χουν εξοπλιστεί με τέτοια ταχύτητα και τάξη; Τά γεγονότα της Ούγγαρίας, στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας του Οκτώβρη 1956, δείχνουν καθαρά ότι οι εργάτες βασίστηκαν σε έντολας διαφορετικές οργανωτικές μεθόδους. "Αν οι επαναστάτες οργανωθούν σαν αυτούς που προσπαθούν ν' ανατρέφουν, τότε έχουν κιάλα νικηθεί πριν αρχίσει η μάχη.

Στη διάρκεια των πρώτων ωρών της Τετάρτης, 24 Οκτώβρη, οι εργάτες κι οι σπουδαστές πέθαιναν στους δρόμους για την έσχατη έλευθερία ν' αποφασίζουν πως θα κυβερνούν την κοινωνία τους. Στο μεταξύ, οι Κομμουνιστικοί ηγέτες είχαν καταπιστεί με διάφορους έλιγμούς. Ο Γκέρε φρόντισε ν' απαλλαγεί ο Πρωθυπουργός απ' τά καθήκοντά του. Ο Αντράς Χέγκεντς, πειθήνιο ανδρείκελο του Ράκοζι, ήταν ελάχιστα γνωστός, ακόμη και πριν γίνει Πρωθυπουργός. Τώρα διώχτηκε. Ο Γκέρε κάλεσε τό Νάγκυ ν' αναλάβει. Δέν υπάρχει κανένα στοιχείο ότι ο Νάγκυ χρειάστηκε να πειστεί, ή ότι έθεσε οποιουδήποτε όρους. Καμιά επίσημη ανακοίνωση δέν έγινε γι' αυτή την ανακοίνωση. Ο κόσμος τό έμαθε, για πρώτη φορά, όταν, στις 7.30' τό πρωί, τό ραδιόφωνο ανέφερε τό Νάγκυ σαν «Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου» — ή επίσημη όνομασία του Πρωθυπουργού.

Στις 7.45' π.μ., τό ραδιόφωνο ανάγγειλε ότι ο Υπουργός Έσωτερικών είχε κηρύξει στρατιωτικό νόμο «καθώς συνεχίζονται ακόμη οι έκκαθαριστικές έπιχειρήσεις ενάντια σ' επαναστατικές ομάδες, που επιτίθενται σε λεηλασίες»⁶⁰. Στις 8 π.μ. ήρθε ή συγκλονιστική ανακοίνωση ότι, σύμφωνα με τους όρους του Συμφώνου της Βαρσοβίας, ή Κυβέρνηση είχε ζητήσει βοήθεια απ' τίς Ρωσικές στρατιωτικές μονάδες, που στάθμευαν στην Ούγγαρια. — «Οι Σοβιετικοί σχηματισμοί, κατόπιν παρακλήσεως της Κυβέρνησης, παίρνουν μέρος στην αποκατάσταση της τάξης»⁶¹.

Δέν χωρεί καμιά άμφοδολία ότι ο Νάγκυ ήταν Πρωθυπουργός της Κυβέρνησης, που κάλεσε τά Ρωσικά στρατεύματα. Υπάρχει κάποια άμφοδολία γύρω απ' τό αν εξαπατήθηκε για να τό κάνει. Πολλοί σπουδα-

στές και διαγοσόμενοι ένωσαν ότι ο Νάγκυ τους είχε «προδοσει». Η έκτίμησή τους γι' αυτόν εξαφανίστηκε. Σε μία κρίσιμη φάση της πάλης, τό ήθικό τους δέχτηκε ένα ισχυρό πλήγμα. Γιατί, όμως, τόσο πολλοί διανοσόμενοι έτρεφαν αυταπάτες για τό Νάγκυ; Ο Νάγκυ ένδιαφερόταν για την «τάξη». Ποτέ δέν είχε δείξει ότι ή ίδια που είχε για την «τάξη» ήταν κάτι περισσότερο από μία φιλελευθεροποιημένη μορφή της «τάξης», που είχε επικρατήσει στη δορυφορική Ούγγαρια. Και, στην κατάσταση που επικρατούσε στην Ούγγαρια, στις 24 Οκτώβρη 1956, οποιαδήποτε απαίτηση γι' αυτό τό είδος τάξης, είχε δώα και πολύ καιρό επισκιαστεί απ' την έπιθυμία του λαού και τον άπελπιόμενο άγώνα του για μία πιο θεμελιώδη άλλαγή. Ένας άνθρωπος με τό παρελθόν του Νάγκυ, ήταν μοιραίο να πιστέψει, σαν τον Γκέρε, ότι ή ισχυρή δύναμη των Ρωσικών τάγκς θ' αποκαθιστούσε σύντομα την «τάξη». Υπήρξε μέλος της πρώτης κυβέρνησης ανδρείκελων των Ρώσων. Στη συνέχεια, είχε γίνει Υπουργός Γεωργίας, Υπουργός Έσωτερικών, Υπουργός Τροφίμων, Υπουργός Άγροτικών Διασπορών, και Άναπληρωτής Πρωθυπουργός. "Ήξερε τά κόλπα, και γνώριζε πού θροισόταν ή δύναμη. Ένας απ' τους κύριους λόγους της απέλειας των διανοσόμενων, ήταν ή έλλειψη έπαφής τους με τους διομηχανικούς εργάτες. "Ως ένα δαχμό, ύπηρχε μία άμοιβαία άμηχανία και καχυποψία. Η δράση, όμως, ή ίδια ή εξέγερση, τους είχε φέρει τόσο κοντά, όσο τίποτε άλλο δέν θα μπορούσε να τό κάνει. Οι εργάτες ήταν εκείνοι που, τό πρωί της 24 Οκτώβρη, έσωσαν τον άγώνα απ' την πλήρη κατάρρευση. Είδαν τό ζήτημα του Νάγκυ σαν κάτι που δέν τους άφορούσε. Στην κοινωνία, που διέβλεπαν μέσ' απ' τη σκόνη και τον καπνό των βδομαχιών, δέν θα ύπήρχε κανένας Πρωθυπουργός, καμιά κυβέρνηση επαγγελματιών πολιτικών και κανείς αξιωματοχός ή άφεντικό, που να τους διατάζει απ' τά πάνω. Η άπόφαση να κληθούν τά Ρωσικά τάγκς, δέν έκανε τίποτ' άλλο απ' τό να ένισχύσει τό ήθικό και την αποφασιστικότητα των εργατών. Τώρα, ήταν άπορασιμένοι, όσο ποτέ άλλοτε, να πολεμήσουν ως τό τέλος, όποιο κι αν ήταν αυτό.

Χιλιάδες άνθρωποι είχαν περάσει τίς πρωινές ώρες της Τετάρτης στους δρόμους ή στις συνεδριάσεις. Ένα επαναστατικό συμβούλιο εργατών - σπουδαστών συγκροτήθηκε στη Βουδαπέστη και συνεδρίαζε συνεχώς. Τό Ράδιο - Βουδαπέστη συνέχιζε να ξερονάει ψήματα: «Η εξέγερση συνεχίζεται να καταρρέυσει! χιλιάδες έχουν παραδοθεί στις έρχές! έκείνοι που δέν παραδίνονται θα τιμωρηθούν άστυρά!» δέν θα λήφθει κανένα μέτρο ενάντια σ' εκείνους που παραδίνονται». «Φασίστες, παραπλανημένοι πατριώτες, άντεπαναστάτες, άστοί, ληστές». Πειθώς, άπειλές, κολακίες, κωμωδοιοί. Ο σκοπός της προπαγάνδας δέν είναι να πειθει, αλλά να προ-

καλεί σύγχυση. Στο μέτρο που άφορούσε τους Ούγγρους, άπέτυχε. Ήξανθι δια ήτανφέματα.

Στήν δδδ Εάντορ, ήγιναν έπανειλημμένες και λυσααές επιθέσεις ενάντια στο Μέταρο τής Ραδιοφωνίας. Άργότερα, τά «παιδιά» (ένα άπ' τά όνόματα, πού οι Ούγγροι, δείχνοντας τή συμπάθειά τους, έδειναν στους μαχητές) κατέβησαν νά τό καταλάβουν. Οι πομποί, όμως, παράμειναν στά χέρια τής Α.Υ.Ο., πού συγκέντρωσε όλη της τήν προσπάθεια στό νά τούς κρατήσει. Έπικεφαλής τής μικρής ομάδας των έκφωνητών, πού διατηρούσε τό σταθμό σέ λειτουργία, ήταν κάποιος Γκυέργκυ Ζέπει, ένας άθλητικός σκολιαστής. Τίς πρώτες μέρες του Νοέμβρη, μιά ομάδα εργατών έφαξε σ' όλη τή Βουδαπέστη αναζητώντας τό Ζέπει, άλλ' αυτός είχε εξαφανιστεί.

Η ΜΑΧΗ ΚΛΙΜΑΚΩΝΕΤΑΙ

«Μιά έπανάσταση είναι, σίγουρα, τό πιο έξουσιαστικό πράγμα πού υπάρχει. Είναι ή πράξη μέ τήν όποία ένα μέρος του πληθυσμού επιβάλλει τή θέλησή του πάνω στό άλλο, μέ τουφέκια, ξιφολόγχες και κανόνια — έξουσιαστικά μέσα, άν τέτοια υπάρχουν».

Φ. Έγκελς, Γιά τήν Έξουσία (1872).

Ής τίς 8.30', κυκλοφορούσαν φήμες στή Βουδαπέστη ότι οι εργάτες είχαν κιόλας έμπλακεί σέ μάχες μέ τά Ρωσικά τάνκς στίς άκρες τής πόλης. Μιά άλλη φήμη, πού κυκλοφόρησε λιγότερο, ήταν ότι ό Σουσλόφ κι ό Μικογιάν είχαν φτάσει τήν αυγή στή Βουδαπέστη. Είχαν, φαίνεται, έρθει μέ άπ' ευθείας πτήση άπ' τή Μόσχα, όπου τό Κρεμλίνο άρχιζε ν' άνησχει άπ' τό γεγονός ότι οι άνθρωποι του στή Βουδαπέστη τά είχαν κάνει θάλασσα. Ό Μικογιάν, διαβεβαίωναν, ήταν πολύ θυμωμένος μέ τόν Γκέρε. Είτε έπρόκειτο γιά άλήθεια, είτε όχι, σύντομα έγινε γνωστό ότι ό Γκέρε είχε «παλλαγει άπ' τά καθήκοντά του» του Πρώτου Γραμματέα του ΚΚ. Τή θέση του πήρε ό Γιάνος Καντάρ. Πολλά μέλη τής Κομμουνιστικής Ιεραρχίας, θεώρησαν αυτή τήν κίνηση άριστοτεχνική. Ό Καντάρ προερχόταν άπ' τήν εργατική τάξη. Είχε περάσει άρκετό καιρό στις φυλακές σάν Τιτοιστής. Είχε ύποφέρει άρκετά. Είχε βασανιστεί — τά νόγια πού του έλειπαν και οι σούλες στό διάφορα μέρη του σώματός του, τό αποδεικνύουν. Λέγεται πώς ήταν ένας φοβισμένος άνθρωπος — φοβισμένος άπό τόν πόνο. Αυτό ήταν ευκολονόητο. Έμελλε ν' αποδειχτεί εύπλαστος πηλός στό χέρια μιάς άδίστακτης «ήγεσίας»!

Λίγο μετά τίς 9π.μ., ό Νάγκυ εκφώνησε άπ' τό ραδιόφωνο, σάν Πρωθυπουργός, μιά προσωπική έκκληση. Ζήτησε τόν τερματισμό των συγκρούσεων. Άπαίτησε τήν άποκατάσταση τής τάξης.

«Από τής Βουδαπέστης! Δηλώνω ότι, προκειμένου ν' άπορευτεί ή παραπέρα αιματοχυσία, όλοι όσοι σταματήσουν νά μάχονται πριν τή 13.00' ώρα τής σήμερα και καταθέσουν τά όπλα τους θά έξαιρεθούν άπ' τή συνοπτική διαδικασία. Θά όλοποιήσουμε, όσο τό δυνατόν συντομότερα,

μέ κάθε μέσο που διαθέτουμε και στη βάση του Κυβερνητικού Προγράμματος του 'Ιούνη 1953, όπως τό εξέθεσε τότε στο Κοινοβούλιο, το συστηματικό εκδημοκρατισμό της χώρας, σε κάθε σφαίρα της Κοινοπολιτικής, Κρατικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Η Κυβέρνηση έχει όλες τις δυνατότητες να ολοκληρώσει το πολιτικό μου πρόγραμμα, στηριζόμενη στον Οδηγικό λαό, κάτω απ' την ηγεσία των Δικαιωματιστών. Αναπαυοιριθείτε στην δυσκολία μας. Στοιματώστε τις μάχες κι εξασφαλίστε την αποκατάσταση της ηρεμίας και της τάξης για χάρη του μέλλοντος του λαού και της χώρας μας. Συναγυρίστε στην ειρηνική και δημοκρατική δουλειά.

Θυμίζει αυτό την όμιλία ενός ανθρώπου άνικανου να καλέσει τά Ρωσικά τάνκς; Πρώτα απ' όλα, ή όποιοσδήποτε άπειλή μασκαραμένη σάν παραχώρηση: «Αν σταματήσετε να μάχεσθε ως τή 1η μ., θα όποληθείτε μόνο σε κανονικές (;) νομικές διαδικασίες. Αν όχι, τότε σε συνοπτική διαδικασία». Όλοι ήξεραν τί σήμαινε συνοπτική διαδικασία. Και τί θα μπορούσε να ειπωθεί σχετικά με την «κατάθεση των όπλων»; Αυτό σήμαινε παράδοση των πρόσφατα αποκτημένων όπλων στην άρχή.

Γιατί ό Νάγκυ είχε έλλοσει ότι ό εργάτες, που πολεμούσαν τά Ρωσικά τάνκς, την Α.Β.Ο., και όλοκληρο τό σάπιο γραφειοκρατικό οικοδόμημα, θα παράδοναν, ξαφνικά, τά όπλα τους τό πρωί εκείνης της Τετάρτης; Εκείνη τή στιγμή, ό εργάτες και ό σπουδαστές είχαν, άντίθετα, κάθε λόγο για να έντεινουν την πάλη τους. Και τί θα μπορούσε να ειπωθεί σχετικά με τό «Κυβερνητικό Πρόγραμμα του 'Ιούνη του 1953»; Ένα τέτοιο πρόγραμμα είχε ξεπεραστεί απ' τά γεγονότα των τελευταίων λίγων ήμερών. Μπορεί να 'χε λειτουργήσει τον 'Απρίλη. Στίς 24 'Οκτώβρη, φαινόταν γελοίο. Μπορεί να 'ναι αλήθεια ότι ό Νάγκυ ήταν ό πιο άνθρωπιστής και φιλελεύθερος μέσα στην Ούγγρική Κομμουνιστική Ίεραρχία. Δέν έπαυε, όμως, να 'ναι δόσιμος όρισμένον βιών, ό όποιες έρχονται σε σύγκρουση με την επιθυμία του λαού για θεμελιώδη πολιτική κι οικονομική αλλαγή. Ό Νάγκυ ήταν άνικανος να συλλάβει αυτό που ήθελε πραγματικά ό λαός, αυτό για τό όποιο, τώρα, αγωνιζόταν.

Ακόμη κι άν θεχόμμε πώς ό Νάγκυ ήταν έντιμος κι ειλικρινής, πρέπει να επέβειζε άπίστευτη άφέλεια, μιλώντας σ' αυτή τή φάση, για «τον Ούγγρικό λαό, κάτω απ' την ηγεσία των Κομμουνιστών». Ηγεσία; Μά, ενάντια σ' αυτό άκριβώς στρεφόταν ό λαός. Αυτή ή φαινομενικά άρνητική προσέγγιση, εξυπνοόδοσε και μία πολύ θετική: να πάρει και να εκτελέσει τίς δικές του αποφάσεις. Τό μόνο αποτέλεσμα του πρώτου λόγου του Προϊθυπουργού Νάγκυ ήταν να ένωσχύει την άπόφαση των περισσότερων επαναστατών να συνεχίσουν τον άγώνα. Όπως θα δοίμε άργότερα, ό λαός είχε κιόλας άρχισει να οικοδομεί τίς δικές του επαναστατικές οργανώσεις. Απ' τό πρώτο, κιόλας, πρωινό της ένοπλης πάλης, μοιράστηκαν προκηρύξεις στην Βουδαπέστη, που καλούσαν σε γενική άπεργία. Οι προκηρύξεις αυτές έφεραν την όπογραφή: «Τό Έπαναστατικό Συμβούλιο των Εργατών και των Σπουδαστών».

Τά Ρωσικά τάνκς είχαν άρχισει να μπαίνουν στην πόλη από διάφορα σημεία, στη διάρκεια του πρωινού της 24 'Οκτώβρη. Οι εργάτες κι οι σπουδαστές επιτίθησαν άμέσως σε μερικές μονάδες. Άλλες δέχθηκαν επιθέσεις, άπό όλην κατεύθυνση στρατηγικές θέσεις κι άνοισαν πύρ. Σε μερικά μέρη, καμιά πλευρά δέν άνοιξε πύρ. Στά μέρη αυτά, σπουδαστές, που είχαν μάθει Ρωσικά στό σχολείο, άνοιξαν συζητήσεις με τους στρατιώτες. Τούς εξήγησαν ότι ήταν άπλοί Ούγγροι — εργάτες. Ένας άριθμός νεαρών Ρώσων στρατιωτών φαινόταν τώρα έντελώς άμύηχανος. Έτσι να θυμήθηκαν μερικά πράγματα απ' αυτά που είχαν διδαχτεί στό σχολείο. Έτσι, όρισμένα μέρη του «Μαρξισμού - Λενινισμού», να μη συμφωνούσαν άπόλυτα με τά όσα, τώρα, άπαιτούσαν απ' αυτούς.

Όλο και πιο σκληρές μάχες λυσσομανούσαν, τώρα, στην Βουδαπέστη: Στην Πλατεία Μπάρος, έξω απ' τον Άνατολικό Σιδηροδρομικό Σταθμό, στον έμπορικό σιδηροδρομικό σταθμό Φερεντσάρος, γύρω απ' τά Κοινοπολιτικά Γραφεία της 13ης Περιφέρειας, και στους δρόμους γύρω απ' τό άρχαίο του Στρατηγού Μπέι, σκληρών των ειρηνικών διεκδηλώσεων του προηγούμενου απογεύματος. Τάνκς της «Ένωσης Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Διεθνιστών», «εργατικά τάνκς», έρχονταν «εργατικές όβιδες». Τά σήματα των Ούγγρων εργατών καμιατόζονταν.

Δού απ' τίς πιο σφοδρές μάχες διεξάγονταν στην Πλατεία Σζένα και στους Στρατώνες Κίλλιαν. Στην Πλατεία Σζένα, στη Βούδα, πολλές χιλιάδες ανθρώπων περιέμεναν, χωρίς να ξέρουν τί άκριβώς προσδοκούσαν ή τί να κάνουν. Η πλειοψηφία ήταν βιομηχανικοί εργάτες ύπήρχαν, όμως, και πολλοί φοιτητές, μερικοί απ' τούς όποιους νεαρές κοπέλλες. Αυτή ήταν σε γενικές γραμμές ή κοινωνική σύνθεση των επαναστατών. Τηύχαν, έπίσης μαθητές, ακόμη και μαθήτριες. Οι περισσότεροι ήταν όπλιζόμενοι.

Η βασική ιδέα ήταν να σταματην όλα τ' αυτοκίνητα και να ελέγχουν τούς επιβάτες. Έχαν διαπιστώσει ότι θα μπορούσαν να τό κατορθώσουν εύκολα, χρησιμοποιώντας έκπνοτάδες δαρέλια για να στήσουν όδοφράγματα στη μέση των δρόμων, που όδηγούσαν στην πλατεία. Έγιναν άριστές άφμαχίες με τούς επιβάτες αυτοκινήτων, που άνοιγαν πύρ μόλις έβλεπαν τό όδοφράγμα με τά δαρέλια και τούς ένοπλους ύπεροπλιστές τους. Άρκετοί άνθρωποι σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν. Άργότερα τά όδοφράγματα ένισχύθηκαν, όταν ό εργάτες έφεραν στους δρόμους σιδηροδρομικά θαγόνια από κάποιον κοντινό έμπορικό σταθμό. Άν και μερικά θαγόνια ήταν φορτωμένα μ' έμπορεύματα, σε καμιά περίπτωση δέν κλάπηκε τί άχάριστα — μα άκόμη ένδειξη της επήγνωσης που είχε ό λαός για τή φύση της επανάστασης του.

Σύντομα, στήθηκαν όδοφράγματα σ' όλες τίς εισόδους της Πλατείας. Εί λίγο άκούστηκε ένας βρυχιώδης πανόχυρων μηχανών και τό πρώτο Ρωσικό τάνκ έμφανίστηκε μέσα σ' ένα πανθαμάνιο θόρουσο. Διάλεξε ένα

αδύνατο σημείο στο δόδεκαοράγιο και πέρασε κατευθείαν στο κέντρο της Πλατείας. Λέχθηκε μόνο μερικές άριες βολές τουφεκιών. Οι εργάτες έρμησαν να κλείσουν το ρήγμα. Κατόπιν, ήρθαν δυό ακόμη τάνκς και δύο τεθωρακισμένα όχηματα. Άκούστηκε το βαρύ προτάλισμα πολυβόλων, και πυροβολισμοί τουφεκιών απ' τους επαναστάτες. Τό πρώτο όρμα έκανε μεταβολή κι υποχώρησε στο βάθος του δρόμου. Τό δεύτερο, έμβόλιζε τό δόδεκαοράγιο, και, σπύγχοντας μπροστά του ένα θαγόν, κινήθηκε άργά διασχίζοντας τήν Πλατεία. "Αν και χτυπήθηκε μέ κοκταίηλ Μολότωφ, συνέχισε νά προχωρεί μέ θόρυβο πρós τά μπρός. Τά τεθωρακισμένα όχηματα τέθηκαν εκτός μάχης κι οι 8 έπιβάτες τους σκοτώθηκαν.

Είχε γίνει, τώρα, φανερό ότι τά δόδεκαοράγια δέν είχαν φτιαχτεί έτσι ώστε νά προσφέρουν τά καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Ενωχόθηκαν πάλι. Τούτη τή φορά, τά πιο γενά έπιπόδια συγκεντρώθηκαν στό κέντρο του δρόμου, αναγκάζοντας έτσι τά τάνκς νά περνάει κοντά ή πάνω στό πεζοδρόμιο. Μπορούσαν, τότε, νά ρίχνουν πάνω τους κοκταίηλ Μολότωφ μέ πολύ μεγαλύτερη επιτυχία απ' τά παράθυρα των κτιρίων, που βρίσκονταν κατά μήκος του δρόμου.

Τό «κοκταίηλ Μολότωφ» είναι μία αυτόσχεδια δόρυβα πετρελαίου. Μπορεί ν' αποδειχτεί ένα πολύ αποτελεσματικό όπλο, άκνη κι ενάντια σέ βαριά τεθωρακισμένα. Οι Ούγγροι τά έβρισκαν εύκολα στην κατασκευή και πολύ εύκολα στην χρήση τους. Χρησιμοποιήσαν μπουκάλια μπύρας ή λεμονάδας μέ θετικό καπάκι. Τά μπουκάλια γεμίζονταν μέ πετρέλαιο και τό καπάκι διδωνόταν σφιχτά. Στην περίπτωση που χρησιμοποιούσαν μπουκάλια χωρίς διδωτό καπάκι, ήταν άπαραίτητο νά τά σφραγίζουν καλά. "Υστερα, έβεναν στέρεα, μ' ένα όρμα ή μέ κάποιο γερό λάστιχο, γύρω από κάποιο θαβούλιμα στό λαμύ του μπουκαλιού ένα κομμάτι στεγνό κουρέλι (πού μερικές φορές τό έβρεχαν μέ πράσινο εινόπνευμα). Πρίν τό πετάξουν, άναδαν τό κουρέλι. Καθώς τά μπουκάλια χτυπούσαν τά Ρωσικά τάνκς, τό γυαλί έσπασε και τό πετρέλαιο έπιασε φωτιά, συχνά μέ καταστρεπτικά αποτελέσματα.

Καθώς κλιμακώνονταν ή μάχη, οι εργάτες κι οι σπουδαστές, στην Πλατεία Σζένα, δειλίνοναν τίς μεθόδους πάλης τους. Σύμφωνα μέ τή στρατιωτική έννοια, ήταν έντελώς άπειθαρχοί. Δέν υπήρχε κανείς χαιρετισμός, κανένα φώναγμα διαταγών. Μέσα στό παραδαλί ρουχα τους, μέ τά μικρά τους όπλα νά φαντάζουν σάν παιχνίδια άπέναντι: στην βαρεία θωράκιση και τά μεγάλα κρόνια των τάνκς, εμφανίζονταν, αναμφίβολα, εύάλωτοι γιά τό «πειθαρχημένο» στρατιωτικό μυαλό. Πρίν φτάσει, όμως, τό Σάββατο, αϊτές οι λίγες χιλιάδες άπειθαρχοί εργάτες είχαν θέσει εκτός μάχης 30 περίπου Ρωσικά τάνκς. Ήταν μία άληθινή πρωτοπορία της εργατικής τάξης. Πολέμησαν μέ μεγάλο θάρρος, ζήλο, πρωτοβουλία, άκρίβη και χιού-

μορ. "Όταν ένα Ρωσικό τάνκ έπιασε φωτιά, οι ζητωκραυγές τους απ' τά κτίρια άντηχούσαν σ' όλη τήν Πλατεία. "Όταν ένα τάνκ υποχωρούσε, ή Πλατεία γέμισε μέ ζητωκραυγές και γέλια.

Τό έθιο συνέβαινε στους δρόμους γύρω απ' τους Στρατώνες Κιλ-λιαν. Μιά ομάδα εργατών είχε καταφέρει ν' άποκτήσει ένα μικρό πεδινό πυροβόλο, που τό χρησιμοποιούσαν στήνοντας τό στό μπροστινό μέρος του Κινηματογράφου Κόρβιν, πρós τό μέρος του Βουλευάρτου. "Ο κινηματογράφος, ο μεγαλύτερος της Βουδαπέστης, έρρισκταν πιο πίσω απ' τ' άλλα κτίρια στό δρόμο, σχηματίζοντας έναν «κόλπο». "Όταν δέχονταν έξαιρετικά πυκνά πυρά ξανατραβούσαν τό πυροβόλο στό καταφύγιο που σχημάτιζε αϊτός ο κόλπος. "Γευθύνος γιά τή σκόπευση και τή βολή του πυροβόλου, είχε τοποθετηθεί κάποιος οδηγός τράμ. Μερικές φορές, αϊτός κι οι άλλοι έπερναν τό πυροβόλο τους στό δρόμο πρós τους Στρατώνες, στη διασταύρωση της όδου Ουλλόι μέχρις ότου αναγκάζονταν ν' άποσυρθούν στον Κινηματογράφο Κόρβιν. Στά διαλείμματα της μάχης, οι πυροβολητές κάθονταν γιά νά καπνίσουν και νά συζητήσουν γιά τή δουλειά — ή επανάσταση ήταν ή δουλειά τους. «Κάποια στιγμή ή συζήτηση τους άπρόσφρησε τόσο, ώστε 2 Ρωσικά τάνκς μπήκαν στό Βουλευάρτο και έβρισαν επικίνδυνα κοντά στον Κινηματογράφο. Άμέσως, έρμησαν όλοι συντοσιμένα νά επανέρθουν στό πυροβόλο. Λίγο πιο πίσω τους έτρεχε νά φτάσει στό πυροβόλο μία άλλόκτη, άναστατωμένη μορφή. Κάτω απ' τό πρώτο του είχε μία σχισιμένη εφημερίδα, και τά χέρια του προσπαθούσαν άπεγνωσιμένα νά σηκώσουν τό παντελόνι του που έρρισκταν στους άστραγάλους του. «Σ' έπιασαν μέ κατεδασμένα τά παντελόνια, έι» άκούστηκε τό άνακόπωςο παίρημα. Τά γέλια συνεχίστηκαν, καθώς έτοιμάζαν τό πυροβόλο. "Έβρισαν τήν πρώτη βολή κατευθείαν σχεδόν στό στόχο. Χτύπησε τό πρώτο τάνκ, που άνατινάχτηκε. Τό δεύτερο τάνκ έκανε άμέσως στροφή και υποχώρησε, έπεσε, όμως, σέ πυκνά, διασταυρωμένα πυρά, στό σταυροδρόμιο. Άκινητοποιήθηκε. Οι πυροβολισμοί σταμάτησαν. Χιλιάδες μάτια παρακολουθούσαν. Σαφηνά, τό Ρωσικό πλήρωμα πετάχτηκε έξω μέ τά χέρια φηλά. Μιά ομάδα εργατών τους συνέδεσε στους Στρατώνες Κιλ-λιαν, 62.

Οι Στρατώνες είχαν καταληφθεί από μία Ούγγρική στρατιωτική μονάδα, που τή διοικούσε ο συνταγματάρχης Πάλ Μάλεστερ, ή όποια είχε γαχθεί μέ τό μέρος του λαού. Οι άντρες του Μάλεστερ ύποστηρίζονταν από ένα μεγάλο αριθμό εργατών και σπουδαστών. Μόλις οι πολίτες δρόθήθηκαν μέσα στους Στρατώνες όπιστύναν. "Ολόκληρη τήν Πάπτη δέχονταν τά πυκνά πυρά των Ρωσικών πυροβόλων. Γύρω στό δρόμο, εμφανίστηκαν στη σκηνή 3 Ούγγρικά τάνκς και κατέλαβαν στρατηγικές θέσεις κοντά στους Στρατώνες. Τό άλλο πρωί άνάλαβαν δράση. Κάθε μέρα, όλη μέρα, ή μάχη λυσσομανούσε γύρω απ' τους Στρατώνες Κιλλιαν και στις γύρω παράδοις. Τή νύχτα, τά πράγματα ήταν σχετικά ήσυχα, γιάτί τά Ρωσικά τάνκς άποσύρονταν πάντα.

Γιά 3 μέρες σχεδόν, ο άγώνας, στη Βουδαπέστη, συνεχίζονταν άκα-

τάκουστα. Τήν Παρασκευή οι Ρώσοι έφεραν 4 μεγάλα παθινά πυροβόλα για ν' αναγκάσουν τους Στρατώνες Κόλλιαν νά παραδοθούν. Ο Πάλ Μάλετερ κι οι στρατιώτες και πολίτες, που κατείχαν τους στρατώνες, δέν είχαν άλλα θαριά όπλα έξω άπ' τήν πίστη στόν έαυτό τους και σ' αυτό που έκαναν. Πολεμούσαν. Οι έργάτες στους δρόμους πολεμούσαν. Ο οδηγός του τράμ και τά «παιδιά» του, στόν Κινηματογράφο Κόρβιν, πολεμούσαν... μέ τό ένα και μοναδικό μικρό πυροβόλο τους. Μέ τήν άποφασιστικότητα, τό θάρρος και τήν αίσθηση ότι κατορθώνουν κάτι τό άπρόσμενο, όχι μόνο κατάφεραν νά καταπονήσουν τά πληρώματα των Ρωσικών πυροβόλων, αλλά και τά ανάγκασαν άρχικά νά περιορίσουν σημαντικά τίς βολές τους, και μέσα σέ τέσσερις ώρες, και τά 4 πυροβόλα είχαν άχρηστευτεί.

Σ' όλη τή διάρκεια των μαχών, τό Ράδιο - Βουδαπέστη μετέδιδε, πότε έγκλήσεις πός τους μαχητές τής έλευθερίας (που είχαν έμπλακει στή μια ή τήν άλλη μάχη) νά παραδοθούν, και πότε ανακοινώσεις, ότι ή μια ή ή άλλη ομάδα μαχητών τής έλευθερίας είχε ή επρόκειτο νά συνθηκολογήσει. Ο άνεκλιτήγητος αυτός ραδιοφωνικός σταθμός ήταν πιά μόνο για νά τόν άκούει κανείς και νά γελάει.

ΟΙ ΣΦΑΓΕΣ

«Τό Παρίσι: των εργαζομένων, μέ τήν Κομμούνια του, θα τιμάται πάντα όταν τό ένδοξο προήνεμα μιας νέας κοινωνίας. Οι μάρτυρές του θα ζουν παντοτινά στή μεγάλη καρδιά τής εργατικής τάξης. Τους έξολοθρευτές τους ή ιστορία τους έχει κιόλας καρφώσει σ' εκείνο τόν αιώνιο πάσαλο, άπ' τόν όποιο όλες οι προσευχές των παθόντων τους δέν φτάνουν για νά τους σώσουν».

Κ. Μάρξ., 'Ο Έμφύλιος Πόλεμος στή Γαλλία (1871).

Σέ μία συγκέντρωση σπουδαστών κι εργατών, στό Μαγκυαρντόρ, τήν Τετάρτη, 24 Οκτώβρη, αποφασίστηκε νά σταλεί μια αντιπροσωπεία, τό επόμενο πρωί, στό κεντρικά γραφεία τής Α.Υ.Ο., για νά τους ζητήσει νά ξηλώσουν τό Σοβιετικό άστρο άπ' τήν πρόσψη του κυρίου. Λίγο μετά τίς 10π.μ., στις 25 τού μήνα, ένα μεγάλο πλήθος σπουδαστών κι εργατών, στό όποιο περιλαμβάνονταν πολλές γυναίκες και παιδιά, συγκεντρώθηκε στό πάρκο. Περίπου 2000 άνθρωποι άρχισαν, στή συνέχεια, νά κάνουν πορεία πός τά κτίρια τής Α.Υ.Ο.. Ήταν όπλοιοι. Ή διαδήλωση δέν είχε οργανωθεί μυστικά, κι όλη τή νύχτα ή Α.Υ.Ο. ήταν άπασχολημένη μέ τό νά σκάδει δυό χαρακώματα μπροστά άπ' τά κεντρικά γραφεία τής Τώρα, κάθε χαρακώμα ήταν όπλισμένο μέ δυό πολυβόλα, που τά χειρίζονταν άξιωματικοί τής Α.Υ.Ο.. Τό πλήθος σταμάτησε. 4 έργάτες διέσχισαν τά όπόλοιπα 100, περίπου, μέτρα και μίλησαν σ' αυτούς τους άξιωματικούς. «Ζητάμε νά μήν πυροβολήσετε. Είμαστε ειρηνικοί διαδηλωτές». «Εντάξει», είπε ένας άπ' τους άξιωματικούς, «έλατε πύ κοντά!». Τό πλήθος κινήθηκε πός τά μπρός. Τότε, όλα τά πολυβόλα άνοιξαν πυρ. Πολλοί άνθρωποι σωριάστηκαν στό έδαφος. Στήν αρχή, ό κόσμος, που θρισκόταν πύ πίσω, δέν πίστευε ότι τόν πυροβολούσαν. Κατόπιν, άρχίζοντας άπ' τίς μπροστινές σειρές, όπου μπορούσε κανείς νά δει τά ματωμένα πτώματα63, οι άνθρωποι άρχισαν νά πέφτουν στό έδαφος. Άπ' τίς στέγες των κτιρίων, άντρες τής Α.Υ.Ο. άρχισαν νά ρίχνουν στό πλήθος χειροβομβίδες. 101

άνθρωποι σκοτώθηκαν και πάνω από 150 τραυματίστηκαν σοβαρά, ανάμεσα τους γυναίκες και παιδιά.

Όταν, λίγο αργότερα, τα φρικτά νέα ήρθαν στο Γκυέρ, ένας μεγάλος αριθμός «μαχητών της ελευθερίας» ξεκίνησε με φορητά για το Μαγκυροβάρ. Ήρταν το απόγευμα κι ενώθηκαν με τα ένοπλα — τώρα — τάγματα έργατών και σπουδαστών του Μαγκυροβάρ και της γειτονικής πόλης Μόσον. Οι στρατιώτες της Α.Β.Ο. πολιορκήθηκαν. Ο κόσμος ήθελε τους χειριστές των πολυβόλων. Τους πήραν. Μερικοί δάσθηκαν άπλωσε μέχρι θανάτου. Άλλους τους κρέμασαν ανάποδα, τους έδειραν μέχρι θανάτου και κατακρεουργήσαν τα σώματά τους. Αυτά έγιναν από ένα δλοσυρό, σιωπηλό πλήθος.

Στις 25 του μήνα, στη Βουδαπέστη, ένα πλήθος άοπλων ανθρώπων είχαν αρχίσει μιάν άργη πορεία άπ' τό Ρακοζιούτι προς τήν Πλατεία του Κοινοβουλίου. Κρατούσαν έθνικές σημαίες, με τό κομμουνιστικό έμβλημα ξεχωριστά άπ' τό κέντρο τους. Κρατούσαν επίσης μαδρες σημαίες, προς τιμή έκεινων που είχαν σκοτωθεί. Σύμφωνα επίσης με τόν Τσαρλς Κάουτς⁶⁴, συνάντησαν στό δρόμο ένα Ρωσικό τάγκ: «Τό τάγκ σταμάτησε. Ένας στρατιώτης έβγαλε έξω τό κεφάλι του, και οι άνθρωποι στη μπροστινή γραμμή του πλήθους άρχισαν νά έξηγουν ότι ήταν άσπλοι και έκαναν μιάν ειρηνική διαδήλωση. Ο στρατιώτης τούς ειπε ν' ανέθουν στό άρμα: μερικοί τό έκαναν και τό τάγκ ξεκίνησε μπροστά άπ' τή διαδήλωση. Έχω μιάν φωτογραφία του.

«Μπαίνοντας στην Πλατεία του Κοινοβουλίου, συνάντησαν ένα άλλο Σοβιετικό τάγκ, που τό είχαν στείλει για νά τούς πυροβολήσει. Κι αυτό τό τάγκ, έκανε στροφή και προχώρησε στη διαδήλωση. Στην Πλατεία βρίσκονταν 3 άκέμη Σοβιετικά τάγκς και δυό θεωρητικισμένα όχηματα. Τό πλήθος προχώρησε κατ' εθείαν σ' αυτά κι άρχισε νά μιλάει στους στρατιώτες. Ο Σοβιετικός διοικητής έλεγε: «Έχω γυναίκα και παιδιά, που με περιμένουν στη Σοβιετική Ένωση. Δέν έχω καμιά έπιθυμία νά μείνω στην Ούγγαρία», όταν, ξαφνικά, άπ' τις στέγες των σπιτιών ακούστηκαν τρεις όμοθρονιές. Μερικοί έτρεξαν στις άκρες της Πλατείας για νά προστατευτούν. Σ' άλλους, οι Ρώσοι ειπαν νά κρυφτούν πίσω άπ' τά τάγκς τους. 30 περίπου άνθρωποι, ανάμεσα στους όποιους κι ένας Σοβιετικός αξιωματικός, κείτονταν στην Πλατεία, νεκροί ή τραυματίες»⁶⁵.

Ποιός πυροβόλησε άπ' τις στέγες; Ο Κάουτς πιστέφει ότι ήταν ή Α.Β.Ο.. Ποιός άλλος θά μπορούσε νά 'ταν; Ο σκοπός τους ήταν φανερός — νά προκαλέσουν τούς Ρώσους, που ήταν αδελφωμένοι με τόν κόσμο, ν' αναλάβουν δράση, νά σκληρύνουν τή χλιαρή στάση που τηρούσαν. Η φιλία των έξεγερμένων άπέναντι στους Ρώσους στρατιώτες φάνηκε σ' ένα ψήφισμα του Έπανακτιστικού Συμβουλίου της Βουδαπέστης, τό όποιο άπαίτουσε «νά τούς παραχωρηθεί άσπλο στην Ούγγαρία».

ΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

«Οι μεταλλωρόχοι αυτοί δέν ενδιαφέρονταν για τό ζήτημα άν έπρεπε ή δέν έπρεπε νά 'χουν κάποιον Πρόεδρο. Κατέλαβαν τό άρχειτο, και τό σημαντικό ζήτημα γι' αυτούς ήταν πώς νά διατηρήσουν τά καλώδια άνέπαφα, ώστε νά μή διακοπεί ή παραγωγή. Κατόπιν άρχόταν τό πρόβλημα του φόβου, που σπάνιζε. Ξανά, όλοι οι μεταλλωρόχοι συμφώνησαν για τή μέθοδο άπόκτησης του. Αυτό, λοιπόν, είναι: ένα πραγματικό πρόγραμμα της άπανάστασης, που δέν έγνηκε από διβλίια. Αυτό είναι: μιάν πραγματική κατάληψη της έβρουσίας, σέ τοπική κλίμακα».

Β.Ι. Λένιν. Η Παρωσιακή Συνδιάσκεψη του Άπριλ του Ρωσικού Σοσιαλδημοκρατικού Έργατικού Κόμματος (Μάης 1917).

Στό αποκορύφωμα της μάχης, τήν Πέμπτη, 25 του μήνα, ο Νάγκυ έμφανίστηκε ξανά μπροστά στό μικρόφωνο του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Βουδαπέστης.

«Εάν Πρόεδρος του Έπουργικού Συμβουλίου, άναγγέλλω ότι ή Ούγγρική Κυβέρνηση άρχίζει διαπραγματεύσεις για τις σχέσεις μεταξύ της Ούγγρικής Λαϊκής Δημοκρατίας και της Σοβιετικής Ένωσης, οι όποιοι, μεταξύ άλλων, άφορουν τήν αποχώρηση των Σοβιετικών δυνάμεων, που σταθμεύουν στην Ούγγαρία... Είμαι πεπεισμένος ότι οι Ούγγροι - Σοβιετικές σχέσεις, θεμελιωμένες πάνω σ' αυτή τή βάση, θ' αποτελέσουν ισχυρό δάθρο για μιάν ειλικρινή και άληθινή φιλία μεταξύ των λαών μας». Στο μεταξύ, στους δρόμους της Βουδαπέστης, ή μάχη συνεχιζόταν, πύλοσασμένη από ποτέ. Καθώς κλιμακώνόταν, κλιμακώνονταν και ή άπεργία.

Η άπεργία άρχισε τό πρωί της Τετάρτης, 24 του μήνα. Έξαπλώθηκε γρήγορα σ' όλα τά βιομηχανικά πρόσιατα της Βουδαπέστης — Τσίπελ, Ράντα, Ούτκα, Γκάντς, Λούντς, Κόκκινι Άστρο — και κατόπιν σ'ά βιο-

μηχανικά κέντρα της χώρας — Μίσκολκ, Γκνέρ, Σζόλονκ, Πέτς, Νεμπρέτσεν. Στη Βουδαπέστη, σχεδόν δλόκληρος ο πληθυσμός είχε ξεσηκωθεί. Στις βιομηχανικές περιοχές, η επανάσταση έγινε αποκλειστικά από έργατες. Παντού οι έργατες σχημάτιζαν «συμβούλια»: στά έργοστασία, στά χαλυβουργεία, στους σταθμούς παραγωγής ενέργειας, στά άθροακωρυχεία, στους ατμοδρομικούς σταθμούς. Παντού εκθέσανε άνοιχτά τά προγράμματα και τά αιτήματα τους. Παντού όπιστσηκαν. Σέ πολλά μέρη πόλεμνησαν. Ο Χούμπερτ Ρίτκακό άναφέρει διε ένω ή μάχη συνεχιζόταν, οι έργατες άνάγγειλαν «ένα πρόγραμμα ριζοσπαστικής και πολιτικής κοινωνικής άλλαγής. Αυτό ήταν μιά αδόθρημη εξέλιξη. Δέν όπνηχαν κυβερνητικές ντιρεκτίβες ή όποιαδήποτε κεντρική ήγηση... Έργατικά συμβούλια άνάλαβαν τή διεύθυνση των έργοστασιών. Στήν Ούγγαρία, γεννήθηκαν από ένα αδόθρημο λαϊκό κίνημα και έγιναν σύντομα τά όργανα μιάς άνερχόμενης δημοκρατίας και τ' άποτελεσματικά όργαλεία τής μαχόμενης επανάστασης»⁶⁷.

Τά δελτία ειδήσεων του Ράδιο - Βουδαπέστη άναφεραν τήν άπειρία και τή σχηματισμό των έργατικών συμβουλιών, σαν «βιομηχανικές ταρχάνες». Άναφέρονταν συνεχώς «δημιόσιες διαδηλώσεις» στις κομηπόλεις και στις πόλεις των διαφόρων βιομηχανικών περιοχών. Υπήρχαν, επίσης, επανειλημμένες άνακοινώσεις ότι στήν τάδε και στήν δεινα πόλη ή «ήρωεα» είχε έπιστρέψει ή διε, συνακλόυθα, ή έργατάς έπρεπε να εξαγυρίσουν «κονονικά στήν έργασία» τους τó έπόμενο πρωί. Στις έπαρχίες, όμως, οι έργατες είχαν καταλάβει άρκετούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, κι άπ' αυτούς εκπέμπονταν ειδήσεις πολύ διαφορετικού είδους.

Τώρα, ύπήρχαν έκονοντάδες Έργατικά Συμβούλια σ' δλόκληρη τή χώρα. Ο αριθμός των ατόμων που συμμετείχαν στά Συμβούλια ποίκιλλε σημαντικά. Τό ίδιο και τά προγράμματα τους. Όλα, όμως, περιλάμβαναν αιτήματα για τήν κατάργηση τής Α.Υ.Ο., τήν πλήρη άποχώρηση των Ρωσικών στρατευμάτων, τήν έργατική διεύθυνση των έργοστασιών και των βιαιηαχωνών, για άνεξάρτητα συνδικάτα κι έλευθερία για όλα τά πολιτικά κόμματά' και για γενική άμνηστία σ' όλους τους εξεγερισμένους.

Τά διάφορα προγράμματα ζητούσαν αύξήσεις των μισθών και των συντάξεων, αλλά σέ καμιά περίπτωση αυτά τά αιτήματα δέν ήταν πρώτα στόν κατάλογο. Πολλά περιλάμβαναν αιτήματα για «κονοβουλευτική δημοκρατία». Όρισμένα έκφράζανε τήν έμπιστοσύνη τους στό Νάγκυ.

Πριν όί επανάστατες σοσιαλιστές» σηκώσουν τά χέρια τους μέ πωρικανική φρίκη, δες θυμηθόν διε σέ σχέση μέ τίς κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, που επικρατούσαν στήν Ούγγαρία πριν τόν Όκτώβρη του 1956, άκόμη κι ένα Φιλελεύθερο πρόγραμμα θά φαινόταν επαναστατικό. Σέ τέτοιες συνθήκες τά δημοκρατικά συνθήματα έχουν έργατικό άποτέλεσμα. Ήταν ένα μεγάλο όθμα μπροστά. Κατάληξαν σέ συντριβή τής δλοκληρωτικής κρατικής μηχανής. Τά αιτήματα αυτά δέν είχαν ποτέ ίκανοποιηθεί κάτω άπ' τó καθεστώς του Χόρτυ. Οι Ούγγροι γύρισαν τίς πλάτες τους, τόσο στήν φεουδαρχο - καπιταλιστική δικτατορία, όσο και

στούς Σταλινικούς. Οι έργατες δέν τυφλώθηκαν άπ' τήν άστική ιδεολογία: ένω όποστήριζαν πλατιά δημοκρατικά αιτήματα, μ ά χ ο ν τ α ν και για τά δικά τους αιτήματα. Οι έργατες δέν ήθελαν πιά έκλογές, στις δποίες τó Κομμουνιστικό Κόμμα να όποβάλλει ένα μοναδικό κατάλογο όποψηφιών, κι όπου τó άποτέλεσμα είχε άποφασιστεί εκ των προτέρων. Ήθελαν νά έκλέγουν οι ίδιοι τούς άντιπροσώπους τους. Ήθελαν νά καταργηθεί τó μονοκομματικό σύστημα. Τό είχαν δει νά όδηγει στήν κατάπιξη κάθε γνώμης και κάθε ιδέας, που δέν συμφωνούσε μέ τίς άπόψεις που διαδίδονταν από τ' αίνους που έλεγχαν τó κράτος. Ήθελαν τήν έλευθερία νά όργανώνονται οι ίδιοι. Δέν χωρεί άμφιβολία διε μιά τέτοια έλευθερία θά τούς όδηγούσε νά κάνουν συνειδητές έπιλογές μεταξύ ενός άριθμού επαναστατικών κομμάτων ή όμάδων και ν' άπορρίψουν τόσο τ' άστικά όσο και τά γραφειοκρατικά κόνιματα, τά όποια θά μπορούσαν ν' άπειλήσουν τήν έλευθερία τους. Οι άντιδράσεις τους ήταν άπόλυτα ύγιεις. Άκόμη και τó αιτήμα τους για έλευθερία του τύπου απέβλεπε στήν καταστροφή των όργάνων που όφειλαν ύπακούη στό Κράτος.

Μιά επανάσταση ποτέ δέν είναι «άμειγής». Έμφανίζονται διάφορες τάσεις. Ή μεγάλη επανάσταση του 1917 δέν ήταν άμειγής — δίπλα στούς έργατες και τούς φτωχούς χωρικούς πολέμησαν και τμήματα τής μικροαστικής τάξης... άκόμη και μερικά στοιχεία, που αισθάνονταν άγανάκτηση για τήν άνικανότητα του Τσάρου νά διεάγει άποτελεσματικά τόν πόλεμο ενάντια στή Γερμανία. Όταν ή επανάσταση ξεσπάσει στις λεγόμενες Λαϊκές Δημοκρατίες ή στήν ΕΣΣΔ, οι δυνάμεις που θά δράσουν θά ναι ιδιαίτερα περίπλοκες. Ο δλοκληρωτισμός γεννάει καθολικά αισθήματα εξέγερσης. Κάποια μέρη, ή πλειοψηφία του πληθυσμού θά εύθυγραμμιστεί εναντίον του, ένυμνήη άρχικά από ένα κοινό στόχο: τήν έλευθερία. Μετά άπ' αυτό τó πρώτο στάδιο, μερικοί θά θελήσουν, αναμειβόλα, ν' άναζωπυρώσουν τή θρησκεία των προγόνων τους, τ' άρχαϊκά έθνικά έθιμα, τά έθνομιατικά μικροκέρδη που πραγματοποιούσαν άλλοτε. Άλλοι, θά θέλουν ριζική κοινωνική άλλαγή και θά προσπαθήσουν νά ύλοποιήσουν τήν κοινωνία, στήν όποια οι ήγέτες τους δέν ήταν ελκικρινά άροσημηνες (ένω έπίδειξανταν στό νά καταστρέψουν κάθε άπόπειρα έπίτευξής τής). Οι μαγαζάτορες θά εύχαριστούν τó Θεό για τούς χαμηλότερους φόρους. Μπορεί άκόμη και νά επιδιώξουν ν' άνεβάσουν τίς τιμές τους. Στό μεταξύ, οι έργατες θά συγκροτούν τά Συμβούλιά τους και θά καταλαμβάνουν τά έργοστασία.

Τό έπίπεδο πολιτικής συνείδησης, στό όποιο έφτάβαν οι Ούγγροι έργατες, ήταν κυριολεκτικά έκπληκτικό. 12 δλοκληρα χρόνια, είχε χρησιμοποιηθεί κάθε είδος προπαγάνδας για νά γεμίσει τά μυαλά τους μέ τούς μύθους και τά όόγματα του άλάθητου του Κόμμιατος, του δικαιοκμιάτος του νά κυβερνά για λογαριασμό τής έργατικής τάξης». Οι έργατες, όμως, ήξε-

ραν ότι είχαν παραμείνει μιά τάξη ύποταλης. Είχαν παραμείνει εκείνοι που άπλως έπεκτελούσαν τις ύβιστολείς αποφάσεις που παίρνονταν από μιά διευθυντική και γραφειοκρατική Ιεραρχία. Άκόμη και οι πιο «επαναστατικές» λέξεις δέν μπορούσαν ν' αποτελέσουν ύποκατάστατο της καθημερινής τους έμπειρίας, τόσο στη παραγωγή, όσο και στην κοινωνία γενικότερα. Ή πραγματικότητα, λοιπόν, έδειχνε ότι εν τήν σκέπαζε ή ήμίχλη της ακατάπαυστης προπαγάνδας, διατηρούσε όξυ τό ταξικό του έυστοκίτο.

Την Πέμπτη, τά Συμβούλια άρχισαν νά δημιουργούν διασυνδέσεις. Στις πόλεις, τά κύρια Συμβούλια (που συνίθεσι άποκαλούνταν «Επαναστατικά Συμβούλια») άποτελούνταν από αντιπροσώπους όλων των συμβουλίων της περιοχής. Μερικά άπ' αυτά τά 'Επαναστατικά Συμβούλια περιλάμβαναν αντιπροσώπους των «χαρτογιακάδων», των άγροτών της περιοχής και του στρατού. Οι άγρότες προμήθευαν πρόθυμα τους επαναστάτες μέ τροφή. Σά μερικές άγροτικές περιοχές, παρά τόν ύποτιθέμενο έμφυτο συντηρητισμό τους, οι άγρότες σχημάτισαν τά δικά τους συμβούλια — όπως, λογουάχρη, τό συμβούλιο του μεγάλου κρατικού άγροκτήματος στη Μπαμπόλνα⁶⁸.

Ός τό άπόγευμα της Πέμπτης, ένώ ό Νάγκυ κι ό Καντάρ ύπόσχονταν ότι θά διαπραγματευόνταν τήν άποχώρηση των Ρώσων, είχε γίνει σαφές ότι τίποτα δέν θά μπορούσε νά σταματήσει τήν ανάπτυξη των Συμβουλίων και της Γενικής Άπεργίας. Ός τό άπόγευμα, τά Συμβούλια άποτελούσαν τή μοναδική πραγματική έξουσία στη χώρα. Ήξω άπ' τόν Κόκκινο Στρατό⁶⁹. Στο μεταξύ, τό Ράδιο - Βουδαπέστη διακήρυξε μέ πατερναλιστικό τρόπο: «Η Κυβέρνηση γνωρίζει ότι οι στασιαστές είναι άπόλυτα ήλικριτές».

Η Πέμπτη, 25 Οκτώβρη, σημάδεψε ένα είδος καμπίης. Φαινόταν ότι ή Κυβέρνηση ύποχωρούσε. Ο Πρωθυπουργός Νάγκυ έδειχνε, τώρα, νά συνειδητοποιεί τή δύναμη του κινήματος σ' όλόκληρη τή χώρα. Τό προηγούμενο πρωί είχε άπευθυνθεί μόνο στό «λαό της Βουδαπέστης». Τή στιγμή εκείνη, είχαν κιάλας άρχισεί νά σχηματίζονται 'Επαναστατικά Συμβούλια σ' όλες τις σημαντικές πόλεις. Τό 'Επαναστατικό Συμβούλιο του Μίσκολκ είχε, λογουάχρη, εκλεγεί νωρίς τήν Τετάρτη άπ' όλους τους εργάτες των εργοστασίων της περιοχής. 'Αμέσως, όργάνωσε μιά άπεργία σ' όλους τους τομείς εκτός άπ' τις ύπηρεσίες κοινής ύφελείας (μεταφορές, ήλεκτρισμός και νοσοκομεία). Μιά αντιπροσωπεϊα στέλλθηκε στην πρωτεύουσα για νά συντονίσει τις δραστηριότητες μέ τά Συμβούλια της Βουδαπέστης και νά προβάλλει εκεί τις θέσεις του προγράμματος του Συμβουλίου του Μίσκολκ. Οι θέσεις αυτές ήταν όμοιες μ' εκείνες που μνημονεύτηκαν πωρόπανάω. Είχαν γίνει γνωστές σ' όλη τήν Ούγγαρία τήν Πέμπτη, 25 του μήνα, όταν οι επαναστάτες είχαν πάρει τόν έλεγχο του Ραδιοφωνικού Σταθμού του Μίσκολκ.

Τό Συμβούλιο του Μίσκολκ δέν ήταν αντίθετο στό Νάγκυ. Τόν πρότεινε άκόμη και σάν Πρωθυπουργό μιάς νέας κυβέρνησης. Αυτό, όμως,

δέν τό έμπόδισε νά κάνει τό αντίθετο άπ' αυτό που ήθελε ό Νάγκυ. Όταν αυτός έκτέλεσε τους έξεγερμένους νά καταλάβουν τά όπλα και νά ξαναγυρίσουν στη δουλειά, τό Συμβούλιο του Μίσκολκ σχημάτισε εργατικές πολιτοφυλακές, διατήρησε κι έξάπλωσε τήν άπεργία, κι όργανώθηκε σάν τοπική κυβέρνηση, ανεξάρτητη άπ' τήν κεντρική έξουσία... Ήταν πρόθυμο νά ύποστηρίξει τό Νάγκυ, μόνο άν έφαρμοζε ένα επαναστατικό πρόγραμμα. 'Έτσι, όταν ό Νάγκυ έβλεπε αντιπροσώπους του Κόμμουνιστών Μικροϊδιοκτητών (τους Ζόλταν Τόλντυ και Μπέλα Κόδακ) στην κυβέρνηση, τό Συμβούλιο άντέδρασε ζοηρά. Σ' ένα ειδικό ανακοινωθέν, που μετadόθηκε τό Σάββατο, 27 του μήνα, στις 9.30', τό Συμβούλιο διακήρυξε ότι είχε «καταλάβει τήν έξουσία σ' όλη τήν περιοχή του Μπόρσοντ»⁷⁰. Καταδικάζει άυστηρά όλους όσους άποκαλούν τή μάχη μας, μάχη ενάντια στη θάληση και τήν έξουσία του λαού. 'Εχουμε έμπιστοσύνη στον Ήμερο Νάγκυ, αλλά δε συμφωνούμε μέ τή σύνθεση της Κυβέρνησής του. 'Όλοι εκείνοι οι πολιτικοί, που έχουν πωληθεί στη Σοβιετική Ένωση, δέν πρέπει νά έχουν θέση στην Κυβέρνηση.

Αυτή ή τελευταία διακήρυξη, έντάσει τή δραστηριότητα του Συμβουλίου, στην σωστή προοπτική. Άρούσε σάν αυτόνομη κυβέρνηση. Τή μέρα που άνάλαβε τήν έξουσία στην περιοχή του Μπόρσοντ, διάλυσε τις όργανώσεις που άποτελούσαν τό σήμα κατατεθέν του προηγούμενου καθεστώτος, δηλαδή, όλες τις όργανώσεις του ΚΚ. Τό μέτρο αυτό άνοηγήθηκε άπ' τό ραδιόφωνο τό πρωί της Κυριακής, 8 Οκτώβρη. Άνακοινώθηκε, επίσης, ότι οι άγρότες της περιοχής είχαν διώξει τους ύπεύθυνους των κολχόζ κι είχαν άρχισεί έναν άναρασμό της γης. Στο Γκυέρ, στό Πέκς, στό μεγαλύτερο μέρος άλλων μεγάλων πόλεων, ή κατάσταση ήταν παρόμοια μ' εκείνη που επικρατούσε στό Μίσκολκ. Τά 'Εργατικά Συμβούλια ήταν εκείνα που διευθύναν τά πάντα: όπλιζαν τους μαχητές, όργάνωναν τις προμήθειες, παρουσίαζαν τά πολιτικά και οικονομικά ατήματα⁷¹.

Θά μπορούσε κανείς νά πάρει κάποια ιδέα για τά 'Επαναστατικά Συμβούλια, άν κοιτάξει τό Συμβούλιο του Γκυέρ. Είχε τήν έδρα του στό Δημαρχείο. Σ' όλη σχεδόν τή διάρκεια της μέρας, ή πλατεία έξω, ήταν γεμάτη από ομάδες ανθρώπων, που ήταν άπορροφημένοι διαβεία και συχνά θορυβώδεια, σέ κάποια συζήτηση. Σέ μιά επανόσταση «άπ' τά κάτω», πάντοτε θά ύπάρχουν ένα σωρό συζήτησεις, διαφωνίες, όχλαγωγία, σπρωξίματα, κριτικές, έξαψη κι άνταραχή.

Οι αντιπροσωπεϊες, που άφηναν τό Δημαρχείο για νά πάνε σ' άλλα Συμβούλια, συναντιούνταν μέ αντιπροσωπεϊες, που έρχονταν άπ' τις διάφορες τοπικές ομάδες κι έπιτροπές. Ο θόρυβος κι ή φασαρία μέσα στό Δημαρχείο θύμιζαν τό φαινομενικό χάος μιάς φωλιάς μερμηγκιών, που

κάτι την είχε ενοχλήσει. Τα τουφέκια, που μερικοί είχαν στους ώμους τους, μπλέκονταν με τις σημαίες που κουβαλούσαν άλλοι. Ένοπλοι άνθρωποι που κρατούσαν έγγραφα έσπερχονταν για να περάσουν μέσα απ' τους κοσμοπλημμυρισμένους διαδρόμους. Κόσμος γμίμιζε τις αίθουσες. Καθώς περπατούσε καινείς στους διαδρόμους, καταλάβαινε απ' τους διάφορους ήχους που έρχονταν από παντού, ότι αυτό ήταν ένα πραγματικά λαϊκό κίνημα — μια ήρεμη ανδρική φωνή, το διαπεραστικό κουδούνισμα ενός τή λεφνού, ή θυμωμένη φωνή ενός κοριτσιού, θόρυβοι, γέλια, γουαχαχιατα, βλαστήμιες, χειροκροτήματα. Πολλές αντιπροσωπείες ζητούσαν φορηγιά για μία μεγάλη επίθεση στη Βουδαπέστη, προκειμένου ν' ανακουφίσουν τους «μαχητές της ελευθερίας» απ' την πίεση του Κόκκινου Στρατού. Μερικά μέλη των Συμβουλίων Ισχυρίζονταν ότι κάτι τέτοιο θα προσέβλησε στην επιτυχία της επανάστασης. «Όλα τα φορηγιά, που μπορούσαν να διατεθούν, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τή μεταφορά τροφίμων στο λαό της Βουδαπέστης. Ο μεγάλος αριθμός ανθρώπων, που προσφέρθηκε να βοηθήσει αυτή την επιχείρηση, έδειξε ότι η πλειοψηφία επιπροτούσε την άπαρση του Συμβουλίου. Στο μεταξύ, κάποιος άντρας μιλούσε σ' ένα πλήθος στην πλατεία, απαιτώντας την απομάκρυνση των «σημιδαστών» απ' το Συμβούλιο. Ο εκπρόσωπος μιας αντιπροσωπείας, που ήθελε μία «αρεία προς τή Βουδαπέστη», κατάγγελλε εκείνα τα μέλη του Συμβουλίου που ήθελαν «να μας ειρηνεύουν αντί να μας κινητοποιήσουν». Μολοντοίτο, μέσα απ' αυτό τό φαινομενικό χάος, είχε αναπτυχθεί ένα πρόγραμμα αιτημάτων, που είχε τήν ύποστηριξη της μεγάλης πλειοψηφίας.

Απ' τήν πρώτη κιόλας μέρα της επανάστασης, ένα αληθινά προλεταριακό κίνημα είχε εκφραστεί με τήν αυθόρμητη συγκρότηση Συμβουλίων σ' όλη τήν Ούγγαρία. Τα Συμβούλια αυτά, που κατά ένα μέρος είχαν απομονωθεί απ' τόν Κόκκινο Στρατό, προσπάθησαν άμεσα να συγκροτήσουν μία δημοσπονδία. «Ός τό τέλος της πρώτης δομάδας, είχαν, στην ουσία, εγκαθιδρύσει μία Συμβουλευτική Δημοκρατία. Μόνο ή δική τους εξουσία σήμασε κάτι. Η Κυβέρνηση, ανεξάρτητα απ' τό γεγονός ότι επικεφαλής της θρισκόταν ο Νάγκυ, δέν είχε όποιαδήποτε εξουσία.

Υπάρχει καινείς που ν' αναρωτιέται ακόμη γιατί τό Κρεμλίνο και τά ανδρείκελά του χρησιμοποίησαν τής πιο θρωμικές μεθόδους για να κηλιδώσουν και να δυσφημίσουν αυτή τήν Έπανάσταση; Τήν αποκάλεσαν «άντεπανάσταση», «φασιστική άνακρασία»⁷². Υπάρχει καινείς, που ν' άπορει ακόμη, γιατί ο τύπος και οι «ήγγετες» της Δύσης χρησιμοποίησαν ψέματα, στην προσπάθειά τους να παρουσιάσουν, έσκεμμένα, τήν Έπανάσταση αυτή σαν ένα άπλό «εθνικό» ξεσηκωμό; Έθνικιστικές θέσεις ύπρχαν όπωσδήποτε τις άποσπάσανε, όμως, απ' τό όλο πλαίσιο και τούς προσέδωσαν μία σημασία και μία διατύπηση, που, σίγουρα, ποτέ δέν είχαν⁷³.

Πέρ' απ' τούς βιομηχανικούς εργάτες, ή αληθινή κοινωνική δύναμη στην έπαρχία ήταν τό άγροτικό προλεταριάτο — ή άγροτιά. Μπορεί, σ' αυτή τήν περίοδο, τά άγροτικά αίτήματα να ήταν συγκεκριμένα, αλλά ο άγώνας των άγροτών για τόν άναδαμο της γής είχε επαναστατικό χαρακτήρα. Τό ν' απαλλαγούν απ' τ' άφεντικά των Κολλέχ (των κολλεκτιβιστικών άγροκτημάτων), είχε γι' αυτούς τό ίδιο νόημα με τό ν' απαλλαγούν απ' τούς μεγάλους γαιοκτήμονες. Κάτω απ' τό καθεστώς του Χόρτυ, οι άγροτικοί εργάτες αντιπροσώπευαν πάνω απ' τό 40ο ο του πληθυσμού. Είχαν γαυτεί τά άγαθά της μεταπολεμικής άγροτικής μεταρρύθμισης, αλλά, σχεδόν άμέσως, θρόθησαν άπογοητωμένοι απ' τά καινούργια τους δικαιώματα και άναγκασμένοι να ένταχθούν σε κολλεκτιβιστικά άγροκτήματα. Τό μίσος για τούς γραφειοκράτες, που διέδθηκαν τής κοπερατίβας και πλούτιζαν σε βάρος τους, αντικατάστησε, χωρίς να μεσολαβήσει σχεδόν κανένα μεταδοτικό στάδιο, τό μίσος που ένιωθαν για τούς πατρογονικούς έκμεταλλευτές τους — τή γαιοκτητική άριστοκρατία.

Μετά τις 23 Οκτώβρη, έγινε κάποιος άναδαμος της γής σε μερικές περιοχές. Σ' άλλες περιοχές, οι κοπερατίβες συνέχισαν να λειτουργούν, μολοντί είχαν καταληφθεί απ' τούς άγρότες. Αυτό δείχνει, ότι δρισμένες ομάδες άγροτών είχαν συνείδηση των πλεονκτημάτων της συλλογικής δουλειάς, παρά τήν έκμετάλλευση που είχαν ύποσει κάτω απ' τό καθεστώς του Ράκοζι. Μολοντί πολλοί άγρότες ήταν έτοιμοι να προσφέρουν τήν εμπιστοσύνη τους σε άντιπροσώπους κομμάτων, όπως οι Μικροδικοτήτες, (που αντικατόπτριζαν κι εκφραζαν τις θρησκευτικές κι οικογενειακές τους παραδόσεις), παρέμειναν, μολοντοίτο, μέλη μιας έκμεταλλευόμενης τάξης. Έδειξαν ότι ήταν έτοιμοι να έννοθούν με τήν εργατική τάξη στον άγώνα για τήν επίτευξη σοσιαλιστικών στόχων.

Μέσα σ' αυτό τό πλαίσιο, θ' έβίξε ν' άναφερθεί τό πρόγραμμα της Δημοτικής Έκτελεστικής Έπιτροπής του Μαγκυαρόβάρ, (ένος σώματος, που ήταν φανερό ότι διευθυνόταν από άγροτικά στοιχεία). Άπαιτούσε ελεύθερες εκλογές κάτω απ' τόν έλεγχο του ΟΗΕ, άμεση επανασύσταση της επαγγελματικής οργάνωσης της άγροτιάς και τό δικαίωμα ελεύθερης άσκησης του επαγγέλματος τους για τούς μικροτεχνίτες και μικρέμπορους. Τό πρόγραμμα προχωρεί διατυπώνοντας μία δολόκληρη σειρά άστικο - δημοκρατικών αίτημάτων. Ταυτόχρονα, όμως, άπαιτεί «τήν κατάργηση όλων των ταξικών διακρίσεων» (σημείο 13). Αυτό δείχνει, σίγουρα ότι μέσα στην άγροτιά συνυπάρχουν πάντα τά συντηρητικά με τά επαναστατικά στοιχεία. Αυτό είχε άποδειχτεί κι απ' τήν ίδια τή Ρωσική Έπανάσταση, κάπου 40 χρόνια νωρίτερα.

Ενώ ή ιδέα των κολλεκτιβιστικών άγροκτημάτων θά μπορούσε να ναι καθαρά σοσιαλιστική, ή συλλογική ιδιοκτησία έχει σοσιαλιστικό περιεχόμενο, μόνο με τήν προϋπόθεση ότι ο συνεταιρισμός των άγροτών συγκροτείται ελεύθερα. Άν, όπως συνέβαινε πριν τις 23 Οκτώβρη, οι άγροτικοί

εργάτες εξαναγκάζονται νά ενταχθούν στις κολλεκτίβες, αν δέν καθορίζουσι οι ίδιοι από κοινού τή δουλειά τους, αλλά υποχρεώνονται νά εκτελοῦν διαπαγές ίδιωνόντων πού δέν ἐργάζονται, αν τό θιστικό τους ἐπίπεδο δέν βελτιώνεται, αν τό χάσμα ανάμεσα στά εισοδήματά τους καί σ' ἐκεῖνο τῶν γραφειοκρατῶν εἶναι μεγάλο καί γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερο, τότε τέτοιες κολλεκτίβες δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τό σοσιαλισμό. Στήν πραγματικότητα μποροῦν ν' ἀποδειχτοῦν τά ἐργαλεῖα μιᾶς «ὀρθολογισμένης» κι ἐντατικοποιημένης μορφῆς ἐκμετάλλευσης.

ΤΟ ΕΠΙΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«Οἱ προλεταριακές ἐπανκστάσεις... διακόπτουν κάθε τόσο τήν ἴδια τους τήν πορεία καί ξαναχτυρίζουν σ' ἐκεῖνο πού φαίνεται ὅτι ἔχει πραγματοποιηθεῖ γιά νά κάνουν ἕνα καινούργιο ξεκίνημα' εἰρωνευόμενοι, χωρίς οἶκτο, τά ἡμίματρα, τίς ἀδυναμίες καί τή ματαιότητα τῶν πρώτων τους προσπαθειῶν φαίνονται νά ἐκπλώνουν χάρω τούς ἀντιπάλους τους μόνο καί μόνο γιά νά τούς θώσουν τήν εὐκαιρία ν' ἀντλήσουν καινούργιες δυνάμεις ἀπ' τήν ἐπαφή μέ τή γῆ καί νά ἐπιστρέψουν στή μάχη σάν ἀναζωογονημένοι γίγαντες. Ὅπισθοχωροῦν συνεχῶς πανικόβλητοι, μπροστά στήν ἀκαθόριστη ἀπεραντοσύνη τῶν σκοπῶν τους.»

Κ.Μάρξ, "Η 18η Μαρμαίρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη (1852).

Τήν Παρασκευή, 26 Ὀκτώβρη, τό νεοσχηματισμένο Ἐθνικό Συμβούλιο τῶν Ἐλευθέρων Συνδικάτων κυκλοφόρησε τό περίφημο φήγισμά του. Τό Συμβούλιο αὐτό ἦταν μιᾶ δημοσπονδία τῶν πρόσφατα διαλυμένων κι ἀνασυγκροτημένων συνδικάτων.

Τό φήγισμα περιλάμβανε ἕναν κατάλογο πολυποίκιλων αἰτημάτων. Συγκέντρωνε καί ἀποσαφήνιζε τά αἰτήματα, πού πρόσβαλλαν τά Ἐργατικά Συμβούλια ἐξουσίας τῆς χώρας. Ἐφερε τήν ὑπογραφή τοῦ Προέδρου τοῦ Συμβουλίου. Τά αἰτήματα ἦταν τά ἑξῆς:

Πολιτικά

1. Νά σταματήσουν οἱ μάχες, νά δοθεῖ ἀμνηστία καί ν' ἀρχίσουν διαπραγματεύσεις μέ τούς ἀντιπροσώπους τῆς Νεολαίας.
2. Νά σχηματιστεῖ μιᾶ πλατιά κυβέρνηση, πού νά περιλαμβάνει ἀντιπροσώπους

των Συνδικάτων και της νεολαίας, με πρόεδρο τον Ίμρε Νάγκυ.

3. Νά έκτασθε στο λαό, με απόλυτη ειλικρίνεια, ή οικονομική κατάσταση της χώρας.
4. Νά δοθεί βοήθεια στους ανθρώπους που τραυματίστηκαν στις τραγικές μάχες, που μόλις είχαν γίνει, καθώς και στις οικογένειες των θυμάτων.
5. Νά ενισχυθούν ή άστυνομεία ή ο στρατός με μια έθνοφυλακή αποτελούμενη από ιργάτες και νέους, προκειμένου να διατηρηθεί ή τάξη.
6. Νά σωσασθε μια όργάνωση της εργατικής νεολαίας με την ύποστηρίξη των συνδικάτων.
7. Νά άρχιστε ή νέα κυβέρνηση άμεσα διαπραγματεύσεις για την άποχώρηση των Ρωσικών στρατευμάτων άπ' τό Ούγγρικό έδαφος.

Οικονομικά

1. Συγκρότηση Έργατικών Συμβουλίων σ' όλα τά εργοστάσια για να εγκαθίσταται α) ή άργατική διεύθυνση και β) ένας ριζικός μετασχηματισμός του συστήματος του κεντρικού σχεδιασμού και της διεύθυνσης της οικονομίας άπ' τό κράτος.
2. Άναπροσχημογή των μισθών: άμση αύξηση κατά 15ο) ο των μισθών κάτω άπό 800 φουρίν και κατά 10ο) ο των μισθών κάτω άπό 1.500 φουρίν. Νά θεσπισθει σάν άνώτατο όριο των μηνιαίων μισθών τό ποσό των 3.500 φουρίν.
3. Κατάργηση της νόρμας παραγωγής, μ' έξάλειψη τά εργοστάσια όπου τό άργατικό συμβούλιο θά αποφασισει ή διατήρησή τους.
4. Κατάργηση του φόρου έσο) ο που πληρώνεται άπ' τούς άγαμους και τίς οικογένειες χωρίς παιδιά.
5. Αύξηση των πιο χαμηλών συντάξεων.
6. Αύξηση των οικογενειακών επιδομάτων.
7. Έπιτάχυνση της κατασκευής κατοικιών άπ' τό Κράτος.
8. Νά τηρηθε ή ύπόσχεση, που δόθηκε άπ' τον Ίμρε Νάγκυ, σχετικά με την έναρξη διαπραγματεύσεων με την Κυβέρνηση της ΕΕΣΔ και άλλων χωρών, με προοπτική την εγκαθίστηση οικονομικών σχέσεων, που να εξασφαλίζουν άμοιβαία όφελή, με βάση την άρχή της ισότητας*74.

Τό ψήφισμα τέλειωσε ζητώντας να λειτουργούν τά Ούγγρικά συνδικάτα με τον τρόπο που λειτουργούσαν πριν τά 1948 και να ονομάζονται άπό 'δώ και πέρα: Έλεύθερα Ούγγρικά Συνδικάτα.

Η DAILY WORKER τού Σαββάτου, 27 Οκτώβρη 1956, άγνήσε κατάφωρα τά πολιτικά αίτήματα, δημοσίευσε, όμως, μερικά σχετικά σωστή έκδοχή και των 8 οικονομικών αίτημάτων. Έτσι και άπό μόνα τους, όμως, τά οικονομικά σημεια του προγράμματος θά πρέπει να ξαφνησουν τούς άναγνώστες της DAILY WORKER, οι όποιοι, ταυτόχρονα, πληροφορούσαν ότι ή επανάσταση «ημπνεόταν άπ' τό φασισμό». Η έφημερίδα του Βρετανικού ΚΚ θά πρέπει να πήρε τη γραμμή της άπ' την Πρά-

δα75. Τό φερέφωνο του Κρεμλίνο άπηχοσε τά λόγια του Σπιλιωφ, του Ρώσου Ύπουργού Έξωτερικών, όταν άνάφερε: «Τά γεγονότα της Ούγγαρίας έχουν άποδείξει περίτρανα ότι ένα άντιεραστικό, άντιεπαναστατικό, μουσικό δίκτυο, πλήρως εξοπλισμένο και καλά εκπαιδευμένο για δυναμική δράση ενάντια στο λαϊκό σύστημα, έχει συγκροτηθεί με βοήθεια άπ' τό έξωτερικό... (άλλά) είναι φανερό ότι ή Λαϊκή Ούγγαρία είχε και έχει και τώρα, μερικές δυσκολίες και μερικά άλυτα προβλήματα. Έχουν γίνει σοβαρά λάθη στον οικονομικό τομέα...»76.

Γιατί, όμως ή DAILY WORKER τήρησε τέτοια σιωπή γύρω άπ' τά πολιτικά αίτήματα του Έθνικού Συμβουλίου των Έλεύθερων Συνδικάτων; Άναμφίβολα, επειδή τό πρόγραμμα, στο σύνολό του, άποτελοσε με παραπάνω άπόδειξη του ποιά ήταν οι πραγματικές δυνάμεις πίσω άπ' την επανάσταση.

Μολοντί οι Ούγγροι εργάτες εξακολουθούσαν να βλέπουν τό πρόβλημα άπ' την άποψη «καλοπροαίρετων ανθρώπων», στους όποιους μπορούσαν να έχουν εμπιστοσύνη, ήταν άρκετά ειδαθήητοι στις άνεπάρκειες αυτής της άποψης, ώστε ν' απαιτούν να συμπεριληφθούν στην Κυβέρνηση άντιπροσώποι των εργατών και της νεολαίας και να ύποστηριχτε ή Κυβέρνηση με τό μόνιμο εξοπλισμό της νεολαίας και των εργατών. Η νεολαία ήταν, άναμφισβήτητα, ή πρωτοπορία της Έπανάστασης.

Έπιπλέον τά Ούγγρικά συνδικάτα δέν ήταν διατεθειμένα ν' αφήσουν στην Κυβέρνηση τό έργο του ν' αποφασίζει τά πάντα για λογαριασμό τους. Μέσω του αίτηματός τους για την άναγνώριση των αυτόνομων οργανώσεών τους (έλεύθερα, έκλεγμένα, δημοκρατικά και άληθινά αντιπροσωπευτικά της τάξης) ήθελαν να εδραϊώσουν και να έπεκτείνουν την έξουσία, που είχαν κίελας κατακτήσει. Άπό δώ πήγαζε και τό αίτημά τους για τη «συγκρότηση Έργατικών Συμβουλίων σ' όλα τά εργοστάσια». Μπορεί να μην είχαν επίγνωση των συνεπειών των αίτημάτων τους και της ένδεχόμενης δύναμής τους να τά επιβάλλουν. Η τάση, όμως, ήταν ξεκάθαρη. Στην καθημερινή ζωή τους, στην εργασία τους, δέν ήταν διατεθειμένοι να παραμείνουν άπλοϊ έκτελεστές. Ήθελαν να ενεργούν για δικό τους λογαριασμό.

Για άπόδειξη, άς κοιτάσουμε πάλι τό πρώτο «οικονομικό» σημειο, τό όποιο απαιτούσε την καθέρωση της εργατικής διεύθυνσης ή ένα ριζικό μετασχηματισμό του συστήματος του κεντρικού σχεδιασμού και της διεύθυνσης της οικονομίας άπ' τό Κράτος. Τό αίτημα αυτό μπορεί να είναι διατυπωμένο με κάποια ασάφεια, αλλά μπορούμε να καταλάβουμε τη βασική λογική του.Οι εργάτες άπόρριπταν την ιδέα ότι ή παραγωγή θά πρέπει να σχεδιάζεται ανεξάρτητα άπ' αυτούς. Άπόρριπταν τό δικαίωμα της Κρατικής γραφειοκρατίας να μετακινάει προς τά κάτω τίς έντολές της. Ένδιαφέρονταν ζωηρά για τό τί έπρόκειτο ν' αποφασιστε σ' έθνική κλίμακα — και άπό ποιόν για τό σε ποιές διομηχανίες ή ποιούς τομείς της διομηχανίας θά πρέπει να γίνουν οι μεγαλύτερες προσπάθειες — και γιατί ποιά θά ήταν ο όγκος της παραγωγής σε κάθε τομέα και πώς θά

δραγωνόταν ή παραγωγή. Ήθελαν νά ξέρουν πώς θά επηρέαζαν δλ' αὐτά τό θιοτικό τους επίπεδο, τή διάρκεια τῆς ἐργάσιμης δομάδας καί τό ρυθμό τῆς ἐργασίας, πού θά συνεπάγονταν δλ' αὐτά.

Ἡ βασική λογική τοῦ πρώτου αἰτήματος ἐνισχύεται ἀπ' τό δεύτερο καί τό τρίτο. Δέν τρέφουμε καμιά ἀμφιβολία γιά τό τί ὑπῆρχε πραγματικά μέσα στά μυαλά τῶν ἐργατῶν. Τό αἷτημα γιά τήν κατάργηση τῆς νόρμας παραγωγῆς (μ' ἐξαίρεση τά ἐργοστάσια, ὅπου τά Συμβούλια θά ἀποφάσιζαν τή διατήρησή της) εἶναι ἀπόλυτα σαφές. Τονίζει ἕνα στοιχειῶδες σημείο: ἀφοῦ οἱ ἐργάτες εἶναι οἱ παραγωγοί, πρέπει νά ἔναι ἐλεύθεροι νά ὀργανώνουν τήν ἐργασία τους ὅπως τήν καταλαβαίνουν. Ἐπιθυμοῦσαν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' τό ὄλο ἱεραρχικό σύστημα τῆς γραφειοκρατίας: ἀπό κείνους, πού θρῖσκονταν στήν κορυφή, οἱ ὁποιοί ἐπαιρναν τίς ἀποφάσεις - κλειδιά γιά τό επίπεδο τῆς παραγωγῆς, ὡς τούς «ἐπιστήμονες γραφείου», μέ τά διαγράμματα καί τίς γραφικές τους παραστάσεις, πού προσπαθοῦν νά ἐρμηνεύσουν αὐτές τίς ἀποφάσεις — ἀκόμη πῶς κάτω, ὡς τούς ἐπιστάτες καί τούς ἐπιθεωρητές χρόνου καί κίνησης, στό χῶρο τοῦ ἐργοστασίου, μέ τά χρονόμετρα τους, οἱ ὁποιοί διάζουν τούς ἐργάτες νά φτιάχνουν προϊόντα σύμφωνα μέ τό πλάνο. Σ' ὄλ' αὐτά, οἱ ἐργάτες ἔδλεπαν ἀπόπειρες κυριάρχησης τῆς ἐργοστασιακῆς διαδικασίας ἀπ' τά ἔξω, προσπάθειες καθυπόταξης τῆς ἀνθρώπινης ἐργασίας σ' ἐκείνη τῆς μηχανῆς — συχνά σέ σημεῖο πού ἡ ἀπαιτούμενη προσπάθεια νά εἶναι ὑπερβολικά μεγάλη ἀκόμη καί γιά τήν ἴδια τή μηχανή.

Εἶναι χαρακτηριστικό τῶν γραφειοκρατῶν διευθυντῶν, τόσο στήν ἸΑνατολή ὅσο καί στήν Δύση, τό ὅτι ζητοῦν νά διατηρήσουν καί νά διευρύνουν μιάν ἱεραρχία ἀνάμεσα στούς ἐργάτες. Αὐτό εἶναι, πράγματι, οὐσιῶδες γιά τή διεύθυνση. Μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο μποροῦν νά ἐλπίζουν ὅτι θ' ἀσκήσουν ἕναν πῶς πλήρη ἔλεγχο πάνω στήν ἐργατική «τους» δύναμη. Τό αἷτημα γιά ἀναπροσαρμογή τῶν μισθῶν προβλήθηκε γιά ν' ἀντισταθμιστεῖ αὐτή ἡ τάση. Οἱ Οὔγγροι ἐργάτες εἶχαν πλήρη ἐπίγνωση τοῦ ὅτι μιὰ μεγάλη γκάμα μισθολογικῶν κλιμάκων (συχνά φοβερά πολυπλοκή) ἔκανε τούς κυβερνήτες τους ἱκανούς, ἀπ' τή μιὰ μεριά, νά ἐνισχύσουν τήν ἀνάπτυξη μιᾶς «ἐργατικῆς ἀριστοκρατίας», ἡ ὁποία θά ὑποστήριζε τό καθεστῶς, κι ἀπ' τήν ἄλλη, νά διαιρέσουν τούς ἐργάτες καί νά τούς ἀπομονώσουν τόν ἕνα ἀπ' τόν ἄλλο.

Αὐτή ἡ πάλι ἐνάντια στήν ἱεραρχία καί τή μισθολογική διαφοροποίηση, εἶναι θεμελιακή γιά κάθε κίνηση πού ἐπιδιώκει νά πραγματοποιήσει τήν ἐργατική ἐξουσία καί μιὰ ἀταξική κοινωνία. Μπορεῖ νά τό δοῦμε νά ἐμφανίζεται στίς ΕΠΑ, τή Βρετανία, τή Γαλλία ἢ τή Γερμανία, ὅποτε συμβαίνουν «ἀνεπίσημες»* ἀπεργίες, ἀνεξάρτητα ἀπ' τή συνδικαλιστική ἡγεσία. Γιά νά διατηρήσει τόν ἔλεγχο της ἡ διεύθυνση, προσπαθεῖ νά κατακερματίσει τούς διευθυνόμενους. Κάνοντας κάτι τέτοιο, ὅμως, δημιουργεῖ

γεί τεράστια προβλήματα γιά τόν ἑαυτό της. Καθώς αὐτό γίνεται πῶς ξεκάθαρο στούς ἐργάτες, ὅπως, ἀναπόφευκτα, πρέπει νά γίνεται, ἡ κἀλή δξύνεται. Χάρη στήν ταχύτητα τῆς σύγχρονης τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης καί στόν συνεχῶς αὐξανόμενο καταμερισμό τῆς ἐργασίας, οἱ ἐργάτες, τῶν ὁποίων οἱ ἐργασίες φαίνονταν κάποτε διαφορετικές, ἀρχίζουν, τώρα, νά βλέπουν ὅτι δέν εἶναι καί τόσο διαφορετικές. Οἱ διαφορές στούς μισθοῦς (ἢ, πρὸς τό παρόν τουλάχιστον, οἱ πῶς ἀκραίες τους περιπτώσεις) ἀρχίζουν νά φαίνονται παράλογες.

Τό ψήφισμα τῶν συνδικάτων ἀποκάλυψε ξεκάθαρα (κι ἐδῶ θρῖσκεται ἡ μεγάλη του σημασία) ὅτι οἱ Οὔγγροι ἐργάτες εἶχαν ἀνακαλύψει ὅτι κάτω ἀπ' τήν κυριαρχία τῆς γραφειοκρατίας, ἐλάχιστος λόγος τούς ἐπεφτε στή διαχείριση τῶν ὑποθέσεων τους, ὅπως ἀκριῶς καί κάτω ἀπ' τόν ἰδιωτικό καπιταλισμό. Εἶδαν τήν πραγματική διαίρεση, στίς διομηχανίες τους, στήν κοινωνία τους καί στή ζωή τους, σάν τή διαίρεση ἀνάμεσα σ' αὐτούς πού ἀποφασίζουν τά πάντα καί σ' αὐτούς πού πρέπει ἀπλά νά ὑπακούουν. 3 μόλις μέρες μετά τόν ξεσηκωμό κι ὄντας ἀκόμη μέσα στίς φλόγες τῆς μάχης, τό πρόγραμμά τους ἀποτελοῦσε μιάν ἐπιβεβαίωση ὄλων ἐκείνων γιά τά ὁποία πολεμοῦσαν. Ήταν ἕνα θεμελιακό ἐπαναστατικό πρόγραμμα, μολοντί δέν εἶχαν τήν παραμικρή ἰδέα γιά τό πῶς ἐπρεπε νά ἐφαρμοστεῖ.

Αὐτή ἡ νέα δημοσπονδία τῶν συνδικάτων, ἀπαλλαγμένη ἀπ' τή γραφειοκρατική ἡγεσία, ἐκλεγμένη δημοκρατικά καί βασισμένη στήν Ἐργατική Συμβούλια καί τά αἷτηματά τους, χαρακτήριζε τήν Οὔγγρική πολιτική σκηνή, ἐκείνες τίς τελευταίες μέρες τοῦ Ὀκτώβρη 1956. Ἡ ἐλευθερία ἔγινε ἕνα ἐλιξίριο, πού ρουφήχτηκε μέ βουλμία ἀπό κείνους, πού πέθαιναν τῆς δίψας. Ὁ λαός φαινόταν νά αισθάνεται ὅτι ἡ ἐλευθερία αὐτή θά ἔταν θραχύδια, ἔτσι καταπατήστηκαν μέ ζήλο νά ἐπαναδιευθετήσουν τό κάθε τί γύρω τους.

* Σ.τ.Μ.: «Unofficial Strikes» = ἀνεπίσημες, «ἄγριες» ἀπεργίες.

ΔΥΑΔΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

«Τί συνιστά τή δυαδική εξουσία; Τό γεγονός ότι δίπλα στην Προσωρινή Κυβέρνηση, τήν κυβέρνηση τής αστικής τάξης, έχει αναπτυχθεί μία άλλη, ακόμη αδύνατη, έμβρυακή, αλλά αναμφοδότη πραγματική κι ανθρωπόμενη κυβέρνηση. — Τά Σοβιέτ των Αντιπροσώπων των Έργατων και των Στρατιωτών... μία εξουσία βασισμένη όχι σέ νόμους φτιαγμένους από μία συγκεντρωτική κρατική εξουσία, αλλά στην παράνομη επαναστατική κατάληψη στην άμεση πρωτοβουλία των μαζών απ' τά κάτω».

Β. Ι. Λένιν, Γιά τή Δυαδική Έξουσία (1917).

Σαφηνά, Έκαναν ξανά τήν εμφάνισή τους διάφορα κόμματα, περιλαμβανομένου του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος, του Έθνικού Άγροτικού Κόμματος και του Κόμματος των Μικροβιοκρατών. Ο Καντάρ αποκάλυψε ότι τό ΚΚ είχε «αναδιοργανωθεί». Θά άποκαύσει ένα καινούριο όνομα: Σοσιαλιστικό Έργατικό Κόμμα. Η νέα Έκτελεστική Έπιτροπή θ' άποτελούνταν μόνο από κείνους που είχαν πολεμήσει ένάντια στόν Ράκοζι (θ'άλαθ' απ' τόν ίδιο τό Νάγκυ κι άλλους β!).

25 νέες καθημερινές εφημερίδες αντικατάστησαν τά 5 φοβισμένα κι ύπάκουα φερέφωνα τής μακαρίτισσας «λαϊκής γραφειοκρατίας». Ο λαός, όχι μόνο μάθαινε ειδήσεις, αληθινές ειδήσεις επίτελους, αλλά και συγκρούσεις άπόψεων, θερμάαιμες πολεμικές, πικρά σχόλια, σάτιρα και χιούμορ.

Στή Βουδαπέστη, όμως, υπήρχαν έλάχιστοι λόγοι για νά χαίρεται κανείς. Μέρα και νύχτα, μπορούσε κανείς ν' άκούσει τούς πυροβολισμούς. Οι δημόσιες μεταφορές δέν λειτουργούσαν. Ρωσικά τάνκς έκτός μάχης παράμεναν κατεστραμμένα στους δρόμους, ένθ' άλλα πηγαίνόερχονταν συνεχώς μέ τίς μηχανές τους νά μουγγρίζουν. Καταστραμμένα κτίρια μέ παλιώριες τρύπες έρριχναν άλλόκοτες ονιές πάνω σ' εκατοντάδες πούματα, που κείτονταν στους δρόμους ανάμεσα σέ σπασιμένα γυαλιά, άδειους κάλυκες από σφαίρες κι άλλα συντρίμια. Άραιά και ποθ, κάποιο φορτηγό,

μέ τή σημαία του Έρυθρού Σταυρού, ή κάποιο καμión μέ «μαχητές τής έλευθερίας» περνούσαν μέ θόρυβο. Μερικά καταστήματα τροφίμων ήταν άνοιχτά. Οι κινηματογράφοι, τά θέατρα και τά εστιατόρια ήταν κλειστά. Μέσα στόν πυρετό τής δράσης δέν υπήρχε χρόνος ή σκέψη για ψυχαγωγία.

Άπ' τή νύχτα τής Παρασκευής και μετά, 6 άγόνιας γινόταν έλο και σκληρότερος. Ως τή στιγμή αυτή, 5.500 πολιτικοί κρατούμενοι είχαν άπελευθερωθεί απ' τούς επαναστάτες. Στή διάρκεια τής νύχτας του Σαββάτου προς Κυριακή, τά «παιδιά» εισέβαλαν στή φυλακή τής Βουδαπέστης κι άπελευθέρωσαν έλους τούς πολιτικούς κρατούμενους. Η άσχημη σωματική τους κατάσταση κι οι άνατριχιαστικές ιστορίες, που διηγήθηκαν για τά βασανιστήρια τής Α.Β.Ο., μεγάλωσαν τό μίσος του λαού για τή μυστική άστυνομία. Αυτό, σέ συνδυασμό μέ τό γεγονός ότι μόνο ή Α.Β.Ο. πολεμούσε μέ τό μέρος του Κόκκινου Στρατού, κορήφωσε τήν όργη του λαού. Σχεδόν έλοι οι άντρες τής Α.Β.Ο., που συλλαμβάνονταν, δέρονταν μέχρι θανάτου και κρεμόντουσαν απ' τά πόδια για νά τους φτύσουν τά όργισμένα πλήθη.

Τό Ράδιο - Βουδαπέστη εξακολουθούσε νά κάνει εκκλήσεις για κατάπαυση του πυρός. Επαγαλάμβανε ξανά και ξανά τίς ύποσχέσεις των Καντάρ και Νάγκυ. Ύποσχέθηκαν άμεσες αξήσεις των μαζών. Ύποσχέθηκαν τή συγκρότηση Έργατικού Συμβουλίου σ' όλα τά εργοστάσια. (Μιά και κάθε εργοστάσιο είχε, κιόλας, τό Έργατικό του Συμβούλιο, αυτό άποτελούσε, πράγματι, μία δόλια προσφορά). Ύποσχέθηκαν, επίσης, άμεση έναρξη διαπραγματεύσεων, για νά τεθούν οι Ρωσο - Ούγγρικές σχέσεις σέ μία βάση ισότητας. Πρόσθεταν, όμως, ότι κανένα απ' αυτά τά πράγματα δέν θά γινόταν πριν άποκατασταθεί ο «νόμος και ή τάξη». Άπ' τήν άρχή ως τό τέλος, «ο νόμος και ή τάξη» παράμεναν τό ρεφραίν του Νάγκυ.

Ποιόν ήθελε νά εντυπωσιάσει ο Νάγκυ μέ τά αίτήματα του για «τάξη»; Τούς εργάτες; Είχε πλήρη επίγνωση αυτού που συνέβαινε σ' δόλικήρη τή χώρα. Ηξερε ότι αντιπροσωπεύει των κυριότερων έπιτροπών δόλοκληρης τής Ούγγαρίας είχαν συναντηθεί στο Γκυέρ για νά συντονίσουν και νά προωθήσουν τά λαϊκά αίτήματα. Σ' αυτά, περιλαμβάνονταν τώρα και ή «άποχώρηση τής Ούγγαρίας απ' τό Σύμφωνο τής Βαρσοβίας». Η παρουσία στο Γκυέρ αντιπροσώπων απ' τή Βουδαπέστη, επιδεικνύοντας έως τή φήμη ότι σχηματιζόταν έκεί μία προσωρινή κυβέρνηση. Ο Νάγκυ ήπρεπε νά άποκτήσει άμέσως κάποια «λογική» ύποστήριξη.

Ο Νάγκυ ξαναπήγε στο Ράδιο - Βουδαπέστη. («Όλοι οι έλλοι ραδιοφωνικοί σταθμοί τής χώρας — Μισκολκ, Γκυέρ, Πέκς, Σζέγκεντ, Ντεμπρέτσεν, και Μαγκυαροσάρ — έλέγχονταν, τώρα, απ' τά Έπαναστατικά Συμβούλια»). Έξάγγειλε μερικές παραχωρήσεις. Η Α.Β.Ο. θά διαλυόταν. Η Κυβέρνηση θά αναδιοργανωνόταν».

Δόθηκε ύπόσχεση για κατάπαυση του πυρός, ένθ' ή «αναδιοργάνωση» τής Κυβέρνησης προχωρούσε. Ως αυτή τή στιγμή, ένας άριθμός μαχητι-

κών ομάδων είχε παραίτηση, επειδή είχαν εξαντληθεί τα πυρομαχικά τους. Άλλες, αποδεκατωμένες, είχαν περικυκλωθεί. Σ' αρκετά σημεία, όμως, και ιδιαίτερα στη Πλατεία Σζένα και στους Στρατώνες Κόκκινου, οι ομάδες κρατούσαν άκμα. Τό Σαββατοκύριακο, πολλοί άνθρωποι άρχισαν να πιστεύουν ότι η Έπανάσταση είχε κερδίσει κάποιο είδος νίκης. Τά Ρωσικά τάνκς δέν έκαναν πιά άλλες επιθέσεις. Κυκλοφορούσαν φήμες ότι επρόκειτο ν' αποσυρθούν απ' τή Βουδαπέστη.

Οι εργάτες, ώστόσο, ύποπτευόνταν τό Νάγκυ. Οι διάφορες εξαγγελίες του, σχετικά μέ τήν «τάξη» κλπ., τούς φαίνονταν σάν έσκαμμένη τακτική χρονοτριβής, πού άπόβλεπε σ' ένα σφιχτότερο δέσιμο τής χώρας. Τή Δευτέρα, 29 Οκτώβρη, οι αντιπρόσωποι τών Συμβουλίων όλης τής χώρας πού συνεδρίαζαν στό Γκυέρ, έστειλαν στό Νάγκυ ένα αυστηρά διατυπωμένο ψήφισμα, πού έπιθεδαίλωνε ξανά τά αίτήματά τους. Τό μήνυμα αυτό ίσοδυναμούσε σχεδόν μέ τελεσίγραφο.

Νωρίς τό πρωί τής Τρίτης, τό Ράδιο - Βουδαπέστη έπιθεδαίωσε ότι ο Κόκκινος Στρατός επρόκειτο ν' αποσυρθεί. Άργότερα, τό απόγευμα, μεταδόθηκε έξ όνόματος τού Πρωθυπουργού ότι «είχε άρχίσει ή άποχώρηση τών δυνάμεων τής Σοβιετικής Ένωσης». Ταυτόχρονα, ο Νάγκυ είπε ότι «γιά νά εξασφαλιστεί άπόλυτα ή τάξη κατά τήν άναχώρηση τών στρατευμάτων, κάθε πολίτης πρέπει νά άπέχει απ' οποιαδήποτε προκλητική, παρενοχλητική ή έχθρική ενέργεια». Έκανε έπίσης έκκληση γιά τήν επανάληψη τής εργασίας. Παρόμοιες έκκλήσεις μεταδόθηκαν τήν ίδια μέρα εκ μέρους τών Τίλντ και Καντόρ.

Οι μονάδες τού Κόκκινου Στρατού άρχισαν ν' αποσύρονται απ' τή Βουδαπέστη στις 4 μ.μ. Οι εργάτες παρέμειναν καχύποπτοι. Οι αντιπρόσωποι τών Συμβουλίων, στό Γκυέρ, απέυθυναν άμέσως έκκληση γιά νά διατηρηθεί και νά έπισχυθεί ή Γενική Άπεργία⁷⁷ μέχρις ότου κι ο τελευταίος Ρώσος στρατιώτης νά έχει έγκυρια άφείξει τή χώρα. Η επανάληψη τής εργασίας θά έξεταζόταν μόνο όταν θ' άρχιζαν διαπραγματεύσεις μέ βάση τά άλλα αίτήματά τους.

Η χώρα ήταν ακόμη παραλυμένη απ' τήν άπεργία, όταν εκδόθηκε μιá έπίσημη ανακοίνωση ότι δέν ήταν ο Ίμρε Νάγκυ, αλλά ο Άντρέας Χαγκέντς και Ήρνο Γκέρε, πού έφεραν άκέραια τήν εθθύνη γιά τήν κλήση τών Ρωσικών στρατευμάτων, τό πρωί τής προηγούμενης Τετάρτης. Σέ μιá στιγμή, πού τό κύρος τού Νάγκυ καθώς και τής «Κυβέρνησης» του δροικόνταν στό ναδίρ του, αποφάσισαν ν' αποποιηθούν κάθε εθθύνη γιά ένα απ' τά σημαντικότερα γεγονότα δόκλινης τής περιόδου: τήν επίκληση τής βοήθειας τού Συμφώνου τής Βαρσοβίας. Ο Νάγκυ, όμως, δέν πρόσφερε καμιά δικαιολογία γιά τήν επταήμερη σιωπή του πάνω σ' αυτό τό θέμα. Τό γεγονός αυτό δέν διάφερε απ' τήν προσοχή τών Οδηγών

γρων έργατών. Πρίν από λίγες μέρες μπορεί νά είχαν έντυπωσιαστεί. Τώρα, όμως, ή άπεργία συνεχιζόταν.

Στό μέτρο πού άφορούσε τόν Οδηγικό λαό, κάθε μέρα πού περνούσε ή δήλωση αυτή φαινόταν όλο και λιγότερο σημαντική. Τώρα πιά δέν είχε καμιά σημασία. Είχε, όμως, σημασία, στό μέτρο πού άφορούσε τήν «ήγεσία». Έδειχνε τό δόκλιμά της. Προσπαθούσε άπελειωμένα νά ξανακερδίσει τό κύρος της, νά επανεγκαθιδρύσει τήν «τάξη» της και τόν έλεγχο της. Παραμένει άγνωστο σέ πού άκρίβως βαθύ τό κατάφερε. Πολλοί διανοούμενοι καλοσώρισαν τή δήλωση τού Νάγκυ, όπως ακριβώς οι άνθρωποι πού πνίγονται, πιάνονται απ' όπου βρούν. Ξανάπασαν τό Νάγκυ στην καρδιά τους. Η Κυβέρνηση άπόκτησε ξανά ένα μέρος απ' τό κύρος της. Ένα μεγάλο ποσοστό τού Στρατού και τής τακτικής άστυνομίας ξανάρχισε νά υπακούει στις διαταγές της. Οι δυνάμεις αυτές, σύμφωνα μέ τίς έντολές πού είχαν, άντικατέστησαν, χωρίς νά τούς αντίταχθει κανείς, τίς Ρωσικές μονάδες πού αποσύρονταν απ' τή Βουδαπέστη.

Απ' τήν άλλη μεριά, οι εργάτες σέ διάφορα μέρη τής Βουδαπέστης και στην ύπόλοιπη χώρα παρέμειναν έπλειωμένοι και σταθερά άφοσιωμένοι στις οργανώσεις τους. Υπήρχε μιá κλασική κατάσταση «δικαιικής έξουσίας».

Σέ μιá έξαιρετική κρίσιμη περίοδο, ή δύναμη τού Οδηγικού λαού έξαθώθηκε απ' τή ξέφρενη έπιθυμία τής Κυβέρνησης νά ξανακερδίσει τόν έλεγχο τής κατάστασης. Ο Κόκκινος Στρατός είχε άποσυρθεί άπλώς σέ θέσεις πού βρίσκονταν έξω απ' τή Βουδαπέστη! Η πόλη ήταν ζωομένη από Ρωσικά τάνκς. Ταυτόχρονα, καινούριες Ρωσικές δυνάμεις έμπαιναν στην χώρα απ' τά βορειοανατολικά. Ως τήν Πέμπτη, 1 Νοέμβρη, (όταν τά Βρετανικά άεροπλάνα ήταν άπασχολημένα βομβαρδίζοντας Αιγύπτους στό Σουέζ) αυτές οι νέες μονάδες τού Κόκκινου Στρατού είχαν κιάλας φτάσει στό Σζόλονκ, στην κεντρική Ούγγαρία. Άπειθαν περίπου 80 μίλια απ' τή Βουδαπέστη.

Μόλις τά Έπαναστατικά Συμβούλια, τά Έργατικά Συμβούλια κι άλλες αυτόνομες οργανώσεις τής Β.Α. Ούγγαρίας (π.χ. στό Μίτσολκ) έμαθαν αυτές τίς κινήσεις τών Ρωσικών στρατευμάτων, πληροφόρησαν όλα τ' άλλα Συμβούλια, σ' όλόκληρη τή χώρα. Στάλθηκαν τελεσίγραφα στό Νάγκυ, πού έλεγαν ότι, άν οι στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού δέν σταματούσαν άμέσως νά μπαίνουν στην Ούγγαρία και δέν αποσύρονταν, τά Συμβούλια θ' αναλάμβαναν δυναμική δράση. Αυτό όσονοωσε ξεκάθαρα ότι θά προσπαθούσε νά τούς σταματήσει ο ίδιος ο λαός.

Τά Συμβούλια δέν πήραν καμιά έπίσημη απάντηση. Άρκετοί όπουρμό τής αναδιοργανωμένης Κυβέρνησης τού Νάγκυ, απέυθυναν έκκλήσεις γιά «τάξη» και γιά επανάληψη τής εργασίας. Η άπεργία, τώρα, άγκάλιαζε και τούς έλάχιστους τομείς τής βιομηχανίας πού λειτουργούσαν άκόμα. Οι εργάτες επανέλαβαν: πρώτα έπρεπε νά φύγουν οι Ρώσοι και μετά θά τερμάτιζαν τήν άπεργία⁷⁸.

Ός τό βράδυ τής 1 Νοέμβρη, ο Νάγκυ δεχόταν, πραγματικά, πολύ

λοχυρές πιέσεις. Η αντιπροσωπεία της Ούγγρικης Κυβέρνησης — που περιλάμβανε τον Πάλ Μάλετερ, τον δημοφιλή κομμουνιστή που είχε αποκτήσει φήμη στους Στρατώνες Κίλλιαν, που ήταν τότε Υπουργός Αμύνης, και το Στρατηγό Ισταν Κόβακ, Αρχηγό του Έπιτελείου του — συνέχισε να διαπραγματεύεται με αντιπροσώπους του Κρεμλίνου την αποχώρηση του Κόκκινου Στρατού και άλλες στρατιωτικές διευθετήσεις. Ο Νάγκυ, όμως, ήξερε πιά καλά τους σκοπούς του Κρεμλίνου. Ήξερε γιά ποιά λόγα βρίσκονταν εκεί οι καινούργιες Ρωσικές μεραρχίες. Ήταν άπειρασιμένους.

Μόλις πριν τις 7μ.μ., ο Πρωθυπουργός Ίμερ Νάγκυ, που, ωστόσο την ίδια μέρα, είχε αναλάβει το Υπουργείο Έξωτερικών, εκφώνησε απ' το ραδιόφωνο ένα σύντομο λόγο, στον οποίο διακήρυξε την ουδετερότητα της «Ούγγρικης Λαϊκής Δημοκρατίας». Ο Νάγκυ είχε διατρέξει μια πολύ μεγάλη απόσταση για να προσεγγίσει τα αίτήματα των επαναστατών. Στις 24 Οκτώβρη, είχε επικαλεστεί τη βοήθεια του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Την 1 Νοέμβρη, το άποκέρυξε. Ήταν, όμως, πολύ άργα.

Την άλλη μέρα, Παρασκευή, 2 Νοέμβρη, ο Ρώσος αντιπρόσωπος στά Ένωμένα Έθνη δήλωσε πώς όλες οι φήμες ότι τα Ρωσικά στρατεύματα ξανάμπαιναν στην Ούγγαρία, ήταν «εντελώς άδύναμα». Οι περισσότεροι απ' τους Δυτικούς αντιπροσώπους είχαν μια χοντρική ιδέα για την πραγματική κατάσταση στην Ούγγαρία. Εδήλωσαν γραφικά δελτία διάφορων ραδιοφωνικών σταθμών, ελεγχόμενων απ' τους επαναστάτες, είχαν «πιαστεί» από Δυτικές υπηρεσίες ραδιοφωνικής παρακολούθησης στην Ήπειρωτική Εβρώπη, στο Ένωμένο Βασίλειο και στις ΕΠΑ. Κι άσπασο, ούτε τότε, ούτε αργότερα, οι Δυτικοί αντιπρόσωποι «έφεραν σε δύσκολη θέση» τη Σοβιετική Ένωση, με τό ν' άμφισβητήσουν την αλήθεια της δήλωσης του αντιπροσώπου της. Πώς ήταν δυνατόν να τό κάνουν; Ο Άμερικανός Υπουργός Έξωτερικών, Τζών Φόστερ Ντάλλες, είχε συνοφίσει τη στάση τους, 11 μήνες ωστόσο (στις 22 Οκτώβρη). Σ' ένα λόγο του, στην Ουάσινγκτον, υπαρκτοπίστηκε τη νομιμότητα της παρουσίας των Ρωσικών στρατευμάτων στην Πολωνία, βάσει των όρων του Συμφώνου της Βαρσοβίας: «Απ' τη σκοπιά του διεθνούς δικαίου και της παραβίασης συμφωνιών, δεν νομίζω ότι θα μπορούσατε να ισχυριστέστε ότι υπάρχει κάποια παραβίαση συμφωνίας»⁷⁹.

Στις 2.18 μ.μ. του Σαββάτου, 3 Νοέμβρη, το Ράδιο-Βουδαπέστη άνάγγειλε ότι «η Σοβιετική αντιπροσωπεία υποσχέθηκε ότι δεν θα περάσουν τα Ούγγρικά σύνορα άλλα τραίνα που να μεταφέρουν στρατεύματα». Αδτή ή υπόσχεση είναι πιθανό να τηρήθηκε. Οι μονάδες του Κόκκινου Στρατού είχαν τώρα πιά καταλάβει αεροδρόμια, κύριους δεικούς κέντρους και σιδηροδρομικούς σταθμούς, σ' ελόκληρη σχεδόν την ύπαιθρο, μ' εξαίρεση τις μεγάλες πόλεις.

Αργότερα τό απόγευμα, 4 απ' τους ύπουργούς του Νάγκυ — Καντάρ, Άππο, Μαροζάν και Μύνιχ — εξαφανίστηκαν. Στην πραγματικότητα, βρίσκονταν στη Ρωσική Προσεία, όπου είχαν προσκληθεί για μιá

συνάντηση με τό Μικογιάν, ο οποίος, είχε φτάσει πρόσφατα, αεροπορικώς, απ' τη Μόσχα. Πολλά μέλη της τελευταίας Κυβέρνησης του Νάγκυ, ήταν πιασμένα ότι οι Ρώσοι δεν έπρόκειτο να έπιτεθούν. Άκόμη κι ο Πάλ Μάλετερ, ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας που συνέχιζε τις διαπραγματεύσεις στο στρατηγείο του Κόκκινου Στρατού, λέγεται ότι είχε «βασιστεί στα λόγια και στην ειλικρίνεια» τους. Την ίδια μέρα, δυό ύπουργοί, οι Δρ. Ζόλταν Τόλντυ, Υπουργός Προεδρίας και ο Γκέζα Λαστόνκι, έβωσαν συνέντευξη τύπου, στην αίθουσα Γκάμπελιν του Κοινοβουλίου. Όταν ρωτήθηκε για τό ένδεχόμενο μιáς νέας Ρωσικής επίθεσης, ο Τόλντυ είπε, «Μιά τέτοια τραγωδία είναι ανθρώπινα άδύνατη... ποτέ δεν θα συμβεί».

Οι έργάτες δεν συμμερίζονταν αυτή την αίσιοδοξία. Η Γενική Άπεργία είχε τώρα γενικευτεί. Οι έργάτες είχαν, πραγματικά, τον έλεγχο στα χέρια τους. Άν ο Νάγκυ ήταν δύτως κατά τι διαφορετικός απ' τους πρόλοκους, τώρα ήταν ή εδωκεία να τό δείξει. Μιά έκκληση του Νάγκυ προς τους έργάτες να παραμείνουν ακλόνητοι, θά είχε γαλθανίσει τους επαναστάτες. Άντίθετα, ο Νάγκυ έκανε έκκληση στον... ΟΗΕ!

Μόλις πριν απ' τα μεσάνυχτα, ο Συναγματούρχης Πάλ Μάλετερ κι ο Στρατηγός Κόβακ συνελήφθησαν από αξιωματικούς του Κόκκινου Στρατού, ενώ συνέχιζαν επίσημα τις «διαπραγματεύσεις». Φυλακίστηκαν σε μιá βίλλα της Λεωφόρου Γκόρκι. Τό σκηνικό είχε στηθεί.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗ

«Θά συνεχίσαι, Άραγε, ή Ούγγαρία τήν πορεία της πρὸς τὸ Σοσιαλισμὸν ἢ θά ἐπιτρέψει οἱς δυνάμεις τῆς ἀντίδρασης νά κερδίσουν τήν ὑπεροχή καί νά ἀποκαταστήσουν μιὰ τάξην πραγμάτων, πού θά ἐφερνε τὸ ἔθνος πίσω μιὰ δολοκλήρη γενιά;»

Πράβδα, 4 Νοέμβρι 1956.

Στις 4 ἡ ὥρα, τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς, 4 Νοέμβρι, ἡ Βουδαπέστη ἐξέπνευσε ἀπ' τὸν κρότο τῶν ὀδίδων, πού ἔσκαγαν στὸ κέντρο τῆς πόλης. Ἐκατοντάδες πυροβόλων στοὺς λόφους τῆς Βούδας ἄνοιξαν πῦρ κι οἱ λάμπεις τους ἔλουζαν μὲ φῶς τὰ καταδικωτικὰ ΜΠΚ, καθὼς ὑρλιαζαν, πάνω ἀπ' τήν πόλη. Οἱ ἐνοπλες δυνάμεις τοῦ Ρωσικοῦ Κράτους εἶχαν ἀρχίσει τήν ἐπίθεσίν τους γιὰ νά συντρίβουν τοὺς Οὔγγρους ἐργάτες.

Ἡ ἐπίθεση ἐξαπολύονταν σ' ὀλόκληρη τὴ χώρα καὶ ταυτόχρονα. Ὅλες οἱ μεγάλες πόλεις σφυρακοπούνταν ἀπὸ πυροβολιὰ. Ὁ λαὸς, ὅμως, δὲν τρομοκρατήθηκε. Γνώριζε ὅτι ἡ εὐθραυστὴ ἀνακωχὴ τῶν τελευταίων λίγων ἡμερῶν δὲν μπορούσε νά κρατήσει. Ἦξερε ὅτι, ἀπὸ στρατιωτικὴ ἀποψη, ἡ κατάσταση ἦταν ἀπελπιστικὴ. Κι ὥστόσο, μὲ τὸν πρῶτο ἤχο τῶν πυροβόλων, γαλθῶνίστηκαν ὄλοι γιὰ δράση. Νέοι καὶ γέροι, ἐργάτες, σπουδαστές, στρατιῶτες καὶ παιδιά, πῆραν ὄλοι τὶς θέσεις τους στοὺς δρόμους, προτοῦ α. τεθωρακισμένες μεραρχίες νά φτάσουν στὰ περίχωρα τῆς Βουδαπέστης. Τὰ ὀδοφράγματα χτίστηκαν ξανά, μερικὲς φορές μὲ τὰ ἴδια ὄπλα πού εἶχαν χρησιμοποιηθεῖ στις 24 Ὀκτώβρι. Σὲ μερικὰ μέρη τὰ παιδιά φόρτωναν χειρῶμαξες μὲ τὰ ἀπαραίτητα ὄπλα καὶ τὶς πήγαιναν στοὺς χτίστες τῶν ὀδοφραγμάτων.

Τὰ Ρωσικὰ τάνκς μπῆκαν στὴ Βουδαπέστη, μὲ τὰ κανόνια τους νά ἐφερνον φλόγες. Ἐρχονταν ἐμπρηστικὰ βλήματα καθὼς καὶ συνηθισμένες ὀβίδες. Ἀρκετὰ κτίρια θρέθησαν σύντομα ζωπιμένα ἀπ' τὴ φωτιά. Διεξάγονταν μάχες κατόπι σχεδίου, τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ἦταν ἀνυπόφευκτο. Τὰ τάνκς προχωροῦσαν πρὸς τὸ κέντρο τῆς πόλης. Ἡ πάλι ἐπαναλήφθηκε καὶ στις ἄλλες μεγάλες πόλεις τῆς Οὔγγαρίας. Τὸ Γκυέρ, λογαυάρι, εἶχε περικυκλωθεῖ ἐντελῶς ἀπὸ ἓνα ἀτσάλινο κλειδὸ ἀπὸ τάνκς,

πού συνεχῶς ἐσφιγγε. Παντοῦ, ὁ λαὸς πολεμοῦσε, ἀκόμη πὸς θαρραλέα καὶ κάτω ἀπὸ πολὺ πύ ἀντίθετες συνθήκες ἀπ' ἐπὶ 10 μέρες νωρίτερα. Τώρα πιά, ὅπῃρχαν στὴ χώρα 15 τεθωρακισμένες Ρωσικὲς μεραρχίες, μὲ 6000 τάνκς. Ποιὸς θά μπορούσε ἀκόμη ν' ἀρνηθεῖ ὅτι αὐτὴ ἦταν μιὰ λαϊκὴ ἐπανάσταση;

Στις 6π.μ., ὁ Νάγκυ μαζὶ μὲ 15 ἄλλους καὶ τὶς οἰκογένειές τους, κατέφυγαν στὴ Γιουγκοσλαβικὴ Πρεσβεία, ἔπου νωρίτερα, εἶχε συμφωνηθεῖ ὅτι θά τὸς παρέχονταν προστασία. Λίγο μετὰ τὶς 7π.μ., τὰ Ρωσικὰ τάνκς ἔφτασαν στὴν Πλατεία τοῦ Κοινοβουλίου. Ἐνεργητικὰ προφανῶς, σύμφωνα μὲ διαταγές, μερικοὶ ἀξιωματικοὶ ἐβήσαν μέσα στὸ κτίριο τοῦ Κοινοβουλίου. Δὲν βρῆκαν κανένα νά πιάσουν.

Στοὺς δρόμους, ἀνάμεσα στὰ ψηλά κτίρια, ὁ θόρυβος τῆς μάχης γινόταν ἐκκωφαντικὸς. Ὁ καινὸς ἀπ' τὰ κτίρια πού καίγονταν, τὶς ὀβίδες πού ἔσκαγαν καὶ τὰ κοκταίηλ Μολότωφ, ἀναμιγνύονταν μὲ τὴ σκόνη ἀπ' τὰ κτίρια πού κατέρρεαν, δημιουργώντας μιὰν ἀποπνικτικὴν ὁμίχλην. Τὸ θέαμα τῶν σωριασμένων νεκρῶν κι οἱ κραυγὲς ἀγωνίας τῶν τραυματισμένων δημιουργοῦσαν μιὰ σάγχυση πού σοῦ θέλωνε τὸ μυαλό. Αὐτὸς ὁ ἐπιπέλας ἦταν ἡ «ὑπεράσπιση τοῦ σοσιαλισμοῦ»;

Καθὼς τὰ τάνκς συνέχιζαν τὴν προέλασίν τους, ἐμφανίστηκαν ἐπίσης ἰσχυρὴς ἀντίστασης: ἡ Πλατεία Σζέκα κι οἱ Στρατιῶνες Κίλλιαν, ἔπως καὶ οἱ στὶς προηγουμένους μάχες. Τὸ μοναδικὸ πεδινὸ πυροβόλο, στὸν Κινηματογράφου Κόρβιν, ἦταν ἀκόμη σὲ δράση. Σ' ἀρκετὰ σημεῖα, κοντὰ στὸ παλιὸ Βασιλικὸ Ἀνάκτορο, στὴ Βούδα, κατὰ μῆκος τοῦ Βουλεβάρτου καὶ στὸ Πολυτεχνεῖο, οἱ ἐπαναστάτες δὲν μπορούσαν νά ἐκποστισοῦν.

Παρὰ τὸν ἐξαιρετικὰ πυκνὸ θορυβισμό, ὅλες οἱ ἐργατικὲς συνοικίες — ἰδιαίτερα ἡ «κόκκινη» Τσάπελ, τὸ Ντουναπεντέλε, τὸ Οὐδέπεστ, τὸ Καμπάνια — ἐξακολουθοῦσαν νά βρίσκονται στὰ χέρια τῶν ἐργατῶν80. Στὴν πρώτη Ρωσικὴ ἐπίθεση, αὐτὲς οἱ ἐργατικὲς περιοχὲς εἶχαν ὑποστεί καλύτερη μεταχείριση. Τώρα, αὐτὲς δέχονταν ὄλο τὸ βάρος τῆς ἐπίθεσης. Τὰ καινοφύγια Ρωσικὰ στρατεύματα δὲν ἔτρεφαν κανένα συναισθηματισμὸ γιὰ τοὺς Οὔγγρους. Εἶχαν ποτιστεῖ γιὰ τὰ καλά μὲ τὸ δηλητήριο: οἱ μαχητὲς τῆς ἐλευθερίας ἦταν «φασίστες» καὶ «ἄστοι καπιταλιστὲς». Ὁ Ἡγερ Φράντλ, στὸ τελευταῖο του τηλεγράφημα πρὸς τὴν DAILY WORKER (τὸ ὅποιο ὁ ἐκδότης δὲν ἄφησε νά τὸ δεῖ οὔτε καν τὸ προσωπικὸ του), λέει: «Μερικοὶ ἀπ' τοὺς ἀπλόους Σοβιετικὸς στρατιῶτες ἔλεγαν στὸν κόσμο ὅτι δὲν εἶχαν ἰδέα ὅτι βρίσκονταν στὴν Οὔγγαρία. Στὴν ἀρχὴ πίστευαν ὅτι βρίσκονταν στὸ Βερολίνο, πολεμιστὰς Γερμανοῦς φασίστες»81. Οἱ καινοφύγιοι αὐτοὶ στρατιῶτες εἶχαν δυσχεραστῆθαι πού ἐφραπε νά ἐρθουν στὴν Οὔγγαρία. Μερικοὶ εἶχαν τρομοκρατηθεῖ, ὄχι μόνο ἀπ' τὸ θέαμα τῶν τόσων τάνκς τους, πού στέκονταν καμμένα καὶ θουδὰ, ἀλλὰ κι ἀπ' τὴ λύσσα καὶ τὸ θῆρος τῶν Οὔγγρων. Ἡ μάχη τῶν γυμνῶν χειρῶν ἐνάντια στὰ τάνκς συνεχίζονταν σὲ πολλοὺς δρόμους. Οἱ ἄνθρωποι ἔτρεχαν πάλι στὰ τάνκς καὶ αἰγουρευόνταν ὅτι τὰ κοκταίηλ Μολότωφ τους δὲν ἀστοχοῦσαν — εἶναι δύσκολο γιὰ ἓνα τάνκ νά στρέφει τὰ πολυβόλα του

σ' έναν πολύ κοντινό στόχο. Μερικοί πλησίαζαν τόσο πολύ στά τάνκς, ώστε μπορούσαν να ρίχνουν μέσα χειροβομβίδες και μετά να κλείνουν τό πορτάκι του όδηγού.

Τή μαχητικότητα των Ούγγρων εργατών θά 'πρεπε να τή θυμούνται εκείνοι που λέει ότι ή Βρετανική εργατική τάξη έχει εξαχρησθεί απόλυτα απ' τήν καλοπροαγανδίζόμενη απ' τούς κυβερνήτες της Ιεολογία του «εγωισμού». Στην Ούγγαρία, χρόνια δόλοκληρα βίαιης καταπίεσης και συμπεκνημένης προπαγάνδας, είχαν αποτύχει να καταστρέψουν τό δράμα των εργατών για μία νέα κοινωνία. Μάχονταν ενάντια σ' εκείνο που ήξεραν πώς είναι μία στρατιωτική δύναμη χιλιάδες φορές ισχυρότερη απ' τούς ίδιους. Μάχονταν, όμως, για κάτι περισσότερο από τόν άρτο και τά θεάματα. Μάχονταν για έναν άλλοτελα νέο τρόπο ζωής. Μέσα σέ 11 μόνο μέρες είχαν γίνει γίγαντες.

Σ' αυτή τή φάση εμφανίστηκε ό Γιάνος Καντάρ για να βοηθήσει τό Κρεμλίνο να γυρίσει τήν ιστορία πίσω. Στό Σζόλνοκ, 60 χιλιόμετρα ΝΑ τής Βουδαπέστης, ό Καντάρ συγμάτισε αυτό που ονόμασε «Νέα Κυβέρνηση Εργατών και Άγροτών»⁸². Αυτή ή Κυβέρνηση εξέδωσε άμέσως μία διακήρυξη. Είχε ζητήσει απ' τή Ρωσική Κυβέρνηση «οσθήθεια για τήν έκκαθάριση των άναπαναστατικών δυνάμεων και για τήν άποκατάσταση τής τάξης». Η DAILY WORKER τής 5 Νοέμβρη είχε διατυπώσει τό ζήτημα λίγο διαφορετικά: «Ζήτησε Σοβιετική οσθήθεια για να κλείσουν τά Αδύστο - ούγγρικά σύνορα, απ' τά όποια επί αρκετές μέρες εισέδυν φασιστικά στοιχεία»⁸³. Όλ' αυτά φαινόταν σαν μία υποτίμηση τής «σοφίας» τής Ρωσικής Κυβέρνησης, ή όποια είχε άρχισε να «δοηθεί στην καταστροφή» τής Έπανάστασης, αρκετές ώρες προτού καν σχηματιστεί ή Κυβέρνηση Καντάρ! Ό ρόλος του Καντάρ ήταν εκείνος «ένός συνεργού εκ των υστέρων, που υποκρινόταν ότι ήταν ήθικός αούταγός. Όπως και νά 'χε, ό Καντάρ κι ό άλλοι ήταν ένοχοι συνεργείας. Φέρουν πλήρη εθύνη για τήν άγρια και κτηνώδη σφαγή χιλιάδων εργατών και νεαρών άτόμων στην Ούγγαρία.

Τό Κρεμλίνο παράμεινε συνεπές στά ψέματα και στην όποκρία του. Άργότερα, τήν ίδια μέρα, ενώ συνεχίζονταν ή μαζική βολοροπία, ό Ρώσος άντιπρόσωπος Σαμπιέλαφ, άπευθύνθηκε φύγραμα σέ μία συνεδρίαση του Συμβουλίου Άσφαλείας των Ένωμένων Έθνών. «Τά γεγονότα τής Ούγγαρίας», είπε, «έχουν δείξει ξεκάθαρα ότι οι εργάτες αυτής τής χώρας, οι όποιοι μπόρεσαν να πραγματοποιήσουν μεγάλα επιτεύγματα κάτω από ένα δημοκρατικό καθεστώς, έγειραν δικαιολογημένα έναν αριθμό ζητημάτων, που άναφέρονταν στην έκρίζωση δορισμένου μειονεκτημάτων τής οικονομικής τους ζωής. Έγιναν, όμως, άντικείμενο έκμεταλλεύσεως από μέρους άντιδραστικών, άναπαναστατικών στοιχείων, τά όποια ήθελαν να όπνομεύσουν τό λαϊκό καθεστώς και να παλινορθώσουν τό προηγούμενο φεουδαρχικό και καπιταλιστικό καθεστώς στην Ούγγαρία»⁸⁴.

Ό Γκαμπιελς όποστήριζε ότι «όσο πιο μεγάλο είναι τό ψέμα, τόσο πιο πιστευτό γίνεται». Ποτέ δέν δελτίωσει αυτή του τή ρήση. Οι εργάτες

έκαναν επανάσταση ενάντια σ' ένα «δημοκρατικό καθεστώς», τό όποιο τούς είχε προσφέρει «μεγάλα επιτεύγματα»; Έίχαν έγειρει «ζητήματα» γύρω από «μειονεκτικατά τής οικονομικής τους ζωής»; Τά αίτήματα γίνονται «ζητήματα». Η καθολική έκμεταλλεύση γίνεται «μειονεκτικότητα»; Σημειώστε, πάλι, τό φόβο παραδοχής, άσχετα απ' τό βαθμό έπιφυλακτικότητας, τής ύπαρξης πολιτικής δυσπιστίας! Και μοιάζει τό πρόγραμμα των εργατών με τό πρόγραμμα ενός λαού, που κλίνει προς τήν παλινορθωση του καπιταλισμού και που καθοδηγείται από «άντιδραστικά και άναπαναστατικά στοιχεία»;

Η «άνταπανάσταση» ήταν ό προπαγανδιστικός υπομυθολας τής ήμέρας. Άκριβώς μετά τό μεσημέρι τής Κυριακής, 4 Νοέμβρη, τό Ράδιο Μόσχα άνάγγειλε ότι ή «άνταπανάσταση στην Ούγγαρία είχε συντριβεί». Άργότερα, τό άπόγευμα, μετέδωσε ότι ή «πλήρης ήττα τής άναπανάστασης όρισεται πολύ κοντά». Στις 8μμ., ό Γιάνος Καντάρ άνακοίνωσε ότι ή «άνταπανάσταση» είχε ήττηθεί όλοσχερώς. Άκολουθώντας τόν Καντάρ, τό Ράδιο-Μόσχα ξαναγύρισε στην μεσημεριάτικη άνακοίνωσή του, διακηρύσσοντας ότι «ή τάξη έχει άποκατασταθεί στην Ούγγαρία κι ή άντίσταση μιας άσημαντης φούχτας ανθρώπων έχει κριφθεί. με τή βοήθεια του πληθυσμού τής Βουδαπέστης»⁸⁵. Στην πραγματικότητα, οι σκληρές μάχες θά συνεχίζονταν για άλλες 10, περίπου, μέρες.

Τί ένοσοος τό Κρεμλίνο με τόν έρω «άνταπανάσταση»; Διεξάγοντας μία προσεκτική προπαγάνδα μία δόλοκληρη σειρά έτών, είχαν συντηρήσει τό μύθο ότι, παρά τούς έλλειμούς τής τακτικής τους, οι στόχοι τους εξακολουθούσαν να 'ναι οι αθηντικοί επαναστατικοί στόχοι του 'Οκτώβρη 1917. Μέλη κι όπαδοί των διάφορων ΚΚ είχαν χειραγωγηθεί να τιμούν τή Σοβιετική Ένωση σαν τόν πρωτοπόρο και φρουρό αυτής τής επανάστασης. Κάθε κίνημα αντίθετο με τό Ρωσικό «σοσιαλισμό», συμμάτιζόταν σαν «άνταπανάστατικό». Αυτό ήταν μία απ' τις πολλές ρετσίνες, που ή Ρωσική γραφειοκρατία χρησιμοποίησε για να δυσφημίσει εκείνους που άμφισβητούσαν ριζικά τήν κυριαρχία της. Οι Ούγγροι επαναστάτες πίστευαν ότι μάχονταν για μία κοινωνία, στην όποια ή βασική αντίφαση στην παραγωγή και στην κοινωνική ζωή θά 'χει εκλείψει — για μία άταξική κοινωνία, στην όποια ό Έθνος ό λαός θά διευθίνει τά εργοστάσιά του, τις διοηχανίες του και συνακόλουθα, τή ζωή του. Οι άυταπάτες τους για τή Ρωσία είχαν δλαυθεί βίαια στην διάρκεια των 12 προηγούμενων χρόνων. Κανείς άλλος δέν έκανε περισσότερο απ' τούς Ούγγρους για να ξεσκεπάσει τό μύθο τής Ρωσίας σαν πρωτοπόρας μιας τέτοιας επανάστασης και μιας τέτοιας κοινωνίας. Τόν ξεσκεπάσαν με τήν πολιτική κι οικονομική τους όργάνωση. Τόν ξεσκεπάσαν με τά επαναστατικά τους αίτήματα. Πάνω απ' όλα, τόν ξεσκεπάσαν με τό χιομύθο τους.

Μέσ' απ' τήν άθλιότητα τους ξεπήδησε ένα άπίστευτο και σπαραξικόρδιο χιομύρο. Περισσότερο τόνιζε, παρά έκρυβε, τήν πικρία του λαού. Καθώς κάθε σοβαρή αντίσταση κατέρρεε, μία δρομάδα μετά τή δεύτερη Ρωσική επίθεση, έκαιοντάδες άπίστεες, προχειροφτιαγμένες και άπλο-

γραμμένες, αρχίζαν νά εμφανίζονται μυστηριωδώς πάνω στό έρείπια τής Βουδαπέστης — σάν χαμόγελα μέσ' άπ' τά δάκρυα. Ή ειρωνία τους ή των καταλυτική. Ένα δείγμα τής έδειχνε καθαρά τήν περιφρόνηση τών Ούγγρων γιά τή Ρωσική τακτική λάσπη: «10 εκατομμύρια άντεπαναστάτες σ' δλόκληρη τή χώρα!» Ένα άλλο έλεγε: «Πρώην άριστοκράτες, γαιοκτημονες, εργοστασιάρχες, Καρδινάλιοι, Στρατηγοί κι άλλοι ύποστηρικτές του παλιού καπιταλιστικού καθεστώτος, μεταμφιεσμένοι σ' εργάτες εργοστασίων και άγρότες κάνουν προπαγάνδα ενάντια στην πατριωτική κυβέρνηση κι ενάντια στους Ρώσους φίλους μας». Ένα άλλο ύμμιζε μιά φροση τής προπαναστατικής ταξιδιωτικής προπαγάνδας: «Έλάτε νά δείτε τήν όμορφη πραιτώσουά μας τό μήνα τής Σοβιετο-Ούγγρικής φιλίας». Μιά σάτιρα γιά τήν Κυβέρνηση και τόν προπαγανδιστικό κατακλυσμό τής, σχετικά μέ τό τί έκαναν οι «τίμιοι» Ούγγροι⁸, εμφανίστηκε σέ μιά μικρή άφισσα, πού έλεγε: «Εύτυχώς, δρέθηκαν στή χώρα 7 τίμιοι άνθρωποι. Είναι όλοι στην Κυβέρνηση».

Στή διάρκεια τής έβδομάδας, αυτή ή Κυβέρνηση άνδρεικίων υιοθέτησε ξανά τήν παλιά Σταλινική τακτική, χτυπώντας μιά στό καρφί και μιά στό πέταλο, στόν ψυχολογικό της πόλεμο γιά τήν κατάκτηση του μυαλού του Ούγγρικού λαού. Ο Καντάρ εξαπέλυσε ένα συνεχές κύμα ύποσχέσεων και άπειλών. Δέν έφεραν, όμως, κανένα αποτέλεσμα. Ο λαός είχε άνοσοποιηθεί ύστερα από τόσα χρόνια πικρής ήμπερία. Έξάγγειλε «άλλαγές». Πολλά μέλη τής Α.Β.Ο. — τής μυστικής άστυνομίας του Ράκος κι του Γκέρε — ήταν άκήμη ζωντανά. Καθώς ο Κόκκινος Στρατός άρχισε νά παίρνει τόν έλεγχο, ξετρύπωσαν άπ' τίς κρυφάνες τους σάν ποντικοί άπ' τούς όπινόμους. Ο Καντάρ, πού είχε κιάλας άλλάξει τό όνομα του Κομμουνιστικού Κόμματος σέ Ούγγρικό Σοσιαλιστικό Έργατικό Κόμμα, άλλάξε τώρα και τό όνομα τής Α.Β.Ο. Νέα όνόματα, νέες σοalές. Έξακολουθούσε, όμως, νά συμπεριφέρεται σάν τή μυστική άστυνομία ενός ολοκληρωτικού κράτους. Δέν ήταν άπλά πρόθυμοι νά θράσουν κάτω άπ' τίς διαταγές του Καντάρ. Φλέγονταν γιά εκδίκηση. Στή διάρκεια τής τελευταίας εβδομάδας του Οκτώβρη, οι εργάτες, έξοργισμένοι άπ' τίς θηριωδίες τής Α.Β.Ο., τους είχαν αναγκάσει νά εξαφανιστούν. Μέ τόν Κόκκινος Στρατό νά τους προστατεύει, επέστρεψαν τώρα στίς τρομοκρατικές τους μεθόδους. Τά βασανιστήρια και οι φυλοδαρμοί ξανάρχισαν. Ένώ μαίνονταν άκήμη σκληρές μάχες, κρημόσαν τούς μαχητές τής ελευθερίας άπ' τίς γέφυρες στό Δούναη και στους δρόμους. Σχεδόν όλοι ήταν εργάτες. Τά πύγματα, πού μερικές φορές είχαν κρημασται διαδικιά, είχαν πάνω τους καρφιστωμένα σημειώματα: «Νά πώς άντιμετωπίζουμε τούς άντεπαναστάτες».

ΤΟ ΠΡΟΔΕΤΑΡΙΑΤΟ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

«Η ιστορία όλων των ώς τώρα κοινωνιών, είναι ιστορία ταξικών αγώνων».

Κ. Μάρξ και Φ. Ένγκελς, Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος (1848).

Άλλά οι εργάτες δέν δειλίασαν. Παρά τίς εκκαθήσεις, τίς άπειλές και τήν τρομοκρατία τής Κυβέρνησης, ή σημασία τών Έργατικών Συμβουλίων, πού είχαν σχηματιστεί τόν Οκτώβρη, μεγάλωνε καθημερινά.

Τά Συμβούλια διατήρησαν κι ενίσχυσαν τήν άλληλεγγύη τής Γενικής Άπεργίας. Διανοσήμενοι, άγρότες κι άλλοι μη διομηχανικοί εργάτες, οι όποιοι δέν είχαν ώς τότε κατανοήσει άπόλυτα τή σημασία τους, στράφηκαν τώρα άκήμη περισσότερο πρós αυτά. Άναγκώριζαν ότι έ δ' όρι- σκόταν ή καρδιά τής πραγματικής έξουσίας τής χώρας. Ο Καντάρ τό γνώριζε κι αυτός. Τά Συμβούλια είχαν κιάλας δείξει πόσο αποτελεσματικά μπορούσαν νά διευθύνουν τή χώρα. Και στην πορεία των γεγονότων, ο Καντάρ, ή Κυβέρνηση, ή Α.Β.Ο., στην ούσια όλη ή γραφειοκρατική δαμψ, είχαν άποδειχτεί, ότι μόνο περιττές γιά τίς ανάγκες του λαού, αλλά και ήπιόδοι πού αναχαίτιζε τήν πορεία του πρós τήν πραγματική ελευθερία.

Οι Ούγγροι εργάτες άνάγγειλαν επίσημα στίς άρχουσες μειοψηφίες όλου του κόσμου, ότι ήταν περιττές. Μιά νέα μορφή κοινωνίας άντεπαρ- τίθονταν έδώ στην παλιά. Ή σαπια του «παλιού», γινόταν, αναγκαστικά, άνάκληση. Τό σόκ δέν έγινε αισθητό μόνο στη Μόσχα. Άντανακλόταν στίς διευθυντικές και γραφειοκρατικές «έλίτ» όλου του κόσμου. Οι Ούγγροι εργάτες είχαν κάνει άπόλυτα ξεκάθαρο ότι δέν ήθελαν τόν «Κομμουνισμό» του Κρεμλίνου. Κόκκινος αυτό, είχαν ξεκαθαρίσει, παντόγχορα, ότι ο καπιταλισμός, άκήμη και μέ τήν «περιωσιτισμένη» του μορφή, ήταν εξίσου ά- σχετος μέ τίς ανάγκες τους. Και τό πού σημαντικό άπ' όλα, είχαν άποδει- ξεί άκόμα μιά φορά ότι ή «εργατική έξουσία» κι ή χειραφέτηση τής εργα- τικής τάξης μπορεί νά έπιτευχθούν μόνο άπ' τά κάτω, άπ' τή δράση των ίδιων των εργατών, και ποτέ από μιά «ήγεια», πού ένεργεί γιά λο- γαριασμό τους.

Στις συνθήκες της προεπικρασιατικής Ουγγαρίας, ένα κίνημα που θα υπεράσπιζε ιδέες σάν τις δικές μας, θα 'χε σίγουρα ξηλωθεί. Μολοντού-
τοι, αυτές ακριβώς οι ιδέες ήταν, που ήρθαν στο προσκήνιο, στη διάρκεια
της τελευταίας δεκαμάδας του 'Οκτώβρη. Χωρίς αμφιβολία, αρκετοί άν-
θρωποι τις υποστήριζαν για κάμποσο καιρό. Σέ άλλους, γεννήθηκαν απ'
τόν αντίκτυπο και τόν διανοητικό πυρετό της ΐδιας της πάλης, σάν μέρος
του ταξικού τους ένστικτου και μιας στοιχειώδους αίσθησης αλληλεγγύης.
Μιά ομάδα, με απήψεις σάν τις δικές μας, θα μπορούσε ίσως να είχε κοι-
θήσει στη διάρκεια της επανάστασης, να διατυπωθούν ρητά αυτές οι ιδέες
και να προειδοποιήσει για τούς κίνδυνους της γραφειοκρατικής αντεπα-
νάστασης. Όπως είχαν τά πράγματα, οι ιδέες εμφανίστηκαν αρκετά κα-
θαρά ώστε να κερδίσουν τήν πίστη εκατοντάδων, κι αργότερα χιλιάδων
και δεκάδων χιλιάδων ανθρώπων. Αυτό άποσπεύσας, μιά σοβαρή άπειλή
για τήν Κυβέρνηση Καντάρ. Ήταν, πάνω απ' όλα, μιά άπειλή για τούς
Ρώσους άπέναντες, που τήν είχαν «εκλέξει»... μέ τις 6000 τάνκς τους. Ή ά-
πειλή αυτή έπρεπε να συντριβεί.

Ή στρατιωτική άντίσταση σέ πλατιά κλίμακα σταμάτησε τό Σάβ-
βατο, 10 Νοέμβρη. Ντουζίνες άχρηστευμένα Ρωσικά τάνκς κείτονταν έδω
και κει σ' όλη τή Βουδαπέστη. Ήταν κατάφορα αντίθετο προς τήν καθιε-
ρωμένη στρατιωτική στρατηγική, τό να σταλούν τόσα πολλά τάνκς σεις
κατοικημένες περιοχές μιας πόλης, για να κατασταλεί μιά επανάσταση.
Ένας λόγος που άπαγόρευσε τήν άπόφαση του Κρεμλίου, μπορεί να ήταν,
κάλλιστα, ή έντρομη διαπίστωση, του πόσο πολύ είχαν συναδελφωθεί τά
Ρωσικά στρατεύματα κι ό Ουγγρικός λαός, στη διάρκεια της πρώτης έ-
πίθεσης.

Στις 4 Νοέμβρη, για να εξασφαλίσουν τήν άπυτυχία, οι Ρώσοι θεώ-
ρησαν άπαραίτητο να χρησιμοποιήσουν μεγάλο αριθμό στρατιωτών. Τούς
έδωκαν σέ τάνκς (τά όποια οι Ουγγροι άποκαλούσαν «ταξί του Καντάρ») για
να μειώσουν στο ελάχιστο τή φυσική έξαψη τους μέ τούς πολίτες. Μ'
αυτό τόν τρόπο, οι Ρώσοι στρατιώτες θα έβλεπαν λιγότερο τής συνθήκες
της ζωής στην Ουγγαρία, θα 'έλεπαν λιγότερο ότι αυτοί, που έναντίον
τους πολεμούσαν, ήταν άπλοι εργαζόμενοι. Μπαρούσαν, ώστόσο, να δουν
τήν καταστροφή, που προκάλεσε σεις πόλεις ό βομβαρδισμός τους. Στο
τελευταίο του, άδημοσίευτο, τηλεγράφημα στην DAILY WORKER, ό
Πήτερ Φράντ έγραφε: «Έχω, μόλις, φύγει απ' τή Βουδαπέστη, όπου
6 όλόκληρες μέρες έβλεπα τή νεογέννητη έλευθερία της Ουγγαρίας να
καταστρέφεται, μέ τραγικό τρόπο, απ' τά Σοβιετικά στρατεύματα. Μεγά-
λες περιοχές της πόλης — πριν απ' όλες οι εργατικές συνοικίες — έχουν,
στην κυριολεξία, μεταβληθεί σ' έρείπια. 4 όλόκληρα μερόνυχτα, ή Βου-
δαπέστη βομβαρδιζόταν άκατάπαυστα. Έβδα μιά κάποτε αξιολάπητη πό-

λη, συντριμμένη, χτυπημένη, έρεπικμένη κι εξαναγκασμένη μέ τό αίμα
στην όποια γύρ»⁸⁷. Στά τέλη εκείνης της τριμερούς δεκαμάδας, άρχισαν να
ρίχνεται τό σύνθημα της άπιστοσύνης στην έργασία. Οι έργάτες, όμως, δέν
υπόκυψαν. Πολλοί τομείς της βιομηχανίας εξακολούθησαν να άπεργούν.

Στις πόλεις, ή οργανωμένη άντίσταση από ομάδες μαχημένων έργα-
τών και νοσοκόμας, τεματίστηκε σεις 14 Νοέμβρη. Μολοντί οποιαδικές
μάχες διεξάγονταν ακόμα και μέσα στο 1957, στην ύπαιθρο, ή στρατιω-
τική ήττα των Ουγγρων ήταν πλήρης. Άλλά, αυτό, που έλοι νόμιζαν ότι
θα χρειαζόταν μόνο μερικές ώρες, χρειάστηκε πάνω από μιά δεκαμάδα.
Κι ό Ουγγρικός λαός δέν είχε ακόμη νικήσει. Τά Έργατικά Συμβούλια
άνδρώνονταν. Διακήρυζαν ότι τά αίτήματά τους παρέμεναν άμετάδλητα.
Αυτά ήταν παρόμοια μ' εκείνα που είχαν προβληθεί απ' τό Συμβούλιο των
Ουγγρικών Συνδικάτων — μολοντί, σέ μερικές περιπτώσεις, δινόνταν τό-
ρα περισσότερη έμφαση στο αίτημα για τήν «άπελευθέρωση» του Νάγκυ
και για τήν άποχώρηση των Ρωσικών στρατευμάτων. Ή Γενική Άπεργία
συνεχίστηκε.

Ένώ οι μάχες μαίνονταν ακόμα, ό Καντάρ άρχισε να ενεργεί ένάν-
τια στα Έργατικά Συμβούλια. Προχώρησε προσηκικά. Άπ' τήν άποψη
της ενεργής υποστήριξης, τά Συμβούλια είχαν πολύ μεγαλύτερη δύναμη
στη χώρα απ' ότι ή Κυβέρνηση. Ό Καντάρ έκανε μερικές κατ' έπιλογή
συλλήψεις μελών των Έπιτροπών Άράσης των Συμβουλίων. Αυτό, είχε
μικρό μόνο ή κανένα αποτέλεσμα. Τις θέσεις τους πήραν άμέσως άλλοι.

Στις 12 Νοέμβρη 1956, ό Καντάρ έδωσε περισσότερες υποσχέσεις.
Ύποσχέθηκε ότι ή μυστική άστυνομία θα διαλυόταν. Ήταν πρόθυμος να
διαπραγματευτεί μ' άντιπροσώπους του Κρεμλίου τήν πλήρη άποχώρη-
ση των Ρωσικών στρατευμάτων. Μερικοί απ' τούς πίο μισητούς Σταλινι-
κούς θ' άπομακρόνονταν απ' τό Κόμμα. Ό λαός δέν τόν πίστεψε. Τότε,
ό Καντάρ άνάγγειλε ότι 12 κομμουνιστές Σταλινικοί είχαν εκδιωχθεί απ' τό
Κόμμα, μαζί τους κι ό Έρνο Γκέρες⁸⁸. Αυτός ό έλιγμός έκανε μερικούς
έργάτες να άπιστρέφουν στην έργασία. Ύπηρε, όμως, ακόμα μιά μερική
άπεργία. Ή βιομηχανική δραστηριότητα δέν είχε άναζωογονηθεί ούτε
κάν στο μισό. Σεις δημόσιες μεταφορές επικρατούσε χάος. Τά τραίνα κι-
νούντοσαν στα κοινοπού. Όταν μερικά τραίμ κινήθηκαν στη Βουδαπέστη,
τά πλήθη τά σταμάτησαν και σ' άπεργισιαστικά πληρώματα στάλθηκαν
από κει που 'χαν έρθει. Όσοι δούλευαν σέ νοσοκομεία συνέχιζαν να έργά-
ζονται. Τό έδιο συνέβαινε και μ' όσους είχαν σχέση μ'αφή συσκευασία τρο-
φίμων και τή δοκιμή, αλλά οι τελευταίοι άπειλούσαν να άπεργήσουν έν
γινόταν όποιαδήποτε επανάληψη της έργασίας σέ πλατιά κλίμακα. Χωρίς
να σημειώσει καμιά άπυτυχία, ή Κυβέρνηση Καντάρ έκανε εκκλήσεις, ά-
πειλούσε, εκκλιπαρούσε, κόνωνε έλιο και μεγαλύτερες φραστικές παρα-

χωρήσεις. Το Κρεμλίνο έστειλε περισσότερες μεραρχίες πεζικό. Τίποτε δέν άλλαξε. Η άπεργία, άν και έχει καθολική, συνεχίζεται. Τά Έργατικά Συμβούλια συνέχισαν ν' αδάνουν τή δύναμή τους, ή όποια, καθημερινά, φαινόνταν μεγαλύτερη από 'κείνη της Κυβέρνησης Ξαντάρ.

Τότε, ό Καντάρ έκανε άμεση έκκληση στους εργάτες, νά τερματίσουν τήν άπεργία. Χρησιμοποίησε τό επίχειρημα του μπαμπούλα,πού χρησιμοποιούσε ό άπανταχού κυβερνήτης: τόν πληθωρισμό. Τού Ξαντατάξαν τήν έκκλησή του στά μούτρα, μαζί μ' έναν κατάλογο νέων αιτημάτων: άναγνώριση του Κεντρικού Συμβουλίου σάν του διαπραγματευτικού σώματος πού άντιπροσωπεύει τούς εργάτες, άπελευθέρωση τών κρατούμένων, άποχώρηση τών Ρωσικών στρατευμάτων και έπαναφορά του Νάγκυ σάν Πρωθυπουργού. Μιλόντι οι εργάτες διευθύναν τά περισσότερα εργοστάσια, τά αίτήματα αυτά άδειχναν ότι ήσαν πώς ή έξουσία τους μπορεί νά συντερόταν τελικά μέ πού άδίστακτες μεθόδους. Ήταν άπορακισμένοι νά «πέμψουν», όσο ήταν άκόμη ικανοί γι' αυτό, και μέ τρόπο τέτοιου, όποτε νά κατοχυρώσουν μερικές συγκεκριμένες κατακτήσεις. Η «άπελευθέρωση, του Νάγκυ» φηγοράριζε, τώρα, σ' όλα τους τά αίτήματα. Έχει τώρα πιά γίνει σύμβολο, όπως και ό Ράικ, κυρίτερα τόν ίδιο χρόνο, όταν ή άποκατάστασή του είχε άπαιτηθεί έπανειλημμένα.

Τήν Παρασκευή, 16 Νοέμβρη, ό Καντάρ παραδέχτηκε, κατά κάποιον τρόπο, σιωπηρά, πού όρισόνταν ή πραγματική έξουσία, όταν άναγκάστηκε ν' άρχίσει διαπραγματεύσεις μέ τά Συμβούλια. Οι άντιπρόσωποι μερικών Συμβούλιων συμφώνησαν νά ζητήσουν άπ' τούς εργάτες νά επαναλάβουν τήν εργασία, μέ τήν προϋπόθεση ότι θά ικανοποιούνταν άμέσως ένας άρμόμιός άπ' τά αίτήματά τους, και τά όπολοιπα άργότερα.

Στή συνάντηση της 17 Νοέμβρη, ειπώθηκε στόν Καντάρ ότι ή έκκλησή του είχε πέσει στό κενό. Οι άντιπρόσωποι τών εργατών ζήτησαν στή συνέχεια νά συγκροτηθεί μέ διάταγμα ένα Έθνικό Έργατικό Συμβούλιο. Ό Καντάρ είπε ότι αυτό ήταν περιτό, μιά πού ήδη ύπήρχε μιά «Έργατική Κυβέρνηση» στήν Ούγγαρια. Συμφώνησε, όμως, ν' άναγνωριστούν τά μεμονωμένα Συμβούλια και νά σχηματιστεί κάποιου είδους εργοστασιακής πολιτοφυλακής. Πρόσθεσε ότι άν οι άντιπρόσωποι τών εργατών χρησιμοποιούσαν τήν έπιφορή τους γιά νά έξασφαλιστεί ή επανάληψη της εργασίας, αυτός θά χρησιμοποιούσε τή δική του γιά νά πετύχει τήν άποχώρηση τών Ρωσικών στρατευμάτων και διαπραγματεύσεις μεταξύ τών χωρών του Συμφώνου της Βαρσοβίας γιά τήν αλληλεγγύη της Ούγγαρίας. Οι εργάτες δέν έδειξαν έμπιστοσύνη σ' αυτή τήν κάπως άσαφή υπόσχεση. Τού ζήτησαν νά τήν κάνει γραπτή. Ό Καντάρ άρνήθηκε, λέγοντας, ότι ό λόγος του ήταν άρκητός.

Η κατάσταση ήταν συγκεκριμένη. Έλάχιστοι εργάτες ξανάβισαν δουλειά. Οι διαπραγματεύσεις προχωρούσαν σπασιμωδικά. Γιά τήν όρα, ή δικαστική έξουσία διατηρούνταν.

Γύρω στά τέλη Νοέμβρη, ό Καντάρ δοκίμασε μίαν άλλη μέθοδο γιά νά κάμψει τήν άντίσταση τών εργατών. Καθώς ή βιομηχανική περιοχή

της Βουδαπέστης ήταν ή βάση αυτής της άντίστασης, άπαγορεύτηκε στούς άγρότες νά μεταφέρουν τρόφιμα σ' αυτή τή περιοχή, άν δέν έχουν άδεια άπ' τήν Κυβέρνηση. Ό Κόκκινος Στρατός επέδρασε τήν έφαρμογή αυτής της διαταγής. Ταυτόχρονα, εκδόθηκαν δελτία τροφίμων, αλλά μόνο γιά τούς εργάτες πού παρουσιάζονταν στά εργοστάσια. Αυτό ήταν, ξεκαθάρα, μιά άπόπειρα, έχει άπλως νά έξαναγκάσουν τούς εργάτες όποσοιγιά, μέ τή λιμοκτονία, αλλά και νά τούς άποκόψουν άπ' τούς άγρότες, πού ήθελαν νά πουλήσουν τά προϊόντα τους.

Η άπεργία, όμως, συνεχίζονταν άκόμη. Οι Ρώσοι και ή κυβέρνηση τών άνδραεικλών τους άνησυχούσαν όλο και πιά πολύ γιά τήν κατάσταση. Τόσο πολύ, όποτε όταν διαδόθηκε ότι τό Κεντρικό Έργατικό Συμβούλιο της Βουδαπέστης έπρόκειτο νά όργανώσει συγκέντρωση στό Έθνικό Στάδιο, στις 21 Νοέμβρη, οι «έπίσημοι» άρχές πίστεψαν ότι ή μαζική συγκέντρωση θά συγκροτούσε μίαν άλλη Κυβέρνηση, σέ αντίθεση μ' εκείνη του Ξαντάρ. Αυτό δέν ήταν μόνο άναληθές, αλλά ή έντελής περιτό. Στις 21 Νοέμβρη, τά Ρωσικά τάκμα έκλεισαν τούς δρόμους πού οδηγούσαν στό Στάδιο. Οι έλάχιστοι άνθρωποι πού όρισόνταν κιάνας εκεί θαλάθησαν άπ' τήν Α.Ν.Ο. Άπαντώντας σ' αυτό, τό Κεντρικό Έργατικό Συμβούλιο ζήτησε νά ένταθεί ή άπεργία.

Ό Καντάρ απέυθινε ξανά έκκληση γιά έπιστροφή στήν εργασία. Οι εργάτες επανέλαβαν ξανά τά αίτήματά τους. Και αύξησαν ξανά, τήν πίεση, προσθέτοντας νέα αίτήματα: τόν σχηματισμό μιάς εργατικής πολιτοφυλακής τήν έλευθερία νά εκδιώκουν τήν δική τους άλογόκριτη έφημερία· μιά συνάντηση μέ τό Νάγκυ. Ό Καντάρ ξανάρχισε τίς άπειλές. Τό κίνημα, πού άνάφερε προηγουμένα σάν ένα «μεγάλο λαϊκό κίνημα», τό άποκαλούσαν, τώρα, «άντεπαναστατικό» — τά Έργατικά Συμβούλια «καθοληγούνταν άπό φασίστες! Αύτή ή κατηγορία δέν άφηνε στούς εργάτες καμιά όμφυβιλία γιά τό τι έπρόκειτο νά συμβεί τώρα. Τόσο στήν Άνατολή, όσο και στή Δύση, τό προσώμο μιάς έπιτυχημένης εκκαθάρισης, είναι ή έπιπόηση ενός μπαμπούλα και ή καταγγελία του.

Τήν άλλη μέρα, ό Καντάρ έκανε τίς προθέσεις του διάφανεσ. Διακήρυξε: «... μιά τίγρη δέ μπορεί νά δαμασθεί μέ δολώματα, μπορεί νά δαμασθεί και νά ήμερόβει, μόνο άν τή χυπήσει κανείς μέχρι θανάτου... Έκθε εργάτης άντι νά διατυπώνεις και νά γράφεις στό γ ν α τ ο α ι τ ή μ α τ α, (ή ύπογράφηση δική μου - Α.Α.), πρέπει άμέσως και χωρίς όρους, ν' άρχίσει νά εργάζεται όσο καλύτερα μπορεί».

Η στάση του Καντάρ άντανακλόουσε άπλά τή στάση του Κρεμλίνου, όπου ή όπομονή έξαντιόταν. Ό τεράστιος στρατός, πού διατηρούσαν στή χώρα, τούς δημιουργούσε μεγάλα προβλήματα. Έκτός άπ' τήν άπόλειά του πωρόσμιου γοήτρου, πού συνεπαγόταν ή άνικανότητά τους νά καταστειλουν πλήρως μιά μικρή χώρα, οι καταπιεζόμενοι λαοί της Α. Βόρρής, παρακολουθούσαν προσεχτικά. Τά στρατεύματα του Κρεμλίνο τρέφονταν άνεπαρκώς. Η πειθαρχία ήταν χαλαρή. Όσο περισσότερο ο Ρώ-

σοι στρατιώτες έμειναν στην Ούγγαρία, τόσο πιά καθαρά έδλεπαν την αλήθεια. Μερικοί, είχαν κιάλας ένιωθει μέ τους άντάρτες στά βουά. Πολλοί άλλοι έπρεπε ν' άφρολιστούν και νά σταλούν πίσω στη Ρωσία μέσα σε σφραγισμένα θαγίνα, γιατί άρνήθηκαν νά εκτελέσουν διαταγές. Τό Κρεμλίνο άποφάσισε ότι ήταν πιά καιρός νά συντρίψει τά Έργατικά Συμβούλια και συνάμα νά ξεφορτωθεί τό Νάγκυ.

Η ΑΠΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΝΑΓΚΥ

Ό Ίμρε Νάγκυ, μαζί μέ μερικούς πρώην ύπουργούς, άνώτερους στρατιωτικούς κι άλλους (περιλαμβανομένης και της Γιούλια Ράτν), είχε καταφύγει στη Γιουγκοσλαδική Πρεσβεία. Η άλληλογραφία άνάμεσα στον Καντάρ και στον Γιουγκοσλάβο πρεσβευτή Σολντάτιτς, είχε σαν άποτέλεσμα νά έγγωγηθεί ο Καντάρ την προσωπική ασφάλεια του Νάγκυ και την ασφαλή μετακίνηση τόσο του ίδιου, όσο και της ομάδας του. Ύστερα, ξαφνικά, ο Καντάρ έβαλε 4 όρους:

1. Την τυπική παραίτηση του Νάγκυ σαν Πρωθυπουργού.
2. Μιά δήλωση του Νάγκυ, πού νά ύποστηρίζει την Κυβέρνηση στον «άγώνα της ενάντια στους άντεπαναστάτες».
3. Νά κάνει ο Νάγκυ δημόσια άυτοκριτική.
4. Νά συμφωνήσει ο Νάγκυ κι ή ύπόλοιπη ομάδα του νά πάιν σε μία άπ' τίς «Λαϊκές Δημοκρατίες» μέχρις ότου αποκατασταθεί ή δημολότητα στην Ούγγαρία.

Αυτοί οι όροι άπορρίφθηκαν όλοι.

Ήταν όλοφάνερο πώς ο Καντάρ είχε διαταγές νά θγάλει τό Νάγκυ άπ' την Πρεσβεία. Έβωσε, τότε, γραπτά, μία χωρίς όρους ύπόσχεση ασφαλούς μετακίνησης της ομάδας, όποτε άποφάσισε νά φύγει άπ' την Πρεσβεία. Μερικοί έστειλαν μηνύματα στα σπίτια τους, λέγοντας στους συγγενείς τους ότι επέστρεφαν. Κανείς τους δέν άνάφερε την πιθανότητα νά πάει στη Ρουμανία ή σ' όποιαδήποτε άλλη «Λαϊκή Δημοκρατία». Διατέθηκε ένα λεωφορείο γιά νά τους μεταφέρει στα σπίτια τους. Στις 6.30 της 23 Νοέμβρη, έγκατέλειψαν όλοι την Πρεσβεία. Ό Σολντάτιτς είχε επιμείνει νά συνοδέψουν την ομάδα δυό άπ' τους αξιωματούχους της Πρεσβείας του.

Μερικές εκατοντάδες μέτρα άπ' την Πρεσβεία, τό λεωφορείο σταμάτηθηκε και κυκλώθηκε από περιπολικά. Ρώσοι αξιωματικοί της ασφάλειας ξεχύθηκαν άπ' τ' αυτοκίνητα κι όρμησαν στό λεωφορείο. Οι Γιουγκοσλάβοι επίσημοι διατάχθηκαν νά φύγουν, αλλά άρνήθηκαν και πετάχτηκαν έξω. Τό λεωφορείο οδηγήθηκε τότε στό Ρωσικό Διοικητήριο.

Οι Γιουγκοσλάβοι έστειλαν έντονος νότες διαμαρτυρίας στον Καντάρ. Στην άρχή, ο Καντάρ άρνήθηκε ότι γνώριζε οτιδήποτε γιά την ά-

παγωγή. Αργότερα, παραδέχτηκε ότι ήταν ενήμερος, λέγοντας ότι αν επιτρεπόταν στο Νάγκυ να επιστρέψει στο σπίτι του, μπορεί να τον δολοφονούσαν αντισυναστατικά στοιχεία. Ίσχυρίστηκε επίσης ότι ο Νάγκυ και οι άλλοι είχαν πάει στη Ρουμανία με αίτησή τους. Μιά άπιθανη ιστορία. Στη Ρουμανία, ο τύπος και το ραδιόφωνο είχαν για κάμποσο καιρό δείξει απέναντι στο Νάγκυ μιά εχθρότητα πιά θίαη απ' ότι οποιαδήποτε απ' τις άλλες «Λαϊκές Δημοκρατίες». Μιά στάση πιά εχθρική, άκομη κι από κείνη των Ρώσων! Τό πόσο ελεύθερη ήταν ή έλλογη του Νάγκυ, έγινε φανερό αργότερα, όταν έφθασαν τά νέα ότι αυτός κι άλλοι, περιλαμβανομένου και τοσ Πάλ Μάλετερ, εκτελέστηκαν στη Ρουμανία.

Η ΣΥΝΤΡΙΒΗ ΤΟΥ ΠΡΟΔΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

«Ο πολιτισμός και ή δικαιοσύνη τοσ άστικοσ καθεστώτοσ ξεπροβάλλουν στο άληθινό θεοσίμνο πώσ του κάθε φορά πού οι σκλάβοι κι οι ελίτες ατότο τοσ καθεστώτοσ ξεγαίρονται ενάντια στοσ άφέντες τοσ. Τότε ατότοσ ο πολιτισμός κι ατή ή δικαιοσύνη φανερώνονται: σάν άπροκάλυπτη θηριωδία κι άνομη έκδίκηση... Ένας δοξασμένος πολιτισμός πραγματικά, πού τό ζωτικό του πρόβλημα είναι σήμερα πώσ να ξεφορτωθεί τοσ σπυροσ των πτωμάτων πού δημιουργήσε, όταν είχα πιά τελειώσει ή μάχη!».

Κ. Μάρξ, 'Ο Έμφύλιος Πόλεμοσ στη Γαλλία (1871).

Στίσ 2 Δεκέμβρη 1956, ο OBSERVER άνάφερε: «... τό σχέδιο της (Ούγγρικης) Κυβέρνησης να κατευθύνει τά Έργατικά Συμβούλια σε ακίνδυνα κανάλια, «νομιμοποιώντας» τα σάν όργανα οικονομικής άστυκιδέρνησης, κάτι σάν τό Γιουγκοσλαβικό μοντέλο, αλλά άρνούμενη σ' αυτά, τό δικαίωμα να προβάλλουν πολιτικά αίτήματα ή να εκδίδουν έφημερίδα, έχει άπλώσ οδηγήσει σ' ένα συνεχιζόμενο άδιέξοδο στη Βουδαπέστη».

Οι άλλοπρόσαλλες διαπραγματεύσεις μεταξύ άξιωματούχων της Κυβέρνησης Καντάρ και άντιπροσώπων των Έργατικών Συμβούλιων τερματίστηκαν, τότε, άπότομα. Δυό έξέχοντα μέλη τοσ Κεντρικοσ Έργατικοσ Συμβουλίου προσκλήθηκαν σε μιά συνάντηση με τόν Καντάρ και τοσ άκολούθοσ του στο Κυβερνητικό Μέγαρο. Ήταν ο 24χρονοσ Πρόεδρος Σάντορ Ράκς — μέλοσ τοσ ΚΚ πριν τίσ 23 Οκτώβρη και κατασκευαστής εργαλείων στο Έργοστάσιο Ήλεκτροτεχνίας Μπελογιάννης, στη Νότια Βούδα — κι ο Γραμματέας Σάντορ Μπάι, εργάτης απ' τό ίδιο εργοστάσιο. Μέλοσ έφτασαν στο Κυβερνητικό Μέγαρο συνελήφθησαν. Όλοι οι εργάτες τοσ εργοστασίου Μπελογιάννης κατέβηκαν άμέσως σε άπεργία με κατάληψη. Άρνίθησαν να ξανατιάσουν δουλειά, μέχρι ν' άπελευθερωθούν οι σύντροφοί τοσ. Φυσικά, επρόκειτο για μιά «άνεπίσημη» άπερ-

για⁸⁹. Το εργοστάσιο καταλήφθηκε από εκατοντάδες ένοπλους αστυνομικούς και Κυβερνητικούς πολιτοφύλακες. Μολοντούτο, η άπεργία κράτησε 3 μέρες, στη διάρκεια των οποίων δεν έγινε καθόλου δουλειά. Κάτω απ' τήν πίεση άπειλών και διωγμών, οι εργάτες άναγκάστηκαν, τελικά, νά ξαναπάσουν δουλειά. Άστυνομικοί και πολιτοφύλακες τοποθετήθηκαν σ' όλο το εργοστάσιο. Όποτε οι εργάτες μαζεύονταν για νά μιλήσουν, διαλύονταν άμέσως. Οι εργάτες, όμως, δεν είχαν νικηθεί ακόμη — άρχισαν μιά «έπιθερωτική» άπεργία. Αυτό, σέ συνδυασμό με μιά άπεργία που ξεκίνησε αυθόρμητα, δίχως νά 'χει προηγηθεί η παραμικρή συνείδηση, μείωσε τήν παραγωγή στο 80% ο του κανονικού. Τά σχέδια του Καντάρ γι' αυτούς τούς εργάτες ήταν όμοια μ' εκείνα των διευθυντών, των πολιτικών και των συνδικαλιστικών ήγετών σ' όλόκληρο τόν κόσμο — οι εργάτες ήταν «ρόδατα», καθοδηγούμενα από «άνατροπικά στοιχεία», «άγκιτάτορες», «άνεύθυνους», «βίστελες δημαγωγούς», «κτασκόπους και πράκτορες του Καπιταλισμού». (Στή Δύση, άντί «Καπιταλισμός», διάβαζε «Κομμουνισμός»).

Τώρα, πιά, είχε σιηθεί τό σιηηικό για μιά έκκαθάριση των Έργατικών Συμβουλίων σέ πλατιά κλίμακα. Πολλά έξέχοντα μέλη επιτροπών συνελήφθησαν και φυλακίστηκαν. Αύτή η τακτική συλλήψεων κατ' επιλογή εφαρμόστηκε και σέ πολλές άγωνιστικές σπουδαστικές ομάδες. Άλλά μιά όλόκληρη έφεδρεία ύποστηρικτών περιήμων, έτοιμη ν' αναληφρώσει τό κενό. Όταν τό κατάλαβαν αυτό οι άρχές, άκολούθησαν πολλές συλλήψεις άπλών μελών των Έργατικών Συμβουλίων.

Άναπτύχθηκε, τότε, μιά μορφή παθητικής αντίστασης από τή μεριά των μαζών. Συνεχίστηκε για μήνες. Νομίζω ότι αύτή η περίοδος, που άρχισε τό Δεκέμβρη του 1956, μπορεί ν' αναπαρασταθεί πιο άνάγλυφα με ήμερολογιακή μορφή:

2 Δεκέμβρη 1956 —

Αντίπαλο της Νεποζαμπαντόγκ (έφημερίδας του ΚΚ) καίγονται στους δρόμους άπό πλήθη, που άργότερα διαλύονται άπό Ρωσικά στρατεύματα.

4 Δεκέμβρη 1956 —

Μιά διαδήλωση 30.000 γυναικών, στή Βουδαπέστη, πολλές άπ' τίς όποιες φορούσαν τά έθνικά χρώματα, κόκκινο, άσπρο και πράσινο (ό μόνος τρόπος που ήξεραν για νά συμβολίσουν τόν άγώνα τους για τήν έλευθερία) συγκεντρώθηκε στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη, στήν Πλατεία των Ηρώων. Ρώσοι στρατιώτες πυροβόλησαν πάνω άπ' τά κεφάλια τους. Μιά γυναίκα χτυπήθηκε άπό μιά σφαίρα.

5 Δεκέμβρη 1956 —

Διαδηλώσεις πολλών χιλιάδων ανθρώπων σ' όλα τά μέρη τής χώρας.

καθώς και σ' άρκετά μέρη τής Βουδαπέστης. Μιά άλλη μεγάλη διαδήλωση γυναικών, στή Βουδαπέστη, θάδισε πρός τό άγαλμα του Πατρίτη φωνάζοντας «Ρώσοι γυρίστε στήν πατρίδα σας», «Θέλουμε τό Νάγκυ!», «Έξω τά Ρωσικά τάνκς!». Μερικές κρατούσαν στεφάνια και λουλούδια, τιμώντας τή μνήμη συγγενών τους, που είχαν σκοτωθεί. Δεν έφτασαν στο άγαλμα, γιατί έμποδίστηκαν άπό Ρωσικά τάνκς και πεζικό. Η Νεπακαράτ (έφημερίδα των συνδικατικών) αναφέρεται στήν επανάσταση σάν «ένα μεγάλο μαζικό κίνημα».

6 Δεκέμβρη 1956 —

Η Νεπακαράτ αναφέρει: «Δέν είναι ν' άπορεί κανείς που οι μάζες, οι όποιες είχαν στερηθεί κάθε δυνατότητα για νά εκπράξουν τή θέλησή τους, πήραν τελικά τά όπλα για νά δείξουν τί σέσφονταν». Πολλά εργοστάσια κυκλώθηκαν άπό Ρωσικά στρατεύματα και άπ' τήν Α.Υ.Ο. Έκατοντάδες εργοστασιακών εργατών στήν φημισμένη «Κόκκινη» Τσέπελ, μέχονται με τά Ρωσικά στρατεύματα και τήν Α.Υ.Ο., καθώς η τελευταία προσπάθησε νά μπει σ' ένα εργοστάσιο για νά συλλάβει 3 μέλη ενός Έργατικού Συμβουλίου. Ρωσικά τάνκς άνοίγουν πυρ ενάντια σ' άοπλους διαδηλωτές στή Βουδαπέστη: Δύο σκοτώθηκαν και άρκετο τραυματίστηκαν. Οι Πρόεδροι των Έργατικών Συμβουλίων των Έργοστασίων Γκάντς και ΜΑΒΑΓΚ συλλαμβάνονται.

Τό Κεντρικό Έργατικό Συμβούλιο (Βουδαπέστη) διακηρύσσει: «Η Κυβέρνηση δέν οικοδομεί τήν έξουσία της με βάση τά Έργατικά Συμβούλια, παρά τίς ύποσχέσεις του συντρόφου Καντάρ... Μέλη των Έργατικών Συμβουλίων συλλαμβάνονται... τούς παίρνουν σέρνοντας άπ' τά σπίτια τους, στή διάρκεια τής νύχτας, χωρίς άνάκριση ή δική... ειρηνικές συνεδριάσεις των Έργατικών Συμβουλίων διακόπτονται ή έμποδίζονται με ένοπλα όπλα». Τό Συμβούλιο άπαιτεί μιάν άπάντηση στή διακήρυξη αύτή, ως τίς 8μ.μ. τής 7 Δεκέμβρη.

7 Δεκέμβρη 1956 —

Διαδηλωτές (εργάτες, σπουδαστές και πολλές γυναίκες) πυροβολούνται στις διαμνηχανικές πόλεις Πέκς, Μπεκεσκάμπα και Τακαμπάνυα. Πολυάριθμες συλλήψεις άπλών μελών των Έργατικών Συμβουλίων. Καμιά άπάντηση δέν δίνεται στή διακήρυξη του Κεντρικού Έργατικού Συμβουλίου.

8 Δεκέμβρη 1956 —

10.000 Άνθρωποι διαδηλώνουν, διαμαρτυρόμενοι για τή σύλληψη δύο μελών του Έργατικού Συμβουλίου τής πόλης Σαλγκαταριάν, που έχει άρρωστία: 80 θάματα, νεκροί και τραυματίες. (Οι Άνθρωκοί οι οι μεταλλωρύχοι ούρανού ήταν άσσοι στήν παθητική

άντισταση. Η παραγωγή έπεσε κάτω απ' τό μισό εκείνης που όπηρε πριν τήν Έπανάσταση. Πολλά όρυχεία πλημμύρισαν.

Νέες συγκρούσεις μεταξύ εργατών και Α.Υ.Ο., στο λεγόμενο «προπύργιο του Κομμουνιστικού Κόμματος», στην Τσέπελ, έξαιτίας νέων συλλήψεων εργατών.

Άπεργίες (άνεπίσημες) αναφέρονται απ' όλα τά μέρη της χώρας. Τό πρώτο ψήφισμα, που έγκρίθηκε απ' τό «Σοσιαλιστικό Έργατικό Κόμμα» τού Καντάρ, αναφέρει ότι «πρόκειται ν' αναλάβει τόν Έλεγχο τών εργατικών συμβουλίων και νά τά εκκαθαρίσει απ' τούς δημογωγούς».

Καιιά άπάντηση, άκόμη, στη διακήρυξη τού Κεντρικού Έργατικού Συμβουλίου της Βουδαπέστης.

9 Δεκέμβρη 1956 —

Οι διαδηλώσεις εργατών και σπουδαστών στη Βουδαπέστη πληθαίνουν. Τό Κεντρικό Έργατικό Συμβούλιο ανακοινώνει ότι μιιά 48ωρη γενική άπεργία θ' αρχίσει στις 11 Δεκέμβρη «... σ' ένδειξη διαμαρτυρίας γιά τήν κατοπίεση που όφίστανται οι εργαζόμενοι κι οι έλεύθερα εκλεγμένοι αντιπρόσωποί τους».

Κηρύσσεται στρατιωτικός νόμος.

Η Κυβέρνηση Καντάρ διαλύει όλα τά Περιφερειακά και Κεντρικά Έργατικά Συμβούλια — άλλά, προσθέτει ότι δέν θά διαλύσει έκείνα τών εργοστασίων και τών όρυχείων.

11 Δεκέμβρη 1956 —

Στήν πόλη Έγκερ, διαδηλωτές χρησιμοποιούν δια για ν' άπελευθερώσουν φυλακισμένα μέλη τού Έργατικού Συμβουλίου.

Ό Πρόεδρος τού Κεντρικού Έργατικού Συμβουλίου (Βουδαπέστη), Σάντορ Ράκς, κι ό γραμματέας του, Σάντορ Μπάλι, συλλαμβάνονται. Για νά δειχτεί στόν Καντάρ και στούς Ρώσους, τί όποστήριξη άπολαμβάνουν, θέματα ανάμεσα στούς εργατές δόκκληρης της χώρας τά Έργατικά Συμβούλια, ή μεγάλη, ιστορική, 48ωρη Γενική Άπεργία αρχίζει. Η άνταπόκριση είναι ούσιαστικά όμόθυμη.

12 Δεκέμβρη 1956 —

Στό Έγκερ, ένα μεγάλο πλήθος διαδηλωτών πυροβολείται απ' τήν άστυνομία — 2 εργατές σκοτώνονται, μερικοί τραυματίζονται. Τότε ρίχνονται χειροβομβίδες απ' τούς διαδηλωτές, που κατέλαβαν, για λίγο, ένα μικρό κτίριο, στο όποιο στεγαζόταν ένα τυπογραφείο. Τυπώνονται και μοιράζονται επαναστατικές προκηρύξεις κι άφίσσες. Η Νελεξάμπαντάρνη σχολιάζοντας τήν 48ωρη άπεργία, γράφει: «Μιά άπεργία, δίχως προηγούμενο στην Ιστορία τού Ούγγρικού Έργατικού κινήματος...». Ισχυρίζεται, όμως, ότι ή έπιτυχία της είναι αποτέλεσμα τού έκφοβισμού, που άσκούν οι «άντεπαναστάτες». Στη

Βουδαπέστη, ή παροχή ήλεκτρικού ρεύματος έχει κοπεί έντελώς. Αυτό δέν είχε συμβεί ούτε στο άποκορύφωμα τών πρόσφατων μαχών. Οι σιδηρόδρομοι και τ' άλλα μεταφορικά μέσα έχουν παραλύσει σ' δόκκληρη τή χώρα. Τά εργοστάσια έχουν νεκρωθεί. Η ολόκληρη Ρωσική τάνκς στέλνονται στούς έρμούς της πρωτεύουσας.

Η Κυβέρνηση Καντάρ έξουσιάζεται τά Έκτακτα Στρατοδικεία νά έπιβάλλουν αυτόματα τήν θανατική ποινή σέ ανθρώπους που κρίνονται «ένοχοι». Στο Κουτφί, ένας 23χρονος εργατής καταδικάζεται σέ φυλάκιση 10 έτών, γιατί είχε στο σπίτι του ένα περιστροφικό πυρομαχικά. Οι μεγάλες έρευνες από σπίτι σέ σπίτι συνεχίζονται — διεξαγόμενες συχνά από Ρώσους στρατιώτες.

13 Δεκέμβρη 1956 —

«Σήμερα, οι άνθρωποι, στη Βουδαπέστη είναι γελαστοί». — Σάμ Ράσελ, DAILY WORKER.

14 Δεκέμβρη 1956 —

Η δήμεση άπεργία, έχοντας δείξει τή δύναμή της, τερματίζεται. Η Κυβέρνηση ύπνοθυμίζει στο λαό ότι όλες οι διαδηλώσεις και συγκεντρώσεις έχουν «έπίσημα» άπαγορευτεί. Η Πράβδα αναφέρει ότι ή επανάσταση που έπιχειρήθηκε στήν Ούγγαρία ήταν «ένα φασιστικό πραξικόπημα... (στο όποιο) ... οι διεθνείς ίμπεριαλιστικές δυνάμεις, κατευθυνόμενες από όρισμένους κύκλους τών Ηνωμένων Πολιτειών, έπαιξαν τόν κύριο κι άποφασιστικό ρόλο».

15 Δεκέμβρη 1956 —

Έπαναφέρεται ή θανατική ποινή για τό άδίκημα της άπεργίας. Ό Γιάνος Σολτςζ προσάγεται σ' ένα Στρατοδικείο, στο Μίσκολκ, μέ τήν κατηγορία ότι έκρυβε όπλα κι έκτελείται άμέσως μετά τή δίκη. Αυτή είναι ή πρώτη έκτέλεση γι αυτό τό άδίκημα, που γίνεται γνωστή. Ό Γιόζεφ Ντούντας, ό δημοφιλής πρόεδρος της Έπαναστατικής Έπιτροπής της Βουδαπέστης, έκτελείται. Ό Γκιούλα Κάβ και πολλοί άλλοι συγγραφείς και διανοούμενοι συλλαμβάνονται.

Τά Συνδικάτα «ανάδιοργανώνονται» πάλι κι επικεφαλής τους τίθενται μιιά «άξιόπιστη» ήγεσία. Τό όνομα «Έθνικό Συμβούλιο τών Έλεύθερων Συνδικάτων», διατηρείται όποκριτικά. (Βλ. Παράρτημα Γ', 26 Φλεβάρη 1957).

17 Δεκέμβρη 1956 —

Οι μεταλλωρύχοι θέτουν όρους στόν Καντάρ για τήν κανονική επανάληψη της εργασίας. Αυτοί περιλαμβάνουν: σχηματισμό τών δικών τους ανεξάρτητων έπιτροπών για νά τούς αντιπροσωπεύουν στις διαπραγματεύσεις μέ τή διεύθυνση άποχώρηση όλων τών Ρωσικών

στρατευμάτων ανάθεση της Πρωθυπουργίας στο Νάγκυ. Ένας εκπρόσωπος πρόσθεσε: «Αν η Κυβέρνηση δεν αποδεχτεί αυτούς τους όρους, καμιά εργασία δεν πρόκειται να γίνει στα δρυχεία, ακόμη κι αν έμεις, οι μεταλλωρύχοι, υποχρεωθούμε να ζητιανεύουμε ή να μεταναστεύσουμε απ' την Πατρίδα μας». (TIMES, 17 Δεκέμβρη 1956).

Αναφέρθηκε ότι τό ένα τρίτο της εργατικής δύναμης στα δρυχεία κρίθηκε υπεράριθμο, εξαιτίας της έλλειψης ηλεκτρικής ενέργειας.

20 Δεκέμβρη 1956 —

Η Αστυνομία εξουσιοδοτείται να φυλακίζει για 6 μήνες, χωρίς δίκη, εκείνους που υποψιάζεται ότι «ἀπειλούν τη δημόσια ασφάλεια και την παραγωγή».

21 Δεκέμβρη 1956 —

Αναφορές πολλών εκτελέσεων. Άπεργοί επιλέγονται και ύφιστανται αντίποινα για να τρομοκρατηθούν οι υπόλοιποι. Μέσα σε συνθήκες τέτοιου τρομοκρατίας, οι άπεργίες δεν διαρκούν πολύ.

26 Δεκέμβρη 1956 —

Ο Γκυόργκυ Μαροζάν, ο Σοσιαλδημοκράτης κι Υπουργός της Κυβέρνησης Καντάρ⁹⁰, διακηρύσσει ότι, αν χρειαστεί, η Κυβέρνηση θά εκτελέσει 10.000 ανθρώπους για ν' αποδείξει ότι αυτή είναι η αληθινή Κυβέρνηση, κι όχι τὰ Έργατικά Συμβούλια.

29 Δεκέμβρη 1956 —

Διακήρυξη της Ένωσης Ούγγρων Συγγραφέων: «Έβλαστε υποχρωμένοι να δηλώσουμε, με θαριά καρδιά, ότι η Σοβιετική Κυβέρνηση έκανε ένα ιστορικό σφάλμα θάφοντας την επανάσταση στο αίμα. Προβλέπουμε ότι θά 'ρθει καιρός, πού η μεγάλη δύναμη πού έσφαλε, θά μετανοήσει. Προειδοποιούμε τόν καθένα ενάντια στην εσφαλμένη κρίση ότι η επανάσταση στην Ούγγαρία θά εκμηδένιζε τὰ επιτεύγματα του Σοσιαλισμού, αν δεν επενέβαιναν τὰ Σοβιετικά τάνκς. Ξέρουμε ότι αυτό δεν είναι αλήθεια»⁹¹, (OBSERVER 30 Δεκέμβρη 1956).

Τά γεγονότα του Δεκέμβρη 1956, πού καταγράψαμε, άποτελούν ένα μέρος μόνο από κείνα πού μπορούσαμε να ελέγξουμε. Ολόκληρο τό μήνα, έφθαναν πληροφορίες για ένοπλη αντίσταση άνταρτών, ιδιαίτερα στην περιοχή Μπρασόντ (τη μεγαλύτερη βιομηχανική περιοχή της Ούγγαρίας), στο Βέσζπρεμ, στο Μίσκολκ, στο Σζαμπάτελου, στο Βάκ, στο Κουν-

οζεντάρτον, ακόμη και στους λόφους της ίδιας της Βούδας. Έπληρξαν, επιπλέον, καθημερινές αναφορές για συλλήψεις μεγάλης κλίμακας, δίκες, καταδίκες κι εκτελέσεις εργατών, σπουδαστών και διανοούμενων. Αυτό, συχνά, ανακοινώνονταν απ' τό Ράδιο - Βουδαπέστη, σαν μέσο εκφοβισμού.

Τό ημερολόγιο για τό 1957 (βλ. Παράρτημα Γ') δείχνει ότι η άνοιχτή αντίσταση έλαττωνόταν βαθμιαία. Μολοντούτο, οι άπεργίες κι οι διαδηλώσεις συνεχίστηκαν ολόκληρο τό 1958 και τό 1959.

Μεταξύ Δεκέμβρη 1956 και Δεκέμβρη 1957, ο γραφειοκρατικός έλεγχος εντεινόταν όλο και περισσότερο. Ίδιαίτερη σημασία, στη διάρκεια αυτής της περιόδου, είχε η συστηματική καταστροφή των Έργατικών Συμβουλίων απ' τους Κομματικούς ηγέτες. Πρώτα, οι κατ' επιλογή συλλήψεις μελών των Συμβουλευτικών επιτροπών. Κατόπιν, η σύλληψη πολλών μελών της βάσης. Στη συνέχεια, η Κυβέρνηση Καντάρ ανακοίνωσε, στις 9 Δεκέμβρη, ότι όλα τα περιφερειακά και κεντρικά Έργατικά Συμβούλια διαλύθηκαν, μολοντί εκείνα των ξεχωριστών εργοστασίων και των δρυχείων έγιναν ανεκτά για λίγο μεγαλύτερο διάστημα.

Ο εκφοβισμός λειτούργησε. Στις άρχές του Γενάρη 1957, τὰ μέλη των Συμβουλίων, πού δεν είχαν συλληφθεί ακόμη, άρχισαν να παραιτούνται. Στά μέσα του χρόνου, ο σκοπός των Συμβουλίων είχε καταστραφεί τελείως. Οι άντιπρόσωποι των ίδιων των εργατών απομακρύνθηκαν κι αντικαταστήθηκαν από κυβερνητικά άνδρείακλα. Τόν Σεπτέμβρη του 1957, ο Άνταλ Άπρο, Άντιπρόεδρος της Κυβέρνησης, ανακοίνωσε ότι τὰ άναπομείοντα Έργατικά Συμβούλια έπρόκειτο ν' αντικατασταθούν από Συμβούλια Έργασίας, «κάτω απ' την ήγεσία των συνδικάτων» (κάθε συνδικαλιστικός άντιπρόσωπος θά ξέρει τί σημαίνει αυτό!).

Στις άρχές του Νοέμβρη, τὰ Έργατικά Συμβούλια δέχτηκαν επίθεση απ' τόν Φέρεντς Μύνιχ, Υπουργό Έσωτερικών, σαν «καθοδηγούμενα από ξένα προς την εργατική τάξη στοιχεία». Ήταν άπαραίτητο ν' αντικατασταθεί όλο αυτό τό σύστημα, όσο τό δυνατό συνταμότερα, από νέους όργανισμούς.

Στις 17 Νοέμβρη 1957, ανακοινώθηκε επίσημα ότι όλα τὰ άναπομείοντα Έργατικά Συμβούλια, έπρόκειτο να καταργηθούν άμέσως. Τό ίδιο τό όνομα «Έργατικά Συμβούλια», και ένοχλοσες και έξόργιζε, τώρα, τό καθιστός. Η γραφειοκρατία επικίρησε τό άδύνατο: να εξαλείψει απ' τη μνήμη του Ούγγρικου λαού κι απ' την ίδια την Ίστορία, τη μεγάλη, θετική εμπειρία της αυτοδιοίκησης της εργατικής τάξης.

ΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ,

«Σ' όλους τους αιματηρούς θριάμβους του πάνω στους γεμάτους αυτοθυσία υπέρμαχους μιξ; νέας και καλύτερης κοινωνίας, αυτός ο ελευθερός πολιτικός, που θαριζείται στην αποδοξίωση της εργασίας, πνίγει τις οίμωγές των θυμάτων του μέσα σε οδύρια χτά συκοφαντίας, που δρίζουν πλατιά παγκόσμια άπληχτη».

Κ. Μάρξ, 'Ο Έμφύλιος Πόλεμος στη Γαλλία, (1871).

Παρόλα αυτά, υπάρχουν ακόμη και σήμερα μέλη του ΚΚ, που εξακολουθούν να πιστεύουν στην προπαγάνδα των ήγγετων τους, ότι τα Ρωσικά στρατεύματα σταμάτησαν μιά φασιστική αντεπαναστατική στην Ουγγαρία. «Ας ταλειώνουμε, μιά για πάντα, μ' αυτό τό φέμα.

Στην DAILY WORREER της 10 Νοέμβρη 1956, ο «θεωρητικός» του Βρετανικού ΚΚ, Πάλμ Ντάττ, έγραψε: «Στην Ουγγαρία, μπαίνει θέμα έπιλογής μεταξύ των Σοσιαλιστικών έπιτευγμάτων 12 χρόνων και της έπιστροφής στον καπιταλισμό, τον φασισμό και τον φασισμό τού Χέρτσ, όπως έγινε σαφές σ' όλους απ' τη ραδιοφωνική έμιλία τού Καρδινάλιου Μιντοζέντου. Τι τρομερή καταγγελία τού Κομμουνισμού Ρωσικού τύπου εκφράζει αυτό! Ένοιαί, πράγματι, ο Πάλμ Ντάττ ότι μεγάλα τμήματα τής Ουγγρικής εργατικής τάξης προτιμούν, στην πραγματικότητα, τον καπιταλισμό; Φυσικά, αυτό δεν είναι άληθεια.

Στην περιγραφή μας της Ουγγρικής Έπαναστασης, δεν μνημονεύσαμε την άπελευθέρωση τού Καρδινάλιου Μιντοζέντου (στις 30 Οκτώβρη), ούτε τη ραδιοφωνική έμιλία του (στις 3 Νοέμβρη), στην οποία αναφέρεται ο Πάλμ Ντάττ. Δεν κάναμε λάθος. Δεν τό «ξεχάσαμε». Η ραδιοφωνική έμιλία τού Μιντοζέντου δεν υπήρξε σημαντικό χαρακτηριστικό της Έπαναστασης. Έμφανίζεται σαν σημαντικό, μόνο όταν κοιτάζει κανείς τις «δικαιολογίες», που δόθηκαν απ' τούς άπολογητές τού Κρεμλίνου για τη σφαγή της 4 Νοέμβρη.

Δεν χρειάζεται να παραθέσουμε δλόκληρη την έμιλία τού Μιντοζέντου. 'Ο Πάλμ Ντάττ κι άλλοι Σταλινικοί προπαγανδιστές στήριξαν τον

ισχυρισμό τους για «έπιστροφή στο φασισμό» στο παραμύθι ότι ο Μιντοζέντου έξίωσε την άπόδοση της κατασχεμένης παρουσίας της Καθολικής Έκκλησίας. Ένώ ή άσάφεια άφθονοις στις φράσεις τού Καρδινάλιου, καμιά τους δεν θά μπορούσε να έρμηνευτεί ότι σημαίνει αυτό — ακόμα κι όταν είπε ότι ήθελε «μιά άταξική κοινωνία, βασισμένη στην κυριαρχία τού νόμου και της Δημοκρατίας και έπίσης στην άτομική ιδιοκτησία, περιορισμένη σωστά απ' τα συμφέροντα της κοινωνίας και της δικαιοσύνης». Αυτή ή φράση, θά μπορούσε, ίσως να προσδιορίσει τό Μιντοζέντου, σαν σοσιαλδημοκράτη που καπηλεύεται τον ίδιο τό Θεό, αλλά ποτέ σαν «φασίστα».

Έγυδραστικοί συντηρητικών, ή ακόμη και φασιστικών πεποιθήσεων, πήραν, άναμφίβολα, μέρος στην Έπανασταση. Θά εκμεταλλεύονταν, χωρίς άμφιβολία, στο έπακρο μιά νέα, ελεύθερη κοινωνία για να διαθέσουν τις άπόψεις τους. Έτέτοιες άπόψεις, όμως, θά εύρισκαν άσημαντη υποστήριξη. Όποσδήποτε, οι άνθρωποι αυτοί δεν ξεκίνησαν την έπανασταση και ούτε άκησαν όποιαδήποτε έπίδραση στην εξέλιξη της. Οι Κομμουνιστές προπαγανδιστές, σ' δλόκληρο τον κόσμο, ξεψάχνιζαν έξονυχιστικά τά τηλεγραφήματα των άκατακροτών τού τύπου, ιδιαίτερα εκείνων που άνήκαν στη Δεξιά, άναζητώντας όποιοδήποτε ίχνος πληροφορίας, τό όποιο θά μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για ν' άποδείξει αυτό τον ισχυρισμό. Η ραδιοφωνική έμιλία τού Μιντοζέντου, που έγινε την προηγούμενη της δεύτερης Ρωσικής έπίθεσης, ήταν τό καλύτερο που μόδεσαν να ξεθάψουν.

Άκόμη κι εδώ, όμως, αναγκάστηκαν να διαστρεβλώσουν τά λόγια τού Μιντοζέντου. Αναγκάστηκαν, έπίσης, να τηρήσουν εύλογωτη σιωπή, όταν, στις 5 Νοέμβρη, ο Μιντοζέντου υποχρεώθηκε να ζητήσει καταφύγιο στην Άμερικανική Προεδρία. Τι; Δεν υπήρχαν Ουγγροι «αντεπαναστάτες», που θά μπορούσαν να κρύψουν τον αξιότιμο ιερέα; Αυτά για την έπιρροή του πάνω στις έξεγερμένες Ουγγρικές μάζες. Γενικά, ο Μιντοζέντου υποστήριζε τό Νάγκυ. Άλλά δεν έλαχε την κατάσταση ο Νάγκυ — την έλαχε ο λαός. Οι έργάτες δεν άκουγαν τό Νάγκυ. Γιατί θά 'πρεπε ν' άκούσε τό Μιντοζέντου;

Άν ή Ουγγρική Έπανασταση τού Οκτώβρη - Δεκέμβρη ήταν έργο «άνυδραστικών, φασιστικών, αντεπαναστατικών δυνάμεων», που ήταν ή πολυδιαφημισμένη «άποτελεσματικότητα» της γραφειοκρατίας; Τι έκαναν οι Ουγγρικές δυνάμεις κρατικής ασφάλειας (Α.Β.Ο.), στη διάρκεια των προτοιμασιών τού ξεσηκωμού; Ήως δεν έφτασε στα μεγάλα, τετυπωμένα, αυτιά της Α.Β.Ο. καμιά πληροφορία για τά σχέδια της έξέγερσης; Σ' ένα κράτος, όπου κάθε άτομο, πάνω από 6 χρόνων, φακελωνόταν, ήταν άδύνατο να υπάχει τό είδος όργάνωσης, που είναι άπαραίτητο για μιά έξέγερση φασιστικής ή απλά καπιταλιστικής έμπνευσης. Μπορεί να φαίνεται παράδοξο, αλλά ή δύναμη των έπαναστατημένων Ουγγρων θρισκόταν στο ότι στερούσαν μιά συγκεντρωτική και γραφειοκρατική «έπαναστατική» όργάνωση — μιά όργάνωση, δηλαδή, παρόμοια μ' ή κείνη των κυριάρχων τους.

Ποιοί επαγγελματίες επαναστάτες θά σπαταλούσαν πολύτιμο χρόνο για να γκρεμίσουν τό όγκώδεις άγαλμα του Στάλιν, να κάψουν βιβλία κι έπιγραφές στα Ρωσικά διδασκαλεία «Ορίζοντας», να πάρουν μέρος στις άτάλειπτες συζητήσεις που διεξάγονταν στα Συμβούλια, στις έπιτροπές, άκόμη και στους δρόμους;

Άπ' τήν άλλη μεριά, όμως, ποιοί επαγγελματίες επαναστάτες θά 'ταν σέ θέση ν' ανέλθουν άπ' τά βάθη τής Ούγγρικής εργατικής τάξης τήν πρωτοβουλία, τήν αντίσταση και τήν αυτοθυσία, που έπρόκειτο να δείξει σε μιá υπόθεση, που αισθανόταν πώς ήταν δική της;

Οί Σταλινικοί εξακολουθούσαν να έπιμένουν ότι οι επαναστάτες δέν πήραν τά όπλα τους άπ' τά εργοστάσια ή από στρατιώτες του Ούγγρικού στρατού. «Όχι ή προπαγάνδα τους, έκείνο τόν καιρό, τόνιζε ότι ιά όπλα διαχετεύονταν στό λαό λαθραία άπ' τά Αυστριακά σύνορα. Πώς μπορούσαν οι συνοριακές φρουρές (Ένα τμήμα των πιο πιστών ύπηρετών τής γραφειοκρατίας, τής Α.Β.Ο.) να παραμελούν τόσο τά «καθήκοντά» τους, ώστε ν' αφήνουν έκαιοντάδες χιλιάδες τουφέκια, πολυβόλα, χειροβομβίδες — για να μόν αναφέρουμε τίς έκαιοντάδες τόνους πυρομαχικών — να περνούν άπαρατήρητα άπ' τό ηλεκτροφόρο άγκυρωτό συρματοπλέγμα, κι από εκεί να προωθούνται, ανενόχλητα, στό διάφορα προκαθορισμένα σημεία διανομής. Έλάχιστα άκόμη χρειάζεσταν να είπωθούν για τήν κατηγορία τής «φασιστικής άντεπανάστασης»!

Υπήρχαν, όμως, κι άλλα, λιγότερο σημαντικά χαρακτηριστικά, τά όποια οι Σταλινικοί ισχυρίζονται ότι ήταν «αντιδραστικά»: τό αήθημα για κοινοβουλευτικές εκλογές, οι αυταπάτες σχετικά με τόν ΟΗΕ, ή άπόρριψη τής προσώφησης «σύτροφος», ή υιοθέτηση τής λέξης «φιλε», κι ή άφαίρεση του έμβλήματος του ΚΚ άπ' τήν Ούγγρική σημαία.

Έχουμε, κιόλας, σχολιάσει μερικά άπ' αυτά τά σημεία. Τά δύο πρώτα αιτήματα ξεπήδησαν σάν άποτέλεσμα 10 χρόνων Σταλινικής κυριαρχίας. Δέν είχαν διωχθεί μόνο τά κόμματα τής Δεξιάς, άλλα κι όλες οι πολιτικές τάξεις κι ιδέες μέσα στην ίδια τήν εργατική τάξη. Συγκροτούνται με τίς συνθήκες που επικρατούσαν στην, κυριαρχούμενη άπ' τούς Ρώσους, Ούγγαρία, πολλοί άπ' τούς πολιτικούς θεσμούς τής Δύσης έμφανίζονταν σάν ύποδείγματα δημοκρατικής άρετής. Άκόμη και μέσα στις τάξεις του Κόμματος, κάθε αντιπολίτευση είχε στραγγαλιστεί. Οί άποκλιόντες άπ' τήν κομματική γραμμή είχαν να κάνουν με τή μυστική άστυνομία.

Θά ξεφεύγαμε άπ' τό θέμα μας, αν προχωρούσαμε, έδω, σε μιá λεπτομερειακή ανάλυση του φασισμού. Είναι άρκετό να τονίσουμε ότι ο φασισμός δέν είχε καμιά πέραση σ' εργάτες τόσο συνειδητοποιημένους πολιτικά, όπως φάνηκε ότι ήταν οι Ούγγροι, τόν Οκτώβρη - Νοέμβρη 1956.

Έπιπλέον, οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που είναι απαραίτητες για τήν ανάπτυξη φασιστικών τάσεων, δέν αναπτύσσονται κάτω από συνθήκες τέλειου γραφειοκρατικού καπιταλισμού. Μολοντούτο, οι Κομμουνιστικοί προπαγανδιστές διατύπωσαν ένα νέο δόγμα, μετά τήν έπιτροπή

του Καντάρ άπ' τή Μόσχα, τό Μάρτη του 1957. Διακήρυξαν ότι «αν ανατρέπονταν ή δικτατορία του προλεταριάτου, δέν θά μπορούσε να πάρει τή θέση της καμιά άλλη μορφή διακυβέρνησης έξω άπ' τή φασιστική άντεπανάσταση». Όπως και στην Καθολική Έκκλησία, διακηρύσσονται διάφορα πράγματα σάν δόγμα, τό όποιο οι ήγγέτες επιθυμούν ν' άποδοχτούν οι μάζες, χωρίς, όμως, να μπορούν να τίς πείσουν με λογικά επιχειρήματα. Όπως και να 'χει τό πράγμα, άκόμη και πριν τήν Έπανάσταση, τό προλεταριάτο δέν άσκούσε δικτατορία. Υφίστατο δικτατορία. Κι ήταν ενάντια σ' αυτό, που τό προλεταριάτο ξεγέρθηκε. Ο ίδιος ο Καντάρ Έμιλλε νά παραδεχτεί ρητά όλ' αυτά, όταν διακήρυσσε: «τό καθένας έχει έπίγνωση του ότι ο λαός δέν ξέρει πάντα τί είναι καλό γι' αυτόν. Είναι, έπομένως, καθήκον τής ήγεσίας νά ενεργεί, όχι σύμφωνα με τή θέληση του λαού, άλλα σύμφωνα με αυτό που ή ήγεσία γνωρίζει ότι εξυπηρετεί καλύτερα τά συμφέροντα του λαού»⁹².

Στό 10ο Συνέδριο του Ρωσικού ΚΚ, στό 1921, ενώ οι εργάτες κι οι ναύτες τής Κροστάνδης καταστέλονταν ανέλεητα, ο Τρότσκι είχε, πρώτος, διατυπώσει ξεκάθαρα τήν ίδια ιδέα. Καταγγέλλοντας τήν εργατική αντιπολίτευση μέσα στο ίδιο του τό Κόμμα, εξήγησε: «Έμφανίστηκαν μ' επικίνδυνα συνθήματα! Έβκαν τις δημοκρατικές άρχές φατίχ! Έβάλαν τό δικαίωμα των εργατών νά εκλέγουν αντιπροσώπους πάνω άπ' τό Κόμμα. Άές και τό Κόμμα δέν είχε τό δικαίωμα νά επιβάλλει τή δικτατορία του, άκόμη κι αν αυτή ή δικτατορία έρχόταν σε σύγκρουση με τίς παροδικές διαθέσεις τής εργατικής δημοκρατίας». Ο Τρότσκι μιλήσε για τό «επαναστατικό, ιστορικό, πατρογονικό δικαίωμα του Κόμματος». Τό Κόμμα είναι ύποχρεωμένο νά διατηρήσει τή δικτατορία του... ανεξάρτητα άπ' τίς παροδικές άμφιταλαντεύσεις, άκόμη και μέσα στους κόλπους τής εργατικής τάξης... Η δικτατορία δέν βασίζεται, σε κάθε δοσμένη στιγμή, στην τυπική άρχη μιáς εργατικής δημοκρατίας...».

Πάνω από 70 χρόνια ωρίτερα, ο Μάρξ είχε πει ότι ή χειραφέτηση τής εργατικής τάξης είναι έργο τής ίδιας τής εργατικής τάξης. Στά 1921 και στό 1956, ο Μπολσεβικισμός, αντίστοιχα, δέληθησαν ν' άποδείξουν ότι έκανε λάθος. Οί Κομμουνιστικοί ήγγέτες, όχι οι μάζες, ήταν τώρα ή ενόρκηση τής κοινωνικής προόδου. Αν χρειάζεσταν, οι «παροδικές άμφιταλαντεύσεις μέσα στους κόλπους τής εργατικής τάξης» έπρεπε ν' αντίσταθμιστούν με Κομμουνιστικές σφαίρες!

ΓΙΑΤΙ;

«Όλοι οι πολιτικοί άγῶνες είναι ταξικοί άγῶνες, κι όλοι οι ταξικοί άγῶνες γιά τή χειραφέτηση... περιστρέφονται, τελικά, γύρω άπ' τό ζήτημα τής οικονομικής χειραφέτησης».

Φ. "Ενγκελς, *Ο Λουδοβίκος Φόβερμαχ και τό Τέλος τής Κλασικής Γερμανικής Φιλοσοφίας (1888)*.

«Ο θρος τρομοκρατία όπνοσει, κύρια, άνόφελος άγριότητα, που διαπράττονται από φοβισμένους άνθρωπους με σκοπό νά καθυσάσουν τούς έκαστους τούς».

Φ. "Ενγκελς, *Γράμμα στό Μάρξ, (4 Σεπτέμβρη 1870)*.

Δέν έχει γίνει ακόμα γνωστό μέ σιγουριά, πόσοi άνθρωποι έχασαν τή ζωή τους στή διάρκεια τής Ούγγρικής Έπανάστασης. Σύμφωνα με έκτιμήσεις ο αριθμός τους κυμαίνεται από 20.000 μέχρι 50.000 Ούγγρους και από 3.500 μέχρι 7.000 Ρώσους. Ο αριθμός των τραυματιών ήταν πολύ μεγαλύτερος. Άπ' τό Νοέμβρη του 1956 και μετά, πολλές χιλιάδες είχαν έκτελεστεί. Ο αριθμός των φυλακισμένων ανέρχεται σε δεκάδες χιλιάδων — οι περισσότεροι άπ' τούς πολιτικούς κρατούμενους που άπελευθερώθηκαν στή διάρκεια τής Έπανάστασης, πιάστηκαν άργότερα σε μπλόκα.

Μερικοί άνθρωποι είχαν, από πολύ καιρό, επίγνωση του άληθινού χαρακτήρα του Ρωσικού καθεστώτος και του άντεπαναστατικού ρόλου, που έπαιζαν οι πράκτορες του (τά Σταλινικά κόμματα) στους εργατικούς άγῶνες των προηγούμενων 30 χρόνων. Μερικοί θυμούνται τόν άναέτητο τρόπο, με τό όποιον τό Κόμμα κατάπιζε κάθε εργατική άντιπολίτευση μέσα στήν ΕΣΣΔ και τά δεινά που επισήρευσε γιά όλόκληρους πληθυσμούς, οι όποιοι έκτοπίστηκαν τήν εποχή τής κολλεκτιβοποίησης⁹³. Μολοντούτο, φαινόταν άπίστευτο τό γεγονός ότι, μπροστά στα έκπληκτα μάτια των εργατών και των Κομμουνιστών σε κάθε χώρα, ή Ρωσική γραφειοκρατία θά μπορούσε ν' αναλάβει τήν εσθνή γιά τή συντριβή, με χι-

λιάδες τάνκς, μιάς εξέγερσης που είχε κινητοποιήσει όλα τά στρώματα του Ούγγρικού λαού κι ιδιαίτερα τή νεολαία και τήν εργατική τάξη.

Οι Χρυστάφ, οι Μικογιάν, οι Μπουλγκάνιν είχαν κατηγορήσει τό Στάλιν γιά όλα τά κακά του παρελθόντος. Ίσχυρίστηκαν ότι όηρξαν άνίσχυροι θεατές μιάς τρομοκρατίας, που τήν άποστρέφονταν. Τούς τελευταίους λίγους μήνες σαχλαμάριζαν στις πρωτεύουσες του κόσμου, παριστάνοντας τούς «καθωσπρέπει τύπους». Υπήρξαν, όμως, Ένοχοι γιά ένα έγκλημα, που επισκίασε κάθε προηγούμενη θηριωδία του Στάλιν.

Γιατί τό Κρεμλίνο άποράσει νά συντριψει τήν Ούγγαρία;

Έχουμε έξετάσει τήν «έπίσημη» δικαιολογία: Ο Νάγκυ ήταν άνίσχυρος γιά νά σταματήσει μιά φασιστική άντεπανάσταση. Ο Νάγκυ ήταν όπωσδήποτε άνίσχυρος. Άλλά, άνίσχυρος νά έλέγξει τούς εργάτες! Τό νά τό παραδεχτούν αυτό οι Ρώσοι, θά 'ταν σάν νά παραδέχονταν τήν άποτυχία του Κομμουνισμού τους. Νά, γιατί ο Μάο Τσέ Τούγγκ, ο Τίτο, ο Γκομπούκκι, στήν πραγματικότητα όλόκληρη ή Κομμουνιστική έραρχία σ' όλο τόν κόσμο, όποιες κι άν ήταν οι άλλες διαφορές τους⁹⁴, όποσδήποτε ήταν όλοι τή γραμμή του Κρεμλίνου. Η Ρωσική γραφειοκρατία μπορούσε νά διαπραγματευτεί με τούς Τίλντν, τούς Κάδακς, άκόμη και με τούς Μιντσόβεντν. Μπορούσε άκόμη νά κυβερνάει κάνοντας παραχωρήσεις. Πραγματικά, αυτό είχε κιόλας γίνει, όχι μόνο στήν Ούγγαρία, αλλά και σ' όλες τίς λεγόμενες «λαϊκές Δημοκρατίες». ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ ΟΜΩΣ ΚΑΜΙΑ ΒΑΣΗ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΕΝΟΠΛΙΑΣ ΑΥΤΟΝΟΜΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΤΑΣΗΣ (ΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ). Η ΝΙΚΗ ΤΟΥΣ ΘΑ ΣΗΜΑΙΝΕ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗ ΗΤΤΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑΣ!

Έχει ειπωθεί από μερικούς ότι ή Ρωσία δέν είχε άλλη έναλλακτική λύση, έξω άπ' τό νά κρατήσει τήν Ούγγαρία κάτω άπ' τόν έλεγχο της, γιατί άν άποσυρταν, θά ήταν εσάλλωτη άπέναντι στή Δύση. Άπό στρατιωτική άποψη, αυτό τό έπιχείρημα είναι ψεύτικο. Ένώ ή Πολωνία κι ή Α. Γερμανία ήταν ζωτικές, ή Ρουμανία κι ή Ούγγαρία δέν ήταν. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο ίδιος ο Χρυστάφ έξέταξε τήν έκκίνηση τής Ούγγρικής. Πίστευε ότι αυτό θά σήμαινε ένα τεράστιο κέρδος από άποψη κέρους. Άλλά αυτό συνέβαινε πριν άπ' τήν Έπανάσταση.

Άλλοι είπαν ότι ή δάρβαρη έπίθεση του "Ηντεν ενάντια στήν Αίγυπτο (στις 1 Νοέμβρη 1956) έπηρέασε πολύ τήν άπόφαση του Κρεμλίνο νά έξαπολύσει τή δεύτερη έπίθεση ενάντια στους Ούγγρους (στις 4 Νοέμβρη). Έξαιτίας τής έπιχείρησης στό Σουέζ, οι προπαγανδιστές των Ένωμένων Πολιτειών στάθηκαν άνίκανοι νά εκμεταλλευτούν στο έπακρο τήν Ούγγρική τραγωδία. Άλλά, παρ' όλο που αυτό όηρξε μιά πολύ βολική σύμπτωση γιά τό Κρεμλίνο, δέν άληθεύει ότι έπηρέασε βασικά τήν άπόφαση του. Η συγκέντρωση των Ρωσικών τάνκς στή Β.Α. Ούγγαρία συνεχίζονταν αρκετές μέρες προτού νά έπιδοσει ο "Ηντεν τό τελευταίο του στήν Αίγυπτο.

Μεταξύ 23 Οκτώβρη και 4 Νοέμβρη, οι εργαζόμενοι της Ουγγαρίας οργάνωσαν αθρόοις τή δική τους εξουσία, διαμέσου των Συμβουλίων τους. Έβρισαν άμεσως στα Συμβούλια αυτά τή μεγαλύτερη δυνατή επέκταση. Οι αυτόνομοι αυτές ομάδες είχαν σχηματίσει, μ' εξαίρετική ταχύτητα, μιά στρατιωτική δύναμη ικανή ν' άκνητοποιήσει στη τριτημή τή Ρωσικό στρατό και τήν Α.Υ.Ο., άν όχι νά τους υποχρεώσει, πραγματικά, νά υποχωρήσουν. Τά αιτήματά τους είχαν σαν αποτέλεσμα μιά ριζική άλλαγή τής θέσης των εργατών μέσα στα πλαίσια τής διομηχανίας. Είχαν κυπήσει τήν άκμετάλλευση στις ρίζες της. Η δημοσία τάξη, ή τάξη τους, είχε διατηρηθεί. Η διακομή τροφίμων, καυσίμων και φαρμακευτικού ύλικού, διεξαγόταν θαυμάσια. Ακόμη κι ένας ρεπόρτερ τού Όμπσέρβερ τό άναγνώρισε: «Μιά φανταστική πλευρά τής κατάστασης είναι τό ότι, παρόλο πού συνεχίζεται ή γενική άπεργία και δέν υπάρχει καμιά συγκεντρωτικά οργανωμένη διομηχανία, μολοντούτο, οι εργάτες αναλαμβάνουν οι ίδιοι νά κρατήσουν σέ λειτουργία τίς βασικές υπηρεσίες, για σκοπούς πού οι ίδιοι καθορίζουν κι ύποστηρίζουν. Τά Έργατικά Συμβούλια στις διομηχανικές περιοχές, έχουν αναλάβει τή διακομή των βασικών άγαθών και τροφίμων στον πληθυσμό, προκειμένου νά εξασφαλίσουν τή συντήρησή τους. Οι άνθρακωρύχοι δάξουν καθημερινά δυο κάρβουνο άπαιτείται για νά συνεχίσουν νά λειτουργούν οι σταθμοί ενεργείας κι εφοδιάζουν τά νοσοκομεία τής Βουδαπέστης και άλλων μεγάλων πόλεων. Οι σιδηροδρομικοί οργάνωνουν τά δρομολόγια των τραινών, ώστε τά τελευταία νά πηγαίνουν σ' έγκεκριμένους προορισμούς και για έγκεκριμένους σκοπούς...» (25 Νοέμβρη 1956).

Τό δίκτυο των Έργατικών κι Άγροτικών Συμβουλίων πού ξεψύτρωσαν αθρόοις, υπήρξε ή μεγαλύτερη κατάκτηση τής Ουγγρικής Έπανάστασης. Αυτό ήταν ή μεγάλη ιστορική σημασία τής Ουγγαρίας τού '56. Αυτό έκανε άθάνατο τόν Ουγγρικό λαό. Στα τέλη τού Οκτώβρη, ή κυβέρνηση των Έργατικών Συμβουλίων ήταν ούσιαστικά γεγονός. Αυτό είναι ή άπλή, κι ίδιως πανίσχυρη αλήθεια, πού διέφυγε από πολλούς εκείνη τήν εποχή — και μετά.

Στήν απόφασή της νά συντρέξει τή μικρή αυτή χώρα, ή λογική τού Κρεμλίνου ήταν ψυχρή, άκαμπτη κι άμελικτή. Οι Ρώσοι γραφειοκράτες δέν μπορούσαν ν' άνεχτούν, στο κατώφλι τής Ιβίας τους τής πόρτας, μιά χώρα, στήν οποία οι άπλοι άνθρωποι, για πρώτη φορά στήν ιστορία, διέβθυναν οι ίδιοι τίς ύποθέσεις τους κι επιπλέον προχωρούσαν μέ γιγάντια βήματα πρós τή γνήσια λούττητα. Δέν μπορούσαν νά τό άνεχτούν, εξαιτίας τού παραδείγματος πού θά έδινε στους άλλους καταπιεσμένους λαούς των «δωροφόρων», οι όποιοι βρίσκονταν ήδη σέ αναβρασμό. Τό ν' άφήσουν τήν Έπανάσταση νά θριαμβώσει, θά σήμαινε πώς άφησαν νά γίνει αίσθητή και νά επενεργήσει ή επίδρασή της στήν εργατική τάξη τής Τσεχοσλοβακίας, τής Ρουμανίας και τής Γιουγκοσλαβίας. Οι εργάτες σ' αυτές τίς χώρες ύπόφεραν από μιά παρόμοια άκμετάλλευση μ' εκείνη άπ' τήν οποία είχαν άπελευθερωθεί οι Ουγγροι. Τό νά επιτρέψουν στήν Έπανά-

σταση ν' άναπτυχθεί, θά σήμαινε ότι έδιναν μιά τεράστια ώθηση στο κίνημα τής Πολωνίας, τό όποιο για ένα δλόκληρο μήνα άποσπούσε τή μιά παραχώρηση μετά τήν άλλη άπ' τήν Πολωνική γραφειοκρατία, καθώς επίσης κι άπ' τό Κρεμλίνο.

Τέλος, ή Έπανάσταση στήν Ουγγαρία δέν μπορούσε νά γίνει άνεκτή εξαιτίας τού παραδείγματος πού θά μπορούσε νά προσφέρει στο λαό πού ζούσε στα ΒΑ σύνορα της — στήν Ιβια τή Σοβιετική Ένωση. Τό ότι οι Ρώσοι στρατιώτες έδιναν όπλα στους Ουγγρους επαναστάτες (και σέ μερικές περιπτώσεις προσχωρούσαν, πραγματικά, στις τάξεις τους), πρέπει νά προκάλεσε ρίγος στή ραχοκοκκαλιά τού Χρουστώφ και των μπράδων του. Άν τμήματα τού Κόκκινου Στρατού άποδείχτηκαν αναξιόπιστα στο νά καταστείλουν μιά «ξένη» εξέγερση, πώς θ' άντιδρούσε ο στρατός, σέ περίπτωση πού συνέβαινε μιά παρόμοια εξέγερση στήν Ιβια τή Ρωσία; Μέ τέτοιο ύλικό τρέφονται οι επιάτεες!

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΗΣ ΟΥΓΓΡΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

«Η χειραφέτηση των έργων εμπεριέχει την καθολική ανθρώπινη χειραφέτηση — και την εμπεριέχει γιατί ή όλη ανθρώπινη υποδούλωση περιλαμβάνεται στή σχέση του έργου με την παραγωγή. Κάθε σχέση υποδούλωσης δέν είναι: παρά τροποποίηση και συνέπεια αυτής της σχέσης».

Κ. Μάρξ, Οικονομικά και Φιλοσοφικά Χειρόγραφα (1844).

Όταν, τελικά, συντρίφτηκαν οι Ούγγροι, ο Δυτικός κροκόδειλος άρχισε να θρηνεί. Άλλά χαμογελούσε πονηρά, καθώς θρηνούσε.

Έχουμε, κιόλας, δει, πώς, στή Δύση, τά «πολιτικά» σχόλια συγκεντρώνονταν γύρω άπ' τις εθνικιστικές πτυχές της Έπανάστασης, ανεξάρτητα άπ' τό πόσο ασήμαντες ήταν. Γιατί οι Δυτικοί πολιτικοί ήταν τόσο έλεκτικοί στήν υποστήριξη τους και τόσο φειδωλοί στά εγκώμια τους για τόν Ούγγρικό Όκτώβρη; Βασικά, γιατί αντιτίθονταν τόσο στις μεθόδους, όσο και στός σκοπούς του.

«Η άποψη πρὸ ἐπικρατοῦσε στούς κόλπους τῶν ἐπίσημων κύκλων τῶν Ἐνωμένων Πολιτειῶν, ἦταν ὅτι ἡ «ἐξέλιξη» πρὸς τήν ἐλευθερία, στήν Ἀνατολική Εὐρώπη, θά 'ταν καλύτερη γιά ὄλους τούς ἐνδιαφερόμενους, άπ' ὅτι ἡ «ἐπανάσταση», μολοντί κανεῖς δέν τό ἔλεγε δημόσια», ἔγραφαν οἱ Τάμης τῆς Νέας Υόρκης (27 Ὀκτώβρη 1955). Κι ὅσο γιά τούς σκοπούς, μπορεί κανεῖς νά φανταστῆί τόν Πρόεδρο τῶν Ἐνωμένων Πολιτειῶν, τό Κοινοβούλιο, τό Βρεταννὸ Πρωθυπουργό, τή Βασιλική Κυβέρνηση, τή Βασιλική Ἀντιπολίτευση, τό Γενικό Γραμματεῖα τῶν Ἐργατικῶν Συνδικάτων ἢ τήν ἡγεσία τοῦ Βασιλικοῦ Ἐργατικοῦ Συνδικάτου, νά υποστηρίξουν τούς θεμελιωκοῦς κοινωνικοῦς, οικονομικοῦς καί πολιτικοῦς στόχους τῆς Οὔγγρικῆς Ἐπανάστασης; Ποιά καπιταλιστική κυβέρνηση θά μπορούσε νά υποστηρίξει εὐκαιρινά ἕνα λαό, πού ἀπειλοῦσε «διεύθυνση τῆς βιομηχανίας άπ' τούς ἐργάτες» καί πού ἀρχίζει ἤδη νά τήν πραγματοποιεῖ σέ ὅλο καί πλατύτερη κλίμακα; Τέτοιες κυβερνή-

σεις πιθανόν νά ἔκαναν πόλεμο προκαίμενοι νά ὑποστηρίξουν τά δικά τους ταξικά συμφέροντα. Δέν θά μπορούσε νά τίς φανταστῆ κανεῖς νά πολεμοῦν γιά τήν υπεράσπιση τῶν συμφερόντων μιᾶς Ἐπανάστασης, πού δια ἔδειχταν ὅτι θά ἔκανε περιττές, τόσο αὐτές, ὅσο καί τά γραφειοκρατικά τῶν ἀντιστάσεων στήν Ἀνατολή. Γιατί, ὅπως ἔγραφε ὁ Πήτερ Φράνκε, ἡ Οὔγγρικῆ Ἐπανάσταση ἔδειξε «τήν ἱκανότητα τῶν ἀπλῶν ἐργαζομένων ἀντρῶν καί γυναικῶν νά πάρουν στά χέρια τους τίς ὑποθέσεις τους καί νά τίς διευθύνουν, χωρίς τήν ὑπαρξη μιᾶς εἰδικῆς κάστας ἐπίσημων ἀξιωματοῦχων»⁹⁵.

Οἱ ἀφελεῖς παρατηρητές δέν μπορούσαν νά καταλάβουν γιατί ἡ Δύση, ἔχοντας «ἀποτύχει» νά πάρει μιᾶ στρατιωτική πρωτοβουλία στήν Οὔγγαρία, δέν ἔκανε τουλάχιστον κάποια πολιτική χειρονομία. Ταραγμένες φωνές ὑψώθηκαν στόν ΟΗΕ καί ἄλλοι. Ἀλλά μιᾶ ἀποτελεσματικῆ πολιτικῆ πρωτοβουλία θά συνεπαγόταν ὑποστήριξη, ἀποσαφήνιση καί προπαγάνδηση τῶν πιό σημαντικῶν αἰτημάτων τῶν Οὔγγρων ἐργατῶν, ἐκείνων πού ἀποτελοῦσαν τήν κινητήρια δύναμη τῆς Ἐπανάστασης καί ἰδιαίτερα τό αἷτημα δίχως τό ὅποιο δέν θά ἦταν κἀν λαϊκή ἐπανάσταση: Ἐργατικῆ Ἐξέουσία — μιᾶ δολοκλήρωτικῆ ἀλλαγῆ τῶν παραγωγικῶν σχέσεων.

«Οἱ παραγωγικές σχέσεις (ἀφεντικῶ - ἐργάτης, διευθυντής - διευθυνόμενος, ἐντολέας - ἐντολούμενος) παρακείμενοι οἱ δάσεις τῆς ταξικῆς δομῆς κάθε κοινωνίας. Σ' ὅλες τίς χώρες τοῦ κόσμου αὐτές οἱ σχέσεις εἶναι καπιταλιστικές σχέσεις γιατί βασίζονται στή μισθωτή ἐργασία»⁹⁶. Ἡ Οὔγγρικῆ ἐργατικῆ τάξη ἀποπειράθηκε νά ξεπεράσει τήν ταξικῆ κοινωνία, χτυπώντας τίς ἴδιες τίς ρίζες τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος.

Όρισμένοι Δυτικοί παρατηρητές θεώρησαν τίς μεθόδους τῆς «χαιρτικῆς». Ἀποδοκίμασαν τήν «ἐλλειψη ὀργάνωσῆς» τῆς. Ἀλλά οἱ Οὔγγροι ἐργάτες συλλάβανε ἐνστικτωδῶκα, μολοντί, ἴσως, δέν τό διακήρυζαν ρητά, ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπαλλαγοῦν ρηστικᾶ ἀπό κανεῖς τίς παραδοσιακές οργανωτικές μορφές, πού τόσα χρόνια εἶχαν παγιώσει τόσο αὐτούς, ὅσο καί τήν ἐργατικῆ τάξη τῆς Δύσης. Αὐτή ἦταν ἡ δύναμή τους. Εἶδαν πῶς αὐτό σήμαινε τό κόψιμο κάθε δεσμοῦ μ' ἐκείνους ἀκριβῶς τούς δεσμούς πού οἱ ἴδιοι ἀρχικά δημιουργήσαν γιά τή χειραφέτησή τους καί οἱ ὅποιοι ἀργότερα ἔγιναν τά δεσμά τους. Νέα ὄργανα πάλης δημιουργήθηκαν: τά Ἐργατικά Συμβούλια, πού ἐνωμάτωναν, σ' ἐμβροακή μορφή, τή νέα κοινωνία πού ἐπιδίωκαν νά δημιουργήσουν. Δύσκολα θά μπορούσαμε νά περιμένουμε άπ' τούς Δυτικούς «παρατηρητές» νά τά καταλάβουν ὅλ' αὐτά ἢ τουλάχιστον νά ἐπεξεργαστοῦν αὐτό τό θέμα!

Ἡ ἐργατικῆ τάξη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, παρόλο πού συγκλονίστηκε άπ' τήν πάλιν τῶν Οὔγγρων συντηρέσει τῆς, παρέμεινε παθητικῆ. Κι ὅμως, μόνο αὐτή εἶχε τή δύναμη νά σώσει τήν Ἐπανάσταση. Στέκονταν καί παρακολουθοῦσαν γιατί βρίσκονταν (καί ἐξακολουθοῦσαν νά βρίσκονται) κάτω άπ' τήν ἰδεολογική ἐπιρροή τῆς «ἡγεσίας» τῶν «δικῶν τους» ὀργανώσεων. Ὁ ἐκφυλισμός αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων δέν ἀφελεται σέ

«κακούς ήγγετες» πού «προδίνουν». «Τό πρόβλημα έχει πολύ βαθύτερες ρίζες... Οι πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις της εργατικής τάξης έχουν υιοθετήσει, σ' ένα αυξανόμενο βαθμό, τους στόχους, τις μεθόδους, τή φιλοσοφία και τά οργανωτικά πρότυπα της ίδιας άκριτως της κοινωνίας πού προσπαθούν ν' αντικαταστήσουν. Έχει αναπτυχθεί μέσα στις τάξεις τους μία αδελφάνιση διαίρεση ανάμεσα σ' ήγγετες και διαδόχους, έντολης κι έντολοδόχους. Αυτό είχε σαν άποκορφήμα τήν ανάπτυξη μιας εργατικής γραφειοκρατίας, πού δέν μπορεί ούτε νά έκτοπιστεί, ούτε νά έλεγχθει. Αλλά ή γραφειοκρατία επιδιώκει δικούς της στόχους»⁹⁷. Μέλις αυτό γίνεται κατανοητό κι εφαρμοστέο στην πράξη, οι μέρες της γραφειοκρατίας θά 'ναι μετρημένες.

Μέ τήν οργάνωση των Έργατικών Συμβουλίων τους και τήν αναδιοργάνωση των συνδικάτων τους, οι Ούγγροι είχαν δείξει επίγνωση του γεγονότος ότι «ή επαναστατική οργάνωση θά είναι ικανή νά καταπολεμηθεί: τήν τάση πού οδηγεί στη γραφειοκρατία, μόνο αν λειτουργεί σύμφωνα μέ τίς αρχές της προλεταριακής δημοκρατίας και μ' ένα συνειδητά αντι-γραφειοκρατικό τρόπο»⁹⁸. Τά διάφορα Συμβούλια, πού ξεφύτρωναν σ' ολόκληρη τή χώρα, είχαν τή μεγαλύτερη δυνατή αυτονομία. Άπ' όσα μπορούσαμε ν' ανακαλύψουμε, κανείς δέν άμνησθήσε ποτέ τήν άρχή ότι οι αντιπρόσωποι πού εκλέγονται στά Κεντρικά Συμβούλια πρέπει νά είναι ανακλητοί οποιαδήποτε στιγμή. Η άρχή αυτή αποτέλεσε μίαν άμηση πραγματικότητα, πού έγινε αυτόματα δεκτή κι εφαρμοστική.

Η σφαγή του Ούγγρικού λαού, ή καταστροφή των οργανώσεων πού δημιούργησε στη διάρκεια της σύντομης περιόδου έλευθερίας κι ή επανειδίκευση του άπόλυτου γραφειοκρατικού έλέγχου πάνω σ' όλες τις πτυχές της ζωής του, τερμάτισαν μία ιστορική περίοδο: τήν περίοδο όπου ή Ρωσική γραφειοκρατία κέρδισε μία μικρή νίκη — έξωρα άπ' τό Στάλιν — εμφανίζοντας τόν έαυτό της σαν ύπερασπιστή του σοσιαλισμού και σαν πρωτοπόρα της εργατικής τάξης. Τώρα, πιά, αυτό δέν μπορεί νά ξαναγίνει!

Η Ούγγρική Έπανάσταση του Οκτώβρη 1956, έγραψε τό μήνυμά της μέ τό αίμα χιλιάδων άπλών εργαζομένων, ιδιαίτερα νέων. Τό μήνυμα αυτό είναι ότι, ή ταξική πάλη, σ' ολόκληρο τόν κόσμο, δέν είναι σήμερα μέ πάλη ανάμεσα στην Άνατολή και στη Δύση, ανάμεσα στους Έργατικούς και στους Συντηρητικούς ή ανάμεσα στους εργοδότες και στους ήγγετες των εργατικών συνδικάτων. Είναι ή πάλη της εργατικής τάξης για τή χειραφέτησή της. Είναι ή πάλη της εργατικής τάξης ενάντια σ' όλα τά γραφειοκρατικά καθεστώτα, θεσμούς κι ιδεολογίες, πού τόσο στην Άνατολή, όσο και στη Δύση, άνακόπτουν τήν πορεία της προς τήν έλευθερία.

Όποιο όνομα κι αν δώσουμε στη νέα κοινωνία, στην όποια προσέλευσαμε — τήν άταξική κοινωνία, στην όποια οι άνθρωποι είναι πραγματικά έλευθεροι — ν' άναπτύξουν τέλεια και νά διευθύνουν όλες τις πτυχές της ζωής τους — ή εγκαθίδρυσή της θά έξαρτηθεί άπό ορισμένες βασικές

προυποθέσεις. Θά έξαρτηθεί άπό μία διαφορετική κι ελότιστα νέα στάση απέναντι στην «ήγερσία», άπό εκείνη πού επικρατεί σήμερα στις παραδοσιακές οργανώσεις της άριστοκρατίας. Θά έξαρτηθεί άπό μία κατανόηση του ότι ο στόχος της Έπανάστασης δέν είναι άπλως μία άλλαγή στην τυπική κυριότητα της ιδιοκτησίας, αλλά ή κατάργηση όλων των ειδικών στρωμάτων της κοινωνίας, πού διευθύνουν άπ' έξω τις δραστηριότητες των άλλων. Θά έξαρτηθεί, τέλος, άπ' τό αν οι εργαζόμενοι θά υλοποιήσουν τήν ικανότητά τους νά διευθύνουν τήν κοινωνία κι άπ' τήν επιτακτική ανάγκη πού νιώθουν για νά τό κάνουν. Δίχως αυτό δέν μπορεί νά σημειωθεί καμία πρόοδος στην έκπλυση των γιγάντιων προβλημάτων πού αντιμετώπιζει ή ανθρωπότητα και πού άπ' αυτά δέν έχει μικρότερη σημασία τό αν ζημερώσει άβριο, ή τό αν κάποια στιγμή θά χαθούμε έλοι σ' ένα πυρηνικό ελοκαύτωμα.

Φημισμένοι διανοούμενοι έχουν γράψει σοφά βιβλία για τά παγκόσμια προβλήματα, σ' έναν αιώνα όπου θά μπορούσε νά έξαλειφθεί ή ζωή πάνω στη γη, άπ' τις άποψεις και πράξεις άπειροέλαχιστων μειονοτήτων. Έξαιτίας της ιδιαίτερης θέσης τους μέσα στην κοινωνία, έλάχιστοι άπ' αυτούς τους διανοούμενους έχουν τολμήσει νά μιλήσουν και νά διακηρύξουν ότι ή λύση αυτών των προβλημάτων συνεπάγεται μία βαθιά κοινωνική επανάσταση, στην όποια οι εργαζόμενοι, ή συντριπτική πλειοψηφία της ανθρωπότητας, θά πάρουν στά χέρια τους τήν έξουσία και θά προχωρήσουν στην οίκοδόμηση μιας κοινωνίας, όπου θά είναι κύριοι της μοίρας τους. Πρέπει νά τό κάνουν αυτό οι ίδιοι και δέν μπορούν ν' αναθέσουν αυτό τό καθήκον σέ κανένα! Η πραγματική έλευθερία έξαρτείται άπ' τό βαθμό στον όποιο γίνεται κατανοητό και συνάμα έκτελείται αυτό τό επαναστατικό καθήκον.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

(Διαδόστηκε από πλήθος που ήταν συγκεντρωμένοι γύρω απ' το άγαλμα του Μπέρι, στις 23 Οκτώβρη 1956).

«Έχουμε φτάσει σε μιάν ιστορική καμπή. Δέ θα μπορούσαμε να εκπληρώσουμε σωστά τό καθήκον μας σ' αυτή τήν επαναστατική κατάσταση, άν δε συσπειρωθόν, πειθαρχημένα, γύρω μας, έλοι οι Ούγγροι εργαζόμενοι. Οι ήγέτες του Κόμματος και του Κράτους άπότυχαν ως τώρα να παρουσιάσουν ένα άφραμύσιμο πρόγραμμα. Οι άνθρωποι που εθύνονται γι' αυτό είναι εκείνοι, που άντι νά επεκτείνουν τή Σοσιαλιστική δημοκρατία, οργανώνονται πεισματικά μέ σκοπό ν' επαναφέρουν στην Ούγγαρία τό καθεστώς τήμου των Στάλιν και Ράκοζι. Έμεις οι Ούγγροι συγγραφείς, έχουμε διακτυώσει αυτά τά αλιτήματα του Ούγγρικού έθνους στα ακόλουθα σημεία:

1. Θέλωμε μια ανεξάρτητη έθνική πολιτική, που να βασίζεται στην άρχή του Σοσιελισμού. Οι σχέσεις μας μέ όλες τίς χώρες και πρωταρχικά μέ τήν ΕΣ ΣΔ και τίς Λαϊκές Δημοκρατίες θά πρέπει νά ρυθμίζονται μέ βάση τήν άρχή τής ισότητας. Θέλωμε μιάν αναθεώρηση των διακρατικών συνθηκών και των οικονομικών συμφωνιών, μέσα στο πνεύμα τής ισότητας των έθνικών δικαιωμάτων. (Αυτό άποτελούσε μιάν έκκλήθη άναφορά στα άρχαία όφρανίου του Πέε — που είχαν ανακαλυφτεί 18 μήνες νωρίτερα. Οι Ρώσοι τ' άποκαλούσαν «όρχαία δωξίτη». Α.Α.).
2. Πρέπει νά τερματιστεί ή πολιτική διακρίσεων άνάμεσα στις έθνικές μειονότητες, που διαταράσσει τή φίλια άνάμεσα στους λαούς. Θέλωμε αληθινή και ειλκρινή φίλια μέ τους συμμέλους μας — τήν ΕΣΣΔ και τίς Λαϊκές Δημοκρατίες. Αυτό μπορεί νά πραγματοποιηθεί μόνο πάνω στη βάση των Δεσνιστικών άρχών.

3. Η οικονομική θέση τής χώρας πρέπει ν' άποσφραγιστεί. Δέ θά μπορούσαμε νά ξεπεράσουμε αυτή τήν κρίση, άν έλοι οι εργάτες, άγρότες και δικνοώμενοι δέν μπορούσαν νά παίξουν τόν άνάλογο ρόλο τους στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική διεύθυνση τής χώρας.
4. Τά εργοστάσια πρέπει νά διευθύνονται από εργάτες και ειδικούς. Τό σημερινό έξουτελιστικό σύστημα μισθών, ωρμών, συνθηκών κοινωνικής άσφάλισης κλπ. πρέπει νά μεταρρυθμιστεί. Τά συνδικάτα πρέπει νά 'ναι οι πραγματικοί εκπρόσωποι των συμφερόντων τής Ούγγρικής εργατικής τάξης.
5. Η άγροτική μας πολιτική πρέπει νά τειθεί σε νέα βάση. Πρέπει νά δοθεί στους άγρότες τό δικαίωμα ν' άποφασίζουν έλεύθερα γιά τήν τύχη τους. Πρέπει νά δημιουργηθούν πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που νά εθύνουν τήν έλεύθερη συμμετοχή στις συνεργατικές. Τό σημερινό σύστημα των Κρατικών προμηθειών και τής φορολόγιας, πρέπει ν' άντικατασταθεί σταδιακά μ' ένα σύστημα, που νά έξασφαλίζει τήν έλεύθερη Σοσιαλιστική παραγωγή και άνταλλαγή αγαθών.
6. Άν τά σημεία αυτά πρόκειται νά όλοποιηθούν, θά πρέπει νά όπάρξουν άλλες οτή δομή και τήν επάνδρωση τής ήγεσίας του Κόμματος και του Κράτους. Η κλίμα του Ράκοζι, που έπιδιώκει τήν άπιστοσύη της στην έξουσία, πρέπει νά έξοστρακιστεί απ' τήν πολιτική μας ζωή. Ο Ίμρε Νάγκυ, ένας γνήσιος και γενναίος Κομμουνιστής, που άπολαμβάνει τήν έμπιστοσύνη του Ούγγρικού λαού, και έλοι εκείνοι που έχουν πολεμήσει σοσιαλιστικά γιά τή Σοσιαλιστική δημοκρατία τά τελευταία χρόνια, πρέπει νά καταλάβουν τά πόστα που τους άξιίζουν. Ταυτόχρονα, πρέπει νά έκδοθεί ένα ψήφισμα άνάντια σ' όλες τίς άντεπαναστατικές άπόπειρες και έπιδιώξεις.
7. Η εξέλιξη τής κατάστασης άπαιτεί τήν άνάληψη τής πολιτικής έξπρωσώησης των εργαζομένων συμφερόντων τής Ούγγρικής κοινωνίας απ' τό Λαϊκό Πατριωτικό Μέτωπο. Τό έλλογικό μας σύστημα πρέπει ν' άνταποκρίνεται στις άπαιτήσεις τής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας. Οι άνθρωποι πρέπει νά εκλέγουν τους άντιπροσώπους τους στο Κοινοβόλιο, στο Σημβόλιο και σ' όλα τά αυτόνομα διοικητικά όργανα, έλεύθερα και μέ μυστική ψηφοφορία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ

Έρνο Γκέρε: Φυλακίστηκε στα 1919, μετά τήν πτώση του καθεστώςτος Κούν. Πολέμησε στην Ίσπανία απ' τά 1936 ως τήν κάτάρρευση τής Δημοκρατίας. Πήγε στη Μόσχα και έγινε Ρώσος πολίτης. Μετά

τόν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο επέστρεψε στην Ούγγαρία κι ανέλαβε την ηγεσία του Κόμμουνιστικού Κόμματος ως την άφιξη του φίλου του Ράκοσι.

Γιάνος Καντάρ: Γεννήθηκε στα 1910. Οι γονείς του ήταν αγροτικοί εργάτες. Είχε μικρή μόρφωση κι έγινε κλειδαράς. Στα 19 του χρόνια προσχώρησε στο νεολαιίστικο κίνημα του παράνομου ΚΚ. Ήξετισε αρκετές μικρές ποινές φυλάκισης. Κάτω απ' το μεταπολεμικό Κομμουνιστικό καθεστώς, έγινε αξιωματικός της αστυνομίας. Από τότε η ανοδός του στην ιεραρχία υπήρξε γρήγορη. Μετά τη συγχώνευση του κομμουνιστικού κι του σοσιαλιστικού κόμματος έγινε μέλος του Πολιτικού Γραφείου. 2 μήνες αργότερα, έγινε Υπουργός Έσωτερικών. Στα μέσα, όμως, του 1950 καθαιρέθηκε. 9 μήνες αργότερα, επανεκλέχθηκε στην Κεντρική Έπιτροπή και στο Πολιτικό Γραφείο. Λίγο μετά απ' αυτό «έξαφανίστηκε».

Μπέλα Κούν: Πιάστηκε αιχμάλωτος πολέμου στη Ρωσία, στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Απελευθερώθηκε απ' τους Μπολσεβίκους και πήρε μέρος στην Έπανάσταση. Συγγραφέας των έργων «Η Β' Διεθνής σε Διάλυση», «Ο Μαρξισμός ενάντια στη Σοσιαλδημοκρατία», «Ο Λένιν για το Διεθνές Έργατικό Κόμμα», (εκδόθηκαν στ' Αγγλικά απ' τον εκδοτικό οίκο MODERN BOOKS LTD).

Πάλ Μάλετσερ: Αξιωματικός του τακτικού στρατού στα χρόνια του μεσοπολέμου. Στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε ένας απ' τους πιο έμπιστους προσωπικούς φρουρούς του Χέρτν, ως το 1943, όπου στάλθηκε στο Ρωσικό μέτωπο. Πιάστηκε αιχμάλωτος και λίγο μετά προχώρησε σε μια ταξιαρχία παρτιζάνων, που οργανώθηκαν απ' τους Ρώσους. Μετά από μια εξάμηνη εκπαίδευση έγινε διοικητής μιας ομάδας παρτιζάνων. Στα 1944 έπεσε μ' αλεξίπτωτο στη Β. Ούγγαρία και πολέμησε τους Ναζί ως την άφιξη των Ρωσικών στρατευμάτων. Μπήκε ξανά στον Ούγγρικό στρατό στα 1945 με το βαθμό του ταγματάρχη και στη συνέχεια έγινε μέλος του ΚΚ. Όταν ανακηρύχθηκε η Δημοκρατία, στα 1945, ο Μάλετσερ έγινε σωματοφύλακας του Πρόεδρου της, Ζόλταν Τίλντν. Ο Τίλντν συνελήφθηκε στα 1948 κι ο Μάλετσερ ξαναμπήκε στον τακτικό στρατό. Στα 1951 προήχθηκε σε συνταγματάρχη μεραρχίας. Ανέλαβε επίσης, την εκπαίδευση των ελλείπων στη σχολή της Τάτα. Στα 1952, μετατέθηκε στο Υπουργείο Αμύνης και στα τέλη του χρόνου ανέλαβε τη θέση του Διοικητή των Ταξιαρχιών Έργασίας.

Γιμπελ Άνγκυ: Γεννήθηκε στα 1896, από αγρότες. Καλδινοστές γονείς. Είχε μια στοιχειώδη εκπαίδευση, αλλά έγινε καθηγητής τόσο στο Ρουσόφ όσο και στη Βουδαπέστη, καθώς επίσης και μέλος της Ούγγρικής Ακαδημίας. Στα 1915 κατατάχτηκε στο στρατό. Αργότερα, πιάστηκε αιχμάλωτος απ' τους Ρώσους.

Έχρησε την Έπανάσταση και στα 1918 έγινε μέλος του Ρωσικού ΚΚ. Επέστρεψε στην Ούγγαρία στα 1921 και δούλεψε παράνομα ενάντια στο καθεστώς του Χέρτν. Συνελήφθηκε στα 1927 αλλά ένα χρόνο αργότερα δραπέτευσε στην Αυστρία. Γύρισε πίσω στη Ρωσία, στα 1930, κι έγινε Ρώσος πολίτης. Επιστρέφοντας στην Ούγγαρία, στα 1944, έγινε Έθρικό μέλος του «νέου» καθεστώτος.

Λάζλο Ράικ: Γεννήθηκε στα 1909 στην Τρανσυλβανία. Ο πατέρας του ήταν μπαλωματής. Προχώρησε στο ΚΚ όταν ήταν φοιτητής στο Πανεπιστήμιο της Βουδαπέστης. Σέ ηλικία 23 χρόνων φυλακίστηκε για τη συμμετοχή του σε μια «Κομμουνιστική συνωμοσία» στο Πανεπιστήμιο. Αφέθηκε ελεύθερος κι εργάστηκε για λίγο καιρό σε χειρωνακτική εργασία. Πολέμησε με τη Διεθνή Ταξιαρχία στην Ίσπανία, και τραυματίστηκε σοβαρά στα 1937. Στα τέλη του Ίσπανικού Έμφυλλου Πολέμου προσπάθησε να επιστρέψει στην Ούγγαρία, μέσω Γαλλίας, αλλά τέθηκε εκει υπό περιορισμό. Δραπέτευσε απ' τη Γαλλία, στα 1941, προσπάθησε να μπει στην Ούγγαρία, αλλά συνελήφθηκε και φυλακίστηκε. Όταν αφέθηκε ελεύθερος έγινε γραμματέας του παράνομου τομέα του ΚΚ στη Βουδαπέστη. Πιάστηκε απ' τους Γερμανούς, στα 1944, και καταδικάστηκε σε θάνατο. Η ποινή δέν εκτελέστηκε, αλλά μεταφέρθηκε στη διαβόητη φυλακή της Σοπροκένιντα κι αργότερα σε στρατόπεδο συγκέντρωσης στη Γερμανία.

Μετά την επιστροφή του στην Ούγγαρία, στο τέλος του πολέμου, διορίστηκε Υπουργός Έσωτερικών κι έγινε γρήγορα φόβητος και μισητός για την ανέλετη δια του. Συνελήφθηκε, το Μάη του 1949, με διαταγή των «συντρόφων» του. Η δίκη του άρχισε στις 16 Σεπτέμβρη 1949. Η βασική κατηγορία ήταν ότι άσκοπσε κατασκοπεία για λογαριασμό της μυστικής αστυνομίας του Τίτο. Άλλά κατηγορήθηκε, επίσης, για κατασκοπεία υπέρ του Αμερικανικού FBI και της Γνωσάππο, για άποπειρα άνατροπής της δημοκρατικής τάξης της Ούγγαρίας, για έγκλήματα πολέμου, συνωμοσία, άνατρεπτικές ενέργειες κι ένα σωρό άλλες κατηγορίες. Κηρύχτηκε ένοχος κι άπαγχονίστηκε.

Ματύας Ράκοζι: Γεννήθηκε στα 1892. Ο πατέρας του ήταν έμπορος πουλερικών. Όταν ήταν νέος αποφάσισε να σταδιοδρομήσει στην Αύστρουγγρική Προβενική Ύπρησία. Πήγε στο Λονδίνο για να τελειοποιήσει τ' Αγγλικά του κι εργάστηκε σαν υπάλληλος σε Τράπεζα. Γυρνώντας στην Ούγγαρία, λίγο πριν το ξέσπασμα του Α' Παγκόσμιου Πολέμου, πήγε στο Στρατό, στάλθηκε στο Ρωσικό μέτωπο και πιάστηκε αιχμάλωτος. Σάν αιχμάλωτος πολέμου έγινε φλογερός ύποστηρικτής των Μπολσεβίκων. Λέγεται ότι συνάντησε το Λένιν, στα 1918, κι ότι έγιναν φίλοι. Επέστρεψε στην Ούγγαρία, στα 1918 και συνεργάστηκε με το Μπέλα Κούν. Όταν κατάρρευσε η Κυβέρνηση του Κούν, κατέφυγε στην Αυστρία, όπου εργάστηκε για την Κομιντέρν.

Στά 1924, επέστρεψε στην Ούγγαρία για ν' αναδιοργανώσει τό ΚΚ. Συνελήφθηκε σύντομα γι' αυτό απ' τήν αστυνομία του Χέρτου και καταδικάστηκε σέ θάνατο. Αυτό προκάλεσε σάλο σ' όρισμένους κύκλους τής Δύσης και σάν αποτέλεσμα ή ποινή του περιορίστηκε σέ 8 χρόνια φυλάκιση. Αφέθηκε ελεύθερος στά 1935, αλλά συνελήφθηκε ξανά άργότερα και δικάστηκε γιά τή συμπεριφορά του στην επανάσταση τό 1919. Στη δίκη του κέρδισε ένα παγκόσμιο κύρος γιά τό θάρρος και τό λέγειν του. Αύτός κι ο δικηγόρος του — ο Ροστρεμ Βάμπερυ — χρησιμοποιήσαν τό εδώλιο του κατηγορουμένου μέ μεγάλη δεξιοτεχνία, γιά νά κατηγορήσουν τό καθεστώς του Χέρτου. Κάνοντας αυτό, έδειξαν ένα θάρρος πού σπάνια εμφανίζεται σέ φασιστικές χώρες. Αυτό ήταν ιδιαίτερα αξιοσημείωτο γιά τό Ράκοζι, πού είχε κιόλας περάσει περισσότερα από 10 χρόνια σέ μερικές απ' τίς χειρότερες φυλακές τής Ούγγαρίας. Καταδικάστηκε σέ 15άδια.

Μετά τήν ύπογραφή του συμφώνου Χίτλερ - Στάλιν, τό καθεστώς του Χέρτου συμφώνησε νά στείλει τό Ράκοζι (και τό Ζόλταν Βάς) στή Ρωσία, άνταλλάσσοντάς τον μέ μερικές σημαίες πού είχαν πείσει στά χέρια των Ρώσων στά 1849. Ο Ράκοζι έγινε στενός φίλος του Στάλιν, πράγμα πού βοήθησε πολύ τή «θέση» του στην Κομμουνιστική Ιεραρχία.

Στή διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου, ο Ράκοζι οργανώσε τήν κατήχηση των Ούγγρων αξιωματικών πολέμου κι ήταν υπεύθυνος γιά τή Ρωσική ραδιοφωνική προπαγάνδα πρós τήν Ούγγαρία. Όταν, μετά τόν πόλεμο, επέστρεψε στην Ούγγαρία, μέ τή Μογγολική καταγωγή του γυναίκα του, ήταν πιά γνήσιος Ρώσος. Στην Ούγγαρία, έγινε ένας απ' τούς πιο άμελικτους τύραννους τής Ιστορίας. Μιμήθηκε τίς μυθοπλαστικές μεθόδους του Στάλιν, και άναφερόταν πάντα σάν «ο πατέρας και μέγας κύριός μας, ο καλύτερος Ούγγρος μαθητής του Στάλιν». Στίς 11 Αυγούστου 1963, τό άρχηγείο του Κομμουνιστικού Κόμματος, στη Βουδαπέστη, άνακοίνωσε ότι ο Ράκοζι είχε παθάνει πρόσφατα στη Ρωσία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

1 Γενάρη 1937

Σ' ένα Πρωτοχρονιάτικο μήνυμα, ο Μίκλος Σαμόγκο, πρόεδρος του πρόσφατα «αναδιοργανωμένου» Έθνικού Συμβουλίου των Έλευθερων Συνδικάτων, άπεθόνη: Εκκλήση στους άνθρακωρύχους: «Ανθρακωρύχοι, σάς έκταλούμε νά μέσ δώσατε περισσότερο κάρβουνο!» Οι άνθρακωρύχοι «τούς» Έθουσαν περισσότερο κάρβουνο — περισσότερο κάρβουνο άρχισάνε στά πηγάδια!

3 Γενάρη 1937

Οι άνθρακωρύχοι τής Ταταμπάνια (ή παραγωγή) μετά τή δεύτερη Ρωσική επίθεση μειώθηκε στό 3ο ο του κανονικού) καταδίδουν ξανά σέ άπαρχια, αυτή

τή φορά διαμαρτυρούμενοι γιά τή σύλληψη 12 συνάδελφών τους. Η Νεκράμπα-τακι άνακοίνωσε: «μεγάλες ποσότητες» όπλων και πυρομαχικών δρέθηκαν κρυμμένες κοντά στην είσοδο μιás σήραγγας, στην πόλη Βαρπολάτα, όπου όπάρχαν όρυχεται.

4 Γενάρη 1937

Ένα στρατοδικείο καταδικάζει σέ θάνατο έναν 25χρονο εργάτη μεταφορών γιά παράνομη κατοχή όπλων στίς 30 'Οκτώβρη 1936 — ηλαλή, πρώτος κών ύπάρχει ή Κυβέρνηση Καντάρ!

5 Γενάρη 1937

Μετά από μιá επίσημη στή Βουδαπέστη ή Νικήτας Χρυστούφ δηλώνει: «Στήν Ούγγαρία, όλα, τώρα, είναι άντάξει».

6 Γενάρη 1937

Ο Καντάρ έκδιδει άνακοίνωση γιά τά «σπουδαιότερα κήθηκοντα» τής Κυβέρνησης: «Τά Ρωσικά στρατεύματα θά παραμείνουν, πρós τό παρόν, στην Ούγγαρία, προκειμένου ν' αποκορδίσουν δόλοκληρη τήν Ιμπεριαλιστική επίθεση... Τό ζήτημα τής αποχώρησής τους θ' αποτελεσει θέμα διαπραγματεύσεων άνάμεσα στην ΕΕΣΑ και τήν Ούγγαρία». Η άνακοίνωση χαιρείται τό θεσμό των 'Εργατικών Συμβουλίων σάν «μιá απ' τίς μεγαλύτερες επιτεύξεις του καθεστώτος», αλλά, σέ μέλλον, ή λειτουργία τους θ' άλλαξει έλαφρώς. Θά έξασφάλιζαν τήν «αόστηρή συμμόρφωση των εργατών στην κυβερνητικές άποψεις». Έξαιτίας του άγριου έμπορεύσιμου, μέ πολλούς απ' τούς συντρόφους τους κρατούμενους και μέ μερικούς νά πιστεύεται ότι είχαν κιόλας έκτελεστεί, τά μέλη των 'Εργατικών Συμβουλίων άρχίζουν, τώρα, νά παραιτούνται.

8 Γενάρη 1937

Τό Κεντρικό 'Εργατικό Συμβούλιο τής Τσιόπαλ παραιτείται και κάνει τήν άκόλουθη δήλωση: «Τά τιμημένα γεγονότα τής 'Επανάστασης του Ούγγρικού λαού, στίς 23 'Οκτώβρη, ήταν έκείνα πού δόχησαν στή δημιουργία μας, έτσι ώστε νά μπορούσαμε νά οικοδομήσουμε μιάν ανεξόστητη, ελεύθερη και δημοκρατική Ούγγαρία και νά δώσουμε τά θεμέλια γιά έναν τρόπο ζωής άπαλλαγμένο απ' τό φόβο.

«Τά γεγονότα, όμως, πού μεσολάβησαν στό μεταξύ, μέσ έμπόδιον νά εκπληρώσουμε τήν άποστολή μας. Δέν θά μπορούμε νά παίξουμε κανέναν άλλο ρόλο, εκτός απ' τό νά έκτελούμε τίς διαταγές τής Κυβέρνησης. Δέν μπορούμε νά έκτελούμε διαταγές πού έρχονται σέ άντίθεση μέ τήν έντολή πού μας δόθηκε. Δέν μπορούμε νά καθήμαστε παθητικά, όταν μέλη των 'Εργατικών Συμβουλίων ολλοκληρώνονται και διακόνεται ή όταν δόλοκληρο τό έργο των 'Εργατικών Συμβουλίων χαρακτηρίζεται «άνεπακωσαστικό». Γι' αυτός τούς λόγους κι άνεξόστητα απ' τήν προσωπική μας μοίρα, άποφασίσαμε όμόφωνα νά παραιτηθούμε.

«Η άπόφασή μας δέν σημαίνει ότι προσπαθούμε ν' άπαλλαγούμε απ' τήν εθόνη. Η γνώμη μας είναι ότι ή συνέχιση τής διαρκής μας θά βοηθήσει στην έξεπάτηση των συντρόφων μας. Έπιστρέφουμε, επομένως, τήν έντολή μας στούς εργάτες».

9 Γενάρη 1957

Αναταραχή στη βιομηχανία, άπαργίες και διαδηλώσεις σε όλο το μέρος της χώρας.

10 Γενάρη 1957

Έργατες διαδηλώνουν στην Τσίπελ ενάντια στην τοποθέτηση ενός Κυβερνητικού Έπιτρόπου κι ενός διευθυντή στα μηχανουργικά εργοστάσια. Η Πολιτοφυλακή, άνοιχμένη με Ρωσικά στρατεύματα, καλείται σε βοήθεια. Οι Έργατες διακινούνται μετά από τρεις ώρες συζητήσεις. Η κατάσταση στην Τσίπελ είναι τόσο σοβαρή, ώστε η Κυβέρνηση έκδιδει διαταγές που άπαγορεύουν την άπλοκή δημοσιογράφων στο νησί.

11 Γενάρη 1957

Έπίσημη άνακοίνωση άναφέρει ότι ένα άτομο σκοτώθηκε κι 6 τραυματίστηκαν σε «ταραχές», στα μηχανουργικά εργοστάσια της Τσίπελ.

13 Γενάρη 1957

Έπίσημη ραδιοφωνική άνακοίνωση άναφέρει ότι, εξαιτίας της συνεχίζουσας «άνταπαναστατικής» δραστηριότητας στην βιομηχανία, θα δοθεί στα Έκτακτα στρατοδικεία πρόσθετη άξουσία να άπειβάλλουν τή θανατική ποινή σχεδόν για κάθε πράξη, που στρέφεται ενάντια στην Κυβέρνηση Καντάρ. Πέρα άπ' τήν άπειβολή της θανατικής ποινής σ' όποιονδήποτε προτρέψει σ' άπαργία, τό νέο διάταγμα χαρακτηρίζει σάν παράνομο για τούς Έργατες άκόμη και τό να συζητούν για πιθανή άπαργιακή δράση.

15 Γενάρη 1957

Τό Κεντρικό Συμβόλιο τών Ούγγρων Έργατών κωλοφόρησε ένα μανιφέστο, που άπυθενόταν σ' έλλους τούς Έργατες. Αυτό άναφέρει ότι ένα μόνο πράγμα μπορεί να γίνει ενάντια στην τρομοκρατία τών Ρώσων κυριάρχων, που άποστηρίζονται άπ' τούς Ούγγρους μαρξάδες τους — άγónας μέχρι τέλους. Είναι ζήτημα «ζωής και θανάτου», προσθέτει η άνακοίνωση. Έξαιτίας, όμως, της τρομοκρατίας και της θανατικής ποινής που άπειβάλλεται άκόμη και για τή διανομή προκηρύξεων, τό Συμβόλιο παρατρύνει τούς Έργατες να διαδίδουν, στόμα με στόμα, όλα τά νέα, που άφορούν τό παράνομο κίνημα. Τό σκεπτόμα κι η πάθητική αντίσταση άποταλούν τήν ήμερήσια διάταξη. Οι άπαργίες κι η άπειράνωση της άργασίας, συνιστώνται». (Τάξις).

17 Γενάρη 1957

Διαλύεται μέ διάταγμα η Ένωσι Συγγραφέων.

19 Γενάρη 1957

Διαλύεται μέ διάταγμα η Ένωσι Δημοσιογράφων.

Ο Γιάνος Σζέμπο, ο ήλικιωμένος Έργάτης, που έπαιξε σημαντικό ρόλο στις μάχες της πλατείας Σζένα, άκαταλείται.

21 Γενάρη 1957

Τό κόμμα τών αθάριτων συλλήφειων συνεχίζεται. Έκατοντάδες μέλη τών Έπαναστατικών Συμβουλίων βρίσκονται στην φυλακή. Στη διάρκεια της τελευταίας εβδομάδας ένας άριθμός δικαστών παραιτήθηκαν σ' ένδειξη διαμαρτυρίας γι' αυτό που άποκάλισαν φόρος ατύχης της δικαιοδοσίας». (Τάξις).

25 Γενάρη 1957

Άνακοίνωση του Έπουργείου Έσωτερικών (άπ' τό Ραδιοφωνικό Σταθμό Βουδαπέστης) ότι οι συγγραφείς Γκισλά Χάβ, Ντομίκ Βάργκα, Τιμπόρ Τάρντοζ, Ζόλταν Ρότ και Πάλ Λατάι, συλληφθηκαν και καταδικάστηκαν για συμμετοχή σε «άνταπαναστατικές» δραστηριότητες.

27 Γενάρη 1957

Η άπυνομία άνακοινώνει ότι άλλα 35 άτομα συλληφθηκαν σήμερα στην Βουδαπέστη. Ο Έπουργός Άγμείας Τάξης, Μαρζάν, δηλώνει ότι «η εξέγερση άργανάθηκε άπ' τό διεθνή ιμπεριαλισμό».

29 Γενάρη 1957

Σε μία δήλωση προς τά «συνδικάτα», ο Καντάρ λέει ότι «ποτέ δε βασίστηκε στο να «κai η Κυβέρνηση του δημοφιλούς στόν Ούγγρικό λαό».

Ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Βουδαπέστης άνακοινώνει ότι η Κυβέρνηση έχει «άνασταλει» τή δραστηριότητα του Έργατικού Συμβουλίου τών Σιδηροδρομικών.

3 Φλεβάρη 1957

Ο Μαρζάν έπαναλαμβάνει τις άπειλές που έκανε στα τέλη του Δεκεμβρη: η Κυβέρνηση «θα διακυργήσει ένα κλίμα τρόμου για τούς άχθρούς του λαού».

5 Φλεβάρη 1957

Συζητήσεις ανάμεσα στους δημοσίους κατηγορούς, στόν Έπουργό Άγμείας Τάξης (Μαρζάν) και τόν Έπουργό Έσωτερικών (Μόνιχ). Πιόνεται άπόφαση να καθιερωθούν μέτρα που άποβλέπουν στην «άποκατάσταση της πειθαρχίας και της δημοσίας τάξης». Η άμνηστία που άποσχέθηκε ο Καντάρ, στις 4 Νοέμβρη, για έλλους τούς «άνταπαναστατες» που θα κατέβηκαν τά έπλα, άνακαλείται. (Πολλοί λιγος μόνο άνθρωποι είχαν δεχτεί. Πλήρωσαν τήν άπέλοιά τους με τή ζωή τους).

13 Φλεβάρη 1957

Οι έφημερίδες τιμούν τή 12η έπέτειο της εισόδου τών Ρωσικών στρατοεπιπέτων στην Ούγγαρία.

18 Φλεβάρη 1957

Έκπληρώνεται μία άπόσχεση του Καντάρ, που είχε δοθεί στις 17 Νοέμβρη. 5-ταν συναντήθηκε με τούς άντιπροσώπους τών Έργατών. Πρόκειται να δημοσυργηθεί μία «εργατική πολιτοφυλακή»... με σκοπό «τή διατήρηση της πειθαρχίας ανάμεσα στους Έργατες».

21 Φλεβάρη 1957

Καταδικάζεται σε 14 χρόνια φυλάκιση, άπό ένα στρατοδικείο στο Μίσκολκ, ο Μπέλα Μπάρτα, μέ τήν κατηγορία «της έργάνωσης διαδηλώσεων στις 10 Δεκεμβρη, που είχαν σάν άποτέλεσμα να σκοτωθούν και να πληγυθούν πολλοί άνθρωποι». (Άπ' τήν άπυνομία του Καντάρ!).

21 - 23 Φλεβάρη 1957

Βίαιες συζητήσεις ανάμεσα στους Έργατες και τήν άπυνομία, που έξοκασαν μετά τήν επανέμφωση τών κόκκινων άστρων πάνω άπό τά εργοστάσια της Βουδαπέστης.

26 Φεβράριος 1957

Άρχίζει η εθήμερη σύσκεψη της «Προσωρινής Κεντρικής Επιτροπής» του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος. Σε ένα μακροσκελές φέρισμα, που έδωλα το τμήμα που ασχολείται με το πώς τα συνδικάτα πρέπει να «σηματοδοτούν» εργάτες, αναφέρεται: «Απορρίπτουμε ούν αντιδραστικό το αίτημα ότι τα συνδικάτα πρέπει να 'ναι ανεξάρτητα, τόσο απ' το Κόμμα όσο κι απ' την Εργατοκοινοτική Κυβέρνηση και το αίτημα ύπέρ του δικαιώματος της άμεσης, που δέχεται: ού ανοιχτή αντίθεση με το "Εργατικό Κράτος».

5 Μάρτιο 1957

Ο Γκουόλια Ιαλλάι, Υπουργός Πολιτισμού, διακηρύσσει: ότι «για ν' άπελευθερωθούν οι διανοούμενοι από τις άντεπαναστατικές έπιρροές είναι άπαισιγτη μια συστηματική Ιθρολογική προπαγάνδα».

6 Μάρτιο 1957

Εκδίδεται στη Βουδαπέστη μια νέα εβδομαδιαία λογοτεχνική εφημερίδα ή «Μαγικισμός» για ν' άντικαταστήσει την «Ιροντάμι Ούζάγκ» (λογοτεχνική έπιθεώρηση της διαλυμένης "Ένωσης Συγγραφέων"). Η τελευταία αναγγέλλει τη δημιουργία μιας νέας λογοτεχνικής λέσχης, της Τάνξις, στη θέση του Κόκλου Πατιφι.

17 Μάρτιο 1957

Αναγγέλλεται η ίδρυση μιας όργανωσης Κομμουνιστικής Νεολαίας.

20 Μάρτιο 1957

Τό Υπουργείο Έσωτερικών εκδίδει διαταγή: όλα τα πρόσωπα «που είναι επικίνδυνα για το Κράτος ή τη δημόσια ασφάλεια υποβάλλονται σε «πειθαρχημένη διαδίσωση», σε μέρος που καθορίζονται απ' τις αρχές.

23 Μάρτιο 1957

Ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης Μαρζάν αναφέρει σε μια συγκέντρωση στην Τσιπάλ ότι: τα Ρωσικά στρατεύματα θά παραμείνουν στην Ούγγαρία «σοο άπαιτούν την παρουσία τους τα συμφέροντα των εργατών».

27 Μάρτιο 1957

Σε μια συνέντευξη τύπου, ο Μαρζάν διακηρύσσει: ότι «παρόλο που ήττήθηκαν τα άντεπαναστατικά στοιχεία... άπομένε: άκόμα να εκμηδενιστούν μερικοί ταραξίες».

8 Απριλίο 1957

Σε μια δίκη στη Βουδαπέστη καταδικάζονται 3 άπ' τούς κατηγορούμενους. Ο Γκούζεφ Γκάλι, θεατρικός συγγραφέας κι ο Γκουόλια Όμπερρόφι, δημοσιογράφος, που κατηγορούνται για την έκδοση ενός παράνομου περιοδικού και για «πρόκληση», καταδικάζονται σε 1 και 3 χρόνια φυλάκιση αντίστοιχα. (Άλλά όότε παρακάτω: 20, 25 Ιούνη και 4 Ιουλίου).

17 Απριλίο 1957

Ο Ρωδούφινικός Σταθμός Βουδαπέστης αναγγέλλει: ότι ο «άντεπαναστατής Μίκλος Όλαχ, 21 χρονών, εκτελέστηκε στο Μπρονόντ χιχτί «εκείτως έκαν άξιωματικό του Ούγγρικού Στρατού».

20 Απριλίο 1957

Τό Υπουργείο Έσωτερικών δίνει: μια άνακοίνωση ότι ο συγγραφέας Τριμπό

Ντέρο συνελήφθη και κατηγορήθηκε για «συμπεριφορά έπιζήμια για την ασφάλεια του Κράτους».

29 Απριλίο 1957

Αναγγέλλεται ότι ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης, Μαρζάν, εκλέχτηκε Πρόεδρος Γραμματείας του «Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος» περιοχής Βουδαπέστης.

1 Μάιο 1957

Σε μια έμειλία του, την Πρωτομαγιά, ο Μαρζάν πλέκει: το έγκλημα του Καντάρ για τό ότι «δημιούργησε τις συνθήκες, που έκαναν δυνατή την ύπαρξη του Κόμματος και της σοσιαλιστικής Ούγγαρίας».

3 Μάιο 1957

Η συνδικαλιστική εφημερίδα Νταπακάρ άνακοινώνει τη σύλληψη μιας «άντεπαναστατικής συμμορίας» 9 εργατών στην περιφέρεια Νόγκραντ. Κατηγορούνται: ότι έμπόδισαν την είσοδο των Ρωσικών τάνκς στη διοικητική πόλη Σολγκτορζάν.

10 - 11 Μάιο 1957

Σύσκεψη της Έθνικής Άντιπροσωπείας. Ο Καντάρ λέει: «Τό καθήκον των εργατών δέν είναι να άκροφούν τις έπιθυμίες των μαζών... τό καθήκον των εργατών είναι: να υλοποιούν τις έπιθυμίες των μαζών... Στο πρόσφατο παρελθόν, άντιμετωπίσαμε τό φαινόμενο όρισμένων κατηγοριών εργατών που άναργύσαν ενάντια στα συμφέροντά τους... Άν οι έπιθυμίες των μαζών δέ συμπιπτουν με την πρόοδο, τότε θά πρέπει να τις κατεθύσουμε σε μίαν άλλη κατεύθυνση».

20 Ιούνη 1957

Αναγγέλλεται ότι οι Γκούζεφ Γκάλι και Γκουόλια Όμπερρόφι: καταδικάζονται τώρα σε θάνατο. Άλλες ποιές φυλάκισης κατηγορούμενοι στην ίδια δίκη αφεώνονται.

25 Ιούνη 1957

Έπίσημη άνακοίνωση αναγγέλλει την έπαινεδίκαση των Γκάλι κι Όμπερρόφι. Στο μεταξύ, οι θανατικές ποιές άνατελλόνται.

27 Ιούνη 1957

Άρχίζει στη Βουδαπέστη το Έθνικό Συνέδριο του «Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος». Ο Καντάρ εκθέτει τη γενική κατάσταση — συνδέει τό Νάγκυ με τό Ράκοζι ούν «έννοχος προδοσίας».

29 Ιούνη 1957

Τό Έθνικό Συνέδριο τερματίζεται. Ένα φέρισμα, που καταδικάζει: την «άντεπαναστατική άπόπειρα του Οκτώβρη - Νοέμβρη 1956», παραδίδεται πός ή τελευταία δέν έχει άκόμα ήττηθεί: «Εκείνοι που έχουν διαπράξει έγκλήματα και συνεχίζουν να ύπνομεύουν το λαϊκό καθεστώς, θά τιμωρηθούν άσπαστά». Πλάκται: το έγκλημα «της άβελγητικής δολοφονίας της Σοβιετικής Ένωσης».

4 Ιουλίου 1957

Άκυρώνονται άπ' τό Άνώτατο Δικαστήριο της Βουδαπέστης ή θανατική καταδίκη των Γκάλι κι Όμπερρόφι. Καταδικάζονται αντίθετα σε 10 έτη και σε 15 χρόνια φυλάκιση αντίστοιχα.

9 Ιούλη 1957

Η Ναυζαμπαντογκ ανακοινώνει ότι θεωρήθηκε αναγκαίο να κληθεί ή απονομή προκειμένου να τερματιστεί μια άπεργία των οικοδόμων, που άρχισε στις 5 Ιούνη, στο Σάφρασεν - Πήρα, με αίτημα μιά μισθολογική αύξηση.

25 Ιούλη 1957

Σε μιά όμιλία του, ο Υπουργός Έξωτερικών Μαροζάν λέει ότι τίς τελευταίες εβδομάδες πραγματοποιήθηκαν εκατοντάδες συλλήψεις... έπίσης ότι ή Σοβιετική Ένωση συμφώνησε με την Οθγγρηκή αίτηση να παραμείνει έξω-στος στην ΕΣΣΑ Ε Ράκοζι.

7 Αύγουστο 1957

Αναγγέλλεται ότι πρόκειται να δικαστούν 7 έργατες, που κατηγορήθηκαν για «άνταπαναοτακτικές δραστηριότητες» στα άνθρακορυχεία της Ταταμπάνου, όπου συνεχίζονται οι άπεργίες κι ή άναταραχή.

20 Αύγουστο 1957

Εκκαθάριση δικασίων στο Μίσκολκ. Η Νακακαράτ δημοσιεύει μιά όμιλία του Σάντορ Γκόσπερ, Γραμματέα του «Συμβουλίου των Έλευθερων Συνδικάτων», στη διάρκεια της οποίας λέει: «Η άδικαιολόγητη άπουσία, ή μη έγκαιρη προσέλευση κι ή άδικαιολόγητη πρόωγη άναχώρηση άπ' την εργασία, έχουν αύξηθει στα έργοστασια, στη διάρκεια των τελευταίων μηνών».

1 Σεπτέμβρη 1957

Εκδίδεται στη Βουδαπέστη ο τρίτος τόμος του έπίσημου Α σ ο υ ο β ο λ ο υ. Αυτό άναφέρει ότι ο συνολικός αριθμός των «συντρόφων» που σκοτώθηκαν στη διάρκεια της άπανόστασης άνερχόταν σε 201 (166 μέλη της ΑΒΟ, 26 κομματικά στελέχη — συμπεριλαμβανομένων κι ανθρώπων που βοήθουν για την ΑΒΟ — και 9 πολίτες). Στη γιορτή των Μεταλλωρύχων, στην Ταταμπάνου, ο Καντάρ παραδέχεται ότι ή «διάθεση του Οκτώβρη» άπικρατεί άκόμα άνάμεσα στους μεταλλωρύχους.

17 Σεπτέμβρη 1957

Η Ναυζαμπαντογκ κατηγορεί τους άειθνήτες έργοστασιών που ρίχνουν στην κυβέρνηση της αθήνη για «την άλοτηρή τήρηση των νορμών και τή μείωση των ήμερομισθίων», άντί «να έξηγούν ότι τέτοιες άντιδημοφιλείς άποφάσεις παίρνονται για χάρη των συμφερόντων των εργατών».

21-23 Σεπτέμβρη 1957

Ο Μαροζάν βγάξει λόγους σε διάφορα μέρη της Βουδαπέστης, συμπεριλαμβανόμενος και του Τεχνικού Πανεπιστήμιου, «Αν γίνουν άποικοδήματα διαδηλώσεις στις 23 Οκτώβρη, άκείνοι που θα πάρουν μέρος θα τιμωρηθούν άμειλικτα». Σε να ήθελε να δώσει έμφαση σ' αυτό, προσθέτει ότι 1200 άνθρωποι συλληφθήκαν τον Ιούλη.

29 Σεπτέμβρη 1957

Στο Κέσκαματ ο άναπληρωτής Πρωθυπουργός Άνταλ Άπρω άγγίζει ότι τα άνακομιέναντα Έργατικά Συμβόλια πρόκειται ν' άντικατασταθούν «με συμβόλια έργασίας, κάτω άπ' την ήγεια των εργατικών συνδικάτων».

15 Οκτώβρη 1957

Η Ναυζαμπαντογκ άνακαλιμβάνει τις άπειλές για έπιβολή βαρύτερων ποινών σε άποικοδήματα άτομο «διαταράζει τή γαλήνη» στις 23 Οκτώβρη και τονίζει την άνάγκη για «αύξημένη άπαγόρευση».

6 Οκτώβρη 1957

Ο Μαροζάν προειδοποιεί έξανά τους φοιτητές να μην καταθούν σε διαδηλώσεις στις 23 Οκτώβρη.

23 Οκτώβρη 1957

Η Βουδαπέστη κι άλλες πόλεις πέρασαν μιά ήσυχη μέρα. Οι έξομοι ήταν γαμμάτοι από μεγάλους αριθμούς άνδρων της ΑΒΟ, ένώ τα Ρωσικά στρατεύματα έρίσκονταν σε κατάσταση έτοιμότητας.

2 Νοέμβρη 1957

Τό Δημοτικό Συμβόλιο της Βουδαπέστης άποφασίζει να άνογαίρει ένα άγαλμα του Λένιν — στο δάδρο του Δημοτικού Πάρκου όπου ήταν στημένο τό ύψους 25 ποδών μισοτόζινο άγαλμα του Στάλιν, που γκαρμίστηκε άπ' τους διαδηλωτές στις 23 Οκτώβρη 1956.

Η Ένωση Οθγγρων Συγγραφέων του Έξωτερικού πληροφορείται τή διεξαγωγή μιάς μυστικής έθνικς των Γκρούλα Κάθ, Τίμπορ Ντέρου, Ζέλταν Ζέρεκ και Τίμπορ Τάρντος.

5 Νοέμβρη 1957

Γράφοντας στην Ναυζαμπαντογκ, ο Υπουργός Έσωτερικών, Φέρεντς Μόνιχ, κάνει έναν άπολογισμό των άπειτυχιών ενός χρόνου διακοδέρνησης της χείρας άπ' την Κυβέρνηση Καντάρ. Έπιτίθεται στα Έργατικά Συμβόλια που «κατευθύνονταν από ταξικά έξνα στοιχεία... Είναι άπαραίτητο ν' άντικαταστήσουμε σοο τό δυνατόν πιο γρήγορα ελόκληρη αυτή τή δομή με μιά νέα έργάνωση».

13 Νοέμβρη 1957

Ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Βουδαπέστης άναγγίζει τον τερματισμό της θήκης των συγγραφέων. Η άπόφαση του Άνώτατου Δικαστηρίου είναι: Τίμπορ Ντέρου (63 χρονών) 9 χρόνια φυλάκιση, Γκρούλα Κάθ (57 χρονών) 6 χρόνια, Ζέλταν Ζέρεκ (51 χρονών) 3 χρόνια και Τίμπορ Τάρντος 18 μήνες. Μεταξέβεται ότι στην πορεία της θήκης, οι Ντέρου και Κάθ διακήρυξαν ότι αν άπρόκειτο να προκίφει σήμερα μιά παρόμοια κατάσταση, θα άνεργοσαν άκριδώς όπως ένεργησαν τον Οκτώβρη 1956.

17 Νοέμβρη 1957

Έπίσημη άνακοίνωση ότι θα καταργηθούν άπόσους έλα τα άνακομιέναντα Έργατικά Συμβόλια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

*Κηρές Πληροφοριών και Αναδημοσιεύσεων
Βιβλία και Μπροσούρες*

- A. B. ΜΠΕΙΝ, Οι 'Απρόθυμοι Δορυφόροι, Μακμίλλαν, Ν. Υόρκη, 1960
ΝΟΕΛ ΜΠΑΡΜΠΕΡ, Μιά χούφτα στάχτες, Γουίνγκεντ, 1957.
ΧΙΟΥΓΚΟ ΝΤΙΟΥΑΡ και ΝΤΑΝΙΕΛ ΝΟΡΜΑΝ, 'Επανάσταση κι 'Αντεπανάσταση στην 'Ανατολική Ερώπη, Σοσιαλιστική 'Ενωση Κεντρικής 'Ανατολικής Ερώπης, 1957.
ΠΗΤΕΡ ΦΡΑΓΕΡ, 'Η Ούγγρική Τραγωδία, Ντόμπσον Μπούκς ΕΠΕ, 1956.
ΓΙΑΓΚΑΕΛ ΓΚΑΙΚΕΤΑΙΝ, Οι Δορυφόροι του Στάλιν στην Ερώπη, 'Άλλεν και 'Έγγουιν, 1952.
ΝΑΓΑΡΧΟΥ ΝΙΚΟΛΑΣ ΧΟΡΤΥ, 'Αναμνήσεις, Χάτσινσον, 1956.
'Η 'Επανάσταση των Ούγγρων 'Εργατών, Όμοσπονδία Συνδικαλιστών 'Εργατών, 1956.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΚΟΛΛΑΝΤΑ-Γ' 'Η 'Εργατική 'Αντιπολίτευση, Μπροσούρα της SOLIDARITY, Νο7.
ΤΖΩΡΤΖ ΜΑΓΚΣ, 'Η Ούγγρική 'Επανάσταση, 'Αντρέ Ντόιτς, 1957.
ΑΝΑΝΤ ΜΙΣΡΑ, 'Η Κρίση του 'Ανατολικού - Ευρωπαϊκού Σταλινισμού, Καλκούτα, 1957.
ΧΙΟΥΜΠΕΡΤ ΡΙΠΚΑ, 'Η 'Ανατολική Ερώπη στο Μεταπολεμικό Κόσμο, Μέθουεν, 1961.
'Ο Δρόμος της Λαϊκής μας Δημοκρατίας, Ούγγρική 'Υπηρεσία Ειδήσεων και Πληροφοριών, 'Ιούνης 1952.
ΧΙΟΥ ΣΗΤΟΝ ΓΟΥΩΤΣΟΝ, 'Ανατολική Ερώπη, 1918-1941, Καϊμπριτζ, 1945.
ΤΖ. Ν. ΣΩΣΤΕΡ, Μιλώ Σιωπηρά, Γκολλάντ, 1956.
Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα, Μπροσούρα της SOLIDARITY, Νο11.

'Εφημερίδες και Περιοδικά

CONTINENTAL NEWS SERVICES
DAILY WORKER
THE ECONOMIST
THE GUARDIAN
IRODALMI UJSAG (Φιλολογική 'Εφημερίδα)

THE NATION

NEMZETOR (Μηνιαία εφημερίδα των Ούγγρων αγωνιστών της 'Ελευθερίας)

NEPAKARAT ('Εφημερίδα των «επίσημων» Ούγγρικών Συνδικάτων)

NEUE ZURCHER ZEITUNG

NEW YORK TIMES

THE OBSERVER

POLISH FACTS AND FIGURES

IPABDA

SCANTEIA ('Ημερήσιο όργανο του Ρουμανικού ΚΚ)

SOCIALISME OU BARBARIE

SOLIDARITY

SZABAD NEP ('Ημερήσιο όργανο του Ούγγρικού ΚΚ)

THE TIMES

TRIBUNE

WORLD NEWS AND VIEWS

'Ο συγγραφέας πήρε συνέντευξη απ' τον Μάτθας Μπαχίτς και 5 άλλους νεαρούς αγωνιστές της 'Ελευθερίας από Λονδίνο, τό Γενάρη του 1957.

ΣΗΜΒΙΩΣΕΙΣ

1. Τόν Ιούλιο του 1945, οι Ιάπωνες είχαν προφερθεί να διαπραγματευτούν μια «νεο όρων παράδοση». Αγνοήθηκαν. Οι Ατομικές βόμβες ρίχτηκαν στις 6 και 9 Αυγούστου. Παράδοξα, οι Ρώσοι δεν αντιτάχτηκαν σ' αυτό. Ήταν περίεργοι να δοθούν τό αποτάγματα: δούλεψαν ήδη άπειμάλως για να παραγάγουν τα δικά τους πυρηνικά όπλα.

2. POLITICS, NEW YORK TIMES, Μάρτης 1945.

3. Με την χορήγηση της Βοήθειας Μάρσαλ, δύο χρόνια άργότερα, πατάχτηκαν έξω άπ' αυτές τις κυβερνήσεις, χωρίς ούτε λέξη άχαριστίας για τις άνηρεσίες που πρόσφεραν στην καπιταλιστική τάξη.

4. Τό ότι ή γνήσια λαϊκή άπανάσταση πρέπει: ν' άποτραπεί με κάθε θυσία, ήταν τό σημείο στο όποιο συμφωνούσαν άπόλυτα και τα κομμουνιστικά κόμματα και τα καπιταλιστικά.

5. Άόγο του Μολότωφ στις 2 'Απρίλη 1944.

6. 28 Αυγούστου 1944.

7. Η άξήγηση του Κρεμλίνο προς τή Βρατανική Κυβέρνηση ήταν ότι ή κυβέρνηση Σαντάτσκου ήταν άδικη να έλλείξει τούς «φασίστες» και τή «φιλο - χιτλερική στοιχεία» της χώρας.

8. WORLD NEWS AND VIEWS, 19 Νοέμβρη 1938.

9. NEW YORK TIMES, 17 Μάρτη 1945.

10. NEW YORK TIMES, 26 Σεπτέμβρη 1945.

11. Τό Ράβιο - Βουκοβότσι μετάδοσε ότι ο Γκρόζα έκανε αυτή τή δήλωση όταν περιόρασε τις συνκλίσεις του με τό Στάλιν, τό φθινόπωρο του 1945.

12. Σά μετά έλλογική συγκέντρωση, στο Βουκοβότσι, στις 17 Νοέμβρη 1946, ο Γκαοργκίος Ντάζ (ήγέτης του ΚΚ) τέλειωσε τό λόγο του με τή συνθήματα: «Ψήφο στην κυβέρνηση του Βασιλιά! Ζήτω ο βασιλιάς! Ζήτω οι άδικοητές κι οι στρατιώτες του! Ζήτω ο στρατός, που άνηκε σ' αυτόν και στο λαό!». (IGARL GLUCKSTEIN, Οι Δορυφόροι του Στάλιν στην Εύρώπη, ALLEN UNWIN, σελ. 141).

13. Ο Μανίον πέθανε στα 1965.

14. Στα 1923, ή Στρατιωτική Αίγλη όργάνωσε πραξικόπημα κι άντάτραφε τό προεδρευτικό καθίστας του Σταμπουλίνου. Ο Σταμπουλίνου δολοφονήθηκε. 10.000 όπαδοί του, μαζί με πολλούς Κομμουνιστές και Σοσιαλιστές, δολοφονήθηκαν.

15. THE ECONOMIST, 7 Οκτώβρη 1944.

16. NEW YORK TIMES, 16 Γενάρη 1945.

17. THE NATION, 23 Ιούνη 1945.

18. Ο Κοόν ήταν Ύπουργός των Έξωτερικών, αλλά κυριαρχούσε στην κυβέρνηση.

19. Ο Κοόν αντιτάχθηκε στο Στάλιν στη διάρκεια των μεγάλων έγκαυθάρσεων στο μέσο της δεκαετίας του '30 κι έκτελέστηκε. Τό Φλεβάρη του 1962, μετά έθνική σύσκεψη αντιπροσώπων της Ένώσης Ούγγρων Δημοσιογράφων του Κεντάρ «άποκατάταρα» τ' όνομα του Κοόν. Ο Πρόεδρος της Ένώσης Δρ. Άρπακντ Σάκουιτς, άπό τού φέρο τιμής στον Κοόν, τή μεγάλη κεντρική άπειτροπή του και τή «έδρος Ούτταγκ» — τήν πρώτη Ούγγρική Κομμουνιστική άπειμερεια. Άναφέρθηκε, έπίσης, (Φλεβάρης '62) ότι ή χήρα κι ο γιός του Μπέλα Κοόν, που ζούσαν σ' ένα άργόκτημα στη Σοβιετική Ένωση, προσκλήθηκαν άπ' τόν Κεντάρ να άπειτρέψουν και να έγκαυθαταθούν στην Ούγγαρία. (Ο Σάκουιτς ήταν πρώην Σοσιαλδημοκράτης ήγέτης και έκλότης της Νεποζόβα στα 1944. Διαδέχτηκε τόν Τίλνι, σάν Πρόεδρος της Ούγγαρίας, στα 1948. Έπεισε θύμα της «μεθόδου του σαλαμιού» του Ράκοζι, (5λ. Κ. 4) και φυλακίστηκε για 4 χρόνια.

20. Βλ. Ναυάρχου Νικόλας Κόρτο — Άπομνημονεύματα, σελ. 222.

21. Αυτό τόν καιρό οι Γερμανοί καταχταν άκμή τήν πρωτεύουσα. Πολέμησαν άπό έθνος σέ έθνος, άφήνοντας πίσω τους μία καταστραμμένη πόλη.

22. Για περισσότερες πληροφορίες πάνω σ' αυτό τό θέμα, έίλεπε τήν μπροσούρα της SOLIDARITY, Νο 7, Η Έργατική Άντιπολίτευση, της Άλεξάνδρας Κολλοντάι. (Έλληνική μετάφραση «έκδόσεις Βέρσος» — 6λ. έπίσης Ρορντολφ Ρόκερ, Οι Μολοσέβιοι και τή Σοβιέτ, «Ελευθέρος Τύπος», όπό έκδοση).

23. THE GUARDIAN, 29 Σεπτέμβρη 1962.

24. SOLIDARITY, Μπροσούρα Νο7, Η Έργατική Άντιπολίτευση, της Άλεξάνδρας Κολλοντάι.

25. Ο συγγραφέας, που ήταν Η.Α. (Αίγμάλτος Πολέμου - Σ.τ.Μ.) στην Αύστρία και παρέμεινε εκεί 6 μήνες μετά τόν πόλεμο, έχει προσωπική έμπειρία άπ' 5λ' αυτά.

Ένώ άργαζόταν για τήν Άμερικανική Ύπηρεσία Πληροφοριών στη Στυρία, συνλήφθη με διαταγή του Άμερικανικού Στρατιωτικού Κυβερνήτη της περιοχής. Στη συνέχεια, δρέθηκε πίσω άπ' τή συμματολέγματα, σ' ένα στρατόπεδο πρώην Αίγμάλτων Πολέμου, στην πόλη Στάιναχ. Στο στρατόπεδο τοποθετήθηκε Άμερικανική φροσά. Δύο Άμερικανοί, μέλη της Μονάδας Πληροφοριών, συνλήφθησαν έπίσης, αλλά ο Άντερσον, που δραπέτευσε άπ' τό στρατόπεδο τήν ίδια νύχτα και κρύφτηκε, δέν τούς έανάθε.

Ο Άντερσον κι οι άλλοι είχαν άντιταχθεί ένεργά στο ότι ντόπιοι Ναζί Ιθόνοντες είχαν διατηρήσει τή θέση τους ή είχαν καταλάβει καιρία πόστα, που τούς άνατέθηκαν άπ' τήν Άμερικανική Στρατιωτική Κυβέρνηση. Όταν οι Βρατανοί ανέλαβαν αυτή τήν έθιακτηρη ζώνη άπ' τούς Άμερικανούς, ο Άντερσον σταμάτησε να κρύβεται κι εντάχθηκε σέ μία Βρατανική Μονάδα Πληροφοριών, που έρωσε με κέντρο τήν πόλη Αήτσον. Τά πράγματα δέν ήταν καλύτερα. Η Βρατανική Στρατιωτική Κυβέρνηση θεωρούσε έπίσης τούς, μέλις πριν λίγες έβδομάδες άλλοζονικούς Ναζί άδιοητές και διαυθιντές, σάν τούς μοναδικούς ανθρώπους στους όποιους θα μπορούσε να

δασιολογία. Μία κατάσταση παρόμοια με της Αμερικανικής Στρατιωτικής Κυβέρνησης διακοινογράφηκε. Ο Άνσερον συνελήφθηκε ξανά.

26. **Am** το λόγο του Ράκοζι στις 29 Φλεβάρη 1952, στην Κομματική Άκαδημία, (βλ. Ο Άρμος της Λαϊκής μας Δημοκρατίας, που δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 1952 απ' την Ούγγρική Έπιτροπή Ειδήσεων και Πληροφοριών).

27. Βλ. το λόγο του Πολωνού Έπιτροπικού Μοτςλάφσκι, σε μία Έπιτροπή της Γενικής Συνέλευσης των Ένωμένων Έθνών (2 Νοέμβρη 1948).

28. **YGAEI GLUCKSTEIN** — Οι βορσφόροι του Στάλιν στην Εξόρση (σ. 66) — μία εξαιρετική πηγή πληροφοριών για την περίοδο ως το 1950.

29. Παρόμοια ήταν η εξέλιξη στη Βουλγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και την Τσεχοσλοβακία.

30. Ο Λόρδος Τσάντος, πρόεδρος των Ένωμένων Ηλεκτρικών Βιομηχανιών και επικεφαλής του Ινστιτούτου Διεθνυνών, σε μία συνέντευξη της Έταιρίας Βιομηχανίας Άνθρακος, στο Ξενοδοχείο Κάντιν Πάρκ του Λονδίνου, στις 8 Γενάρη 1952, είπε: «Η θητικοποίηση ενός αρκετά αδύνατου τομέως της βιομηχανίας έχει επιτευχθεί... Είναι άδολοχα σαφές ότι κάθε νομάρφων πολιτής πρέπει να προσπαθήσει να κάνει τις θητικοποιημένες βιομηχανίες μας να δουλεύουν αποδοτικά. Συγχάριτο το Λόρδο Ρόμπινς (από τα πρώην εργατικά Μέλη του Κοινοβουλίου), Πρόεδρο των Έθνικών Όργανισμών Άνθρακος, για τις πολλές ιδέες που είχε. Συγχάριτο το εμπόριο Άνθρακος για τη δραστήρια αναζωογόνηση των πωλήσεων. Εάν διομηχανος θέλω φτηνά καύσιμα και σταθερές προμήθειες και πιστεύω ότι αυτό είναι το θά μέγ εξοικονομεί. (THE GUARDIAN, 1 Γενάρη 1952).

31. **CONTINENTAL NEWS SERVICE**, 16 Άπριλ 1948.

32. Μία Άλλη θροιάτητα μεταξύ του Ούγγρικού (ή οποιοσδήποτε Άλλου) ΚΚ και του Βρετανικού (ή οποιοσδήποτε Άλλου) Έργατικού Κόμματος είναι το ότι και τα δύο διακηρύσσουν πως είναι κόμματα της εργατικής τάξης. Και τα δύο άναμφίβολα ξεκίνησαν με στόχο τη χεραφέτηση της εργασίας. Και τα δύο έγιναν άποδοιο σ' αυτό το σκοπό. Και τα δύο είναι, τώρα, εκπρόσωποι μη - προλεταρικών στρωμάτων. Στην άουταρική τους άργάνωση — και στις αντίληψεις τους για τις σχέσεις τους με τις μάζες — και τα δύο άνακαλοούν, τώρα, τη θεμελιώδη διαίρεση της άκμταλλευτικής κοινωνίας σε όδους και σε λήπτες διαταγών. Άντικεμμονικά ή λειτουργία και τών δύο τύπων κόμματος έγκαιται στο να άναγκάσουν την εργατική τάξη ν' άποδοχτεί μία «θρολογιόμένη» μορφή άκμταλλεύσης.

33. **Πράβδα**, 7 Σεπτέμβρη 1929.

34. **Πράβδα**, 11 Μάρτη 1937.

35. Μολονότι ύπάρχει μία σχεδόν μοναδική σιγή γύρω απ' αυτή στρατόπεδο καταναγκαστικής εργασίας ύπάρχον οίγορα στην Ούγγαρία. Μία άνδειξη της ύπαρξης τους δόθηκε στις 21 Δεκέμβριο 1950, όταν το Ράβιο - Βουδαπέστη άναφέρει ότι ο Ι. Όλδγκος, άργάτης στο έργοτάσιο άγονιών του Γουέρ, κρήθηκε ένοχος «ιστολογικής άπάτης» και καταδικάστηκε σε καταναγκαστική εργασία 6 έτων.

36. Βλ. **SOLIDARITY**, τομ. II, No 1, σελ. 15. «Ποιος άσπιτόταται;»

37. Ο Κόσος ήταν καλύτερα ήγέτης των άργαζέμων από πρώην της Βουδαπέστης, ο όκοιος στάλθηκε μ' ένα τάγμα εργασίας ποινικών καταδύτων στο Ρωσικό μέτωπο, συνελήφθη απ' τον Κόκκινο Στρατό κι «εκαταβόθηκε πολιτικά» σ' ένα Ρωσ

κό άκαταβότικο κέντρο. Στά 1945 έγινε άρχηγός των άναδιοργανωμένων απ' τους Κομμουνιστές έργατικών συνδικάτων.

38. **NEUE ZURCHER ZEITUNG**, 6 Σεπτέμβρη 1949.

39. **Ματονομάστηκε** σε «Λεοφόρο Κάρλ Μάρξ». (14 Νοέμβρη 1962).

40. **Μπροσούρα της Συνδικαλιστικής Όμοσπονδίας Έργατών** — Η Επανόσταση των Ούγγρων Έργατών, σελ. 15.

41. Ο Τζόρτζ Μάξς λέει ότι ο Τίτο εξέφρασε άσπαστικα για την παλιόθροση του Ράκοζι. Ο Χρουστόφ άπάντησε: «Είμαι άσπαστικώς να διατηρήσω το Ράκοζι στην Ούγγαρία, έπειδή, στην Ούγγαρία, έν φράζε αυτός, θά καταρραθεί το έλο οίκοδόμημα». — Τζόρτζ Μάξς, Η Ούγγρική Επανόσταση, σελ. 61.

42. **Πήτερ Φράβερ**, Η Ούγγρική Τραγωδία.

43. Ο Νάγκο ήταν μέλος μιας κυβέρνησης και ενός Κόμματος, που χρόνια δλόκληρα άκταλοόσαν πιστά έλες τις άποψεις του Στάλιν.

44. Το πρώτο Ούγγρικό Παντάχρονο Πάλο, που τέλειωσε στα 1954, έπρόκειτο, στα 1955, να άκολουθήσει από ένα δεύτερο, και στανό συντονισμό με τη Σοβιετική Ένωση. Άλλες χόρες, που άφοροόσε ήταν η Τσεχοσλοβακία, η Ρουμανία, η Πολωνία κι η Α. Γερμανία.

45. Άν έχομα έδώ χόρο να περιγράφομα την Ρωσική προδοσία στη διάρκεια της μεγαλειώδους άκτορατίας των Πολωνών έργατών της Βαρσοβίας άνάντια στους Ναζί στα 1944. Αυτό ήταν μια προδοσία τέτοιου άβυσσιστικού μεγέθους που έλάχι στο Πολωνό θά την έαχάσουν. Η μνήμη αυτών των γεγονότων έπαίξε μεγάλο ρόλο στην μεταπολεμική στάση των Πολωνών άπέναντι στην ΕΕΣΔ.

46. Ο Σαντόρ Πατέρι ήταν ένας ποιητής, ο όποιος έπαίξε ένα σημαντικό ρόλο στην Ούγγρική επανάσταση άνάντια στην καταπίεση των Άρδοόρων στα 1848. Ο Τόσρος Νικόλαος Ι έστειλε στρατεύματα για να καταστείλουν τους Ούγγρους.

47. Ο Γκισόλα Χάθ ήταν πολύ γνωστός την έποχή του καθοστούς Μπέλα Κόου στα 1910, όταν ένα από τα έργα του παρήγαγε στο Ούγγρικό Έθνικό θέατρο. Έργα από την Ούγγαρία έδειχτες της Άουκής Τρομοκρατίας του Χόρτυ και περιελκνήθηκα σ' όλη την Εξόρση με μια δολίτικα γεμάτη άπαχτα έργα. Έπίστροφε στην Βουδαπέστη στα τέλη του Β' Παγκόσμιο Πόλεμου, όταν έν Άλλο απ' τα έργα του έγινε μεγάλη άπιτυχία.

48. Ημερήσια άγγμερήθα του Κομμουνιστικού Κόμματος.

49. Έγχαν παρημερεί κι οι δύο χρόνια δλόκληρα στην φυλακή, κατ' έντολή του Ράκοζι, σαν «Τιτοστές Φασιστές» κλπ. Ο Καντόρ έφερε άόλημ από πρόσωπο και το όμα του τα σημάδια απ' τα άουκινητήρια που ύπόστη με διαταγές της «Ήγροσίας».

50. **Κρησιμοποιομα** τον δρο χαλαρά για να περιγράφομα τον τύπο που πήρε μέρος σ' αυτό το κίνημα. Ύπάρχον, φυσικά, και μερικοί διομηχανικοί άργάτες στις συγκαταβόσεις, αλλά η μεγάλη πλειοψηφία ήταν συγγραφείς και σπουδαστές σαν ένας άρθέμος διδακάλων, γιατρών, κλπ.

51. Ένα γνωστό καφετέο, που έπαθε ζημιές στη διάρκεια του πόλεμου κι άνοκομορήθηκε απ' την Κυβέρνηση.

52. **Η DAILY WORKER** δέν δημοσίευσε καμιά άναπόκρηση γι' αυτό το πολύ σημαντικό γεγονός.

53. **Πήτερ Φράβερ**, — Η Ούγγρική Τραγωδία, σελ. 39.

88. Αυτό φαίνεται ν' αντικρούει την άποψη της DAILY WORKER ότι ο Γκέρε είχε σκοποθεί απ' τους επαναστάτες στις 4 Νοέμβρη. Ίσως ο Συντάκτης των Ειδήσεων της DAILY WORKER, γνωρίζοντας ποιά επίσημη έστραφαν οι άργάτες για τό πρόσωπο του Γκέρε, είχε κάνει ένα «ξέφυκο μάντεμα» για τήν τύχη του. Αν συνέβαινε αυτό, τότε ή DAILY WORKER είχε αντικρούσει απ' τους Ρώσους, ποί είχαν «αλλάξει» τόν Γκέρε, στις 24 Οκτώβρη, και τόν είχαν μεταφέρει στή Μόσχα. Ο Γκέρε δέν έδειχθηκε έναντί τόν καιρό. Στις 19 Αύγουστου 1962, τό Σοβιετικό πρακτορείο ειδήσεων Τάς μετάδωσε ότι μία συνέδριαση της Κεντρικής Έπιτροπής του Ούγγρικού Σοσιαλιστικού (Κομμουνιστικού) Κόμματος είχε μόλις διαγράψει τόν Γκέρε — και τόν Ράσοζι (βλ. THE GUARDIAN, 20 Αύγουστου 1962, σελ. 1 και 7).

89. Πρίν, κατά και μετά τήν περίοδο της Ούγγρικης Έπανάστασης, έλες οι άπεργίες ήταν «ανεπίσημες», έν εξαιρέσιμα, ίσως, τήν περίοδο της αντίστασης ζωής του Έθνικού Συμβουλίου τών Έλεύθερων Σοβιετικών, ποί σχηματίστηκε τόν Οκτώβρη.

90. Ο Μαροκάν, μαζί με τούς Καντάρ, Άππο και Μόνιχ, είχαν εξαφανιστεί, τήν προηγούμενη της δεύτερης Ρωσικής έπίθεσης, για νά σχηματίσουν ίσως κάποια «Κοβέρση».

91. Στις άρχές του 1957, ή Ένωση Συγγραφέων διαλύθηκε. Τό ίδιο κι ή Ένωση Δημοσιογράφων (βλ. τίς καταχωρήσεις για τίς 17 και 19 Γενάρη 1957, στό Παράρτημα Γ').

92. Βλ. έπίσης κι άλλα άποσπάσματα απ' τό λόγο του Καντά στον Έθνική Αντιπροσωπεία, στό παράρτημα Γ' (10 - 11 Μάη 1957).

93. Έπιβεβαιώθηκε απ' τόν Χρυσόστοφ στο 206 Συνέδριο.

94. Οι Κινέζοι Κομμουνιστές κατηγορούν τώρα τούς Ρώσους για τό ότι δέν ένέργησαν άρκετά σθεναρά για νά καταπνίξουν τήν Ούγγρικη Έπανάσταση.

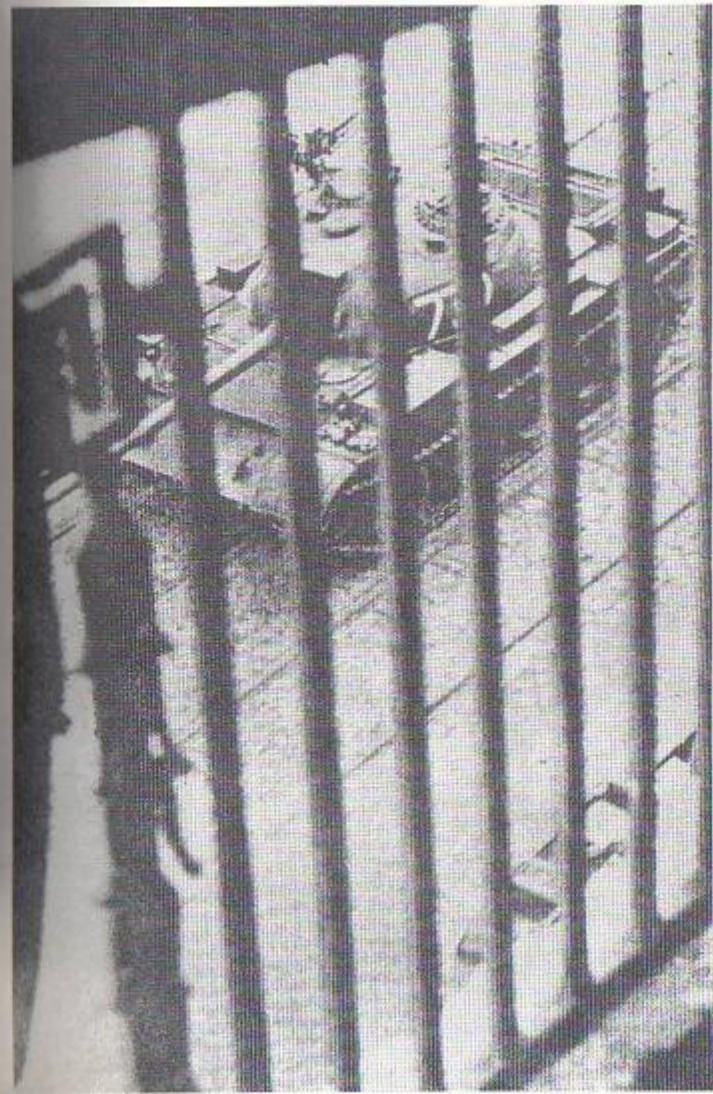
95. Πήτερ Φράνερ, Η Ούγγρικη Τραγωδία.

96. Αναδημοσιεύεται απ' τό «Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα» (μικροσύρα της SOLIDARITY Νο11, σ. 3).

97. Στο ίδιο, σ. 13 - 14.

98. Στο ίδιο, σ. 20.

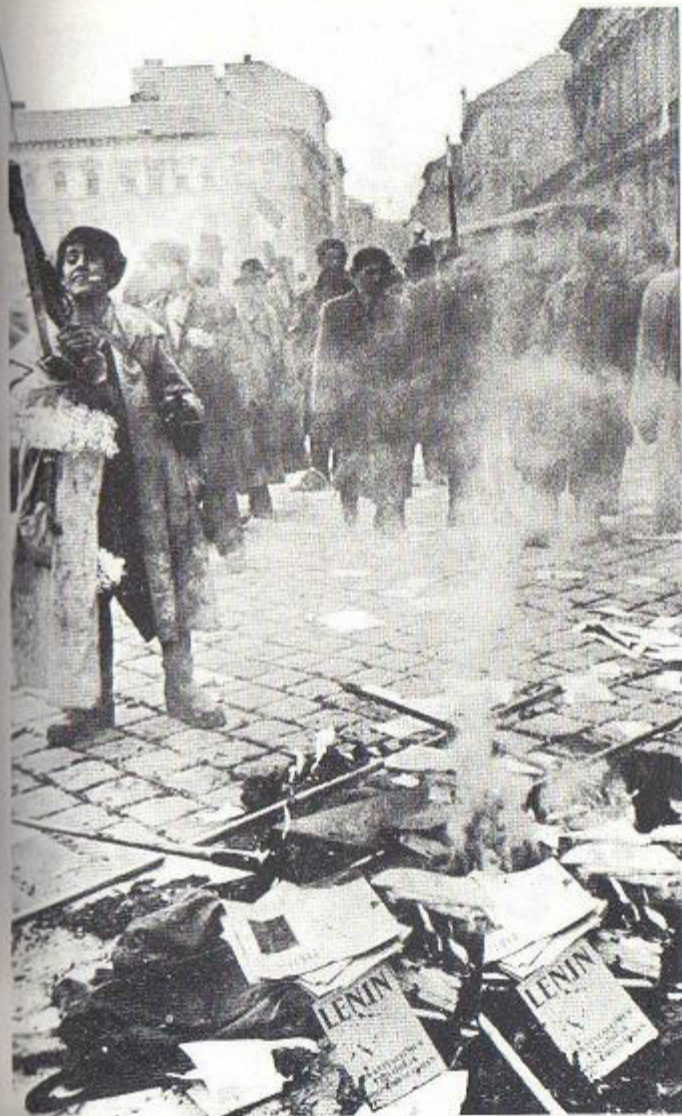

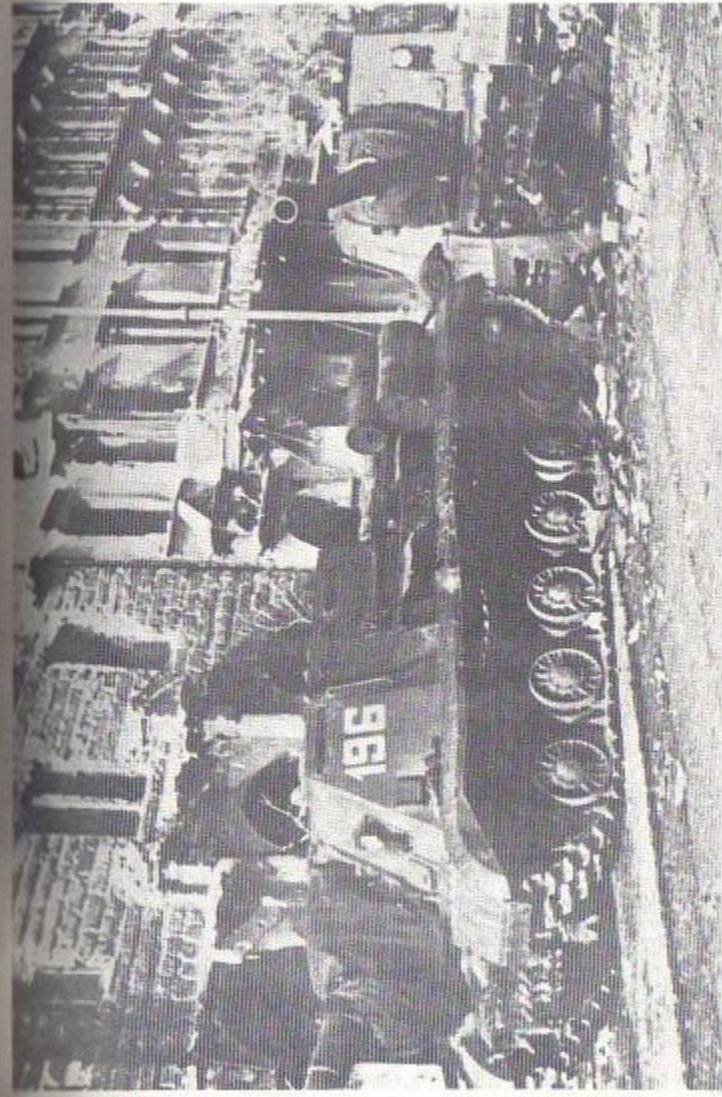
Ένα έργοιωμα του Ράκοζι κρεμάται από μία στήλη ηλεκτρικό

Εξοπλισμένοι εργάτες

Τάσος κεντραρισμένος από κοινότητα Μολόσων στη Βουδαπέστη

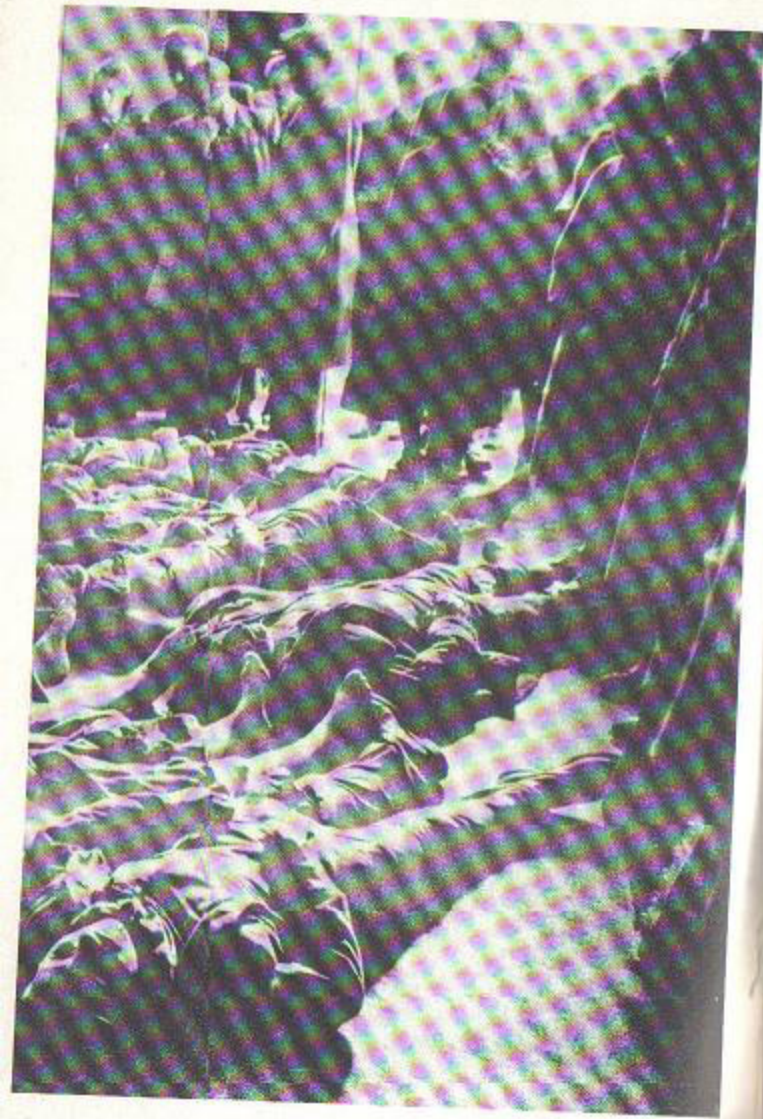

Αυτοαρχηγός δατονομικός της Α.Υ.Ο.

Τόσαρο ανέναντος αντιστάση
 σημείωσε επί τη σύνορη Έλλάδα το
 1936. Ένας, πατριώτης της Ρωσσίας
 έπρεν υπότρον επί Ουρανού
 άνοιχτός. Άρσενος, οι πατριώτες
 κερ κερδίσαντες οι πρώτοι οι πρώτοι
 νουν. Ο πρώτος πατριώτης οι πρώτοι
 τους. Μόλις άνοιχτός επί Ουρανού
 άνοιχτός έπρεν. Επ' αυτών, τους
 πατριώτες, τους επί Ουρανού
 νουν οι πρώτοι, οι πρώτοι επί Ουρανού
 κερδίσαντες.

The right page of the notebook is blank, showing only the white paper and the binding edge on the left.